

Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας
Μεταπτυχιακή Ειδίκευση Καθηγητών Φυσικών Επιστημών

Διπλωματική Εργασία

Το περιοδικό *Science for the People*
ως Εργαλείο Αποδόμησης
του Μύθου της «Ουδέτερης και Αντικειμενικής» Επιστήμης,
ως Εργαλείο Κοινωνικής Απελευθέρωσης και Κριτικής Εκπαίδευσης

(The Journal *Science for the People*
as a Tool for Deconstructing
the Myth of “Neutral and Objective” Science,
as a Tool for Social Liberation and Critical Education)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Κώστας Σκορδούλης
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Γιάννα Κατσιαμπούρα

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή/της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο/η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του/της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του/της συγγραφέα/δημιουργού. Ο/Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Αφιερώνεται στους εκλιπόντες γονείς μου, Ηλία και Παναγιώτα,
στην σύζυγό μου Μαργαρίτα, που με τη δική της ενθάρρυνση, επέλεξα το ΠΜΣ «Καθηγητές
Φυσικών Επιστημών» του ΕΑΠ,
στον γιό μας, Γιώργο,
στον Καθηγητή Κώστα Σκορδούλη και στην Καθηγήτρια Γιάννα Κατσιαμπούρα
που με ενέπνευσαν και συνεχίζουν να με εμπνέουν.

SCIENCE FOR THE PEOPLE!

Θα φτιάξουμε, με τον καιρό,
με κάθε μέσο απαραίτητο,
έναν κόσμο
στον οποίο θα επικρατεί
το πιο ευγενές δυναμικό
του ανθρώπινου πνεύματος.
The Boston Travellers

Κείμενο και Σκίτσο: *SftP* Vol.III No.1 FEB 1971 p. 11

...αν η μορφή με την οποία εμφανίζονται τα πράγματα και η πραγματικότητά τους
συνέπιπταν ακριβώς, δεν θα υπήρχε ανάγκη για επιστήμη. (Karl Marx)

SftP V.IV No.3 p.20

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	6
Abstract.....	7
Εισαγωγή – Στοχοθεσία.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Η εξέλιξη των SESPA και <i>Science for the People</i> . Μια ιστορική επισκόπηση.....	12
1.1 Οι απαρχές. Επιστήμονες και Μηχανικοί για Κοινωνική και Πολιτική Δράση (SESPA).....	12
1.2 Η μετάβαση στο " <i>Science for the People</i> "	12
1.3 Οργανωτικές Προκλήσεις και Φιλοσοφία.....	13
1.4 Μη ιεραρχική δομή.....	14
1.5 Πολιτικές δεσμεύσεις και δραστηριότητα.....	14
1.6 Αναβίωση και σύγχρονη πορεία.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - Αστική επιστήμη και <i>Science for the People</i>	17
2.1 Η κατεστημένη «αντικειμενικότητα» της αστικής επιστήμης.....	17
2.2 Ο Μύθος της Ουδέτερης Επιστήμης ως κύριος θεματικός άξονας του περιοδικού <i>SftP</i> ...24	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Ο αντιπολεμικός πυρήνας του <i>SftP</i>	46
3.1 Η αντιπολεμική ταυτότητα του <i>SftP</i>	46
3.2 Το αντιπολεμικό ιστορικό διάνυσμα του <i>SftP</i>	
3.2.1 Η αντιπολεμική συνιστώσα 1970 – 1975.....	48
3.2.2 Η αντιπολεμική συνιστώσα 1975 – 1980.....	63
3.2.3 Η αντιπολεμική συνιστώσα 1980 – 1989.....	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Η Ριζοσπαστική Οικολογική γραφή στο <i>SftP</i>	97
4.1 Λίγες σημειώσεις Πολιτικής Οικολογίας.....	97
4.2 Πυρηνική Ενέργεια και <i>SftP</i>	98
4.3 Έλεγχος πληθυσμού, Ευγονική και Κοινωνιοβιολογία.....	107

4.4 Εταιρική Επιστήμη, Ιατρική.....	115
4.5 Αποικιοκρατία, Αυτοδιάθεση, Φεμινισμός.....	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - Science Teaching.....	126
Συμπεράσματα.....	147
Βιβλιογραφία.....	150

Περίληψη

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία, επιχειρεί μια ριζοσπαστική ανάγνωση της σχέσης επιστήμης, πολιτικής και κοινωνίας μέσα από το πρίσμα του περιοδικού *Science for the People (SftP)* κατά την περίοδο 1970-1989. Εντάσσοντας το εγχείρημα στις Πολιτισμικές Σπουδές και τις Σπουδές της Επιστήμης - Science Studies, η εργασία αναδεικνύει τον ρόλο του *SftP* ως ιστορικής πηγής και κινηματικού εργαλείου για την αποδόμηση του μύθου της «ουδέτερης και αντικειμενικής» επιστήμης. Η κεντρική διαπίστωση είναι ότι η επιστήμη δεν αναπτύσσεται σε πολιτικό κενό, αλλά εξυπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης, ενσωματώνοντας την ιδεολογία του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού, ιδίως μέσω της σύνδεσής της με το στρατιωτικό - βιομηχανικό σύμπλεγμα.

Μέσα από τη συστηματική ανάλυση αντιπροσωπευτικών άρθρων του *SftP*, η εργασία χαρτογραφεί τέσσερις βασικούς θεματικούς άξονες. Πρώτον, τον αντιπολεμικό πυρήνα του περιοδικού, αναδεικνύοντας τη διαχρονική του κριτική στον ιμπεριαλισμό, από τον πόλεμο του Βιετνάμ έως την πολιτική του Ρήγκαν, με έμφαση στον απομακρυσμένο πόλεμο και την ψυχολογική προπαγάνδα. Δεύτερον, την οικολογική συνιστώσα, όπου αναδεικνύεται η κινηματική αφετηρία των σύγχρονων οικοσοσιαλιστικών θεωριών, μέσα από την κριτική στην πυρηνική ενέργεια και τον έλεγχο του πληθυσμού. Τρίτον, την αποδόμηση της ευγονικής, του ρατσισμού και της κοινωνιοβιολογίας ως «επιστημονικών» εργαλείων κοινωνικού ελέγχου και ταξικής διαστρωμάτωσης. Τέταρτον, την πρόταση για μια νέα, επαναστατική παιδαγωγική, εμπνευσμένη από τον Paulo Freire και τον Peter McLaren, που συνδέει την εκπαίδευση με την απελευθέρωση και την ταξική πάλη.

Η εργασία αναδεικνύει την εκπληκτική επικαιρότητα του *SftP*, καθώς τα ιστορικά μοτίβα που ανέδειξε (π.χ. στρατιωτικοποίηση της έρευνας, χρήση ΑΙ στον πόλεμο, εταιρική κυριαρχία στην υγεία) παραμένουν εξαιρετικά επίκαιρα στη σύγχρονη εποχή των πολέμων, της κλιματικής κρίσης και της νεοφιλελεύθερης επίθεσης. Καταλήγοντας, η εργασία υποστηρίζει ότι η αναβίωση του ριζοσπαστικού λόγου του *SftP* μπορεί να αποτελέσει ένα κρίσιμο εργαλείο για την επαναδιέγερση των κοινωνικών κινημάτων και την οικοδόμηση μιας «Επιστήμης για τον Λαό», μιας επιστήμης στην υπηρεσία της ανθρωπότητας για την χειραφέτησή της.

Λέξεις κλειδιά: Επιστήμη για τον Λαό, Αντιπολεμικό Κίνημα, Ριζοσπαστική Επιστήμη, Κριτική Παιδαγωγική

Abstract

This thesis attempts a radical reinterpretation of the relationship between science, politics, and society through the lens of the journal *Science for the People* (*SftP*) during the period 1970–1989. By situating this project within the fields of Cultural Studies and Science Studies, this paper highlights the role of *SftP* as a historical source and a tool of social movement for deconstructing the myth of “neutral and objective” science. The central finding is that science does not develop in a political vacuum, but serves the interests of the ruling class, incorporating the ideology of capitalism and imperialism, particularly through its connection to the military -industrial complex.

Through a systematic analysis of representative articles from *SftP*, this study identifies four main thematic areas. First, the magazine’s anti-war core, highlighting its long-standing critique of imperialism, from the Vietnam War to Reagan’s policies, with an emphasis on distant warfare and psychological propaganda. Second, the ecological component, which highlights the movement’s origins as the starting point for contemporary ecosocialist theories, through its critique of nuclear energy and population control. Third, the deconstruction of eugenics, racism, and sociobiology as “scientific” tools of social control and class stratification. Fourth, the proposal for a new, revolutionary pedagogy, inspired by Paulo Freire and Peter McLaren, which links education to liberation and class struggle.

This thesis highlights the remarkable relevance of *SftP*, as the historical patterns it has brought to light (e.g., the militarization of research, the use of AI in warfare, corporate domination of healthcare) remain highly relevant in our contemporary era of wars, the climate crisis, and the neoliberal offensive. In conclusion, this thesis argues that the revival of *SftP*’s radical discourse can serve as a crucial tool for re-energizing social movements and building a “*Science for the People*”, a science in the service of humanity for its emancipation.

Keywords: Science for the People, Antiwar Movement, Radical Science, Critical Pedagogy

Εισαγωγή - Στοχοθεσία

Εντάσσουμε το εγχείρημά μας ετούτο, στις Πολιτισμικές Σπουδές, μιας και «οι Πολιτισμικές Σπουδές είναι προσπάθειες να ενισχυθεί, να μετασχηματιστεί ή να ανασυγκροτηθεί η υπάρχουσα γνώση, επανατοποθετώντας την ιστορικά και κοινωνικά» (Κατσιαμπούρα, 2020, σ.33). Συγκεκριμένα, τολμάμε να υπονομεύσουμε την κατεστημένη πεποίθηση ότι η επιστήμη είναι ουδέτερη κοινωνικών παραμέτρων, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο το περιοδικό *Science for the People*, παράγωγο του κοινωνικού κινήματος που αντιτίθεται στα αποτελέσματα και στις συνέπειες των εφαρμογών των επιτευγμάτων της επιστήμης. Υπό την έννοια ετούτη, τολμάμε να στρέψουμε την ερευνητική μας ματιά στην απαιτητική τομή των συνόλων «Πολιτισμικές Σπουδές της Επιστήμης» και «Σπουδές της Επιστήμης» ή “Science Studies” (Κατσιαμπούρα, 2020), μέσα από το πρίσμα του περιοδικού *Science for the People*, χρησιμοποιώντας το, ως ιστορική πηγή ενός ευρέως φάσματος κινηματικής ριζοσπαστικής οικολογικής και αντιπολεμικής αρθρογραφίας. Ετσι, εκτός των άλλων αναλύσεων, στα επόμενα, κυρίως θα «διαβάσουμε» ένα περιοδικό του οποίου η κριτική αρθρογραφία προκύπτει μέσα από την επιστημονική κοινότητα, στην ίδια κατηγορία κριτικού λόγου που συγκροτήθηκε από περιοδικά όπως το *Bulletin of the Atomic Scientists* του 1948 ή το *Social Responsibility of Science Movement* ή της συλλογικότητας *Radical Science* που εξέδιδε το ομώνυμο περιοδικό (Σκορδούλης & Κατσιαμπούρα, 2019), αφού μετά το 1945, η μαρξιστική επιρροή εξαπλώθηκε παγκοσμίως. Τα κινήματα της δεκαετίας του '60 και του '70 έφεραν τον Μαρξισμό στο προσκήνιο στη Δύση, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την ίδια τη φύση της γνώσης και τη σύνδεσή της με την εξουσία. Στο πλαίσιο ετούτο, εμφανίστηκαν τα προαναφερθέντα νέα περιοδικά, για την εποχή εκείνη (Publishing, 2022). Αξίζει να επισημάνουμε εδώ πως, σύμφωνα με διακήρυξη (1970) του ίδιου του περιοδικού *Science for the People*, πάνω στο ερώτημα «Ποιόν αφορά το SftP;», το ίδιο το περιοδικό απαντά:

Μια ποικιλία ανθρώπων. Εκτός από επιστήμονες, εργαζόμενους στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, μηχανικούς και εργαζόμενους σε εργαστήρια, τα μέλη μας περιλαμβάνουν επίσης ακτιβιστές της κοινότητας, υπαλλήλους γραφείου, μαθητές, δασκάλους και άλλους που ανησυχούν για τις κοινωνικές επιπτώσεις της επιστήμης και της τεχνολογίας. Βασιζόμαστε στις ενέργειες, τις δεξιότητες και τη συμμετοχή πολλών ανθρώπων (SftP_brochure-boston, More SftP Writings - Science for the People, χ.χ).

Ως εκ τούτου, το περιοδικό βρίσκεται, εκτός των άλλων, και πάνω στη «Θέση Zilsel σχετικά με της κοινωνικές ρίζες της σύγχρονης επιστήμης που υπογραμμίζει τη σχέση μεταξύ του μελετητή και του τεχνίτη, τη συγγένεια μεταξύ του επιστήμονα και του εργάτη» (Κατσιαμπούρα, 2020, σ. 191). Η προσέγγιση αυτή, έχει ρίζες στην «Κόκκινη Βιέννη» της δεκαετίας του 1920 όπου έγινε εφαρμογή της σοσιαλιστικής εκπαιδευτικής δομής σε τοπικό, δημοτικό πλαίσιο (Κατσιαμπούρα, 2020) κι ενσωματώνεται στο ύφος γραφής του περιοδικού *SftP*, όπως θα φανεί στα επόμενα, όσον αφορά και την διεθνιστική, διευρυμένη, εκπαιδευτική του πρόταση.

Το υποκεφάλαιο «*Το αντιπολεμικό ιστορικό διάνυσμα του SftP*» εκτείνεται χρονικά από την αρχή της δεκαετίας του 1970 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980, με στόχο να αναδειχθεί ακριβώς αυτό που λέει ο τίτλος του: η αντιπολεμική θεματική και δράση του περιοδικού, μέσα στην πρώτη εικοσαετία και μέχρι λίγο πριν την πτώση του τείχους του Βερολίνου, γεγονός που αποτέλεσε, και επίσημα, σημείο έναρξης της διάλυσης του διπόλου ισχύος ΗΠΑ – ΕΣΣΔ και σύμβολο λήξης του Ψυχρού Πολέμου, ο οποίος καθόρισε τη θεματογραφία του *SftP* και ξεκίνησε με την επίσημη πράξη παράδοσης της Ιαπωνίας στις 2 Σεπτέμβρη 1945 επί του αμερικανικού πλοίου “Missouri”, έπειτα από τις ατομικές βόμβες που έπεσαν στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι στις 6 και στις 9 Αυγούστου 1945, αντίστοιχα (Κατσιαμπούρα, 2020).

Το τέλος του κομμουνισμού, ράγισε τη διαλεκτική μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος, ενώ η έκλειψη των ουτοπιών που ισχύει και μέχρι τις ημέρες μας, καθόρισε τη σχεδόν ολοκληρωτική εξάλειψη της μαρξιστικής μνήμης (Traverso, 2017), μα οι σύγχρονες κρίσεις (κλιματική αλλαγή, COVID-19) έχουν αναζωπυρώσει το ενδιαφέρον για τον Μαρξισμό. Μαρξιστές διανοούμενοι (π.χ. John Bellamy Foster, Rob Wallace) συνδέουν την Επιστήμη με τη Φιλοσοφία και την Πολιτική Οικονομία και Οικολογία, αναδεικνύοντας πώς ο καπιταλισμός (αποψίλωση, εμπόριο άγριας ζωής, παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού) βρίσκεται στη ρίζα αυτών των προβλημάτων κι εμποδίζει τις λύσεις τους (Publishing, 2022).

Ευελπιστούμε, μέσα από το *SftP*, να επαναδιεγείρουμε τους αισθητηριακούς μηχανισμούς σύνδεσης του παρελθόντος με το μέλλον, επαναφέροντας στο παρόν τα ιστορικά μοτίβα που ανέδειξε η θεματογραφία του περιοδικού, καθώς συνοψίζουμε τις ριζοσπαστικές γραφές του, οι οποίες δήθεν χαμένες στα χίπικα αντιπολεμικά κινήματα των '60s - '70s, θεωρούνται αυτομάτως «εκτός τόπου και χρόνου» αν τεθούν σε στενά μεταμοντέρνα πλαίσια, ενώ στην ουσία χρησιμοποιήθηκαν μόλις μισό αιώνα πριν και ίσως τα σύγχρονα κινηματικά - ακτιβιστικά projects, να χρειάζονται ξανά εκείνες τις πρακτικές, μετασχηματισμένες και ανανεωμένες, ώστε να διαρρηχθεί το μεταμοντέρνο ανασταλτικό πέπλο. Εξ' ου και η αναβίωση του περιοδικού σε νέα, ψηφιοποιημένη μορφή και με νέες μαχητικές ομάδες σύγχρονης ριζοσπαστικής γραφής. Για το λόγο ετούτο, σε κάποια σημεία της εργασίας, επικεντρωνόμαστε στα ιστορικά μοτίβα που αναδεικνύονται από τα άρθρα του περιοδικού που επιλέξαμε (1970 – 1989) και που οδηγούν σε εμφανείς αναλογίες παρελθόντος και παρόντος, ενώ σε κάποιες λίγες, αλλά χαρακτηριστικές περιπτώσεις, παραθέτουμε τα άρθρα του *SftP* παράλληλα με κείμενα άλλων πηγών από την περίοδο 2025-26, κατά την οποία γράφονται τούτες εδώ οι αράδες, όπως για παράδειγμα η σύγκριση ενός άρθρου του *SftP*, δημοσιευμένο το 1972, για την τεχνολογία «απομακρυσμένου πόλεμου», με αποσπάσματα από το νομοσχέδιο Δένδια του 2025, για τις ένοπλες δυνάμεις, στα οποία αναφέρεται από τον ίδιο, η επιτακτική ανάγκη χρήσης Drones (απομακρυσμένος πόλεμος) στα πλαίσια του «εκσυγχρονισμού» του Ελληνικού Στρατού. Ετσι, δεν επιλέξαμε τυχαία, την «αντιπολεμική καρδιά» του περιοδικού για να κάνουμε μια περιήγηση σε πιο μεγάλη κλίμακα χρόνου (1970 – 1989), μιας και τα ιστορικά πεδία Βιετνάμ – διακυβέρνηση Reagan αποτελούν τον κύριο ιστορικό άξονα που καθόρισε τον κινηματικό χαρακτήρα των ομάδων που έγραψαν κατά την εικοσαετία αυτή, στο περιοδικό. Οι υπόλοιπες ενότητες, δεν καλύπτουν όλη την εικοσαετία που αναφέραμε προηγουμένως, μα προσπαθήσαμε να τις δομήσουμε με αντιπροσωπευτικά, ριζοσπαστικά άρθρα, ώστε να αναδειχθεί η πολιτικά δεσμευμένη θέση του περιοδικού, απέναντι σε θέματα με τα οποία αποδεικνύεται η «μη ουδετερότητα της επιστήμης», αντικείμενο που αποτελεί το κατεξοχήν θεματικό υπερσύνολο της αρθρογραφίας του *SftP*.

DAG/cpf

Απώτεροι στόχοι δε, της προσπάθειάς μας, είναι να εμπνεύσουμε τον/την αναγνώστη/τρια για τη χρήση του περιοδικού *SftP* (πλέον είναι ψηφιοποιημένο) εντός της σχολικής ή της πανεπιστημιακής τάξης, ως ιστορική – κινηματική πηγή μιας Αντιπολεμικής – Ριζοσπαστικής Οικολογικής Εκπαίδευσης, στα πλαίσια της Φιλοσοφίας της Πράξης και της Επαναστατικής Κριτικής Παιδαγωγικής κατά Peter McLaren, όπως και το να βάλουμε κι εμείς ένα χεράκι στην προσπάθεια διάλυσης της ομίχλης του μεταμοντέρνου, τοποθετώντας τα μικρά αφηγήματα στη σωστή τους θέση και αναδεικνύοντας την εγγενή κινητήρια ύπαρξη της ουτοπίας εν' όψει της πραγματικής, της ριζικής κοινωνικής μεταβολής, σε περιβάλλοντα μαρξιστικού ουμανισμού (McLaren & Farahmandpur, 2013). Εξ' ου και το Κεφάλαιο 5 της εργασίας ετούτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Η εξέλιξη των SESPA και *Science for the People*. Μια ιστορική επισκόπηση.

1.1 Οι απαρχές. Επιστήμονες και Μηχανικοί για Κοινωνική και Πολιτική Δράση (SESPA).

Ο οργανισμός που θα γινόταν αργότερα το περιοδικό *Science for the People*, προέκυψε από τη ριζοσπαστική επιστημονική κοινότητα στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Στο αποκορύφωμα του κινήματος κατά του πολέμου του Βιετνάμ, φοιτητές και εργαζόμενοι σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες έφεραν την διεθνιστική αλληλεγγύη και τις επαναστατικές ιδέες στον κατά τα άλλα απομονωμένο χώρο της ακαδημαϊκής επιστήμης μέσω του ακτιβισμού στα πανεπιστήμια (About *Science for the People* – *Science for the People*, χ.χ.). Τον Φεβρουάριο του 1969, κατά τη διάρκεια της ετήσιας συνάντησης της Αμερικανικής Φυσικής Εταιρείας (APS) στο ξενοδοχείο Hilton της Νέας Υόρκης, μια ομάδα Φυσικών από το Stanford και το Berkeley, ανακοίνωσε τη σύσταση της οργάνωσης «Επιστήμονες [και αργότερα, Μηχανικοί] για Κοινωνική και Πολιτική Δράση (SESPA)» (About *Science for the People* – *Science for the People*, χ.χ.). Το ιδρυτικό έγγραφο ανακοίνωσε τη δημιουργία ενός νέου οργανισμού επιστημόνων, αφιερωμένου στη δυναμική κοινωνική και πολιτική δράση (*SftP-SESPA_founding-document-3*). Οι τέσσερις ιδρυτικοί υπογράφωντες ήταν οι Michael Goldhaber (Πανεπιστήμιο Rockefeller), Martin Perl (Πανεπιστήμιο Stanford), Marc Ross (Πανεπιστήμιο Michigan) και Charles Schwartz (Πανεπιστήμια California & Berkeley).

Η ιδρυτική δήλωση απέρριψε το δόγμα ότι «η έρευνα σημαίνει πρόοδο και η πρόοδος είναι καλή», επικρίνοντας τις κυρίαρχες επαγγελματικές ενώσεις όπως η APS για το ότι παρέμεναν «σκόπιμα αμέτοχες απέναντι στα απελπιστικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα». Ενώ η APS απέρριψε το αίτημα των Φυσικών προς την επαγγελματική ένωση να αντιταχθεί στον πόλεμο, πολλοί επιστήμονες και τεχνικοί σε όλες τις ΗΠΑ ανταποκρίθηκαν στο ενθουσιώδες κάλεσμα της SESPA για δράση και ίδρυσαν ανεξάρτητα τοπικά παραρτήματα (About *Science for the People* – *Science for the People*, χ.χ.).

1.2 Η μετάβαση στο “*Science for the People*”

Μέχρι τον Αύγουστο του 1970, το SESPA Newsletter είχε μετασχηματιστεί σε μια νέα έκδοση. Ο τόμος II, αριθμός 2 του SESPA Newsletter απέκτησε νέα μορφή και τίτλο: “*Science for the People*” (*SftPv2n2s*, σ. 2). Αυτό έγινε το κύριο σύνθημα της δράσης σε συνέδριο της AAAS (Αμερικανική Ένωση για την Προώθηση της Επιστήμης) τον Δεκέμβρη του 1969, όταν το

παράρτημα SESPA της περιοχής της Βοστώνης συγκλόνισε το ακροατήριο της εν' λόγω ετήσιας συνάντησης της AAAS με μια ριζοσπαστική κριτική του καπιταλισμού, του ιμπεριαλισμού και του ρόλου της επιστήμης στην ταξική καταπίεση, φωνάζοντας το σύνθημα «Επιστήμη για τον Λαό» (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.).

Η καταγωγή της ριζοσπαστικής επιστήμης, ωστόσο, μπορεί να αναχθεί ακόμη πιο πίσω, στο κομμουνιστικό αντιφασιστικό λαϊκό μέτωπο της δεκαετίας του 1930. Αντιμετωπίζοντας κατακλυσμιαίες κρίσεις κοινωνικής αποσύνθεσης, οι σοβιετικοί και βρετανοί «κόκκινοι επιστήμονες» υιοθέτησαν μαρξιστικές αναλύσεις στον αγώνα τους για την απελευθέρωση της επιστήμης από τον φασισμό και τον καπιταλισμό. Ο διάσημος κρυσταλλογράφος και Βρετανός κομμουνιστής J. D. Bernal, κορυφαία προσωπικότητα των διεθνών οργανώσεων των εργαζομένων στην επιστήμη, περιέγραψε μέρος του οράματός του για ένα σοσιαλιστικό μέλλον ως «Επιστήμη για τον Λαό». Η SESPA, σταδιακά μετονομάστηκε σε *SftP*, μετά την έκδοση του διμηνιαίου περιοδικού με το ίδιο όνομα, τον Αύγουστο του 1970, συνεχίζοντας έτσι, την παράδοση του Bernal. Η ριζοσπαστική επιστήμη αναγεννήθηκε μαζί με τη νέα αριστερά (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.).

Το νέο περιοδικό είχε προγραμματιστεί να εκδίδεται κάθε δύο μήνες, τη δεύτερη εβδομάδα των ζυγών μηνών. Η συντακτική ομάδα κατά τη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου περιλάμβανε τους Rita Arditti, Larry Beeferman, Mike Fein, Britta Fischer, Herb Fox και Paolo Strigini, ενώ μεταξύ των συνεργατών συγκαταλέγονταν οι John Dove, Ginger Goldner, Bill Haseltine, Frank Mirer, Charles Schwartz και Al Weinrub. Ένα ξεχωριστό συντακτικό γραφείο για το SESPA Newsletter συνέχισε να λειτουργεί στη Δυτική Ακτή (Box 3704, Stanford, Calif.), ενώ το *Science for the People* είχε την έδρα του στην Ανατολική Ακτή (Box 59, Arlington Heights, Mass.). Μέχρι το 1970, η SESPA είχε ιδρύσει τοπικά παραρτήματα στις περιοχές: Berkeley, Boston, Chicago, Ithaca, Madison, New York, Northfield (MN), Ossining, Philadelphia και St. Louis (*SftPv2n3s*, p. 7).

1.3 Οργανωτικές Προκλήσεις και Φιλοσοφία

Ένα μεταγενέστερο τεύχος (Vol.II No.3 Οκτώβρης 1970 ή *SftPv2n3s*) αποκάλυψε τις οικονομικές και υλικοτεχνικές δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο οργανισμός. Η παραγωγή 5.000 αντιτύπων απαιτούσε 400 - 500 ανθρωποώρες και περίπου 1.000 δολάρια σε μετρητά. Η κολεκτίβα αναγνώριζε την εργασία των «επιστημόνων που εργάζονταν με πλήρη

απασχόληση» και βασιζόταν εξ ολοκλήρου στις συνεισφορές των μελών. Τον Οκτώβρη, εκδόθηκε ένα «προσωρινό τεύχος», το οποίο διανεμήθηκε δωρεάν στα μέλη, αντανακλώντας τη δέσμευση της ομάδας για συνέχεια, παρά τους περιορισμούς των πόρων (*SftPv2n3s*, 1970).

1.4 Μη ιεραρχική δομή

Μέχρι το 1979, ο οργανισμός είχε υιοθετήσει πλήρως μια μη ιεραρχική δομή. Σε επιστολή του προς το περιοδικό *BioScience* (Lewontin, 1979), ο Richard C. Lewontin (Πανεπιστήμιο του Harvard), ανέφερε ότι «το *SftP* δεν έχει ηγέτες. Αυτό που έχει είναι άνθρωποι που κάνουν το μεγαλύτερο μέρος της σκληρής δουλειάς». Ο Lewontin τόνισε ότι δεν υπήρχαν «καμία διοικητική ομάδα, καμία κεντρική επιτροπή, κανένα καταστατικό, κανέναν εσωτερικό κανονισμό, καμία δομή μέσω της οποίας θα μπορούσε να θεσμοθετηθεί η ηγεσία». Διόρθωσε επίσης το ιστορικό, διευκρινίζοντας ότι ήταν ο Richard “Dick” Levins (και όχι ο Stephen Jay Gould) που αρνήθηκε την εκλογή του στην Εθνική Ακαδημία Επιστημών (θα δούμε την επίμαχη επιστολή του Levins στα επόμενα) και ότι ο χαρακτηρισμός «grand old man» για τον ρόλο του Lewontin ήταν μια παρερμηνεία ενός δημοσιογράφου. Συντονίστρια του περιοδικού ήταν η Peggy Lester και όχι “Lister”, όπως διορθώνει ο ίδιος ο Lewontin (Lewontin, 1979).

1.5 Πολιτικές δεσμεύσεις και δραστηριότητα

Ο πολιτικός προσανατολισμός της οργάνωσης ήταν ρητά αντικαπιταλιστικός και αντι-ιμπεριαλιστικός. Για μια δεκαετία, το *SftP* οργανώθηκε με σκοπό να αντιμετωπίσει πολλά επείγοντα ζητήματα στον τομέα της επιστήμης και της κοινωνίας, από την καταπολέμηση της κατάχρησης και της κακής χρήσης της έρευνας, έως την ενδυνάμωση των εργαζομένων και των κοινοτήτων για τον εκδημοκρατισμό των επιστημονικών ιδρυμάτων, αλλά και την αμφισβήτηση της ουδετερότητας και της αντικειμενικότητας της ίδιας της επιστήμης, δηλαδή, κατ’ επέκταση, της επιστημολογίας και της ιδεολογίας της ίδιας της επιστήμης (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.). Ενώ η οργάνωση ήταν αποκεντρωμένη και καθοδηγούνταν από μέλη με διαφορετικές προτεραιότητες σε επίπεδο βάσης, το περιοδικό λειτουργούσε ως το νευραλγικό κέντρο του κινήματος και ως χώρος παραγωγής γνώσης (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.).

Ένα φυλλάδιο του 1976 σχετικά με την πυρηνική ενέργεια (*Nuclear_power_SftP_pamphlet*) περιέγραφε την “*Science for the People*” ως «μια πανεθνική ομάδα επιστημόνων, μηχανικών, φοιτητών, εκπαιδευτικών και άλλων ατόμων, που θεωρούν τις σημαντικές αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αξιοποιεί τους καρπούς της επιστήμης και της τεχνολογίας, ως αποφάσεις πολιτικές». Το φυλλάδιο εντοπίζει ένα «ενεργειακό καρτέλ» πετρελαϊκών εταιρειών, τραπεζών και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας που προωθούν την πυρηνική ενέργεια με σκοπό το κέρδος, υποστηρίζει τη «δημοκρατική εθνικοποίηση» του ενεργειακού τομέα και συνδέει την πυρηνική πολιτική με την απασχόληση, την ασφάλεια, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τον ρατσισμό.

Προηγούμενα τεύχη, κατέγραφαν την αλληλεγγύη του *SftP* προς μέλη του Κόμματος των Μαύρων Πανθέρων, όπως ο Dr Curtis Powell, βιοχημικός και μέλος της ομάδας «NY 21», ο οποίος κρατούνταν με εγγύηση 100.000 δολαρίων (*SftPv2n2s*, 1970, σ. 4-5). Θα εξετάσουμε στα επόμενα το εν’ λόγω κείμενο. Εκτός των άλλων, η ομάδα διοργάνωνε «θεατρικές δράσεις» στις συνεδριάσεις της AAAS, διαμαρτυρόταν για την έρευνα στον τομέα των όπλων στο Εργαστήριο Livermore και υποστήριζε αντιπυρηνικά κινήματα, όπως θα συμπεράνουμε από τα επόμενα.

Προς το τέλος της δεκαετίας του 1970, η μαχητική δράση εξασθένησε λόγω του τερματισμού του πολέμου του Βιετνάμ, καθώς και των επιχειρήσεων αντικατασκοπείας του FBI. Το 1989, το περιοδικό σταμάτησε να εκδίδεται (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.).

1.6 Αναβίωση και σύγχρονη πορεία

Σε ένα όλο και πιο αντιδραστικό πολιτικό κλίμα, στην εποχή της νεοφιλελεύθερης επίθεσης, η ριζοσπαστική επιστήμη εκριζώθηκε από τον επιστημονικό λόγο και τη λαϊκό φαντασιακό. Ωστόσο, οι ιδέες συνέχισαν να ζουν. Το 2014, ένα συνέδριο ιστορίας στο UMass-Amherst επανένωσε τα πρώην μέλη της *SftP*. Το αρχειακό υλικό και οι ιστορικές αναμνήσεις ζωντάνεψαν καθώς οι παλαιότεροι ακτιβιστές αναπολούσαν πολλά ζητήματα στο σταυροδρόμι της επιστήμης και της κοινωνίας, τα οποία παραμένουν εξίσου, αν όχι περισσότερο, επίκαιρα σήμερα, όπως και στη δεκαετία του 1970. Μια εμπνευσμένη νέα γενιά επιστημόνων επανήλθε στις αναλύσεις και τις κριτικές που είχαν διατυπώσει οι δύο προηγούμενες γενιές, προκειμένου να ερμηνεύσει και να αλλάξει την τρέχουσα συγκυρία.

Το 2018, το *SftP* αναζωογονήθηκε επίσημα (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.).

Το νέο *SftP* υιοθέτησε μια οργανωτική δομή που καθοδηγείται από τα μέλη, με προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή. Η νέα έκδοση λειτουργεί και πάλι ως αρχείο γνώσης του κινήματος που καθοδηγεί τον ακτιβισμό του. Η συντονιστική επιτροπή, που αποτελείται από εθελοντές εκπροσώπους διαφόρων τοπικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων διεθνών παραρτημάτων στο Ηνωμένο Βασίλειο, τον Καναδά, την Ιταλία και την Ελβετία, παρέχει εμπειρία και πόρους για τον συντονισμό μελλοντικών δράσεων που διαμορφώνονται με βάση τον επαναστατικό διεθνισμό (*About Science for the People – Science for the People*, χ.χ.).

Ως εκ τούτου, το “*Science for the People*” προέκυψε από το ριζοσπαστικό επιστημονικό κίνημα των τελών της δεκαετίας του 1960, τόσο ως έκδοση όσο και ως οργάνωση. Διατήρησε μια σταθερή δέσμευση στην αντι-ιεραρχική δομή, την πολιτική συμμετοχή και την αρχή ότι οι επιστήμονες πρέπει να εργάζονται «για να θέσουν την επιστήμη στην υπηρεσία του λαού» και όχι του στρατιωτικο-βιομηχανικού συμπλέγματος. Η ιστορία του αντανακλά τις εντάσεις, τα επιτεύγματα και τις προκλήσεις του αντιπολεμικού επιστημονικού κινήματος κατά του πολέμου του Βιετνάμ στις Ηνωμένες Πολιτείες, στα τέλη της δεκαετίας του '60 και της δεκαετίας του '70, σηματοδοτώντας την εμφάνιση ενός πρώιμου οικοσοσιαλιστικού ακτιβισμού και συγγραφικού έργου.

Καλωσορίζουμε όλους όσους μοιράζονται τις αρχές μας να ενταχθούν στην οργάνωσή μας, να δημιουργήσουν συμμαχίες ή να ιδρύσουν τα δικά τους παραρτήματα/ομάδες για να ηγηθούν του ριζοσπαστικού επιστημονικού κινήματος (About Science for the People – Science for the People, χ.χ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Αστική επιστήμη και *Science for the People*

Στο κεφάλαιο ετούτο, θα διερευνήσουμε αρχικά, το λίκνο της αστικής επιστήμης και θα δείξουμε πως η επιστήμη δεν είναι αντικειμενική, μα συνδέεται άμεσα με τις ιστορικο-κοινωνικές συνθήκες της εποχής της. Θα δούμε πως ακόμη και οι ίδιοι οι επιστήμονες «αυτοπεριορίζουν» τη σκέψη τους, εσωτερικεύοντας την «ουδετερότητα» της επιστήμης που οι ίδιοι υπηρετούν. Στη συνέχεια, και στη δεύτερη υποενότητα του κεφαλαίου, θα αναλύσουμε χαρακτηριστικά κείμενα από το περιοδικό *Science for the People*. Η ανάλυση ετούτη, έχει σκοπό να αναδείξει τη μη ουδετερότητα της αστικής επιστήμης και επομένως να διαρρήξει, μέσα από τη ριζοσπαστική κριτική της συντακτικής ομάδας του *SftP*, το μυθικό πέπλο που καλύπτει την αστική επιστήμη. Η μάχη όμως αυτή δε γίνεται χωρίς λόγο, μα υπηρετεί τον τελικό σκοπό να οικοδομηθεί μια κοινωνία η οποία θα παράγει μια «Επιστήμη για τον Λαό» η οποία θα προάγει την ίδια του τη χειραφέτηση και η οποία επιστήμη θα προκύψει από τον κοινωνικό μετασχηματισμό της αστικής επιστήμης. Τελικός σκοπός μια επιστήμη απελευθερωτική, μια επιστήμη στην υπηρεσία της ανθρωπότητας κι όχι στην υπηρεσία της άρχουσας τάξης.

2.1 Η κατεστημένη «αντικειμενικότητα» της αστικής επιστήμης

Η κοινωνία υπάρχει και αναπτύσσεται ως οργανικό όλο. Για να εξασφαλίσει αυτή την ύπαρξη και ανάπτυξη, η κοινωνία πρέπει να αναπτύξει την παραγωγή. Οι υλικές ανάγκες της οικονομικής βάσης κάθε ιστορικής περιόδου, καθορίζουν την επιστήμη στην ιστορική αυτή περίοδο. Συνεπώς, η επιστήμη δεν αναπτύσσεται αυτόνομα ή από αφηρημένη περιέργεια, αλλά αποτελεί απάντηση σε συγκεκριμένα τεχνικά και παραγωγικά προβλήματα που θέτει η κυρίαρχη κοινωνική τάξη και προκύπτουν εντός πλαισίου ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων (Hessen, 2009).

Η αστική επιστήμη, ξεκίνησε να υφίσταται και να καθιερώνεται ως θεσμός κατά τη διάρκεια της μετάβασης από τον φεουδαλισμό στον καπιταλισμό, ιδιαίτερα από τον 16^ο έως τον 17^ο αιώνα, με κορύφωση την εποχή του Νεύτωνα (δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα). Το εμπορικό κεφάλαιο άρχισε να γίνεται η κυρίαρχη οικονομική δύναμη, ενώ η μανουφакτούρα ξεκίνησε να αναπτύσσεται από της αρχές του 16^{ου} έως το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα (Hessen, 2009). Επιπλέον, η ανάπτυξη του κεφαλαίου, κατέλυσε την απομόνωση της πόλης και της αγροτικής κοινότητας, ενώ επέκτεινε το γεωγραφικό ορίζοντα σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό. Ο κόσμος

μεταβλήθηκε, λόγω των αυξημένων αναγκών μετακίνησης, άρα δημιουργήθηκε η ανάγκη για βολικούς τρόπους και αναπτυγμένα μέσα επικοινωνίας, για πιο ακριβή μέτρηση του χρόνου, ειδικά σε σχέση με τον επιταχυνόμενο ρυθμό ανταλλαγής προϊόντων και για έναν πιο ακριβή τρόπο λογισμού των μετρήσεων (Hessen, 2009). Συνεπώς, η ανάπτυξη του εμπορίου δημιούργησε τεχνικές ανάγκες που ώθησαν την ανάπτυξη της επιστήμης (μηχανική, αστρονομία, χρονομέτρηση). Ένα παράδειγμα: Αν και η πρώτη αναφορά της ναυτικής πυξίδας στο αραβικό βιβλίο «Ο Θησαυρός του Εμπόρου» χρονολογείται στο 1242, η ναυτική πυξίδα μπήκε σε γενική χρήση όχι νωρίτερα από το δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα. Οι γεωγραφικοί ναυτικοί χάρτες εμφανίστηκαν περίπου την ίδια εποχή, αφού η πυξίδα και οι χάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ορθολογικά μόνο όταν υπάρχει γνώση μεθόδων καθορισμού της θέσης του πλοίου, δηλαδή, όταν μπορεί να προσδιοριστεί το γεωγραφικό πλάτος και μήκος (Hessen, 2009). Οι τεχνικές απαιτήσεις της μεταφοράς και των μέσων επικοινωνίας από τη μία, και του βιομηχανικού - πολεμικού συστήματος από την άλλη, καθόρισαν τα προβλήματα τα οποία η φυσική επιστήμη κλήθηκε να αντιμετωπίσει, οπότε κατά την περίοδο από τις αρχές του 16^{ου} αιώνα μέχρι τα μισά του 17^{ου}, η σφαίρα των καθηκόντων της Φυσικής, εμπίπτει στα όρια της Μηχανικής (Hessen, 2009).

Τα φεουδαρχικά πανεπιστήμια αγωνίστηκαν ενάντια στη νέα αυτή επιστήμη με δυναμικό που καθορίστηκε από τις παρηκμάζουσες φεουδαρχικές σχέσεις ενάντια στις νέες μεθόδους παραγωγής (Hessen, 2009). Όταν ο Γαλιλαίος εφηύρε το τηλεσκόπιο και ανακάλυψε τις φάσεις της Αφροδίτης, οι εμπορικές εταιρείες στράφηκαν σε αυτόν για το νέο του επίτευγμα. Οι σχολαστικοί πανεπιστημιακοί φιλόσοφοι, αρνήθηκαν να ακούσουν για αυτά τα γεγονότα (Hessen, 2009). Έτσι, καθώς η κοινωνική τάξη των αστών άρχισε να δημιουργείται και να γίνεται κυρίαρχη, η φεουδαρχική επιστήμη άρχισε να δίνει τη θέση της στην αστική επιστήμη. Άρα, αποδεικνύεται μέσω ιστορικής μελέτης, ότι η επιστήμη δεν είναι ουδέτερη, μα αντανakλά τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης κάθε εποχής, αφού στην ταξική κοινωνία η κυρίαρχη τάξη υποτάσσει τις παραγωγικές δυνάμεις στον εαυτό της και, λόγω της κυριαρχίας της σε υλική δύναμη, υποτάσσει όλες τις άλλες τάξεις στα συμφέροντά της. Η ανερχόμενη αστική τάξη έθεσε τη φυσική επιστήμη στην υπηρεσία της, δηλαδή τη μετασχημάτισε σε υπηρεσία ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων. Τότε, η πιο προοδευτική τάξη απαιτούσε την πιο προοδευτική επιστήμη (Hessen, 2009).

Η Αγγλική Επανάσταση (1649 – 1688) έδωσε ένα ισχυρό κίνητρο στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων. Η ανάγκη όχι απλώς να επιλυθούν μεμονωμένα προβλήματα με

εμπειρικό τρόπο, αλλά και η ανάγκη συνθετικής επισκόπησης, οδήγησαν σε ανάπτυξη νέων τεχνικών και παραγωγικών δυνάμεων (Hessen, 2009). Η περίοδος 1640 – 1690, αποτελεί την εποχή κατά την οποία η αστική επιστήμη καθιερώθηκε ως ξεχωριστό, κοινωνικά οργανωμένο πεδίο, αντιτιθέμενη συνεχώς στη φεουδαρχική σχολαστική παράδοση. Στην ταξική κοινωνία, η άρχουσα τάξη υποτάσσει τις παραγωγικές δυνάμεις στον εαυτό της και, ως εκ τούτου, καθιερωμένη ως η κυρίαρχη υλική δύναμη, υποτάσσει όλες τις άλλες τάξεις στα συμφέροντά της, όπως ακριβώς έκανε και η τότε νεοσύστατη αστική τάξη (Hessen, 2009). Δημιουργήθηκαν έτσι, νέοι εξω - πανεπιστημιακοί θεσμοί, εκτός από τη δημιουργία επαγγελματικών σχολών. Το 1645 σχηματίστηκε ένας κύκλος επιστημόνων στο Λονδίνο και η συνάντηση αυτή οδήγησε στο σχηματισμό της Βασιλικής Εταιρείας, το 1661. Ένα από τα πιο εξέχοντα μέλη της Βασιλικής Εταιρείας ήταν και ο Isaac Newton, του οποίου το έργο ενσωμάτωσε πρακτικές ανάγκες εντός θεωρητικών συνθέσεων κι εφόσον το έργο αυτό εξελίχθηκε εκτός των θεσμών των φεουδαρχικών πανεπιστημίων (Βασιλική Εταιρεία), υποστήριξε τα συμφέροντα της κυρίαρχης ιδεολογίας, δηλαδή της αστικής ιδεολογίας (Hessen, 2009). Συνεπώς, το θεμελιακό έργο για όλη τη σύγχρονη επιστήμη, έργο του Newton, το Principia Mathematica, προέκυψε από πρακτικές ανάγκες του εμπορίου, της ναυσιπλοΐας, της μεταλλουργίας και του πολέμου και όχι από αφηρημένη περιέργεια, ανταποκρινόμενο στα οικονομικά προβλήματα τη αστικής τάξης (π.χ. ζητήματα ακρίβειας στις πλοηγήσεις, βελτίωση πυροβολικής, μέτρηση του χρόνου για το εμπόριο). Η ίδια η θεωρητική δομή (οι νόμοι της μηχανικής) έδωσε συστηματική απάντηση σε τεχνικά προβλήματα που η μανουφακτούρα και το εμπορικό κεφάλαιο είχαν θέσει (Hessen, 2009). Έτσι, το Principia ήταν η επιστημονική έκφραση των υλικών αναγκών και της κοσμοθεωρίας της αστικής τάξης που ανέλαβε την εξουσία μετά την Αγγλική Επανάσταση. Ήταν η θεωρητική απόκριση και η ενοποιητική σύνθεση των επειγόντων τεχνικών απαιτήσεων που προέκυψαν από την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση της εποχής (Hessen, 2009). Η παραπάνω ανάλυση του Hessen για την κοινωνική προέλευση των Principia του Νεύτωνα, είναι ανάλυση μαρξιστική (Hessen, 2009) και συνίσταται πρωτίστως στην κατανόηση του Νεύτωνα, του έργου του και της κοσμοθεωρίας του ως προϊόντος εκείνης της περιόδου (Hessen, 2009), ριζοσπαστική για την εποχή της και όχι μόνο για την εποχή της.

Παρ' όλα αυτά, στον Δυτικό πολιτισμό, για μεγάλο μέρος της ιστορίας του, οι κύριες πηγές της λαϊκής αντίληψης για την κοινωνία ήταν η παράδοση και η χριστιανική εκκλησία. Η Θεία Πρόνοια αποτέλεσε καταφύγιο ακόμη και για κοινωνικούς επαναστάτες, όπως έπραξαν για

παράδειγμα, οι ιδεολόγοι της Αμερικανικής Επανάστασης (Lewontin, 2000). Στον 20^ο αιώνα, όμως, η Δυτική κοινωνία μετασχηματίζεται σε μια πιο κοσμική και λογοκρατική δομή, με τους επαγγελματίες διανοούμενους, τους επιστήμονες, τους οικονομολόγους, τους πολιτικούς θεωρητικούς και τους φιλοσόφους, να αποτελούν τις κύριες πηγές της κοινωνικής θεωρίας. Οι άνθρωποι ετούτοι, κατά κύριο λόγο, εργάζονται στα πανεπιστήμια (Lewontin, 2000), ενώ πολλοί από αυτούς, έχοντας κάνει κάποια καθολική και μάλλον απλοϊκή «ανακάλυψη» σχετικά με τα μυστικά της ανθρώπινης κοινωνικής και ψυχικής ύπαρξης και έχοντας επίγνωση της δύναμης που διαθέτουν στο να διαμορφώνουν την κοινωνική συνείδηση, αναζητούν τρόπο να δημοσιοποιήσουν τις ιδέες τους και το καταφέρνουν, δημιουργώντας συνήθως, ο καθείς, την κοινωνική εικόνα μιας «ελάσσονος διασημότητας» (Lewontin, 2000). Σύμφωνα με τις απλοϊκές λοιπόν ιδέες τους, τα πάντα είναι σεξ, χρήμα ή γονίδια. Η θεωρία των πάντων, γίνονται αμέσως ειδήσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και «μπεστ σέλερ» βιβλία, μιας και η ακαδημαϊκή εξουσία, η μέση ικανότητα αξιοπρεπούς γραφής, σε συνδυασμό με μια απλή και ισχυρή ιδέα, είναι τα «κλειδιά» για την πρόσβαση στο δημόσιο νού (Lewontin, 2000).

Συνεπώς, ο Boris Michailovich Hessen, Γκέσεν στα ρωσικά, γεννημένος στην Ουκρανία το 1893 και θανών το 1936, έτος κατά το οποίο εκτελέστηκε από το σταλινικό καθεστώς, με την κατηγορία του τροτσκιστή – ζηνοβιεφικού, στο έργο του «Οι κοινωνικές και οικονομικές ρίζες των Αρχών της Φυσικής Φιλοσοφίας του Νεύτωνα», το οποίο θεωρήθηκε ορόσημο στην ιστοριογραφία της επιστήμης (Κατσιαμπούρα, 2020) και χρησιμοποιήσαμε στα προηγούμενα, απέδειξε ότι η επιστήμη είναι ένας κοινωνικός θεσμός και εσωκλείει αναπόφευκτα την ιδεολογία της κυρίαρχης τάξης, ενώ μέσω των «πρεσβευτών» της, εισέρχεται ως κυρίαρχη ιδεολογία στο δημόσιο νού και στο συλλογικό ασυνείδητο του λαού, μέσα από βιβλία, εκπαίδευση και μέσα μαζικής επικοινωνίας. Ετσι, η επιστήμη είναι ένας κοινωνικός θεσμός σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν σημαντικές παρανοήσεις, ακόμη και μεταξύ μελών της επιστημονικής κοινότητας. Η σημαντικότερη παρανόηση, πιστεύουμε πως σχετίζεται με την πεποίθηση της «αντικειμενικότητάς» της. Κυριαρχεί η πίστη σε ένα «μεγαλειώδες σώμα επιστημονικής γνώσης» που είναι αποκομμένο από το υπόλοιπο κοινωνικό σώμα και τις δυνάμεις που κατευθύνουν την καθημερινή ζωή και κυβερνούν την κοινωνική δομή (Lewontin, 2000).

Θεωρούμε πως η αλλοτρίωση ετούτη, η «αποκοπή του επιστημονικού από το κοινωνικό σώμα» είναι υποσύνολο της γενικευμένης αλλοτρίωσης για την οποία είχε μιλήσει ο Μαρξ

στα «Οικονομικά και Φιλοσοφικά Χειρόγραφα», το 1844, ενώ συνδέεται με τις «καινούριες μορφές ελέγχου» για τις οποίες μίλησε ο Μαρκούζε περί τα 120 χρόνια αργότερα, στο εμβληματικό του έργο «Ο Μονοδιάστατος Άνθρωπος», και οι οποίες μορφές ελέγχου, σχετίζονται με τις ανέσεις που η σύγχρονη βιομηχανική – τεχνολογική κοινωνία, μέσω της επιστήμης, έχει προσφέρει στον άνθρωπο, άρα στον ίδιο τον επιστήμονα, οπότε τον έχει αποξενώσει από την πραγματικότητα, ενώ η πολιτική και προσωπική διάσταση, η οποία επέτρεπε το διαχωρισμό του ανθρώπου (άρα και του επιστήμονα) από την κατεστημένη τάξη πραγμάτων, στο βαθμό που αυτός ο διαχωρισμός μετασχηματίζεται σε αληθινή αντιπολίτευση, έχει εξαφανιστεί στην κατεστημένη κοινωνία, μαζί με το κύρος και τη δύναμη των σκοπών της (Marcuse, 1971). Η ανησυχητική συνέπεια ετούτης της κατάργησης, είναι ο «αυτοπεριορισμός της σκέψης» (Marcuse, 1971). Οι φιλόσοφοι και οι επιστήμονες «γυρίζουν τις πλάτες» ο ένας στον άλλο (Marcuse, 1971), κάτι που ενάμιση αιώνα πριν είχε παρατηρήσει ο Μαρξ στα «Οικονομικά και Φιλοσοφικά χειρόγραφα» του 1844, επισημαίνοντας πως αν και οι φυσικές επιστήμες έχουν αναπτύξει τεράστια δραστηριότητα, η Φιλοσοφία παραμένει ξένη απέναντί τους, όπως κι εκείνες παραμένουν ξένες απέναντι στη Φιλοσοφία. Ο Μαρξ θεωρεί πως η ενότητα Φιλοσοφίας - Φυσικών Επιστημών ήταν σχεδόν στιγμιαία κι αποτέλεσε απλά μια φευγαλέα ψευδαίσθηση, διότι αν και θέληση υπήρχε, η δύναμη απουσίαζε (Marx, 1959). Ο Μαρκούζε, σχολιάζει πως, η επιστημονικο – φιλοσοφική εξέλιξη διατηρεί στενότερες σχέσεις με την κοινωνική, ενώ ο θεωρητικός Λόγος συμμαχεί με τον πρακτικό Λόγο, οπότε έννοιες θεωρητικές που προωθούν τον αντιπολιτευτικό χαρακτήρα και εκφράζουν εκδηλώσεις πραγματικής αντίστασης, ομοιάζουν απατηλές (Marcuse, 1971). Ετούτη η μορφή κοινωνικού ελέγχου σχετίζεται με την αταξικότητα και την «αντικειμενικότητα – ουδετερότητα» της επιστήμης, η οποία επικρατεί ως ιδεολογία εντός των ίδιων των επιστημονικών κοινοτήτων και για την οποία παραθέτουμε στα επόμενα, άρθρο του περιοδικού *Science for the People*, γραμμένο το 1970, με τον τίτλο *Bobby Seale at Cold Spring Harbor - Ο Μπόμπι Σιλ στο Κολντ Σπρινγκ Χάρμπορ*, στο οποίο αναδεικνύεται η μεθοδευμένη απομόνωση των επιστημονικών κοινοτήτων από τον «έξω κόσμο». Συνεπώς, από τη μία διαθέτουμε ως εργαλείο παρατήρησης και ανάλυσης τον κλασικό Μαρξισμό κι από την άλλη τις αναλύσεις που εμπίπτουν στο δυτικό Μαρξισμό και ειδικότερα στη Σχολή της Φρανκφούρτης (ΑΝΤΕΡΣΟΝ, 1981), στη «δεύτερη γενιά» της οποίας, τοποθετείται ο Χ. Μαρκούζε (Celikates & Flynn, 2023). Για τη δήθεν «αντικειμενικότητα» της επιστήμης, που έχει ως συνέπεια την αταξικότητα με την οποία αντιμετωπίζουν οι επιστήμονες τους εαυτούς

τους, αυτοπεριορίζοντας την ίδια τους τη σκέψη, κάνουν λόγο και οι Ζωμπέρ και Λεμπλόν, μέσω ενός εμβληματικού κειμένου με τον τίτλο «συμβολή στην κριτική ανάλυση της επιστήμης και των λειτουργιών της», των Σόνια και Μωρίς Νταγιάν, το οποίο κείμενο περιέχεται στη συλλογή του βιβλίου των Ζωμπέρ – Λεμπλόν με τίτλο «(αυτό)κριτική της επιστήμης» που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα από τις εκδόσεις «Βέργος», το Σεπτέμβριο του 1973. Παραθέτουμε αυτούσια αποσπάσματα από το εν' λόγω άρθρο των Σόνια και Μωρίς Νταγιάν:

Αρα: η επιστήμη είναι αντικειμενική, δηλαδή προμηθευτής αληθειών, ανεξάρτητων από την ιστορία και από εκείνους που την φτιάχνουν.

Και: ο σοφός είναι αντικειμενικός, δηλαδή αναγκασμένος να ανακαλύπτει αυτές τις αλήθειες, υποκλινόμενος μπροστά τους, κάνοντας «αφαίρεση της υποκειμενικότητάς του» και υψωμένος ταυτόχρονα πάνω από αντιτιθέμενα πάθη, φυλετικές και ταξικές προκαταλήψεις, κτλ. (Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, 1973, σ. 34).

Από ένα σύνολο κανόνων, σχετικών με την εσωτερική συνοχή και την εφαρμογή των μοντέλων που έχουν κατασκευαστεί για ένα συγκεκριμένο είδος ερευνών, περνάμε έτσι σε μια έννοια της αντικειμενικότητας, που δεν έχει πια καμιά επιστημολογική βάση και παρουσιάζεται σαν μια ορθολογικοποίηση αφελών δοξασιών, που είναι προσκολλημένες στο κύρος της επιστήμης. Πίστη στην ε ν ό τ η τ α των γνώσεων, στον απόλυτο και α ν ι σ τ ο ρ ι κ ό χαρακτήρα τους, και στην ανεξαρτησία της πραγματικότητας, που υποτίθεται πως μπορεί να γίνει γνωστή με τα μ έ σ α της γνώσης. Μύθος ενός επιστημονικού πνεύματος που του αποδίδονται, χάρη στην τεχνική πρόοδο – λαϊκό μέτρο της δύναμης της επιστήμης – όλα τα προτερήματα. Και, πάνω απ' όλα, πίστη στην α μ ε ρ ο λ η - ψ ί α του σοφού που, ελεύθερος από οποιαδήποτε πίεση, θα 'βλεπε κάθε πράγμα με «καθαρή ματιά» (Καστλέρ).

Αυτή η εικόνα της επιστήμης παρέχει στην κυρίαρχη ιδεολογία ένα μ ο ν έ λ ο τ η ς α ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ό τ η τ α ς, που δίνει την ψευδαίσθηση ότι, μπορεί κανείς να σταθεί υπεράνω των ταξικών συγκρούσεων που δημιουργούνται από τον καταμερισμό της εργασίας: η επιστήμη προάγει γενικά την ανθρωπότητα, εκείνοι που της αφιερώνονται εργάζονται για το γενικό συμφέρον, και εκείνοι που αμφισβητούν είναι κακόπιστοι (Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, 1973, σ. 35).

Αυτό το επιστημονικό μοντέλο της αντικειμενικότητας, στενά δεμένο με τη συγγενή ιδέα της ο ι κ ο υ μ ε ν ι κ ό τ η τ α ς, εφαρμόζεται στο εσωτερικό των ειδικευμένων επιστημονικών κοινοτήτων, καθώς και στους κόλπους ολόκληρης της κοινωνίας:

α) μέσα στις επιστημονικές κοινότητες (εργαστήρια, πανεπιστήμια), ερευνητές και διδάσκοντες ξεπερνούν τις διαφορές θέσης και λειτουργίας, καθώς και τις πολιτικές τους διαφωνίες, για να βρεθούν μαζί μέσα στην ενότητα του επιστημονικού έργου. Αυτή η επικοινωνία, μέσα από το αντικείμενο, αντιστοιχεί στην πραγματικότητα σε μιαν αλλοτρίωση του διανοητικά εργαζόμενου, δηλαδή στην ανύψωσή του στα μάτια των κοινών θνητών. Αυτός ο εργαζόμενος ορίζεται πρώτα σαν ένας άνθρωπος της επιστήμης, αντικειμενικός και ανιδιοτελής. Έπ ε ι τ α έχει ένα βαθμό, ένα ρόλο, απόψεις (ενδεχόμενα και για την επιστήμη!). Τέλος, ανήκει σε μια κοινωνική τάξη, όπως ακριβώς και οι υπάλληλοι και οι τεχνικοί που βρίσκονται γύρω του, αλλά χωρίς να έχει καθόλου την ίδια σ υ ν ε ί δ η σ η.

Μ' αυτόν τον τρόπο, ο διανοούμενος παραδέχεται σιωπηρά τη σύγχυση που βασιλεύει ανάμεσα στην εκτελεστική αντικειμενικότητα, που χαρακτηρίζει το χειρισμό ενός αλγορίθμου ή τους κανόνες ενός πειράματος, και τη θεωρητική αντικειμενικότητα που προϋποθέτει ότι μπορεί να αποκτηθεί μια συνθετική γνώση που να καλύπτει τον πραγματικόν κόσμο (δηλαδή το κόσμο του οποίου οι άνθρωποι αποκτούν την ιστορική εμπειρία), και να εξασφαλίζει τελικά τον καθολικό έλεγχο του. Αυτή η σύγχυση α π ό μ ό ν η τ η ς αρκεί, για να ανυψωθεί η γνώση του διανοητικά εργαζόμενου σε μιαν απολιτική αρετή, ανεξάρτητη από το κοινωνικό σύστημα, ενώνοντας τις επιστημονικές κοινότητες σε υπερεθνικούς θεσμούς κτλ. Επιτρέπει επίσης ν' ανυψωθεί αυτή η γνώση πάνω από την πραγματική γνώση του εργάτη ή του τεχνίτη, που κανείς δε σκέφτεται να υμνήσει την «αντικειμενικότητά του» - ακριβώς γιατί αυτή η πρακτική γνώση είναι τελείως ενσωματωμένη στο σύστημα του κέρδους, ή ακριβέστερα, θεωρείται πως οφείλει να παράγει αμέσως μιαν ανταλλακτική αξία. (Σημ: Στις καπιταλιστικές χώρες, αυτή η διπλή «ανύψωση» αποτελεί την πηγή ενός διπλού οφέλους, γιατί ευνοεί την ιδεολογική απορρόφηση των ανθρώπων της επιστήμης, ενώ ταυτόχρονα απαλλάσσει τον

εργοδότη από την υποχρέωση να τους αμείψει ανάλογα με την τάξη που τους έχουν τοποθετήσει).

β) μέσα στην κοινωνία των κοινών θνητών, η επιστημονική αντικειμενικότητα παίρνει περισσότερο τα χαρακτηριστικά του μύθου, παρά του μοντέλου (ακόμα και με την πλατιά έννοια που αναφέρεται πιο πάνω) (Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, 1973, σ. 36 - 37).

2.2 Ο Μύθος της Ουδέτερης Επιστήμης ως κύριος θεματικός άξονας του περιοδικού *SftP*

...ένα πλατύ κίνημα κριτικής, αναζήτησης και δράσης [...] έχει εμφανιστεί τα τελευταία χρόνια στον επιστημονικό κόσμο, τόσο στην Δ. Ευρώπη, όσο και στην Αμερική. Το κίνημα αυτό, στενά δεμένο με το φοιτητικό κίνημα, αρνείται να πιστέψει το μύθο μιας Ουδέτερης και Οικουμενικής Επιστήμης, ανεξάρτητης από το κοινωνικό σύστημα μέσα στο οποίο παράγεται. Ιδιαίτερα μετά το Μάη του '68, οι επιστημονικοί θεσμοί, καθώς κι η παραγωγή, η μετάδοση, η χρησιμοποίηση κι οι συνέπειες της επιστήμης, έχουν γίνει αντικείμενο μιας συλλογικής, πολύπλευρης και ριζοσπαστικής κριτικής (Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, 1973, σ. 5).

Στα πλαίσια του κινήματος αυτού, εντάσσεται και η συντακτική ομάδα του περιοδικού *SftP*, κείμενα του οποίου, περιλαμβάνονται στο βιβλίο (αυτό)κριτική της επιστήμης των Ζωμπέρ & Λεβί – Λεμπλόν και όπως δηλώνει και το ίδιο το περιοδικό σε ιδρυτικό κείμενο του 1970:

Οι στόχοι μας είναι να βοηθήσουμε τους ανθρώπους να αποκτήσουν έλεγχο επί των αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους. Αποφάσεις όπως η κατασκευή ενός πυρηνικού αντιδραστήρα, η διεξαγωγή ενός συγκεκριμένου τύπου δυνητικά επιβλαβούς βιολογικής έρευνας ή η λειτουργία ενός ρυπογόνου εργοστασίου δεν πρέπει να λαμβάνονται από μια ελίτ ολίγων που κατέχουν εξουσία, χρήμα και τεχνικές δεξιότητες. Μόλις η λήψη αποφάσεων, η ιδιοκτησία και ο έλεγχος της τεχνολογίας βρεθούν στα χέρια της μεγάλης πλειοψηφίας, μπορούμε τότε να χτίσουμε μια επιστήμη που εξυπηρετεί τις ανάγκες των ανθρώπων για να δημιουργήσει καθαρές, ασφαλείς εναλλακτικές πηγές ενέργειας, υγιείς χώρους εργασίας και ποιοτική φροντίδα υγείας για όλους. Αυτό σημαίνει απομυθοποίηση της επιστήμης και ριζικές αλλαγές στο παρόν πολιτικό, οικονομικό και ταξικό μας σύστημα, ώστε να συμπεριλαμβάνει τον έλεγχο από

τους εργαζόμενους και την κοινότητα, μη ιεραρχικές μορφές οργάνωσης, κοινή ιδιοκτησία των φυσικών πόρων και άλλους σοσιαλιστικούς στόχους. Δεσμευόμαστε στους στόχους του φεμινισμού, του αντι-ρατσισμού, του αντι-ιμπεριαλισμού και άλλων αγώνων κατά της καταπίεσης (*SftP_brochure-boston*, *More SftP Writings - Science for the People*, χ.χ).

Τα ανθολογημένα άρθρα του περιοδικού *Science for the People* που παρουσιάζουμε και σχολιάζουμε στο υποκεφάλαιο αυτό, εγκολπώνονται εντός της κριτικής στάσης πως η Μία, Ουδέτερη, Οικουμενική Επιστήμη, καθώς και οι αμόλυντοι και προικισμένοι ιερείς της, είναι απλά ένας μύθος που μπορεί να γκρεμιστεί (Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, 1973) και τούτη η ανατροπή θα είναι στην κατεύθυνση μιας νέας, παγκόσμιας κοινωνίας των λαών.

Επιλέγουμε να ξεκινήσουμε από το άρθρο που εκτείνεται στις σελίδες 38 και 39 του τεύχους **Vol.VI No.2 Μάρτης 1974**. Μέσω του κειμένου αυτού, γίνεται κριτική στη βάση και στο ρόλο της επιστήμης στην αστική κοινωνία. Υποστηρίζεται πως η επιστήμη έχει κυρίως ιδεολογικό χαρακτήρα και εξυπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης. Ετσι, θεωρούμε πως το κείμενο, είναι μια από τις βάσεις πάνω στην οποία στηρίζεται ο θεματικός άξονας «μη ουδετερότητα της επιστήμης», οπότε το τοποθετούμε στην αρχή της παρουσίασής μας, αν και χρονικά ανήκει στο 1974, δηλαδή τρεισήμισι χρόνια μετά το πρώτο τεύχος του *SftP* (Αύγουστος 1970). Πρόκειται για το άρθρο με τίτλο ***The Inherited Ideology of Science – Η Κληρονομημένη Ιδεολογία της Επιστήμης***, όπου η αστική επιστήμη θεωρείται παθητική αντίληψη της φύσης. Στη σελίδα 38, διαβάζουμε:

Κληρονομήσαμε από την αστική κοινωνία μια επιστήμη της οποίας η δομή προϋποθέτει ότι ο άνθρωπος υπάρχει εγγενώς ως ένα παθητικό αντικείμενο εξωτερικών φυσικών νόμων που η επιστήμη πρέπει να ανακαλύψει αλλά πάνω στους οποίους ο άνθρωπος δεν έχει κανέναν απόλυτο έλεγχο.

Ακόμη και η «αντικειμενική» επιστήμη, όπως ο δαρβινισμός, φέρει το στίγμα της κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας της εποχής της. Ο όρος «επιβίωση του ικανότερου» δεν είναι ουδέτερος, αλλά αντικατοπτρίζει την ιδεολογία του ανταγωνισμού, η οποία κυριαρχεί στον καπιταλισμό. Στη σελίδα 38, διαβάζουμε:

Η συζήτηση για τη δαρβινική εξέλιξη προχώρησε με πολιτικά κριτήρια, αφού κάθε συμμετέχων αναζητούσε στην εξελικτική θεωρία μια βάση στην επιστήμη για τις κοινωνικές του απόψεις, που συχνά απαιτούσαν την προσπάθεια να διαχωριστεί ο δαρβινισμός από τον μαλθουσιανό προκάτοχό του [...] η θεωρία του Δαρβίνου

ενσωμάτωνε μια αλλαγμένη ιδεολογία για τη θέση του ανθρώπου στη φύση που αντιστοιχούσε στον όλο και πιο ανταγωνιστικό αστικό κόσμο της Αγγλίας του 19ου αιώνα. Με άλλα λόγια, ακόμη κι αν ο Δαρβίνος δε συμμετείχε ενεργά στη συζήτηση, ο ανθρωπομορφικός «αγώνας επιβίωσης του ικανότερου» που περιέγραφε ήδη περιλάμβανε ορισμένες μαλθουσιανές αντιλήψεις που ήταν αδιάσπαστες από την πολιτική οικονομία και τη φυσική θεολογία.

Η επιστήμη μετασχηματίζεται σε ένα είδος κοσμικής θρησκείας (επιστημονισμός), μέσω της θεωρούμενης «αντικειμενικότητας» που τη χαρακτηρίζει και συνεπώς απαξιώνει τη δραστηριότητα και τον αγώνα του ανθρώπου, βάζοντας στο προσκήνιο τους φυσικούς νόμους, εξυπηρετώντας το status quo. Στη σελίδα 38, διαβάζουμε:

Πολλοί δαρβινιστές υπέστησαν μια θειϊστική θρησκευτική μεταστροφή κατά την οποία άρχισαν να ταυτίζουν τον παραδοσιακό Θείο με τους φυσικούς νόμους, με τους τελευταίους να λειτουργούν ως υπερ-ανθρώπινες δυνάμεις που ελέγχουν τον άνθρωπο, ακριβώς όπως ο Θεός «εκεί έξω» είχε κάνει νωρίτερα.

Στο σημείο αυτό, ας αναφερθούμε σε ένα ακόμη θέμα μη ουδετερότητας της επιστήμης, που θίγεται στο άρθρο. Η ιδέα ότι η ευφυΐα είναι ένα μετρήσιμο και κληρονομούμενο ατομικό χαρακτηριστικό δεν είναι ουδέτερη επιστημονική ανακάλυψη. Είναι μια κοινωνικά κατασκευασμένη κατηγορία που δημιουργήθηκε σε μια καπιταλιστική κοινωνία, όπου όλα (ακόμη και οι ανθρώπινες ικανότητες) μετατρέπονται σε εμπορεύματα και χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν την κοινωνική διαστρωμάτωση. Στη σελίδα 39, διαβάζουμε:

...συνεχίζει τη διαμάχη του 19ου αιώνα σε μια μοντέρνα μορφή [...] για την πρόοδο της «επιστημονικής αντικειμενικότητας», ή της αστικής αναγωγής της ποιότητας σε μετρήσιμη ποσότητα, οι κρίσεις ηθικού χαρακτήρα του 19ου αιώνα για τη μαύρη φυλή (είτε υπέρ είτε κατά) έχουν απογυμνωθεί από το συναισθηματικό τους στοιχείο και αναχθεί σε μια πιο τεχνικά μετρήσιμη κατηγορία: την ευφυΐα. Ομοίως, ο Πιαζέ προχώρησε σημαντικά στην ψυχολογία βασίζοντας την επιστημολογία του σε μια διαλεκτική υποκειμένου-αντικειμένου, που αντικατέστησε τα θρησκευτικά-ηθικά μοντέλα διανόησης του 19ου αιώνα, αλλά το μοντέλο του παραμένει ιδεολογικό ακριβώς για το ότι αποσπά την ατομική γνωσιακή λειτουργία από τη συναισθηματική & κοινωνική της βάση.

Αυτή η ίδια η έννοια της ευφυΐας είναι μια μοντέρνα ιδεολογική κατηγορία, ένα εμπόρευμα προς μέτρηση για πώληση στην αγορά. Η επιστήμη της μέτρησης του IQ (ή ακόμη και της αξιολόγησης σταδίων ευφυΐας) προϋποθέτει ότι η πνευματική ανάπτυξη πράγματι συμβαίνει μέσω κάποιας απομονωμένης διαδικασίας λογικών πράξεων. Έτσι στη συζήτηση για το IQ, η μη ουδετερότητα της επιστήμης δεν προέρχεται από το σημείο της εφαρμογής κάποιας ουδέτερης γνώσης, αλλά πολύ νωρίτερα, από το σημείο παραγωγής αυτής της γνώσης. Το πρότυπο της μέτρησης της ευφυΐας τροφοδοτεί έναν συγκεκριμένο τρόπο πρακτικής δραστηριότητας που περιέχει ήδη τα όρια της εφαρμογής του. Οι μετρήσεις IQ ενημερώνουν την επιστημονική διαχείριση της αστικής κοινωνίας για την παραγωγή και χρήση της γνωσιακής λειτουργίας για τη διαδικασία αναπαραγωγής της αστικής κοινωνίας – ανεξάρτητα από τα επιστημονικά συμπεράσματα κάποιου σχετικά με την κληρονομικότητα της ευφυΐας ή τις πολιτικές της επιπτώσεις.

Εν' κατακλείδι, η συνειδητοποίηση του μύθου της ουδέτερης επιστήμης, οδηγεί στην «επαναστατική επιστήμη», η οποία εγγενώς καταρρίπτει αυτό τον μύθο. Στη σελίδα 39, διαβάζουμε:

Η επαναστατική επιστήμη θα καταργήσει όλους τους ανθρωπογενείς διαχωρισμούς και κατακερματισμούς που εγγράφονται στην «επιστημονική αντικειμενικότητα», αλλά όχι εναλλακτικά προσποιούμενη ότι ο άνθρωπος είναι απλώς ταυτόσημος με τη φύση, καθώς η θέση του ανθρώπου στη φύση είναι ένα ιστορικό προϊόν της δικής του συνειδητής δραστηριότητας. Η επαναστατική επιστήμη θα κατανοήσει τον εαυτό της ως μέρος της ανθρώπινης ιστορίας, δηλαδή ως επιστήμη όχι του φυσικού νόμου αλλά του ανθρώπινου αγώνα.

Στη σελίδα 39, διαβάζουμε επίσης και τις

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Robert Young, "Evolutionary Biology and Ideology: then and now"

στο *The Biological Revolution* (ή στο *History of Science*, Vol. II), 1971.

Robert Young στο *Changing Perspectives in the History of Science*, 1973

TELOS #15, Spring '73, Σχόλια και κριτικές βιβλίων.

Karl Marx, *The German Ideology*

Horkheimer & Adorno, *Dialectic of Enlightenment*, 1944

Μία άμεση απόδειξη της σύνδεσης του ιστορικού - κοινωνικού επιστητού με την επιστήμη, την τεχνολογία και τα επιτεύγματά τους, είναι και η ύπαρξη της πολεμικής βιομηχανίας, αφού η επιστημονική έρευνα συνδέεται άμεσα με την κατασκευή οπλικών συστημάτων. Με αυτό το έναυσμα, ας αρχίσουμε να ξεφυλλίζουμε το πρώτο τεύχος του *SftP* (**Vol.2 No.2 Αύγουστος 1970**) και ας σταματήσουμε, αρχικά, στο άρθρο *Two Views of the Pledge - Οι δύο οπτικές γωνίες της υπόσχεσης* (σ. 2) όπου παρουσιάζεται μια συζήτηση γύρω από την «υπόσχεση» να μην ασχοληθεί κανείς με έρευνα για πόλεμο, ενώ αποκαλύπτεται η διαμάχη στους επιστημονικούς κύκλους της εποχής, για την ηθική ευθύνη του επιστήμονα. Η «υπόσχεση» που κυκλοφορούσε από τους κύκλους της SESPA, και κατά τη διάρκεια της συνάντησης της APS, το Γενάρη του 1970, ήταν η εξής:

Δηλώνω υπεύθυνα ότι δεν θα συμμετάσχω σε έρευνα για πόλεμο ή στην παραγωγή όπλων. Επιπλέον, δηλώνω ότι θα συμβουλευώ τους φοιτητές μου και θα προτρέπω τους συναδέλφους μου να κάνουν το ίδιο.

Ο Herb Fox υποστηρίζει ότι η εν' λόγω υπόσχεση, ως ατομική πράξη, δεν αμφισβητεί το σύστημα και ενισχύει το μύθο του ελέγχου της επιστημονικής εργασίας από τον ίδιο τον επιστήμονα. Στη σελίδα 2, διαβάζουμε:

...διαϊωνίζει το μύθο ότι ο επιστήμονας έχει τον έλεγχο της δουλειάς που κάνει ή για το σε τι θα χρησιμοποιηθεί. Η λήψη υποσχέσεων ενισχύει στην πραγματικότητα έναν ηθικό ελιτισμό, ζητώντας από τους επιστήμονες να κάνουν κάτι που δεν θα μπορούσε κανείς λογικά να περιμένει από άλλους εργαζόμενους. Ζητάς από έναν εργάτη του χάλυβα, του οποίου το προϊόν θα χρησιμοποιηθεί ως θωρακισμένη πλάκα ενός τανκ, να δώσει υπόσχεση ότι δεν θα συμμετάσχει στην παραγωγή όπλων;

Στην απάντησή του, ο Charlie Schwartz τονίζει ορισμένες από τις θετικές πλευρές της υπόσχεσης, αναγνωρίζοντας ότι οι ριζοσπαστικοί επιστήμονες πιθανώς να ασχολούνται ήδη με πιο δυναμική πολιτική δράση. Ωστόσο, αισθάνεται ότι υπάρχουν πολλοί φοιτητές και καθηγητές στις επιστήμες που δεν έχουν σκεφτεί ποτέ την επιλογή ανάμεσα στην πολεμική έρευνα και στην έρευνα που είναι ωφέλιμη για την ανθρωπότητα. Για εκείνους που εξακολουθούν να πιστεύουν στην ουδετερότητα της επιστήμης, η υπόσχεση θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μέσο για να εγείρει την συνείδησή τους, καθώς και...

...ως ένα μέσο στρατολόγησης για να εμπλακούν και να ενωθούν περισσότεροι επιστήμονες.

Συνεπώς, ο Schwartz αντιμετωπίζει την «υπόσχεση» ως μια πύλη εισόδου για να εμπλακεί στο αντιπολεμικό κίνημα ένα ευρύτερο και λιγότερο πολιτικοποιημένο κομμάτι της επιστημονικής κοινότητας, με σκοπό την ενίσχυση του κινήματος «από μέσα».

Στη συνέχεια του τεύχους, το άρθρο ***Bobby Seale at Cold Spring Harbor - Ο Μπόμπι Σιλ στο Κολντ Σπρινγκ Χάρμπορ*** (σ. 3), αποτελεί μια καταγραφή δράσης, μιας και αφορά την παρουσίαση ριζοσπαστικών ταινιών στο ελιτίστικο εργαστήριο Cold Spring Harbor (στην αρχή του άρθρου, το εργαστήριο αναφέρεται ως «το ιερό των αγίων της Μοριακής Βιολογίας»), το οποίο αποτελεί παράδειγμα της προσπάθειας της άρχουσας τάξης να «απομονωθούν» οι επιστήμονες από την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα φτιάχνοντας έναν απομονωμένο κόσμο με ανέσεις, ενώ έχει ενδιαφέρον να επισημάνουμε εδώ πως, όπως αναφέρει ο συγγραφέας του άρθρου, διευθυντής του Cold Spring Harbor ήταν εκείνη την εποχή, ο νομπελίστας James D. Watson, του οποίου μεταφέρουμε την περιγραφή για το «ίδρυμα» αυτό:

«...ίδρυμα όπου οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είναι τόσο ευπρόσδεκτοι όσο και οι καθηγητές τους, όπου η κακή επιστήμη χαρακτηρίζεται ως τέτοια και η καλή επιστήμη ενθαρρύνεται με κάθε διαθέσιμο πόρο στη διάθεσή μας. Οι πόροι περιλαμβάνουν...100 acres ήσυχης και όμορφης παραθαλάσσιας περιοχής, κοντά σε δύο μεγάλα αεροδρόμια και χωρίς τον περισπασμό από καλές ή κακές ταινίες, φαρμακεία που πουλάνε έντυπα κακής ποιότητας ή μπαρ με τηλεόραση, αν όχι και με topless σερβιτόρες.» (Ετήσια Έκθεση C.S.H. 1969. Ας παρατηρήσουμε εδώ το σεξιστικό ολίσθημα: οι σερβιτόρες είναι στην ίδια κατηγορία με τις ταινίες, τα βιβλία ή τις τηλεοράσεις.) (σ.3)

Στο άρθρο υποστηρίζεται ότι η απομόνωση των επιστημόνων είναι φαινομενική:

...η ειδυλλιακή εικόνα των απρόσκοπτων επιστημόνων, που εργάζονται ειρηνικά στο Όλυμπο τους, αποκομμένοι από την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα της Αμερικής σήμερα, αρχίζει να χάνει την αποτελεσματικότητά της. (σ.3)

Οι ταινίες δε, που προβλήθηκαν ένα βροχερό απόγευμα, κατά τη διάρκεια του ετήσιου συμποσίου, που διήρκεσε από 4 έως 11 Ιουνίου 1970, ήταν το "People's Park" (Πάρκο του Λαού) και η ταινία "Interview with Bobby Seale" (Συνέντευξη με τον Bobby Seale). Οι προβολές είχαν στόχο την αφύπνιση των εργαζομένων στο Cold Spring Harbor, αποτελώντας εναύσματα σύνδεσής τους με την πραγματικότητα.

Ένα μέλος του *Science for the People* αποφάσισε να αποσπάσει την προσοχή αυτών που παρακολουθούσαν το συνέδριο με δύο ταινίες από το *Newsreel*, έναν οργανισμό ριζοσπαστών σκηνοθετών...

Ένα βροχερό απόγευμα, δείξαμε το "*People's Park*", μια ταινία για ανθρώπους που έχτιζαν το πάρκο τους στο Μπέρκλεϊ την Άνοιξη του 1969 και τη βάνουση καταστολή που ακολούθησε, με πρόσχημα την απειλή της ιδιοκτησίας, και την ταινία "*Συνέντευξη με τον Bobby Seale*", για το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων, τους ηγέτες και τα προγράμματά του. (σ.3)

Επιπροσθέτως, με τη χρήση των ταινιών, το *SftP* έθεσε στην επιστημονική κοινότητα το ζήτημα της πολιτικής ευθύνης των επιστημόνων, σε ένα αγωνιστικό πλαίσιο ενάντια στο ρατσιστικό κράτος, στον ελιτισμό και στην καταπίεση.

Στο άρθρο ***Letters from a Political Prisoner – Γράμματα από έναν Πολιτικό Κρατούμενο*** (σ. 4 & 5), ο Dr. Curtis Powell, φυλακισμένο μέλος των Black Panthers, καταγγέλλει το γεγονός ότι η επιστήμη και οι επιστήμονες χρησιμοποιούνται από το στρατιωτικό - βιομηχανικό σύμπλεγμα. Το γράμμα του, τονίζει την ανάγκη, οι επιστήμονες να πάρουν θέση ενάντια στην καταπίεσή τους από το σύστημα.

...τα πειράματά μας στρεβλώνονται από το στρατιωτικό - βιομηχανικό σύμπλεγμα... Εύχομαι μόνο, οι επιστήμονες σε αυτή τη χώρα να μπορούσαν να καταλάβουν και να κάνουν κάτι. (σ.5)

...οι επιστήμονες είναι «εξειδικευμένοι σκλάβοι» σε ακαδημαϊκούς πύργους εκτός πραγματικότητας, χωρίς να συνειδητοποιούν τη φρικτή κατάσταση των καταπιεσμένων. (σ.5)

Στο άρθρο ***Science for the People at Ann Arbor: ENACT Conference - Επιστήμη για τον λαό στο Ανν Άρμπορ: Συνέδριο ENACT*** (σ. 3), συνδέεται ο καπιταλισμός με την οικοσυστημική κρίση:

Η κρίση του περιβάλλοντος δεν μπορεί να απομονωθεί από αυτά τα προβλήματα (πόλεμος, ρατσισμός, φτώχεια). Δεν είναι μια αποτυχία της τεχνολογίας το ότι σύντομα μπορεί να μην έχουμε αέρα για να αναπνέουμε και νερό για να πιούμε, αλλά μάλλον αποτυχία του πολιτικού και οικονομικού μας συστήματος, το οποίο ως πρωταρχική του ανησυχία έχει τα εταιρικά κέρδη. (σ.3)

Στο άρθρο ***Symposium at Virginia Military Institute - Συμπόσιο στο Στρατιωτικό Ινστιτούτο της Βιρτζίνια*** (σ. 6), ο συγγραφέας διαπιστώνει εμπειρικά, λαμβάνοντας μέρος στο εν' λόγω

συμπόσιο (9 έως 11 Απριλίου 1970), πως οι δόκιμοι του VMI δεν έχουν ξεκαθαρίσει εντός τους το λόγο της φοίτησής του στο Ινστιτούτο, ενώ μόνο το 10% σχεδιάζει να ακολουθήσει στρατιωτική καριέρα. Ως κληθέντας εκπρόσωπος των φοιτητών, παρουσιάζει στην ομιλία του, μια ριζοσπαστική κριτική, θεωρώντας ότι το στρατιωτικό-βιομηχανικό-πανεπιστημιακό συγκρότημα υπηρετεί τα συμφέροντα μιας ελίτ κυβερνώσας τάξης. Αυτή η άποψη δεν προκαλεί ιδιαίτερα εχθρικές αντιδράσεις στο ακροατήριο. Έτσι, το άρθρο υπογραμμίζει ότι ακόμα και σε συντηρητικά περιβάλλοντα, μπορεί να υπάρξει αναγνώριση της οικονομικής εξάρτησης από τον πολεμικό μηχανισμό, ενώ τονίζει την ιμπεριαλιστική φύση της αμερικανικής πολιτικής. Όμως, όπως αναφέρεται στο άρθρο:

...οι συζητήσεις εκφυλίστηκαν σε εξέταση των επιπέδων στρατιωτικής ισχύος που απαιτούνται για την εθνική ασφάλεια χωρίς να ασχολούνται με τη φύση της λεγόμενης απειλής... (σ.6)

Εδώ έχουμε περίπτωση «μονοδιάστατης σκέψης» (Marcuse, 1971). Ο στόχος «εθνική ασφάλεια» αποτελεί κυρίαρχο δεδομένο και συζητούνται μόνο τα μέσα για την επίτευξή του (Marcuse, 1971). Η ικανότητα διαχωρισμού του ουσιώδους από το μη ουσιώδες, αναιρείται από την επικρατούσα ορθολογικότητα, η οποία διέπει την κατεστημένη κοινωνία (Marcuse, 1971) και σχετίζεται με το κυρίαρχο δόγμα της «εθνικής ασφάλειας».

Σε άλλα σημεία του άρθρου, διαβάζουμε:

Η συζήτηση για τη δυσκολία μετατροπής μιας πολεμικής οικονομίας [...] επεδείκνυε πώς η έλλειψη ασφάλειας εργασίας [...] οδηγεί σε τεράστια αντίσταση σε αλλαγή των προτεραιοτήτων. (σ.6)

Συνεπώς, τα μιλιταριστικά δόγματα του Ψυχρού Πολέμου αποτέλεσαν εργαλεία συστηματικής δόμησης, εντός του συλλογικού ασυνείδητου του αμερικανικού λαού μέσω δημιουργίας εκείνων των ψευδών αναγκών που σχετίζονται, επί παραδείγματι, με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, μέσα από φαινομενικά αναπόφευκτες στρατιωτικές δαπάνες. Άρα, η αντίσταση του λαού στην αναίρεση της μιλιταριστικής πορείας, είναι συστημικά δομημένη, μέσα από επίπλαστες ανάγκες και πάνω στο αφήγημα της εξωτερικής απειλής (Marcuse, 1971). Εφόσον λοιπόν, εντός κατεστημένης κοινωνικής δομής, ο πόλεμος θεωρείται κατά πλειονότητα, αναγκαίος, αναγκαία θεωρείται και η κατασκευή οπλικών συστημάτων. Τα όπλα όμως, είναι παράγωγα της επιστήμης του πολέμου. Άρα, η επιστήμη δε διαγράφει ουδέτερη κίνηση, μα ακολουθεί την παραπάνω επικρατούσα ορθολογικότητα (Marcuse, 1971).

Σε ένα άλλο χωρίο στο άρθρο, αναφέρεται πως:

Άλλοι συμμετέχοντες θεωρούσαν το Στρατιωτικό-Βιομηχανικό Συγκρότημα ως προϊόν [...] της απομόνωσης και αδράνειας μιας τεχνολογικά προσανατολισμένης γραφειοκρατικής δομής. (σ.6)

Εδώ γίνεται μερική κριτική, από την πλευρά των συμμετεχόντων στο συνέδριο, μιας και δεν αμφισβητείται ο σκοπός του συστήματος, αλλά μόνο η «λειτουργία» του (Marcuse, 1971). Αντίθετα, η θέση του συγγραφέα, ότι το σύστημα «υπηρετεί μια ελίτ κυβερνώσα τάξη» είναι ριζοσπαστική κριτική, η οποία, όπως προκύπτει από το άρθρο, ασυνείδητα και συλλογικά, υποβαθμίζεται από το ακροατήριο, χωρίς ευτυχώς να αναιρείται εντελώς, κάτι που επιβεβαιώνει την ύπαρξη αχνών δυνατοτήτων χειραφέτησης.

Συμπερασματικά λοιπόν, η ανάλυση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο από το περιοδικό *SftP*, αποδομεί τη ρητορική της «εθνικής ασφάλειας» και δείχνει πώς το στρατιωτικό - βιομηχανικό σύμπλεγμα που σχετίζεται άμεσα με την εφαρμοσμένη επιστήμη εξυπηρετεί ελιτίστικα οικονομικά συμφέροντα. Ας μας επιτραπεί στο σημείο αυτό, ένας παραλληλισμός: στον Μονοδιάστατο Άνθρωπο του H. Marcuse, «συναντάμε» και τον μέσο δόκιμο της VMI: «Τα πρόσωπα που εκτελούν μια διαταγή, μπορούμε βέβαια κατά κάποιο τρόπο να τα εντοπίσουμε, αλλά δε δρουν σαν άτομα, δρουν σαν «εκπρόσωποι» του Έθνους, της μεγάλης βιομηχανίας, του Πανεπιστημίου, του Κογκρέσου των Ηνωμένων Πολιτειών, της Κεντρικής Επιτροπής, του Κόμματος, του Συμβουλίου των διευθυντών και των διοικούντων, του Προέδρου, της Διοίκησης, της Σχολής [...] Μαζεμένα στις συνελεύσεις, τα άτομα γίνονται (συχνά χωρίς να το συνειδητοποιούν) φερέφωνα των θεσμών, των επιρροών και των συμφερόντων που ενσαρκώνουν οι οργανισμοί.» (H. Marcuse, Ο Μονοδιάστατος Άνθρωπος, 1971, σ. 209)

Στο άρθρο *Boston Museum of Science* (σ. 13 & 18), η κριτική για το Μουσείο Επιστήμης της Βοστώνης τονίζει πώς ένας θεσμός, που υποτίθεται ότι προάγει τη γνώση, στην πραγματικότητα μεταδίδει Ιδεολογία, μια έννοια που η κριτική θεωρία κληρονομεί από τη μαρξιστική παράδοση (Celikates & Flynn, 2023). Το εν' λόγω μουσείο υπηρετεί εμπορικά και στρατιωτικά συμφέροντα, μέσω των εκθέσεών του.

(Σκίτσο: *SftP Vol.IV No 6 p. 43*)

Στη σελίδα 13, διαβάζουμε:

Το Μουσείο Επιστήμης της Βοστώνης ενσαρκώνει τη θεσμική παρερμηνεία της επιστήμης και μια δυσάρεστη υπηρεσία προς την κοινότητα που ισχυρίζεται ότι υπηρετεί.

Όσο περισσότερο βλέπεις, τόσο πιο προφανές γίνεται ότι οι περισσότερες εκθέσεις δεν είναι τίποτα περισσότερο από διαφημίσεις για τις εταιρείες που συμβάλλουν σε αυτές. (σ.18)

Ερχόμαστε τώρα στο **Vol.II No.4 Δεκέμβρης 1970** και στο αντιπροσωπευτικό άρθρο **Address to the Academie des Sciences - Ομιλία στην Ακαδημία Επιστημών** (σ. 32-34), όπου παρουσιάζεται η ομιλία του Ζαν – Μαρκ Λεβί – Λεμπλόν κατά την αποδοχή του Βραβείου Thibaud από την Ακαδημία Επιστημών του Παρισιού. Το κείμενο είναι μετάφραση από τα γαλλικά στα αγγλικά. Ο Jean-Marc Levy-Leblond χρησιμοποιεί την αποδοχή ενός επιστημονικού βραβείου ως αφορμή για να αμφισβητήσει δημόσια την ουδετερότητα της επιστήμης, καθώς και την κοινωνική της χρησιμότητα. Υποστηρίζει ότι η επιστήμη και οι επιστήμονες δεν είναι απροσδιόριστα υποκείμενα, αλλά εξυπηρετούν συγκεκριμένα πολιτικά, οικονομικά και ιδεολογικά συμφέροντα στα πλαίσια του καπιταλισμού. Ο Λεβί – Λεμπλόν απορρίπτει τον μύθο ότι η επιστήμη είναι ο κύριος κινητήρας της κοινωνικής προόδου:

Δύο από τις πιο ακριβές και διακεκριμένες κατευθύνσεις της σύγχρονης επιστήμης είναι, χωρίς αμφιβολία, η φυσική σωματιδίων υψηλών ενεργειών και η διαστημική φυσική. Αλλά πού βρίσκονται οι συνεισφορές τους στη γενική πρόοδο; Οι φυσικοί υψηλών ενεργειών, σχεδόν ομοφώνως, δεν δυσκολεύονται να παραδεχτούν ότι καμία εφαρμογή δεν αναμένεται από τον τομέα τους. (σ. 32)

Όταν σκεφτόμαστε μόνο το σκάνδαλο των γεμάτων νοσοκομείων, της έλλειψης μαζικής φροντίδας υγείας, των υπερκερδών της φαρμακευτικής βιομηχανίας... Και αν, στην πραγματικότητα, η τεχνική πρόοδος οδηγεί σε αύξηση της βιομηχανικής παραγωγικότητας, δεν υπάρχει καμία γνωστή περίπτωση όπου αυτό οδήγησε άμεσα στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των μαζών. (σ. 33)

Η «αγνή» έρευνα χρησιμεύει ως οικονομικός ρυθμιστής και πηγή υπερκέρδους για τις μονοπωλιακές επιχειρήσεις:

Η επιστημονική παραγωγή, που δεν οδηγεί στη μαζική κατανάλωση, μπορεί έτσι να παίζει το ρόλο ενός οικονομικού ρυθμιστή... Από την άλλη πλευρά, σε περίοδο

οικονομικής ευημερίας η επιστημονική έρευνα είναι μια εκπληκτική πηγή υπερκερδών για ορισμένες βιομηχανίες, για παράδειγμα την ηλεκτρονική. (σ. 33)

Η επιστήμη χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει την κοινωνική ιεραρχία και την κυριαρχία της άρχουσας τάξης:

Η επιστήμη χρησιμεύει για να δικαιολογήσει ολόκληρο τον μηχανισμό της κοινωνικής ιεραρχίας δίνοντάς της τα «αντικειμενικά» της κριτήρια. Αυτή η ιεραρχία δήθεν δεν αντανακλά πλέον τις ταξικές διαιρέσεις της κοινωνίας αλλά μόνο τις ικανότητες και τις γνώσεις των ατόμων. (σ. 34)

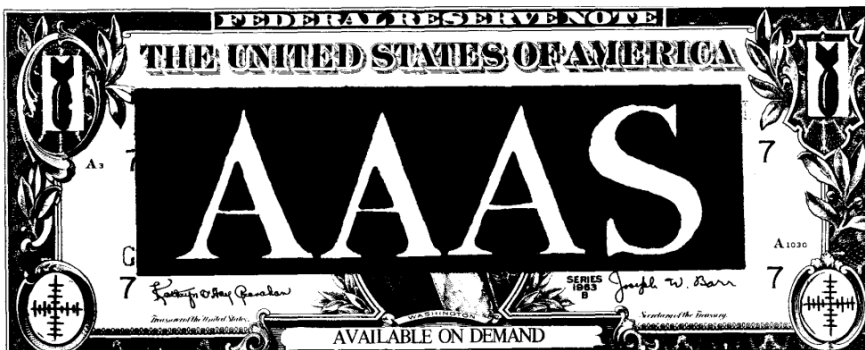
Ο επιστήμονας, συνειδητά ή όχι, λειτουργεί ως πράκτορας των μηχανισμών καταπίεσης:

Υπό το φως αυτών των παρατηρήσεων για τον πραγματικό ρόλο που παίζει η επιστήμη, ο επιστήμονας, ο «λόγιος», εμφανίζεται ως ο πράκτορας [...] των μηχανισμών υποδούλωσης. Είτε έχει συνείδηση των δυνάμεων στις υπηρεσίες των οποίων εργάζεται είτε όχι, είναι σε κάθε περίπτωση απαραίτητα συνεργός. (σ. 34)

Ο Levy-Leblond καταλήγει ότι τα επιστημονικά βραβεία ανταμείβουν εκείνους που εξυπηρετούν καλύτερα τον καθεστηκότα ρόλο της επιστήμης. Ωστόσο, η πράξη του να χρησιμοποιήσει την ομιλία την ημέρα της βράβευσής του για να καταγγείλει αυτή ακριβώς την πραγματικότητα, είναι μια πράξη αντίστασης, διότι δηλώνει πως με το βραβείο του αυτό, θα βοηθήσει τόσο συμβολικά, όσο και οικονομικά, στην προσπάθεια δημιουργίας μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση και ιεραρχία.

Και φυσικά, όσο πιο «αγνός» είναι ο ερευνητής, τόσο δε συνειδητοποιεί το ρόλο του κι έτσι τόσο καλύτερα τον παίζει... Αλλά, όπως με κάθε σύστημα επιλογής ρόλων, υπάρχουν αποτυχίες στον μηχανισμό, και για μια φορά τα χρήματα από ένα επιστημονικό βραβείο θα βοηθήσουν εκείνους που θα κατασκευάσουν μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση, χωρίς ιεραρχία και χωρίς βραβεία. (σ.34)

Το άρθρο αποτελεί ένα κλασικό παράδειγμα ριζοσπαστικής κριτικής της επιστήμης που αναπτύχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '60. Δεν αμφισβητεί την αξία της γνώσης καθαυτή, αλλά την κοινωνική της λειτουργία εντός ορισμένου οικονομικού συστήματος. Τονίζει την ανάγκη για τους επιστήμονες να αναλάβουν πολιτική ευθύνη και να σταθούν στο πλευρό των καταπιεσμένων, μετατρέποντας την επιστημονική τους πρακτική από εργαλείο κυριαρχίας σε εργαλείο χειραφέτησης.

(εικόνα από το *SftP* Vol.V No.2 p.15)

Η θέση ότι η επιστήμη δεν είναι ουδέτερη, αναπτύσσεται με σαφήνεια και επανειλημμένα και στο τεύχος **Vol.III No.1 Φλεβάρης 1971** και ιδιαίτερα στα άρθρα που αφορούν την κριτική του επιστημονικού κατεστημένου και την ανάπτυξη της «Λαϊκής Επιστήμης». **Στον εναρκτήριο παρεμβατικό λόγο, προετοιμασμένο από τους Chicago SESPA, στο συνέδριο της AAAS το 1970** (σ. 6-7), η ομάδα του *SftP* καταγγέλλει άμεσα τη σχέση επιστήμης και εξουσίας:

Υπάρχει ένας μοναδικός άξονας κράτους-εταιριών που υποστηρίζει την έρευνα με την πρόθεση να αποκτήσει ισχυρά εργαλεία, τόσο υλικού όσο και λογισμικού, για την επίτευξη ιδιωτικών και αυτοκρατορικών στόχων. (σ. 6)

Έχει ενδιαφέρον να αναφέρουμε εδώ πως, όπως επισημαίνεται στο άρθρο, η ομιλία από στέλεχος της AAAS, μετά τον δεκαπεντάλεπτο παρεμβατικό λόγο της ομάδας *SftP*, άγγιζε τα όρια του βαρετού, ενώ αρχικά ένα μέρος του κοινού χειροκρότησε τη δεκαπεντάλεπτη παρέμβαση κι ένα μέρος του, αποδοκίμασε την παρέμβαση, φωνάζοντας «Γιατί δεν πάτε πίσω στη Ρωσία;» και αμέσως μετά, χειροκροτήθηκε κάποιος άλλος από το κοινό, που απάντησε «Γιατί δεν πας πίσω στην Ισπανία ή στην Ελλάδα», υπονοώντας πως αυτός που διέκοψε το λόγο της ομάδας *SftP*, έχει θέση στις εν' λόγω δικτατορίες και όχι στο συνέδριο. Παρατηρούμε εδώ πως, η παρέμβαση της ομάδας της SESPA στο συνέδριο της AAAS, ξύπνησε στο κοινό μια «εσωτερική διαμάχη» και τάραξε τα «ήσυχια νερά» της αποδοχής της ιδέας της «αντικειμενικής» επιστήμης.

Στις σελίδες 8 έως 11 του τεύχους που διατρέχουμε, βρίσκεται ένα ανακεφαλαιωτικό και συνάμα άρθρο «εσωτερικής κινηματικής αυτοκριτικής» με τον τίτλο **1970 Chicago A.A.A.S. Actions: Review and Critique – Ανασκόπηση και Κριτική των Δράσεων στο συνέδριο της A.A.A.S του Σικάγο το 1970**. Παραθέτουμε στη συνέχεια, τα κύρια σημεία του «τροχοδεικτικού» αυτού άρθρου για την μετέπειτα τροχιά δράσης της ομάδας *SftP*.

Στη σελίδα 8, διαβάζουμε:

Ο κύριος σκοπός μας ήταν και κριτικός και θεματικός — κριτικός απέναντι στην τεχνική και επιστημονική συγκαλυπτική επίδραση της ουσιαστικά πολιτικής φύσης της χρήσης, του περιεχομένου, της οικονομικής υποστήριξης και των κινήτρων της επιστήμης στην Αμερική...

Το σύστημα βασίζεται στην απαγόρευση του διαλόγου για τα πιο θεμελιώδη ζητήματα. Επομένως, έπρεπε να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο στο οποίο οι επιστήμονες και μηχανικοί που δεν έχουν υιοθετήσει τους ανταγωνιστικούς, επιθετικούς ρόλους «ηγεσίας» που έχουν θεσπιστεί ως πρότυπο για την «επιτυχία» να ενθαρρύνονται να εκφραστούν. Η κοινή τους εμπειρία πρέπει να ενισχυθεί ως βάση για την κατανόηση του ρόλου τους, του ρόλου της επιστήμης και της επιστημονικής ιεραρχίας. Αυτό δεν μπορεί να συμβεί στη συνηθισμένη δομή των επιστημονικών συνεδρίων. Γι' αυτό έπρεπε να αλλάξουμε τη δομή.

Προσπαθήσαμε να εξακριβώσουμε τη δική μας κριτική και να αυξήσουμε την κριτική ευαισθητοποίηση μεταξύ των συναδέλφων μας εργαζομένων επιστημόνων...Αντί να επιβάλλουμε μια δομή, παρείχαμε τα μέσα στα άτομα και στις ομάδες για την άσκηση κριτικής δραστηριότητας με συμμετοχικό και δημοκρατικό τρόπο...Όλοι μάθαμε.

Πάμε τώρα στη σελίδα 9:

Οι συναντήσεις της AAAS... είναι ένα ύπουλο άθλημα θεατών που τους στέλνει πίσω... γεμάτους με... όλο το μυαλο-κατευθυντικό πακέτο ιδεολογίας που χρειάζεται για να κρατήσει τους εργαζόμενους επιστήμονες και τους δασκάλους με τους μαθητές τους ενσωματωμένους στο σύστημα.

Αυτή η παράγραφος, χρησιμοποιεί τον όρο «ιδεολογία», όπως ακριβώς προκύπτει μέσα από το ρεύμα της κριτικής επιστήμης: «Η ιδεολογία είναι παρόμοια με την αποξένωση και την πραγμοποίηση, καθώς είναι τόσο μια έννοια που η κριτική θεωρία κληρονομεί από τη μαρξιστική παράδοση όσο και μια έννοια που χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει μια διαστρεβλωμένη σχέση με τον κόσμο και τη θέση κάποιου σε αυτόν» (Celikates & Flynn, 2023). Αρα, είναι φανερό πως ο αρθρογράφος υπονοεί πως στα συνέδρια της AAAS παράγεται ιδεολογία που αλλοτριώνει τους εργαζόμενους επιστήμονες, τους δασκάλους και τους μαθητές τους, ενσωματώνοντάς τους στο σύστημα.

Επίσης στη σελίδα 9, συναντάμε την περιγραφή της δράσης εναντίον του Edward Teller.

Σε ένα πάνελ με θέμα «Υπάρχει ένα Γενετικό Χάσμα στην Επιστήμη;»... καθώς ο Edward Teller, φυσικός και επονομαζόμενος «πατέρας της βόμβας υδρογόνου», άρχισε να μιλάει, δύο άτομα εμφανίστηκαν στη σκηνή με πλακάτ που σχετίζονταν με τις παράλογες δηλώσεις του Teller... Ο Teller σταμάτησε να μιλάει. Τα πλακάτ τον αποσπούσαν. ...Ο Novick ακολούθησε μετά την ομιλία, παραδίδοντας το δεύτερο ετήσιο βραβείο Dr. Strangelove στον Teller εκ' μέρους της SESPA... Η παρουσία των σωματοφυλάκων του γελοιοποιήθηκε...

Στη σελίδα 21 του περιοδικού, διαβάζουμε:

Ο Albert Szent Gyorgi, βραβευμένος με Νόμπελ και ανώτερο μέλος της επιτροπής, επέκρινε την ανήθικη χρήση της επιστήμης και, αναφερόμενος στην επιστήμη ως «γρανάζι στον μηχανισμό του σύγχρονου κράτους», καταδίκασε έμμεσα την κακή χρήση της επιστήμης στην οποία ο Teller είναι τόσο ένθερμα αφοσιωμένος.

Στην ίδια σελίδα, γίνεται αναλυτική (αυτο)αξιολόγηση της δράσης εναντίον του Teller:

Ο ηθικολογικός τόνος του βραβείου Strangelove δεν μας βοηθά καθόλου να κατανοήσουμε τον Teller ως προϊόν της κοινωνίας... Δεν παρέχει καμία βάση... Η κλίκα του Teller [...] παρέμεινε πιστή. Το σε μεγάλο βαθμό εχθρικό κοινό παρέμεινε εχθρικό. Ο Teller αντικατέστησε τη μάσκα του, μιας θερμής προσωπικότητας, ενός αφοσιωμένου και ανήσυχου πολίτη, με μια ειλικρινή συζήτηση για τον πολιτικό του ρόλο και τον ρόλο της επιστήμης του. Αντικαταστήσαμε την ηθικολογική ρητορική και τον χλευασμό με μια κριτική συζήτηση για το πώς και γιατί η κοινωνία μας, μετασχηματίζει ανθρώπους σαν τον Teller, σε εργαλεία ενός ετοιμοθάνατου και καταστροφικού καπιταλιστικού συστήματος.

Σελίδες 9-10: Το αντιπαράδειγμα της επιτυχημένης δράσης για τη "βία".

Στα πάνελ για το «Έγκλημα, Βία και Κοινωνικός Έλεγχος»... πετύχαμε να αλλάξουμε τα πράγματα και να διεγείρουμε τη συμμετοχή... Αναλάβαμε να αναδιαρθρώσουμε τις συνεδρίες... ήταν απαραίτητο να εμποδίσουμε τον προεδρεύοντα να διεξάγει τη συνάντηση με τον συνήθη τρόπο. Αποφασίσαμε να τον αντικαταστήσουμε. ...αλλά σύντομα συνέβη κάτι όμορφο: άτομα, προφανώς μη συνηθισμένα να μιλάνε, σηκώθηκαν να μιλήσουν. Ένας άνδρας, ίσως στα εβδομήντα του, μίλησε για τη βία των συνθηκών στέγασης στο Σικάγο, εξηγώντας πρώτα πως ποτέ πριν δεν είχε μιλήσει. Γυναίκες μίλησαν για θεσμοθετημένη βία

εναντίον τους. Η αίθουσα συνεδριάσεων γέμισε μέχρι τελευταίας θέσης. ... Όλη η εμπειρία κατέστησε ακόμα πιο σαφές το πώς οι θεσμοί αποτελούν όργανα καταστολής της κριτικής συζήτησης.

Σελίδα 11: Τα βασικά μαθήματα και η ριζοσπαστική κριτική μέθοδος.

Μάθαμε ότι οι ηθικιστικές επιθέσεις *ad hominem* είναι αυτοαναιρετικές. Πρέπει να κάνουμε την προετοιμασία μας και να αναλύσουμε το θεσμικό πλαίσιο της επιστήμης και τη δυναμική της ενσωμάτωσης και υποταγής των επιστημόνων στον καπιταλισμό. Ο εχθρός είναι το σύστημα... Αυτή είναι η γενική σχιζοφρένεια: ότι είμαστε εξαιρετικά δυσανεκτοί στο ίδιο σύστημα στο οποίο πρέπει να συμμετέχουμε για να επιβιώσουμε και στη λειτουργία του οποίου συμβάλλουμε συμμετέχοντας. ...Ως επαναστατημένοι εργαζόμενοι επιστήμονες... Όλοι μπορούμε και πρέπει να ενημερωθούμε μέσω συλλογικών αγώνων για τις αντιφάσεις ενός συστήματος που γεννά ανταγωνισμό και μίσος και που καταστέλλει την αλληλεγγύη και την αγάπη. Αυτό μας οδηγεί κατ' ανάγκη να περιφρονούμε τις γελοίες υπερβολές του πιο άσχημου δυναμικού του ανθρώπινου πνεύματος εκ μέρους αυτών που συνειδητά ταυτίζονται με το σύστημα και που είναι ταυτόχρονα τα πιο απανθρωποποιημένα προϊόντα του. Οι γραμμές έχουν σχεδιαστεί ξεκάθαρα. Η πόλωση σε εκείνους που υποστηρίζουν απεριόριστα αυτό το σύστημα και εκείνους που το καταπολεμούν σε όλα τα επίπεδα εξελίσσεται καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι ενημερώνονται για τις εγγενείς αντιφάσεις του καπιταλισμού.

Συνεπώς, η ενέργεια εναντίον του Edward Teller κρίνεται ανεπαρκής. Ο χλευασμός και η ειρωνική απονομή του «βραβείου Strangelove» δεν οδηγούν σε κατανόηση του Teller ως προϊόντος του καπιταλιστικού συστήματος, αλλά τον παρουσιάζουν απλώς ως ανήθικο άτομο. Η «κλίκα» του παρέμεινε πιστή και το εχθρικό κοινό προς τη δράση της SESPA, παρέμεινε εχθρικό. Το σωστό στρατηγικό μάθημα είναι να αντικατασταθεί ο ηθικιστικός χλευασμός με μια κριτική συζήτηση για τον πολιτικό ρόλο της επιστήμης και για το πώς το κοινωνικοοικονομικό σύστημα δημιουργεί και χρησιμοποιεί επιστήμονες όπως ο Teller ως εργαλεία για καταστροφικούς σκοπούς. Στις σελίδες 9-10, η παρέμβαση στο πάνελ «Έγκλημα, Βία και Κοινωνικός Έλεγχος» παρουσιάζεται ως επιτυχημένο μοντέλο. Αντί για αντιπαράθεση, αναδιαρθρώθηκε η συζήτηση, αντικαταστάθηκε ο πρόεδρος και δόθηκε η ευκαιρία στο κοινό (όπως ένας ηλικιωμένος από το Σικάγο ή γυναίκες) να μιλήσουν για

τη δομική βία που βιώνουν. Αυτό ξέσπασε τον «θεσμικό έλεγχο» και ενθάρρυνε την αυθεντική κριτική συζήτηση. Επιπλέον, στη σελίδα 11 διατυπώνεται ο πυρήνας της ιδεολογίας των ριζοσπαστών επιστημόνων. Ο πραγματικός εχθρός δεν είναι άτομα όπως ο Teller, αλλά το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα. Αυτό το σύστημα δημιουργεί μια «γενική σχιζοφρένεια»: όλοι συμμετέχουμε σε αυτό για να επιβιώσουμε, ενώ ταυτόχρονα συνεισφέρουμε στη λειτουργία του και είμαστε δυσανεσσημένοι με αυτό. Οι επιστήμονες είναι επαναστατημένοι εργαζόμενοι μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Ο δρόμος προς την αλλαγή είναι η συλλογική ενημέρωση και ο αγώνας για την αποκάλυψη των εγγενών αντιφάσεων του καπιταλισμού. Αυτή η διαδικασία θα οδηγήσει αναγκαστικά σε μια κοινωνική πόλωση μεταξύ των υποστηρικτών του συστήματος και εκείνων που του αντιστέκονται σε όλα τα επίπεδα. Έτσι, το κείμενο είναι ένα σημείωμα αυτοκριτικής και στρατηγικός οδηγός για μια ριζοσπαστική αριστερή ομάδα επιστημόνων. Εξάγει το μάθημα ότι οι αποτελεσματικές ενέργειες πρέπει να στοχεύουν στην αποδόμηση των θεσμών και στη δημιουργία αυθεντικού διαλόγου για τη δομική βία, παρά στον προσωπικό εξευτελισμό. Το επίκεντρο μεταφέρεται από την ηθική καταδίκη ατόμων στην ανάλυση της επιστήμης ως εργαλείου εξουσίας στον καπιταλισμό και στην ανάγκη για ταξική συνείδηση και συλλογική δράση.

Το άρθρο *People's Science - Λαϊκή Επιστήμη* (σ. 14-20) είναι ο πιο αναλυτικός και θεωρητικά οργανωμένος απολογισμός για τη μη ουδετερότητα της επιστήμης. Συγκεκριμένα, στη σελίδα 15 διαβάζουμε:

Χρειαζόμαστε μια ανάλυση του ρόλου της επιστήμης στην κοινωνία μας, η οποία θα μας επιτρέψει να δράσουμε συλλογικά ενάντια στις κοινωνικά καταστροφικές χρήσεις της επιστήμης. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η άρχουσα τάξη χρηματοδοτεί την εφαρμοσμένη έρευνα, η οποία είναι πολύ ωφέλιμη για αυτήν. Επειδή ο στόχος της είναι να αυξήσει τη δική της δύναμη (ή/και τον πλούτο της), αυτό το έργο αντιβαίνει στα πραγματικά συμφέροντα εκείνων στους οποίους ασκείται αυτή η δύναμη, δηλαδή της πλειοψηφίας του λαού. Όλοι γνωρίζουμε παραδείγματα αυτού του είδους έρευνας: ανάπτυξη συστημάτων καθοδήγησης για διηπειρωτικούς βαλλιστικούς πυραύλους, εφεύρεση όπλων όπως τα χημικά όπλα, σχεδιασμός νέων τεχνικών γεώτρησης για πετρέλαιο κ.λπ. Η εφαρμοσμένη έρευνα αυτού του είδους, επειδή σαφώς σχετίζεται με τον πόλεμο ή είναι εκμεταλλευτική, δεν απαιτεί περαιτέρω συζήτηση.

Στη σελίδα 17, κρίνεται η στάση του Robert Oppenheimer ότι...

...η χρήση των καινοτομιών είναι πρόβλημα των κυβερνήσεων, όχι των επιστημόνων...

...ως "pathetic" (αξιοθρήνητη) και "ridiculous" (γελοία).

Ακριβώς στο σημείο αυτό του άρθρου, αναφέρεται ακόμη μία έννοια που χρησιμοποιείται από το ρεύμα της κριτικής επιστήμης. Η έννοια της «αποξένωσης»:

Ένα αξιοθρήνητο σχόλιο από έναν άνθρωπο τόσο αποξενωμένο από τις καλύτερες δημιουργικές του προσπάθειες που δεν ένιωθε καμία ευθύνη για τις εφαρμογές στις οποίες χρησιμοποιούνται.

Δηλαδή, ο Oppenheimer αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα «αποξενωμένου» ατόμου, με την κριτική έννοια της αποξένωσης: «Κάποιος είναι αποξενωμένος όταν έχει μια διαστρεβλωμένη ή ελλιπή σχέση με τον εαυτό του ή με τον φυσικό ή κοινωνικό κόσμο» (Celikates & Flynn, 2023). Η αναλογία που χρησιμοποιείται από το περιοδικό, είναι καίρια:

...σα να ισχυρίζεται κανείς αθωότητα και αδιάφορος, αφήνοντας ένα γεμισμένο πιστόλι στο τραπέζι, ανάμεσα σε δύο άτομα που βρίσκονται σε ένα παθιασμένο και παράλογο επιχείρημα.

Στο κείμενο - **καταγγελία εναντίον του Glenn Seaborg** (σ. 12), η ίδια η πράξη της καταγγελίας ενός επιστήμονα-διοικητή για «Εγκλήματα Επιστήμης εναντίον του Λαού» βασίζεται στην προϋπόθεση ότι οι πράξεις του δεν ήταν ουδέτερες. Ο Seaborg κατηγορείται για συνειδητή δράση στα Livermore Radiation Labs (όπου κατασκευάζονται πυρηνικά όπλα), στην Atomic Energy Commission, στο Department of Defense και στη NASA. Ο τίτλος της κατηγορίας (*Science Against the People*) είναι από μόνος του μια απόρριψη της ουδετερότητας της επιστήμης.

Στην **Ανάλυση για την Ιατρική** (σ. 18-20), το άρθρο δείχνει πώς ακόμη και η ιατρική, που φαίνεται «καθαρή», δεν είναι ουδέτερη, αφού η βασική έρευνα στο DNA μπορεί να οδηγήσει τόσο σε θεραπείες όσο και σε βιολογικά όπλα. Οι μεταμοσχεύσεις οργάνων μπορούν να μετατραπούν σε σύστημα εκμετάλλευσης των φτωχών ως «τράπεζα οργάνων», ενώ η διανομή των ιατρικών προϊόντων (π.χ. φάρμακα, εμβόλια) ακολουθεί τη λογική του κέρδους και όχι της ανάγκης.

Στα **σχόλια των ομιλητών στο πάνελ για το "Generation Gap"** (σ. 21-22), οι Richard Novick και Stuart Newman, επισημαίνουν :

Τα προβλήματα για την εγκεκριμένη επιστημονική έρευνα δεν πέφτουν απλώς από τον ουρανό. Είναι μέρος ενός κοινωνικού και οικονομικού συστήματος, το οποίο βρίθκει ανταγωνισμών και αντιφάσεων. Δεν είναι τα προβλήματα της πλειοψηφίας του λαού, αλλά εκείνων που θέλουν να κρατήσουν την πλειοψηφία ευθυγραμμισμένη με τα συμφέροντά τους (Stuart Newman, σ. 22).

Συνεπώς, η επιλογή του αντικειμένου έρευνας, αποτελεί πολιτική πράξη.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, το επιχείρημα της μη ουδετερότητας της επιστήμης, σχετίζεται αρχικά με τη χρηματοδότηση και τον έλεγχο της έρευνας, αφού όποιος χρηματοδοτεί την έρευνα, ελέγχει και καθορίζει τις προτεραιότητές της. Άρα, η γνώση που παράγεται, χρησιμοποιείται για συγκεκριμένους πολιτικο-οικονομικούς σκοπούς και διανέμεται άνισα. Επιπροσθέτως, ο επιστήμονας φέρει την ευθύνη των συνεπειών της δουλειάς του, μιας και βρίσκεται εξ' επιλογής στον μηχανισμό παραγωγής γνώσης που μόλις περιγράψαμε. Το τεύχος *SftP* του Δεκέμβρη 1970 τοποθετεί τον αγώνα των επιστημόνων μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο των κινημάτων της εποχής (Αντιπολεμικό Κίνημα, Κίνημα των Black Panthers, Φεμινισμός), ενώ είναι προάγγελος σημερινών προβληματικών των ημερών που γράφεται η εργασία ετούτη, όπως η ηθική ευθύνη του επιστήμονα όσον αφορά θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης, Βιοτεχνολογίας και Κλιματικής Αλλαγής. Συνεπώς, η ουσιαστική κληρονομιά των προσεγγίσεων του *Science for the People* είναι πως υπήρξε μια προφητική φωνή. Εγκαινίασε μια κριτική παράδοση που συνεχίζεται και σήμερα, μέσω κινημάτων που ασκούν κριτική στην τεχνολογία, στην επιβλαβή επιστήμη και στο ρόλο των τεχνοκρατών. Αποτελεί μια βαθιά προσπάθεια ηθικής ανασύνταξης του επιστημονικού έργου, υπενθυμίζοντας ότι η γνώση χωρίς κοινωνική ευθύνη και πολιτική δέσμευση είναι κενή και συχνά, επικίνδυνη. Άρα, το τεύχος που ξεφυλλίσαμε, δεν είναι απλώς ιστορικό αρχείο. Είναι μια πρόσκληση - πρόταση για σκέψη και δράση που ηχεί ακόμα και σήμερα, ρωτώντας κάθε επιστήμονα, μηχανικό και πολίτη: «ποιόν υπηρετεί η γνώση σου;»

Στο **Vol.III No.2 Μάης 1971**, το άρθρο ***The Social Impact Of Modern Biology - Η κοινωνική επίδραση της σύγχρονης Βιολογίας*** (σ. 5 - 8) λειτουργεί ταυτόχρονα και ως ρεπορτάζ και ως πολιτικό μανιφέστο, καταγράφοντας και αποδομώντας τις ιδεολογικές θέσεις του επιστημονικού κατεστημένου. Ασκείται δριμεία κριτική στην άποψη ότι η επιστήμη είναι μια αντικειμενική και αυτόνομη δραστηριότητα, ανεξάρτητη από τα κοινωνικο-οικονομικά πλαίσια, ενώ το περιοδικό επιτίθεται στην αφήγηση των «πρεσβύτερων πολιτικών» της επιστήμης, όπως οι Jacques Monod και Jacob Bronowski. Ο συγγραφέας αντιπαραθέτει τη

θέση του Monod ότι η επιστήμη, αφού κατέστρεψε τα παραδοσιακά πιστεύω, πρέπει να παρέχει μια νέα ηθική βάση της «αντικειμενικότητας». Η απάντηση του συγγραφέα είναι κατηγορηματική:

Αυτό που αγνοεί είναι ότι η επιστήμη πάντα πραγματοποιείται σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο. Μια μικρή ηγετική ελίτ που ελέγχει το πολιτικό-οικονομικό μας σύστημα καθορίζει ποια επιστήμη θα χρηματοδοτηθεί και πώς αυτή η επιστήμη θα χρησιμοποιηθεί. (σ.5)

Ομοίως, ο συγγραφέας περιγράφει με σαρκασμό την ελιτίστικη πρόταση του Bronowski για ένα διεθνές σώμα επιστημόνων (κατά προτίμηση Νομπελιστών) που θα ελέγχει τα κονδύλια έρευνας.

Ο Bronowski δεν εξήγησε πώς θα στηρίζουν οι επιστήμονες την έρευνά τους. Ίσως νόμιζε ότι ιδρύματα παρόμοια με το Salk Institute, που τον στηρίζει, θα εμφανίζονταν για να καλύψουν την ανάγκη. (σ.6)

Αυτό το σχόλιο υπογραμμίζει την απόσπαση των ακαδημαϊκών από την υλική πραγματικότητα και την άρνησή τους να αναγνωρίσουν την οικονομική τους εξάρτηση από το ίδιο σύστημα που κρίνουν.

Ένα από τα πιο ισχυρά σημεία του άρθρου είναι ο τρόπος με τον οποίο αποκαλύπτει την υποκριτική στάση του ακαδημαϊκού κοινού, καθώς και την επιλεκτικής του ηθικής. Ο συγγραφέας παρατηρεί μια εντυπωσιακή ασυμμετρία στις αντιδράσεις, αφού από τη μία, ο A.J. Hale, είναι ο «κακός» εκπρόσωπος της φαρμακοβιομηχανίας και αντιμετωπίζει ανοιχτή εχθρότητα...

Το ακροατήριο ξύπνησε στο τέλος της ομιλίας του Hale και τον περικύκλωσε με κοφτές ερωτήσεις και δηλώσεις ηθικής αηδίας για τη δράση του. Η «ευγένεια» που είχε δειχθεί σε προηγούμενους ομιλητές απορρίφθηκε καθώς είχε βρεθεί ο αποδιοπομπαίος τράγος της συνάντησης. (σ.7)

...και από την άλλη, ακαδημαϊκοί όπως ο R.G. Edwards, του οποίου η έρευνα για τη γονιμοποίηση σε δοκιμαστικό σωλήνα είχε εμφανείς κοινωνικοηθικές επιπτώσεις (π.χ. επιλεκτική γονιμοποίηση βάσει φύλου), δέχτηκαν ελάχιστη κριτική. Ο συγγραφέας σχολιάζει πικρά:

Θα μπορούσαμε να περιμένουμε ότι πολλοί βιολόγοι, ειδικά εκείνοι των οποίων η εργασία αγγίζει αυτή τη δυνατότητα, θα σκέφτονταν σοβαρά τις επιπτώσεις της

και θα ξεκινούσαν ένα διάλογο που θα εκπαιδεύε τους πολίτες του κόσμου.

Σωστά! Science for the People! (σ.7) [ειρωνικό ύφος]

Η παραπάνω αντίθεση, χρησιμοποιείται για να καταδείξει πώς οι ακαδημαϊκοί επιστήμονες θεωρούν τους εαυτούς τους ανώτερους και ανέγγιχτους, ενώ επιρρίπτονται ευθύνες μόνο στους συναδέλφους τους, που δουλεύουν στη βιομηχανία.

Το άρθρο δεν περιορίζεται στην κριτική, αλλά προτείνει και μια εναλλακτική, πολιτικοποιημένη προοπτική για την επιστήμη. Η θέση του είναι ξεκάθαρα μαρξιστική, υποστηρίζοντας ότι η επιστήμη είναι μια κοινωνική πρακτική που διαμορφώνεται από τις ταξικές σχέσεις. Ο συγγραφέας καταλήγει ότι η πραγματική αλλαγή δεν θα προέλθει από μια επιστημονική ελίτ, αλλά από μια ευρεία κινητοποίηση και δίνει το έναυσμα για συλλογική δράση. Στη σελίδα 6, διαβάζουμε:

Αυτό που μπορούμε να ελπίζουμε δεν είναι ότι οι επιστήμονες μπορούν να παρέχουν στον λαό μια αντικειμενική προσέγγιση για να χτίσουν έναν καλύτερο κόσμο, αλλά ότι στον καλύτερο κόσμο που θα χτιστεί από τον λαό, οι επιστήμονες θα μπορούν να εργάζονται με πιο αντικειμενικό τρόπο, απελευθερωμένοι από τον ελιτισμό και τις χειρότερες ανταγωνιστικές πτυχές της σημερινής επιστήμης.

Αυτή η δήλωση ενσωματώνει πλήρως το πνεύμα του περιοδικού: η επιστήμη μπορεί να γίνει ένα ισχυρό μέσο για τη χειραφέτηση του λαού, μόνο αφού πρώτα ο λαός απελευθερωθεί από το ταξικά καταπιεστικό σύστημα που εμποδίζει την πραγματικά αντικειμενική και ωφέλιμη επιστήμη. Ετσι, το άρθρο *The Social Impact of Modern Biology* είναι ένα πρωτοποριακό κείμενο για τη μελέτη της κριτικής των επιστημών της δεκαετίας του 1970. Δεν είναι ένα απλό ρεπορτάζ, αλλά ένα «πολεμικό» κείμενο που αποδομεί τον μύθο της απολιτικής και αντικειμενικής επιστήμης και αποκαλύπτει τον ελιτισμό και την ιδεολογική συγκρότηση του επιστημονικού κατεστημένου. Τέλος, προτείνει μια εναλλακτική βάση για την επιστήμη, βασισμένη στην ταξική πάλη και στην υπηρεσία των λαϊκών αναγκών. Συνεπώς, το κείμενο αυτό, προσφέρει μια πολύτιμη εικόνα των επιχειρημάτων, της ρητορικής και της πολιτικής συνείδησης μιας γενιάς επιστημόνων που αμφισβήτησαν ριζικά το ρόλο τους στο κοινωνικοπολιτικό κατεστημένο της εποχής τους.

Στο σημείο ετούτο, να επισημάνουμε πως, η συντακτική ομάδα του *SftP* έχει δώσει και άλλα άρθρα που αποτελούν δομημένες προτάσεις για μια επιστήμη αταξική, για μια πραγματικά αντικειμενική και λαϊκή επιστήμη. Ένα ακόμη άρθρο προς αυτή την κατεύθυνση «επίλυσης» είναι και το ***A Modest Proposal for Organizing Scientific Workers - Μια μετριοπαθής***

πρόταση για την οργάνωση των εργαζομένων για την επιστήμη που καλύπτει τις σελίδες 27 και 28 του **Vol.V No.1 Γενάρης 1973** του περιοδικού *SftP*. Το άρθρο προτείνει τη δημιουργία ενός προγράμματος επιστήμης για τον λαό, ως εργαλείο οργάνωσης των επιστημόνων και των τεχνικών εργαζομένων. Αντιμετωπίζοντας την ανεργία και την αδικία στο χώρο της επιστήμης, ο συγγραφέας προτείνει, η SESPA να απαιτήσει χρηματοδότηση για κοινωνικά χρήσιμη επιστήμη, ένα εναλλακτικό πρόγραμμα που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες του λαού και όχι του στρατιωτικο-βιομηχανικού συγκροτήματος. Ο συγγραφέας αναγνωρίζει ότι το σύστημα δημιουργεί θέσεις εργασίας που συχνά βλάπτουν την ανθρωπότητα ή είναι κοινωνικά άχρηστες. Αντί να απαιτεί απλώς «δουλειές», η SESPA πρέπει να απαιτήσει δουλειές με νόημα.

Η SESPA μπορεί να το τονίσει αυτό, σχεδιάζοντας ένα Πρόγραμμα Επιστήμης για τον Λαό, για επιστήμη και τεχνολογία που θα ωφελεί τον λαό, και να το χρησιμοποιήσει ως εργαλείο οργάνωσης για να απαιτήσει αξιοπρεπή απασχόληση. (σ.27)

Αυτή είναι η κεντρική πρόταση. Αντί για αφηρημένες απαιτήσεις, προτείνεται μια συγκεκριμένη, πολιτικοποιημένη ατζέντα, που επικεντρώνεται σε προληπτική υγειονομική περίθαλψη, διατροφή και εργασιακή ασφάλεια, ενώ αμφισβητούνται τα άμεσα συμφέροντα (π.χ. βιομηχανίες τροφίμων και φαρμακοβιομηχανίες). Αρα, εγείρεται η ανάγκη για κοινωνικό έλεγχο:

Θα πρέπει να απαιτήσουμε ο έλεγχος αυτών των έργων να βρίσκεται στα χέρια των εργαζομένων και των κοινοτήτων που εμπλέκονται. (σ.28)

Η πρόταση δεν είναι απλώς για μια «καλύτερη επιστήμη», αλλά για έναν δημοκρατικό έλεγχο της παραγωγής γνώσης. Έτσι, εκτοπίζει την ελίτ από εργοδότη της επιστήμης και θέτει τις βάσεις για μια ριζικά δημοκρατική κοινωνία. Αυτή η θέση είναι βαθιά ριζωμένη στα κείμενα και στην ιδεολογία του *Science for the People*. Δεν είναι απλώς μια τεχνική απαίτηση, αλλά μια πολιτική και φιλοσοφική θέση που απορρέει από την κριτική του περιοδικού στον καπιταλισμό και στην ελίτ του επιστημονικού κατεστημένου. Αυτό το επιχείρημα αναπτύσσεται σε διάφορα σημεία του τεύχους. Για παράδειγμα, στη σελίδα 3, επικρίνεται το "Establishment Science" που

...εξασφαλίζει στο Πεντάγωνο και τις εταιρείες τη γνώση που χρειάζονται, ενώ δεν ικανοποιεί τις ανάγκες του λαού.

Η λογική του "Establishment Science" επιβάλλει πως αυτός που χρηματοδοτεί (Πεντάγωνο, εταιρείες) ελέγχει την ερευνητική ατζέντα και στη λογική αυτή το *SftP* αντιδρά με το σύνθημα: «ο λαός πρέπει να ελέγχει».

Στο άρθρο *Ecology for the People* (σελίδες 34-37) γίνεται έντονη κριτική στον τρόπο με τον οποίο ο όρος «ανάγκες» παραποιείται. Το κατεστημένο μιλά για «εθνικές ανάγκες» (όπως η άμυνα ή η υγιής οικονομία), ενώ οι πραγματικές ανάγκες του λαού (τροφή, φροντίδα υγείας, στέγαση) παραμερίζονται. Κριτική γίνεται επίσης, στον εσωτερικό ελιτισμό της επιστημονικής κοινότητας. Προτείνεται μια αλλαγή αξιών: όχι επιστήμη για το κύρος ή τη θεωρία, αλλά επιστήμη για τις βασικές ανάγκες των ανθρώπων.

Το σύστημα αξιών που βάζει σε προνομιακή θέση ορισμένα προβλήματα κύρους θα πρέπει να αντικατασταθεί από ένα που δίνει τη μεγαλύτερη σημασία στην επιστήμη για την ανθρώπινη ανάγκη. (σ.28)

Όπως αναφέρει ο Marcuse στον Μονοδιάστατο Άνθρωπο: «Αν ο παραγωγικός μηχανισμός μπορούσε να οργανωθεί και να οδηγηθεί προς την κατεύθυνση των ζωτικών αναγκών, ο έλεγχός του θα γινόταν εύκολα και θα ευνοούσε την ανάπτυξη της ατομικής αυτονομίας, αντί να την περιορίζει» (Marcuse, 1971, σ. 34). Το συμπέρασμα είναι ότι οι ανάγκες πρέπει να ορίζονται από αυτούς που τις βιώνουν, όχι από την ελίτ. Επιπροσθέτως, προτείνεται οι τοπικές ομάδες να δημιουργούν εναλλακτικά προγράμματα, να οργανώνονται «λαϊκά συνέδρια» για κριτική και απαίτηση θέσεων εργασίας και να χρησιμοποιείται το μέσο της απεργίας. Έτσι, ενισχύεται η ηθική και πολιτική αξιοπιστία της SESPA, μετατρέποντάς την από μια ομάδα διαμαρτυρίας, σε μια ομάδα που προτείνει δομημένες λύσεις.

Ολοκληρώνοντας το υποκεφάλαιο και επιστρέφοντας στον τίτλο του, να επισημάνουμε πως ο μύθος της Οικουμενικής Επιστήμης και καταρρίπτεται εν' τέλει, και μπορεί να αντικατασταθεί από μια «Επιστήμη για τον Λαό».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – Ο αντιπολεμικός πυρήνας του *SftP*

Tin soldiers and Nixon coming

We're finally on our own

This summer I hear the drumming

Four dead in Ohio

Gotta get down to it, soldiers are cutting us down

Should have been gone long ago

What if you knew her and found her dead on the ground

How can you run when you know?

Crosby, Stills, Nash & Young, 1970

3.1 Η αντιπολεμική ταυτότητα του *SftP*

Όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, το *SftP* απέδειξε πως η επιστήμη και η τεχνολογία δεν είναι ουδέτερες, αλλά εξυπηρετούν συγκεκριμένα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Μέρος αυτής της κριτικής από το περιοδικό, αφορούσε τον τρόπο με τον οποίο η επιστημονική έρευνα χρηματοδοτείται και χρησιμοποιείται για στρατιωτικούς σκοπούς (Henig, 1979). Η σχέση του *SftP* με τον πόλεμο, δεν περιοριζόταν μόνο στη διαμαρτυρία, στα πλαίσια του αντιπολεμικού κινήματος για το Βιετνάμ, της δεκαετίας του 1960 και των αρχών της δεκαετίας του 1970. Η σχέση του *SftP* με τον πόλεμο αποτελούσε τον πυρήνα της ταυτότητάς του. Τα πρώτα μέλη της συντακτικής ομάδας του περιοδικού, ήταν επιστήμονες που συμμετείχαν σε πορείες και διαμαρτυρίες εναντίον του πολέμου του Βιετνάμ (Henig, 1979). Ο Henig, το 1979, το αναφέρει ξεκάθαρα: «Το *SftP*, που γιορτάζει τη 10η επέτειό του φέτος, προέκυψε από το αντιπολεμικό κίνημα του τέλους της δεκαετίας του '60 και των αρχών της δεκαετίας του '70» (Henig, 1979, σ.2).

Να επισημάνουμε εδώ πως, το κίνημα *SftP* δε συμμετείχε μόνο σε διαμαρτυρίες εντός των ΗΠΑ, αλλά προχώρησε και σε πράξεις που αμφισβητούσαν άμεσα την εξωτερική πολιτική της αμερικανικής κυβέρνησης, όπως η δράση "Science for Vietnam" (1971), μέσω της οποίας, το *SftP* δημιούργησε ένα ειδικό πρόγραμμα για να στείλει σχολικά βιβλία και τεχνικό υλικό στο Βόρειο Βιετνάμ, το οποίο τότε βρισκόταν σε πόλεμο με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτή

ήταν μια πράξη αλληλεγγύης που θεωρήθηκε ριζοσπαστική και αντίθετη με την επίσημη κυβερνητική γραμμή (Henig, 1979).

Το κάλεσμα για την εν' λόγω δράση βρίσκεται στο **Vol.III No.1 Φλεβάρης 1971** στη σελίδα 18 και είναι το εξής:

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

Αποστασιοποιηθείτε από τον πόλεμο του Νίξον και εκφράστε την αλληλεγγύη σας με τον λαό του Βιετνάμ. Ελάτε σε έναν αναπτυσσόμενο συνασπισμό για να βοηθήσετε τους Βιετναμέζους στα προβλήματα ανάπτυξης και ανοικοδόμησης μέσω άμεσης επιστημονικής συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο του Ανόι, την Προσωρινή Επαναστατική Κυβέρνηση και άλλα ιδρύματα. Τα έργα περιλαμβάνουν βιοϊατρική τεχνολογία, ειδικά σε σχέση με τραυματισμούς από βόμβες σφαιριδίων, αποκατάσταση δηλητηριασμένων εδαφών και κατεστραμμένων δασών, ανάπτυξη στις επιστήμες των υπολογιστών, απόκτηση ποικιλιών σπόρων για τη γεωργία και συλλογή βιβλίων και ανατυπώσεων για ειδικά μαθήματα βασικών επιστημών σε πανεπιστήμια του Βιετνάμ.

Χρειάζεται η βοήθεια τόσο επιστημόνων όσο και μη επιστημόνων. Επικοινωνία: Levins/Lewontin, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Σικάγο, Σικάγο, Ιλινόις, 60637

ΑΦΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΑΣ ΝΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙ ΤΟ ΛΑΟ

Επιπροσθέτως, το παράρτημα του Σαν Φρανσίσκο βοήθησε στην εύρεση κεφαλαίων για την «Ιατρική Πρόσκληση της Ζιμπάμπουε», ώστε να υποστηρίξει τις επιχειρήσεις του Πατριωτικού Μετώπου στη Ροδεσία, ενώ το παράρτημα του Ann Arbor παρείχε υποστήριξη για το κίνημα των Sandinistas στη Νικαράγουα. Αυτές οι δράσεις προκάλεσαν ακόμη και εσωτερική συζήτηση και «ηθικό δίλημμα» για κάποια μέλη, όπως ένας πασιφιστής που εξέφρασε αντίρρηση στη χρηματοδότηση ομάδων που ασκούσαν ένοπλο αγώνα (Henig, 1979).

Όσον αφορά τη διαχρονική δράση του *SftP*, ακόμη και το 1979, η ομάδα συμμετείχε σε αντιπολεμικές και αντιμιλιταριστικές διαδηλώσεις, όπως στην αντιπυρηνική συγκέντρωση 65.000 ατόμων στην Ουάσιγκτον (Henig, 1979). Υπό την έννοια αυτή, το *SftP* θεωρεί ότι έχει συνεισφέρει σε μια ευρύτερη πολιτικοποίηση της επιστημονικής κοινότητας, αυξάνοντας

την ευαισθητοποίησή της για το πώς η επιστήμη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο πολιτικής και κοινωνικού ελέγχου, κάτι που σχετίζεται άμεσα με τα ερωτήματα του πολέμου και της ειρήνης (Henig, 1979).

3.2 Το αντιπολεμικό ιστορικό διάνυσμα του *SftP*

3.2.1 Η αντιπολεμική συνιστώσα 1970 - 1975

Στην ενότητα αυτή, μέσα από την παρουσίαση – ανάλυση επιλεγμένων άρθρων από το περιοδικό, θα αφήσουμε να αναδειχθεί η ιστορική εξέλιξη της αντιπολεμικής θεματολογίας του *SftP* από το 1971 έως το 1989, μιας και η παρουσίαση των άρθρων ακολουθεί χρονολογική σειρά. Ετσι, θα δούμε πως κατά τη δεύτερη δεκαετία του περιοδικού, ο αντιπολεμικός λόγος άρχισε να αναζωπυρώνεται, κυρίως λόγω της πολιτικής του Reagan (π.χ. Πόλεμος των Άστρων – Star Wars). Συνεπώς, στην ενότητα ετούτη, θα χαραχθεί σταδιακά ένα ιστορικό διάνυσμα, το οποίο θα αναδείξει τη σχέση του κοινωνικο-ιστορικού πλαισίου με τη θεματολογία του περιοδικού, ιστορική ανάδειξη που αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της εργασίας ετούτης. Επιλέγουμε το ιστορικό διάνυσμα που σχηματίζεται από τα αντιπολεμικά άρθρα, διότι, ως προαναφέραμε, ο αντιπολεμικός λόγος, αποτελεί το λίκνο του περιοδικού *SftP* (Henig, 1979).

Στο σημείο αυτό, και ξεκινώντας την περιήγηση στην αντιπολεμική – αντι-ιμπεριαλιστική αρθρογραφία του περιοδικού *SftP*, από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980, θεωρούμε κομβικής σημασίας για την εργασία αυτή και τους στόχους της, να παραθέσουμε ιστορικά στοιχεία που αποδεικνύουν τη σχέση επιστήμης – πολεμικής βιομηχανίας, με βάση το **έγγραφο *Science Against the People - Επιστήμη ενάντια στο Λαό***, συνταγμένο το 1972 από την ομάδα SESPA του Berkeley (*More SftP Writings - Science for the People*, χ.χ.).

Η ομάδα Jason

Ιδρύθηκε το 1959, ως μια ελιτίστικη ομάδα ακαδημαϊκών επιστημόνων εντός του Institute for Defense Analyses (IDA), με σκοπό να διατηρηθεί η σύνδεση του Πενταγώνου με τους κορυφαίους επιστήμονες που έδρασαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η ιδεολογία της ομάδας, βασιζόταν στον Ψυχρό Πόλεμο, με την IDA να δηλώνει ότι η δημιουργία της προέκυψε από την

*αναπόφευκτη συνειδητοποίηση ότι ο Διεθνής Κομμουνισμός είναι κατ' ουσίαν
ιμπεριαλιστικός και ότι ο στόχος του δεν είναι λιγότερος από την παγκόσμια
κυριαρχία. (σ.3)*

Στόχος της ομάδας ήταν να παρέχει συμβουλές και μελέτες υψηλού επιπέδου στο Υπουργείο Άμυνας (DoD) των ΗΠΑ, με έμφαση στη μακροπρόθεσμη στρατηγική. Τα μέλη της διατηρούσαν τις ακαδημαϊκές τους θέσεις και συναντιόνταν κυρίως το καλοκαίρι για ειδικές μελέτες. Κύριο επίτευγμα της ομάδας, σύμφωνα με το έγγραφο, ήταν η σχεδίαση του «αυτοματοποιημένου πεδίου μάχης» (electronic battlefield) κατά τον πόλεμο του Βιετνάμ. Η μελέτη του 1966, που αποκαλύφθηκε στα Pentagon Papers, πρότεινε ένα σύστημα αισθητήρων, ναρκοπαγίδων και εναέριων επιθέσεων για να σταματήσει τη διείσδυση στο Νότιο Βιετνάμ (γνωστό και ως "Φράχτης McNamara"). Αυτό το σύστημα υλοποιήθηκε και επεκτάθηκε, επιτρέποντας τη συνέχιση του πολέμου με λιγότερες αμερικανικές απώλειες. Μέλη της Jason, με βάση τον κατάλογο του εγγράφου, ο οποίος βασίζεται σε πηγή του NACLA (1970) και έχει ενημερωθεί με βάση πληροφορίες μέχρι το 1972, παραθέτουμε παρακάτω. Στις σ.30 & 31 του εγγράφου, παρατίθεται η εξής λίστα ονομάτων μελών της Jason:

Οι αστερίσκοι () δηλώνουν όσους είχαν υπηρετήσει και στην President's Science Advisory Committee (PSAC).*

Columbia University: Norman Christ (Φυσικός), Henry Foley (Φυσικός), Richard Garwin* (Φυσικός), Leon Lederman (Φυσικός), Malvin Ruderman (Φυσικός)
Stanford University: Sidney Drell* (Φυσικός), Wolfgang Panofsky* (Φυσικός), Allen Peterson (Φυσικός)

California Institute of Technology: Murray Gell-Mann* (Φυσικός, Νόμπελ 1969), Frederick Zachariasen (Φυσικός), George Zweig (Φυσικός)

M.I.T.: Henry Kendall (Φυσικός), Steven Weinberg (Φυσικός),

University of Chicago: Robert Gomer (Φυσικός), S. Courtney Wright (Φυσικός)

Harvard University: George Kistiakowsky* (Χημικός)

New York University: Joseph Keller (Φυσικός)

Rockefeller University: Kenneth Case (Φυσικός)

University of Rochester: Elliott Montroll (Φυσικός)

National Bureau of Standards: Lewis Branscomb* (Φυσικός)

NASA, Houston: Joseph Chamberlain (Αστροφυσικός)

RAND Corporation: Robert Lelevier (Φυσικός)

Princeton University / Institute for Advanced Study: Roger Dashen (Φυσικός), Freeman Dyson (Φυσικός), Val Fitch* (Φυσικός), Edward Frieman (Φυσικός), Sam Treiman (Φυσικός), John Wheeler (Φυσικός), Eugene Wigner (Φυσικός), Marvin Goldberger* (Φυσικός)

U.C. Santa Barbara: David Caldwell (Φυσικός), Harold Lewis (Φυσικός, τότε Πρόεδρος της Jason)

U.C. San Diego: Norman Kroll (Φυσικός), Walter Munk (Ωκεανογράφος), William Nierenberg (Φυσικός)

U.C. Berkeley: Luis Alvarez* (Φυσικός, Νόμπελ 1968), Donald Glaser (Φυσικός, Νόμπελ 1960), Charles Townes* (Φυσικός, Νόμπελ 1964), Kenneth Watson (Φυσικός)

U.C. Santa Cruz: Matthew Sands (Φυσικός)

U.C. San Diego / Άλλη θέση: Herbert York* (Φυσικός)

Σημείωση 1: Το έγγραφο αναφέρει ότι τέσσερα ονόματα αφαιρέθηκαν από τον αρχικό κατάλογο: ο N. Christofilos (ένας Φυσικός) είχε αποβιώσει, και οι J. Bjorken, R. Blankenbecler, και E. Salpeter δεν ήταν πλέον μέλη (*More SftP Writings - Science for the People*, χ.χ.).

Σημείωση 2: Αναφέρεται ρητά στη σελίδα 37 του εγγράφου *Science Against the People*, στην υποσημείωση κάτω από τον κατάλογο μελών της Jason, πως το NACLA ήταν η πηγή από την οποία το SESPA απέκτησε τον αρχικό κατάλογο μελών της ομάδας Jason:

"Basic source: List of Jason members published in 'The University-Military-Police Complex: A Directory and Related Documents', published, 1970, by the North American Congress on Latin America, Inc., NACLA, P.O. Box 226, Berkeley, Ca. 94701."

Η κυβερνητική δράση της ομάδας Jason δεν έμεινε αναπάντητη από τη ριζοσπαστική επιστήμη σε διεθνές κινηματικό επίπεδο. Το άρθρο **European Confrontation Spoils Jason's Summer Vacation - Η Ευρωπαϊκή Αντίσταση χαλάει τις καλοκαιρινές διακοπές του Τζέισον**, το οποίο βρίσκεται στη σελίδα 9 του **Vol.IV No.6 Νοέμβρης 1972**, περιγράφει τις διαμαρτυρίες Ευρωπαίων επιστημόνων κατά μελών της ομάδας Jason. Ειδικότερα,

αναφέρεται στην απομάκρυνση του βραβευμένου με Νόμπελ Murray Gell-Mann από διάλεξη στο Collège de France και σε παρόμοιες ενέργειες σε άλλα επιστημονικά συνέδρια. Παρίσι (13 Ιουνίου): Ο Murray Gell-Mann αποχώρησε από το Collège de France, αφού δεν δέχτηκε να απαντήσει σε ερωτήσεις σχετικά με τη συμμετοχή του στην Jason. Διαβάζουμε στη σελίδα 10:

Για πρώτη φορά στην ιστορία του προνομιακού Collège de France, δεν επιτράπη να δώσει την ομιλία του ένας σύνεδρος. Αντ' αυτού, μια ομάδα εργαζομένων επιστημόνων... συνόδεψαν τον Καθηγητή Gell-Mann στο δρόμο. Γιατί; Ο κ. Gell-Mann ήταν μέλος της Μοίρας Jason...

Κορσική (27 Ιουλίου): Το Σχολείο Θεωρητικής Φυσικής στο Cargèse «έκλεισε πρόωρα» όταν ο Sidney Drell αρνήθηκε να συζητήσει παρόμοια θέματα. Διαβάζουμε στη σελίδα 13:

Η συνεδρία του 1972 του Καλοκαιρινού Σχολείου Θεωρητικής Φυσικής της Cargèse (Κορσική) έληξε μια εβδομάδα νωρίτερα... Μια ομάδα φοιτητών ζήτησε από έναν από τους προσκεκλημένους συνέδρους (Sidney Drell) να μιλήσει για τη συμμετοχή του στις δραστηριότητες της... Μοίρας Jason...

Ιταλία (Αύγουστος 1972): Συμμετέχοντες στο Σχολείο Ιστορίας της Φυσικής στη Varenna υπέγραψαν δήλωση καταδίκης των επιστημόνων που συμμετείχαν στον πόλεμο. Διαβάζουμε στη σελίδα 12:

Η επιχειρησιακή χρήση της επιστημονικής γνώσης στον πόλεμο της Ινδοκίνας μας απασχολεί ιδιαίτερα ως συμμετέχοντες στο Θερινό Σχολείο Varenna του 1972 για την Ιστορία της Φυσικής. Οι εφαρμογές της επιστήμης στη σύγχρονη κοινωνία βρίσκονται στο επίκεντρο των συζητήσεών μας και δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την επαγγελματική συμμετοχή των επιστημόνων στη διεξαγωγή ενός πολέμου εναντίον του λαού του Βιετνάμ.

Στη σελίδα 9, διαβάζουμε:

Κατά μία έννοια, οι δράσεις στην Ευρώπη αυτό το καλοκαίρι θυμίζουν τα γεγονότα της 4ης Μαρτίου 1969 — τη διακοπή των ερευνών στο MIT (Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης) — όταν φοιτητές και καθηγητές εδώ στις ΗΠΑ στάθηκαν να εξετάσουν τη σχέση της επιστήμης με τον πόλεμο του Βιετνάμ και να συζητήσουν το ρόλο τους στο στρατιωτικό-πανεπιστημιακό-βιομηχανικό συγκρότημα. Η 4η Μαρτίου ήταν το σημείο εκκίνησης για μια πολύ ευρύτερη κατανόηση της κοινωνικής λειτουργίας της επιστήμης στον

καπιταλιστικό κόσμο. Από αυτές τις αρχές, προέκυψε επίσης μια καλύτερη κατανόηση της πηγής της απογοήτευσης και της αλλοτρίωσης του επιστημονικού και τεχνικού εργατικού δυναμικού. Και κατά συνέπεια, προέκυψε η απαίτηση για μια ριζική αλλαγή στην κοινωνία. Όπως διαφήμιζαν σωστά οι κονκάρδες της 4ης Μαρτίου: «Η 4η ΜΑΡΤΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΚΙΝΗΜΑ, ΟΧΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ».

Αν και το *SftP* δε διοργάνωσε τις ευρωπαϊκές δράσεις, τις δημοσίευσε (σ. 9-14) και τις θεώρησε μέρος του συνεχούς αγώνα του:

Περιλαμβάνουμε μια αναφορά αυτών των ενεργειών ως μέρος του συνεχούς αγώνα μας ενάντια στη συνενοχή των επιστημόνων στη συντήρηση της αυτοκρατορικής πολεμικής μηχανής. (σ. 3)

Εξέφρασε άμεση αλληλεγγύη στους διοργανωτές, τους οποίους αποκάλεσε αδέρφια και αδερφές (σ. 9), ενώ διέδωσε τα κείμενά τους και τα εσωτερικά τους έγγραφα (όπως τη δήλωση της Vareenna και τα απόρρητα έγγραφα της Jason). Επιπροσθέτως, συνέδεσε ρητά αυτές τις δράσεις με δικές του πρωτοβουλίες (σ. 9, υποσημείωση).

Ας συνεχίσουμε την ιστορική μας περιήγηση στην αντιπολεμική – αντι-ιμπεριαλιστική αρθρογραφία του *SftP*, ανοίγοντας το τεύχος **Vol.II No.4 Δεκέμβρης 1970** όπου βρίσκεται το άρθρο ***Who Are The Mad Bombers? – Ποιοι είναι οι τρελοί βομβιστές;*** (σ. 37), το οποίο έχει αρχειακό ενδιαφέρον, μιας και παραθέτει έναν πίνακα με «εμπρηστικά όπλα» της εποχής (ο αγγλικός όρος είναι “incendiary munitions”). Το Δεκέμβρη του 1970, που γράφτηκε το άρθρο, οι βόμβες Ναπάλμ έπεφταν «βροχή» στις ζούγκλες του Βιετνάμ, οπότε ο κατάλογος των «εμπρηστικών όπλων» της εποχής εκείνης, αποδεικνύει πως «η επιστημονική παραγωγή παίρνει θέση μέσα σε μια καθορισμένη κοινωνία και η κοινωνία αυτή, της καθορίζει τους σκοπούς, τα όργανα και τον τρόπο λειτουργίας [...] η επιστημονική δραστηριότητα έχει όλα τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας αυτής...» (Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, 1973, σ. 15) και η επιστημονική δραστηριότητα παρείχε απλόχερα την τεχνογνωσία για νέα όπλα, εκτός των άλλων «καταναλωτικών αγαθών». Στη σελίδα 37, διαβάζουμε:

Αυτός ο πίνακας είναι ένα δείγμα συμβάσεων για εμπρηστικά όπλα που ανατέθηκαν μεταξύ 1ης Ιουλίου 1968 και 30ης Ιουνίου 1970 [...] Υπάρχουν συνολικά 39 εταιρείες και ιδρύματα που κάποτε παρήγαγαν ή ανέπτυξαν εμπρηστικά όπλα (εξαιρουμένων των βλημάτων με λευκό φώσφορο). Οι συμβάσεις που ξεκινούν με τα γράμματα DA είναι συμβάσεις του Στρατού, με AF

ή F, συμβάσεις της Αεροπορίας, με N, συμβάσεις του Ναυτικού. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στο *Liberated Guardian* της 27ης Σεπτεμβρίου 1970, σ. 14.

Εταιρεία	Προϊόν	Σύμβαση
A.M.S. MFG. INC. (Melville, N.Y.)	Εκκεντροφόρος για βόμβα συστάδας M36E1 750-lb	DAAA 15-70-C-0230 \$170,660 (23/12/69)
AMERICAN ELECTRIC, INC. (La Mirada, Calif.)	Βόμβα εμπρησμού BLU-32A/B με napalm B	F42600-70-C-0728 \$9,234,164 (23/10/69)
AMRON CORP. (Waukesha, Wisc.)	4,530,723 λίβρες napalm B για βόμβες BLU-27/B	F42600-69-C-3363 \$408,265 (11/7/69)
ATLAS FABRICATORS, INC. (Long Beach, Calif.)	Βλήμα M56E5 20mm υψηλής εκρηκτικής-εμπρηστικής ισχύος	DAAA24-70-C-0324A \$1,887,300 (2/1/70)
BARSTOCK PRODUCTS, INC. (Sun Valley, Calif.)	Συναρμολόγηση πτερυγίου MXU-469/B για βόμβες εμπρησμού BLU-1/27	F42600-69-C-2821 \$187,791 (25/2/69)
BRUNSWICK CORP. (Sugar Grove, Va.)	Εκκεντροφόρος για βόμβα συστάδας M36E1 750-lb	DAAA 15-70-C-0168 \$61,221 (10/11/69)
CLARKE CAN CO., INC. (Philadelphia, Pa.)	Αναφλεκτήρας M201A1E1 για χειροβομβίδα θερμικού τύπου M14	DAAA13-70-C-0015 \$25,651 (30/9/69)
COLT'S, INC. (Hartford, Conn.)	Συναρμολόγηση δοχείου για χειροβομβίδα θερμικού τύπου M14	DAAA15-69-C-0020 \$45,530 (31/7/69)
FOURDEE, INC. (Cascabelly, Fla.)	Ηλεκτρικός αναφλεκτήρας FMU-7B/B για βόμβες εμπρησμού	DAAA15-70-C-0233 \$806,861 (10/12/69)
GALLON AMCO, INC. (Galion, Ohio)	Πυροκροτητής για αναφλεκτήρα FMU-7B/B	DAAA15-69-C-0742 \$249,951 (14/7/69)
GRAMMERCY MACHINE CORP. (Freeport, N.Y.)	Αναφλεκτήρας M505A3 για βλήματα 20mm υψηλής εκρηκτικής-εμπρηστικής ισχύος	DAAA25-69-C-0165 \$2,159,700 (14/11/68)
HARVEY ALUMINUM, INC. (Torrance, Calif.)	Συγκροτήματα με πιστόνι M39 για βόμβα συστάδας M36	DAAA25-69-C-0183 \$2,490,024 (14/11/69)
L.E. MASON CO. (Hyde Park, Mass.)	Βλήμα M56A3 20mm υψηλής εκρηκτικής-εμπρηστικής ισχύος	DAAA14-70-C-0226 \$123,103 (23/12/69)
MAXSON ELECTRONICS CORP. (Macon, Ga.)	Κάτοχος πυροκροτητή για βόμβα συστάδας M36E1 750-lb	NO0104-69-C-0127 \$1,768,068 (12/11/69)
NUCLEAR SYSTEMS, INC. (Garland, Tex.)	Βόμβα εμπρησμού Mk77 Mod 2	DAAA15-69-C-0746 \$150,864 (14/7/69)
TALLEY INDUSTRIES, INC. (West, Ariz.)	Συναρμολόγηση καλωδίου για αναφλεκτήρα FMU-7B/B	DAAA15-69-C-0183 \$698,522 (1/11/68)
ZELLER CORP. (Fort Wayne, Ind.)	Χειροβομβίδα θερμικού τύπου AN-M14	DAAA25-69-C-0184A \$2,516,603 (14/11/68)

Θα ξεφυλλίσουμε τώρα, τα τεύχη του *SftP*, από τον **Αύγουστο του 1970 έως τον Αύγουστο του 1977** και θα παρουσιάσουμε εν' συντομία, κάποια ακόμη χαρακτηριστικά άρθρα που σχετίζονται με τον αντιπολεμικό – αντι-ιμπεριαλιστικό πυρήνα του *SftP*.

Vol.2 No.2 Αύγουστος 1970: Περιλαμβάνει το άρθρο *Nerve Gas Next Door*, όπου αποκαλύπτεται η δάση μιας εταιρείας στη Μασαχουσέτη που διεξήγαγε πειράματα με χημικά όπλα κοντά σε σχολεία και κατοικημένες περιοχές, προκαλώντας αντιδράσεις, το άρθρο *200 Scientists and Engineers in Washington*, στο οποίο διαβάζουμε ότι πάνω από 200 επιστήμονες και μηχανικοί επισκέφθηκαν την Ουάσιγκτον για να διαμαρτυρηθούν ενάντια στον πόλεμο και να ζητήσουν περικοπές στον στρατιωτικό προϋπολογισμό και το άρθρο *Report from Berkeley SESPA*, στο οποίο περιγράφονται οι δραστηριότητες της ομάδας SESPA στο Μπέρκλεϊ, οι οποίες περιλάμβαναν διαδηλώσεις ενάντια σε εργαστήρια πυρηνικών όπλων και προσπάθειες κατάκτησης της ελευθερίας του λόγου σε επιστημονικά εργαστήρια.

Vol.III No.1 Φλεβάρης 1971: Περιέχει το άρθρο *Herbicide or Genocide - Which Cide Are They On* για τα χημικά όπλα στο Βιετνάμ. Στο εν' λόγω άρθρο, γίνεται συζήτηση για τις επιπτώσεις των χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται στον πόλεμο του Βιετνάμ, ενώ δίνεται έμφαση στις γενετικές βλάβες και στην κριτική στο ρόλο της επιστήμης.

Vol.III No.3 Ιούλης 1971: Εδώ εντοπίζεται το άρθρο το *Manipulation of Men for a War Economy*, όπου αναλύεται πώς ο πόλεμος και η μιλιταριστική οικονομία χρησιμοποιούνται για να διατηρήσουν τα κέρδη του καπιταλισμού. Εξετάζει την εξάρτηση της αμερικανικής οικονομίας από τις στρατιωτικές δαπάνες, το ρόλο των επιστημόνων και μηχανικών στην παραγωγή όπλων και τις συνέπειες του μιλιταρισμού στην εργασία και στην εκπαίδευση. Στο ίδιο τεύχος, το άρθρο *Cancer: We Cause It, We Cure It!* καταγγέλλει την εμπλοκή της εταιρείας Litton Industries στην έρευνα για τον καρκίνο, ενώ παράλληλα παράγει χημικά όπλα για τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Το άρθρο εστιάζει στη διπρόσωπη συμπεριφορά των εταιρειών που επωφελούνται τόσο από την καταστολή και τον πόλεμο, όσο και από την «θεραπεία» του καρκίνου. Τέλος, περιέχει το άρθρο *Raytheon: The Tip Of A Stolen Iceberg* όπου αναλύεται ο ρόλος της εταιρείας Raytheon ως μεγάλου παραγωγού στρατιωτικού εξοπλισμού και τις διασυνδέσεις της με την κυβέρνηση, τις τράπεζες και τα πανεπιστήμια. Το άρθρο καταγγέλλει την εκμετάλλευση των εργαζομένων και τον τρόπο με τον οποίο η εταιρεία επωφελείται από τον πόλεμο και τον ιμπεριαλισμό.

Vol.III No.5 Νοέμβρης 1971: Διαβάζουμε το πολύ ειδικό άρθρο *Ethnic Weapons*, που εξετάζει την ανάπτυξη χημικών και βιολογικών όπλων που στοχεύουν συγκεκριμένες

εθνοτικές ομάδες. Αναφέρεται σε έρευνες που επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν γενετικές διαφορές μεταξύ πληθυσμών, όπως η δυσανεξία στη λακτόζη σε Ασιάτες, και τις στρατιωτικές χρήσεις αυτών των ευρημάτων. Οι συγγραφείς καταδικάζουν αυτές τις πρακτικές ως ρατσιστικές και γενικότερα επικίνδυνες.

Vol.IV No.1 Γενάρης 1972: Περιλαμβάνει το κείμενο *Open Letter – AAAS Philadelphia 1971* όπου ασκείται κριτική στον Αμερικανικό Σύνδεσμο για την Προώθηση της Επιστήμης (AAAS) ως προπαγανδιστικό όργανο της αστικής επιστήμης, που ενισχύει την ελίτ και αγνοεί τα κοινωνικά προβλήματα. Καταγγέλλει τη χρήση της επιστήμης για καταστολή και κοινωνικό έλεγχο (π.χ. πόλεμος στο Βιετνάμ, καταστολή διαμαρτυριών), ενώ γίνεται έκκληση για μια ριζοσπαστική επιστήμη που θα εξυπηρετεί τη λαϊκή απελευθέρωση και θα αμφισβητεί το κατεστημένο.

Vol.IV No.3 Μάης 1972: Συναντάμε το άρθρο *Science, Scientists, and the Third World*, όπου ο εξετάζεται ο ρόλος της επιστήμης και των επιστημόνων στην καταπίεση του Τρίτου Κόσμου. Επιρρίπτει ευθύνες στην κοινότητα των Φυσικών για τη συμμετοχή τους σε πολεμικές εφαρμογές (π.χ. βόμβες με πλαστικά θραύσματα) και για την εξαγωγή της ιδεολογίας της καταπίεσης μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Προτείνει η επιστήμη να εξυπηρετεί όλους τους ανθρώπους και να συνδέεται με τις κοινωνικές ανάγκες.

Vol.IV No.4 Ιούλης 1972: Περιλαμβάνει το άρθρο *Weather Warfare* που αποκαλύπτει τη χρήση της τεχνητής τροποποίησης του καιρού ως όπλο, από τις ΗΠΑ, στον πόλεμο του Βιετνάμ (π.χ. «Επιχείρηση Popeye»). Το Υπουργείο Άμυνας χρηματοδοτεί έρευνα για στρατιωτικές εφαρμογές, με πιθανές καταστροφικές οικολογικές και κοινωνικές συνέπειες. Το άρθρο καταγγέλλει την αδράνεια της κυβέρνησης και καλεί για αντιστασιακές ενέργειες.

Vol.V No.1 Γενάρης 1973: Στο άρθρο *Toys Against the People* παρουσιάζεται η ανάπτυξη της τεχνολογίας απομακρυσμένου πολέμου (Remote Warfare), όπως τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη (RPVs), και οι επιπτώσεις της. Το άρθρο επικρίνει την αμερικανική στρατιωτική πολιτική και προειδοποιεί για τον κίνδυνο μιας στρατιωτικής δικτατορίας. Εδώ ακριβώς, στο σημείο αυτό, να επισημάνουμε πως, οι γραμμές ετούτες, γράφονται αρχές του έτους 2026 και λίγο μετά την απαγωγή του Προέδρου της Βενεζουέλας Νικολάς Μαδούρο από τις ειδικές δυνάμεις των ΗΠΑ, υπό την προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ (Newsroom ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ, 2026), ο οποίος με πρωτοφανή για τα ιστορικά δεδομένα τρόπο, δηλώνει πως δεν τον ενδιαφέρει το Διεθνές Δίκαιο, μα στόχος του είναι να επιβάλλει στον πλανήτη μια «δικιά του ηθική» (Newsroom ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ, 2026), η οποία περιλαμβάνει ιμπεριαλιστικά σχέδια,

όπως η κατάκτηση της Γροιλανδίας από τις ΗΠΑ (Κολώνα, CNN Greece, 2026). Επομένως, οι γραμμές ετούτες, γράφονται εντός ενός κλίματος απειλής μιας διευρυμένης (και εκτός των ΗΠΑ) στρατιωτικής δικτατορίας, κίνδυνος για τον οποίο είδαμε πως μας προειδοποίησε και η ομάδα του *SftP* ήδη από το 1973. Εξάλλου, το άρθρο *Toys Against the People* είναι προφητικό και επίκαιρο, μιας και η χρήση μη επανδρωμένων αεροσκαφών (Drones) είναι η «νέα πολεμική μόδα» στο γκροτέσκο μιλιταριστικό παιχνίδι που έχει στηθεί σήμερα στις πλάτες των λαών. Σε χειρισμό Drones θα εκπαιδεύονται και οι Έλληνες φαντάροι, σύμφωνα με το νέο σχέδιο νόμου Δένδια για την άμυνα. Στο επίσημο site του ελληνικού Υπουργείου Άμυνας υπάρχει η ανάρτηση **Παρουσίαση του Σ/Ν με τίτλο «Χάρτης μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή» από τον ΥΕΘΑ Ν. Δένδια (30 Σεπτεμβρίου, 2025)**, στην οποία αναφέρεται σε απομαγνητοφωνημένη ομιλία του υπουργού Δένδια το εξής:

Και μετά, βεβαίως, ο εκπαιδευμένος πλέον στρατιώτης θα αποδίδεται στην εφεδρεία. Έχω πει και το είπα και στην Τρίπολη την Κυριακή, ο κάθε στρατιώτης μας δεν θα εκπαιδεύεται μόνο στα όπλα. Θα εκπαιδεύεται και στις σύγχρονες τεχνολογίες καθώς τον αφορούν. Δηλαδή στα Drones, στα First Person View (FPV) και επίσης στα αντι-drones. Στρατιώτης που δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτή τη στιγμή, το First Person View, δεν μας είναι χρήσιμος σε μονάδες εκστρατείας. Αυτό μας έχουν διδάξει οι πόλεμοι στην Ουκρανία, οι πόλεμοι στο Νότιο Καύκασο. Πρέπει να δημιουργήσουμε ένα νέο Στρατό και αυτό τον Στρατό θα τον δημιουργήσουμε. (Παρουσίαση του Σ/Ν με τίτλο «Χάρτης μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή» από τον ΥΕΘΑ Ν. Δένδια - Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, χ.χ.)

Η σύνδεση του 2025 με το 1973 (τότε γράφτηκε το άρθρο *Toys Against the People* του *SftP*) είναι αναπόφευκτη, μιας και ένα περιοδικό στις ΗΠΑ το 1973, αναφέρεται σε τεχνολογία πολέμου που χρησιμοποιείται στα Βαλκάνια, το 2025! Ορίστε τα ιστορικά μοτίβα που διέβλεψε το *SftP*! Επιπροσθέτως, η ίδια η δήλωση Δένδια, αποδεικνύει τη μη ουδετερότητα της επιστήμης και των τεχνολογικών της παραγώγων.

Και μιας και αναφέραμε προηγουμένως την απαγωγή του Προέδρου Μαδούρο στην αυγή του 2026, να επισημάνουμε εδώ πως, το τεύχος **Vol.V No.6 Νοέμβρης 1973** επικεντρώνεται στην πτώση του Σαλβαδόρ Αλλιέντε και στην επιβολή δικτατορίας από τον Πινοσέτ στη Χιλή, με την υποστήριξη των ΗΠΑ. Ενδεικτικά, να αναφέρουμε εδώ το άρθρο **Quick Coup or Slow Strangulation** στο οποίο αναλύεται ο οικονομικός ιμπεριαλισμός των ΗΠΑ και ο ρόλος του

στην ανατροπή της κυβέρνησης Allende. Στο άρθρο παρατίθενται στοιχεία για την οικονομική πίεση και τις παρεμβάσεις των ΗΠΑ. Τα δυο ιστορικά σημεία, δηλαδή η απαγωγή Μαδούρο - Βενεζουέλα 2026 - και η πτώση Αλλιέντε - Χιλή 1973 - θεωρούμε πως έχουν πολύ μεγάλες αναλογίες και η σύγκρισή τους χρίζει περαιτέρω ενδιαφέρουσας μελέτης, χάρη ιστορικής συνέχειας, μα όχι στα πλαίσια ετούτης εδώ της εργασίας.

Στο τεύχος **Vol.VI No.4 Ιούλης 1974**, εντοπίζουμε το άρθρο ***SftP Activist Rejects National Academy – Ακτιβιστής του SftP απορρίπτει την Εθνική Ακαδημία***. Το άρθρο είναι μια επιστολή του Richard Levins, η οποία αποτελεί κλασικό κείμενο της ριζοσπαστικής κριτικής της επιστήμης της δεκαετίας του 1970 και στην οποία ο Levins επιχειρηματολογεί με βάση τον αντι-ιμπεριαλισμό, αποδομώντας το ρόλο της επιστήμης ως υπηρέτριας της αμερικανικής στρατιωτικής και οικονομικής επέκτασης. Όλα τα παρακάτω αποσπάσματα, βρίσκονται στη σελίδα 25:

Προς τον Κύριο Allen V. Astin

Υπουργό Εσωτερικών, Εθνική Ακαδημία Επιστημών

Σας ευχαριστώ για την επιστολή σας που με ενημερώνει για την εκλογή μου στη National Academy of Sciences. Κατά τη διάρκεια της περασμένης εβδομάδας, συμβουλευτήκα φίλους εντός και εκτός της Ακαδημίας, συζήτησα την κατάσταση με μερικούς από τους φοιτητές μου, εξέτασα μια σειρά από εκθέσεις και αλληλογραφία της Ακαδημίας, και συναντήθηκα με τους συντρόφους μου στο “Science for the People”. Κατέληξα στο συμπέρασμα ότι δεν μπορώ να γίνω μέλος της Ακαδημίας.

Εδώ, ο Levins, δείχνει αμέσως ότι η απόφασή του δεν είναι αυθόρμητη ή συναισθηματική, αλλά προκύπτει από συλλογική διαβούλευση και προσεκτική εξέταση της πολιτικής θέσης και της δράσης της NAS. Η αναφορά στους «συντρόφους» (comrades) στο *Science for the People* τον θέτει αμέσως στο πλαίσιο ενός ακτιβιστικού, ριζοσπαστικού κινήματος επιστημόνων.

Η πρώτη και πιο επείγουσα ανησυχία μου είναι η συνεχιζόμενη συμμετοχή της Ακαδημίας σε στρατιωτικά θέματα. Δεν υπάρχει κανένα μυστικό σχετικά με τη συμμετοχή της National Academy of Science σε στρατιωτική έρευνα ή τη συνεργασία της με την αμερικανική εξωτερική πολιτική.

και πιο κάτω, ο Levins αναφέρει τα εξής:

Η απόρριψη της στρατιωτικής έρευνας από μέρους μου δεν βασίζεται σε ένα γενικό πασιφισμό, αλλά στον τρόπο με τον οποίο η στρατιωτική δύναμη των ΗΠΑ έχει χρησιμοποιηθεί μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ολόκληρο το σύστημα άμεσης επέμβασης, μυστικών επιχειρήσεων, στρατιωτικής βοήθειας, εκπαίδευσης, συμβούλων και επιστημονικών συμβούλων που δρουν μέσω πολλών κυβερνητικών φορέων αλλά και ιδιωτικά, έχει σκοπό να ματαιώσει λαϊκά αντάρτικα κινήματα σε όλο τον κόσμο. Αυτά μπορούν να περιγραφούν ως «άμυνα» μόνο από την πιο κυνική διπλή γλώσσα.

Ο όρος *doublespeak* (διπλή γλώσσα) του Τζορτζ Όργουελ από το μυθιστόρημα 1984 είναι καίριος, μιας και υπογραμμίζει τον χειραγωγημένο λόγο που μετατρέπει την επιθετικότητα σε αμυντική αναγκαιότητα. Λίγο παρακάτω, διαβάζουμε:

Υπάρχει κάτι στη φύση της Ακαδημίας ως ελιτίστικου τιμητικού σώματος συνδεδεμένου με την κυβέρνηση που μετατρέπει τη δημιουργικότητα των μελών της σε συμμόρφωση ή ανικανότητα και κάνει τη NAS να συμπεριφέρεται κάτω από το επίπεδο των μεμονωμένων μελών της. Υπάρχουν ειρηνιστές στην Ακαδημία που αρνήθηκαν να πολεμήσουν στον τελευταίο πόλεμο, κάτι που θα μπορούσα να υποστηρίξω, αλλά που δεν είναι σε θέση να αποτρέψουν τη συμμετοχή της NAS στους τρέχοντες πολέμους. Υπάρχουν βετεράνοι του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου που ανέλαβαν μεγάλο προσωπικό ρίσκο για να αμφισβητήσουν το φασισμό, αλλά δεν είναι σε θέση να αψηφήσουν το καταστατικό της Ακαδημίας. Υπάρχουν ειλικρινείς επικριτές του πολέμου του Βιετνάμ που συνεχίζουν να βλέπουν τη NAS ως ουδέτερο έδαφος. Άτομα που διώχθηκαν κατά την περίοδο του Μακάρθι, που αντιμετώπισαν την ανεργία με ψυχραιμία, αλλά φοβούνται τα υψωμένα φρύδια των διακεκριμένων συναδέλφων τους.

Και ο Levins καταλήγει στο συμπέρασμα

ότι, βάσει του καταστατικού της, του σχηματισμού της, της στρατολόγησής της, της ιδεολογίας της και του τρόπου λειτουργίας της, η National Academy of Sciences δεν είναι ικανή να ηγηθεί της δημιουργικής μεταμόρφωσης της επιστήμης για την εξυπηρέτηση των αναγκών του λαού, ότι είναι η λιγότερο

ευνοϊκή αρένα για την πάλη για αλλαγή στην επιστημονική κοινότητα, και επομένως ότι δεν αποτελεί έναν αξιόλογο επαγγελματικό στόχο.

Με εκτίμηση,

Ρίτσαρντ Λέβινς

Η απόρριψη της εκλογής δεν είναι απλώς μια ατομική διαμαρτυρία, αλλά μια πολιτική δήλωση. Η επιστολή παραμένει επίκαιρη, θέτοντας βασικά ερωτήματα για την ανεξαρτησία, την ευθύνη και την πολιτική δέσμευση των επιστημόνων σε έναν κόσμο όπου η επιστήμη παραμένει βαθιά ενοποιημένη με στρατιωτικά συμφέροντα.

Στη σελίδα 5 του ίδιου τεύχους, διαβάζουμε το άρθρο ***Philippines: The Next Vietnam?*** – **Φιλιππίνες: Το Επόμενο Βιετνάμ;** στο οποίο υπογραμμίζουμε τα εξής:

Από την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου στις Φιλιππίνες στις 23 Σεπτεμβρίου 1972, πολλοί άνθρωποι στις Ηνωμένες Πολιτείες ανησυχούν για την αυξανόμενη καταστολή σε αυτή τη χώρα και τη συνεχιζόμενη αμερικανική εμπλοκή εκεί. Με αυτό κατά νου, εκπρόσωποι από δέκα πόλεις της ανατολικής ακτής συγκάλεσαν συνέδριο στη Φιλαδέλφεια στις 20 Οκτωβρίου 1973 και ίδρυσαν τους "Φίλους του Φιλιπινέζικου Λαού" (FFP). Το συνέδριο εγκρίνει μια έκθεση που περιγράφει τις κύριες ανησυχίες των FFP, βασισμένες σε τέσσερα κεντρικά σημεία, και θέτει κατευθυντήριες γραμμές για ένα οργανισμό εθνικού εύρους.

Συνεχίζουμε, διαβάζοντας:

Σήμερα η κατάσταση στις Φιλιππίνες είναι εντυπωσιακά παρόμοια με το Βιετνάμ μια δεκαετία πριν. Θα είναι οι Φιλιππίνες το επόμενο «Βιετνάμ»;... Η δικτατορία στις Φιλιππίνες εξαρτάται από οικονομική και στρατιωτική βοήθεια από τις ΗΠΑ. Επειδή η αντιπολίτευση στο καθεστώς μεγαλώνει και υπάρχει ανοιχτή εξέγερση σε μέρη των Φιλιππίνων, ο Μάρκος ζητά πρόσθετη αμερικανική στρατιωτική βοήθεια. Ένας σημαντικός σκοπός των FFP είναι να ενημερώσει τον αμερικανικό λαό ότι τέτοια βοήθεια μεταφέρει μαζί της την απειλή ενός νέου πολέμου των ΗΠΑ εναντίον μιας ασιατικής χώρας. Ήδη, πιλότοι που εκπαιδεύτηκαν από τις ΗΠΑ έχουν πετάξει αεροσκάφη αμερικανικής κατασκευής σε αποστολές βομβαρδισμού κατά των αγροτών αναρτών και ο αμερικανικός στρατός έχει εμπλακεί σε αντεπαναστατικές δραστηριότητες.

Ενώ η αμερικανική εμπλοκή στο Βιετνάμ χρονολογείται μόνο από τη δεκαετία του 1940, τα αμερικανικά συμφέροντα στις Φιλιππίνες χρονολογούνται από τα τέλη

του 19ου αιώνα. Μετά την καταστολή των Φιλιππινέζων, οι ΗΠΑ έκαναν τις Φιλιππίνες αμερικανική αποικία. Αν και το 1946 οι ΗΠΑ τερμάτισαν την επίσημη αποικιακή κυριαρχία, οι Φιλιππίνες παραμένουν ένας οικονομικός σύμμαχος δεμένος με τις ΗΠΑ... Σήμερα, 800 αμερικανικές εταιρείες στις Φιλιππίνες κατέχουν ή αντιπροσωπεύουν επενδύσεις μεταξύ δύο και τριών δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η έρευνα αποκαλύπτει ότι οι Αμερικανοί επενδυτές κατέχουν πάνω από το ένα τρίτο όλων των επιχειρηματικών περιουσιακών στοιχείων στη χώρα, αποσπώντας υψηλά κέρδη που αποστραγγίζουν τον πλούτο του έθνους. Όλα αυτά οδήγησαν σε αυξημένη λαϊκή δυσανεμία και αναβίωση του φιλιππινέζικου πατριωτισμού που ο στρατιωτικός νόμος του Μάρκος προσπάθησε να καταστείλει. Μία από τις πρώτες κινήσεις του Προέδρου Μάρκος μετά την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου ήταν η αναστολή της προηγούμενης νομοθεσίας και των αποφάσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου που έτειναν να αποδυναμώσουν και να ακυρώσουν τις συμφωνίες ισοτιμίας έως το 1974. Στη συνέχεια, ο Μάρκος παραχώρησε επίσης δικαιώματα εξερεύνησης πετρελαίου σε αρκετές αμερικανικές πετρελαϊκές εταιρείες, πράξη που απαγόρευαν οι προηγούμενοι νόμοι. Τα στρατιωτικά και επιχειρηματικά συμφέροντα των ΗΠΑ, παίζουν, επομένως, σημαντικό ρόλο στη διατήρηση του καθεστώτος Μάρκος ή κάποιου άλλου αντιδημοκρατικού καθεστώτος. Καθώς ο λαός των Φιλιππίνων εντείνει την αντίστασή του στη δικτατορία του Μάρκος, υπάρχει η πραγματική πιθανότητα η κυβέρνηση των ΗΠΑ να σύρει τη χώρα σε έναν άλλο πόλεμο εναντίον ενός ασιατικού λαού.

Η αμερικανική κυβέρνηση παρεμβαίνει στα ζητήματα του φιλιππινέζικου λαού για πάνω από 75 χρόνια. Αν πιστεύετε ότι ήρθε η ώρα να σταματήσει και αν συμφωνείτε με τα τέσσερα σημεία ενότητας, σας προσκαλούμε να εγγραφείτε στους Φίλους του Φιλιππινέζικου Λαού και να βοηθήσετε στο έργο της εκπαίδευσης και της δράσης.

ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

1. Ζητούμε τη διακοπή της αμερικανικής υποστήριξης στη δικτατορία του Μάρκος.
2. Ζητούμε τη διακοπή της στρατιωτικής και πολιτικής παρέμβασης των ΗΠΑ στις Φιλιππίνες.

3. Καταδικάζουμε την μακρόχρονη κυριαρχία της φιλιππινέζικης οικονομίας από αμερικανικές εταιρείες, η οποία ήταν βασική αιτία της συνεχιζόμενης φτώχειας και υπανάπτυξης αυτού του έθνους.

4. Υποστηρίζουμε τον φιλιππινέζικο λαό στις προσπάθειές του να εξασφαλίσει πλήρη ανεξαρτησία και ελευθερία στη χώρα τους και κοινωνική και οικονομική δικαιοσύνη στις ΗΠΑ.

FRIENDS OF THE FILIPINO PEOPLE

235 East 49th Street

New York, New York 10017

(212) 421-1529

Στο τεύχος **Vol.VII No.6 Νοέμβρης 1975** και στη σελίδα 23 συναντάμε το άρθρο **Vietnam Rebuilds: Dialectics and Diodes – Το Βιετνάμ Ξαναχτίζεται: Διαλεκτικές και Δίοδοι** το οποίο ξεκινά ως εξής:

Κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Ινδοκίνα, ομάδες της οργάνωσης «Επιστήμη για το Βιετνάμ» τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην Ευρώπη συνέβαλαν με τις δεξιότητές τους και με υλικό για να βοηθήσουν τις βιετναμέζικες δυνάμεις που αγωνίζονταν ενάντια στον αμερικανικό ιμπεριαλισμό. Πολλές από αυτές τις ομάδες εξακολουθούν να λειτουργούν, αλλά τώρα με στόχο να βοηθήσουν στην ανοικοδόμηση της Νοτιοανατολικής Ασίας. Οι περισσότεροι προοδευτικοί άνθρωποι που ασχολούνται με την επιστήμη χαιρετίζουν την παροχή βοήθειας στους Βιετναμέζους για την ενίσχυση της επιστημονικής και τεχνολογικής βάσης για την ανάπτυξή τους. Ορισμένες οργανώσεις στις ΗΠΑ, για παράδειγμα το *Scientists' Institute for Public Information* (Ινστιτούτο Επιστημόνων για τη Δημόσια Ενημέρωση), συγκεντρώνουν ενεργά κεφάλαια, οργανώνουν προγράμματα ανταλλαγών και συλλέγουν υλικό στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας (βλ. «*Science in Vietnam: The Postwar North Seeks American Assistance*», *Science*, 29 Αυγούστου 1975, σ. 705). Αν και αυτές οι προσπάθειες είναι αναμφίβολα καλοπροαίρετες, φαίνεται ότι παραμελούν ορισμένα σημαντικά ζητήματα σχετικά με το είδος της επιστημονικής ανάπτυξης που είναι κατάλληλο και, τελικά, το είδος της κοινωνικής δομής που επιδιώκεται στο Βιετνάμ. Αυτά είναι τα ζητήματα που απασχολούν ιδιαίτερα τις ομάδες

«Επιστήμη για το Βιετνάμ» στην Ευρώπη κατά την ανάπτυξη των προγραμμάτων βοήθειάς τους. Επιπλέον, θεωρούν ότι αυτά τα ζητήματα έχουν άμεση σχέση με τη δική τους επιστημονική και πολιτική πρακτική στην πατρίδα τους. Η ακόλουθη έκθεση συντάχθηκε από ένα μέλος της ομάδας «Επιστήμη για το Βιετνάμ» στη Νάπολη της Ιταλίας, το οποίο επισκέφθηκε τη Βοστώνη τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο...

Στη συνέχεια, και στο κυρίως άρθρο, περιγράφονται οι επαφές με Βιετναμέζους επιστήμονες και τα τρία βασικά πεδία συνεργασίας:

1. Έρευνα στα ινστιτούτα της Επιτροπής Επιστήμης και Τεχνολογίας (Μαθηματικά, Φυσική, Βιολογία κ.λπ.).
2. Έρευνα και διδασκαλία στο Πανεπιστήμιο του Ανόι, το Πολυτεχνικό Ινστιτούτο και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
3. Ιατρική έρευνα σε ινστιτούτα του Υπουργείου Υγείας.

Αναφέρεται επίσης το σχολικό αγροτικό συγκρότημα της Hoa Binh, που αποτελεί μοντέλο εκπαίδευσης και παραγωγής για τις εθνικές μειονότητες ως ένα «προηγμένο σοσιαλιστικό πείραμα» που συνδυάζει εκπαίδευση, γεωργική παραγωγή, βιομηχανία και κοινωνική ενσωμάτωση εθνικών μειονοτήτων. Το σχολείο λειτουργεί ως αγροτική κοινότητα, μικρή βιομηχανία και κέντρο διάχυσης σύγχρονων γεωτεχνικών μεθόδων.

Εξετάζονται τα αιτήματα των Βιετναμέζων συναδέλφων, που αφορούν κυρίως προβλήματα αναδόμησης και ανάπτυξης σε συνθήκες περιορισμένων πόρων. Τα ερευνητικά προγράμματα εστιάζουν σε:

- Βελτίωση της παραγωγής τροφίμων (φυτική και ζωική φυσιολογία, γενετική).
- Ανάπτυξη ηλεκτρονικών και αυτοματισμού για μείωση της εξάρτησης από τη Σοβιετική Ένωση και την Κίνα.
- Ιατρική έρευνα (εμβόλια, θρεπτικές ελλείψεις, προληπτική ιατρική).

Το κείμενο υπογραμμίζει ότι οι Βιετναμέζοι δεν θέλουν να αντιγράψουν απλά το δυτικό μοντέλο, αλλά να αναζητήσουν το δικό τους δρόμο προς τον σοσιαλισμό.

Στο τέλος της σελίδα 21 και έπειτα στη σελίδα 22, διαβάζουμε:

Θέλουμε να βοηθήσουμε, να συμμετάσχουμε στην οικοδόμηση του σοσιαλισμού στο Βιετνάμ, ωστόσο δεν θέλουμε να είμαστε εργαλείο στη δημιουργία μιας ελιτιστικής, τεχνοκρατικής δομής εξουσίας για επιστήμονες. [...] Πιστεύουμε ότι η ταξική πάλη συνεχίζεται στο Βιετνάμ αυτή τη στιγμή και δεν θέλουμε να

εργαζομαστε στο πλευρό του παρελθόντος (ακόμη και όταν αυτό παρουσιάζεται υπό το λαμπερό φως ενός σύγχρονου, απόλυτα αποτελεσματικού επιστημονικού ιδρύματος). Θέλουμε να είμαστε χρήσιμοι στην οικοδόμηση του μέλλοντος.

Τέλος, το άρθρο καταλήγει ότι η εμπλοκή σε προγράμματα όπως το Science for Vietnam βοηθά και τους ίδιους τους δυτικούς επιστήμονες να αναλύσουν κριτικά τις δικές τους επιστημονικές δομές και την ιδεολογία που τις διαποτίζει.

Στη σελίδα 23, διαβάζουμε:

Αυτό που μαθαίνουμε από το Βιετνάμ (όχι μόνο άμεσα από το Βιετνάμ, αλλά από το γεγονός της συνεργασίας μαζί του) είναι χρήσιμο στην καθημερινή μας πολιτική δραστηριότητα, τροποποιεί τη σχέση μας με την επιστημονική εργασία, ανοίγει ένα νέο, κριτικό πλαίσιο για τις προηγούμενες εμπειρίες μας, ως επιστημόνων.

Συνεπώς, γίνεται κριτική προσέγγιση στη βοήθεια, αποφεύγοντας τον πολιτισμικό ιμπεριαλισμό. Δείχνεται σεβασμός στην αυτοδιάθεση του Βιετνάμ, ενώ η ωφέλεια είναι διμερής, μιας και η συνεργασία ωφελεί τόσο το Βιετνάμ όσο και τους δυτικούς επιστήμονες, βοηθώντας τους να αναγνωρίσουν τις ταξικές και ιδεολογικές προϋποθέσεις της επιστήμης στον καπιταλισμό. Επιπροσθέτως, δίνεται έμφαση στην αυτοδυναμία, αφού υποστηρίζεται η ανάπτυξη τεχνολογιών που μειώνουν την εξάρτηση και προωθούν την αυτόνομη σοσιαλιστική οικοδόμηση. Το μοντέλο Hoa Binh παρουσιάζεται ως εναλλακτικό μοντέλο εκπαίδευσης και παραγωγής, που ενσωματώνει κοινωνική δικαιοσύνη και περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

3.2.2 Η αντιπολεμική συνιστώσα 1975 – 1980

Ξεφυλλίζοντας τα τεύχη που εκδόθηκαν στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1970, παρατηρούμε να ανοίγει μπροστά μας, μια θεματολογική βεντάλια, η οποία είναι λιγότερο αντιπολεμική, μα εμπλουτισμένη σε κείμενα που σχετίζεται με φεμινισμό, εφαρμογές της πυρηνικής φυσικής, κριτική στον βιολογικό ντετερμινισμό (κοινωνιοβιολογία) και άλλες θεματικές, με τις οποίες θα ασχοληθούμε σε επόμενες ενότητες.

Πάντως, αποτελεί παρατηρησιακό μας δεδομένο, ξεφυλλίζοντας τα τεύχη του περιοδικού, ότι το τέλος του πολέμου στο Βιετνάμ, αποτέλεσε αιτία της κατακόρυφης μείωσης της αντιπολεμικής αρθρογραφίας. Ωστόσο, η εμπειρία του πολέμου στην Ινδοκίνα, καθόρισε την

πολιτική οπτική της ομάδας του περιοδικού, καθώς και τη ριζοσπαστική του ταυτότητα. Κατά την πενταετία – εξαετία πριν την εκλογή του Ρόναλντ Ρήγκαν, έχει ενδιαφέρον να δούμε πώς αντιμετώπισε η ομάδα του περιοδικού τις σχέσεις ΗΠΑ – ΕΣΣΔ και πώς αυτές επηρέασαν τον κόσμο και τα κινήματα. Για το λόγο αυτό, θα παραθέσουμε, δύο αντιπροσωπευτικά άρθρα, ένα του 1975 και ένα του 1980, τα οποία αναφέρονται στην ανάγκη για αφοπλισμό και τα οποία αποδεικνύουν την κριτική ωριμότητα με την οποία το περιοδικό κατανόησε τον φανερό και καμουφλαρισμένο ιμπεριαλισμό, ωριμότητα η οποία επήλθε μέσα από την αντιπολεμική του κουλτούρα, η οποία γεννήθηκε αναμφισβήτητα από το κίνημα για το Βιετνάμ και ωρίμασε μέσα από αυτό. Συνεπώς, το αντιπολεμικό κίνημα εξόπλισε το περιοδικό με τα απαραίτητα «κριτικά όπλα». Ετσι, παραμένουμε στο τεύχος από το οποίο αντλήσαμε το προηγούμενο άρθρο, το **Vol.VII No.6 Νοέμβρης 1975** και πάμε τώρα στο άρθρο ***Detente: Superpower, SuperSham – Χαλάρωση των Εντάσεων: Υπερδύναμη, ΥπερΑπάτη*** (σ. 15-19 και 37) που αποτελεί την αναφορά του αντιπροσώπου του περιοδικού (Chuck Garman) στο *Συνέδριο της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Επιστημόνων και Τεχνικών Εργατών (World Federation of Scientific Workers – W.F.S.W.)*, στη Μόσχα, τον Ιούλιο του 1975 και παρουσιάζει μια κριτική ανάλυση της πολιτικής της *détente* (χαλάρωση των εντάσεων) μεταξύ των υπερδυνάμεων, εξετάζοντας ρητά το ερώτημα «γιατί αφοπλισμός τώρα;» μέσα από ένα ριζοσπαστικό πρίσμα. Το άρθρο ξεκινά ως εξής:

Στα μέσα Μαρτίου, το γραφείο της SftP έλαβε μια επιστολή από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Επιστημόνων [μια οργάνωση επιστημόνων, ερευνητών, τεχνικών και εκπαιδευτικών από περισσότερες από πενήντα χώρες] με την οποία μας ρωτούσαν αν θα θέλαμε να στείλουμε έναν εκπρόσωπο στο «Διεθνές Συμπόσιο για τον Ρόλο των Επιστημόνων και των Οργανώσεών τους στον Αγώνα για τον Αφοπλισμό». Το συμπόσιο πραγματοποιήθηκε από 15 έως 19 Ιουλίου στη Μόσχα. Αν και η Διευθύνουσα Επιτροπή της Βοστώνης αναγνώρισε ότι η Ομοσπονδία είχε στενούς δεσμούς με τη Σοβιετική Ένωση, αποφάσισε ότι θα άξιζε τον κόπο να στείλει έναν εκπρόσωπο. Ακολούθησε πρόσκληση προς όσους ενδιαφέρονταν, μέσω ανακοίνωσης στο ενημερωτικό δελτίο και τηλεφωνικής επικοινωνίας με ορισμένα παραρτήματα. Τρία άτομα υπέβαλαν αίτηση και η διευθύνουσα επιτροπή επέλεξε τον Chuck Garman. Οργανώθηκε συζήτηση με σκοπό τη διατύπωση θέσεων σχετικά με ορισμένα από τα ζητήματα που έθετε

αυτό το ταξίδι. Σε μια επόμενη Γενική Συνέλευση στις 9 Ιουλίου, δύο θέσεις εγκρίθηκαν με μεγάλη πλειοψηφία. Αυτές είναι:

Η χαλάρωση των εντάσεων είναι μια πολιτική των υπερδυνάμεων με στόχο την καταστολή των γνήσιων απελευθερωτικών κινήματων και των επαναστατικών κινήματων, την καλύτερη διαχείριση και εκμετάλλευση των εργατικών τάξεων των χωρών τους, και τη διαμόρφωση σφαιρών συμφερόντων μεταξύ των δύο τους σε όλο τον κόσμο.

Υποστηρίζουμε τον πραγματικό αφοπλισμό των υπερδυνάμεων. Αυτή η διάσκεψη επιχειρεί να εξασφαλίσει την υποστήριξη των επιστημόνων για τις πολιτικές της χαλάρωσης, απευθυνόμενη στις γνήσιες επιθυμίες τους για πραγματικό αφοπλισμό και αποκρύπτοντας τον ιμπεριαλιστικό χαρακτήρα της χαλάρωσης. Ο πραγματικός αφοπλισμός μπορεί να επιτευχθεί μόνο με μαζικά κινήματα των εργαζομένων και των καταπιεσμένων λαών του κόσμου και όχι με τις ενέργειες των ιμπεριαλιστών, των κυρίαρχων τάξεων των υπερδυνάμεων.

Με βάση αυτές τις δηλώσεις, ο εκπρόσωπός μας συνέταξε και αντέγραψε μια δήλωση μιας σελίδας, την οποία έφερε μαζί του για να παρουσιάσει τη θέση μας.

Στη σελίδα 16, παρουσιάζεται η επίσημη θέση που έφερε μαζί του ο αντιπρόσωπος. Αποκαλύπτει την *détente* ως συμπαιγνία για την καταστολή λαϊκών αγώνων, ενώ γίνεται επίσης αποκάλυψη της πραγματικής, ανταγωνιστικής φύσης των υπερδυνάμεων:

Υποστηρίζουμε τον πραγματικό αφοπλισμό των υπερδυνάμεων [...]

Όπως είπε ο πρώην πρωθυπουργός Χρυσόστοφ σε συνέντευξή του στον C.L. Sulzberger στις 5 Σεπτεμβρίου 1961: «Εμείς (η Σοβιετική Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες) είμαστε οι ισχυρότερες χώρες στον κόσμο και αν ενωθούμε για την ειρήνη, δεν μπορεί να υπάρξει πόλεμος. Τότε, αν κάποιος τρελός ήθελε πόλεμο, θα χρειαζόταν μόνο να κουνήσουμε τα δάχτυλά μας για να τον προειδοποιήσουμε». Για ποιον «τρελό» μιλούσε ο κ. Χρυσόστοφ; Η Science for the People δεν θεωρεί τους αγώνες για την απελευθέρωση ως πράξεις τρελών, αλλά υποστηρίζουμε αυτούς τους αγώνες και απορρίπτουμε την ιδέα ότι οι ΗΠΑ

και η ΕΣΣΔ πρέπει να αστυνομεύουν τον κόσμο [...] Ο πραγματικός αφοπλισμός μπορεί να επέλθει μόνο από μαζικά κινήματα εργατών και καταπιεσμένων λαών του κόσμου και όχι από τις πράξεις των ιμπεριαλιστών, των κυρίαρχων τάξεων των υπερδυνάμεων.

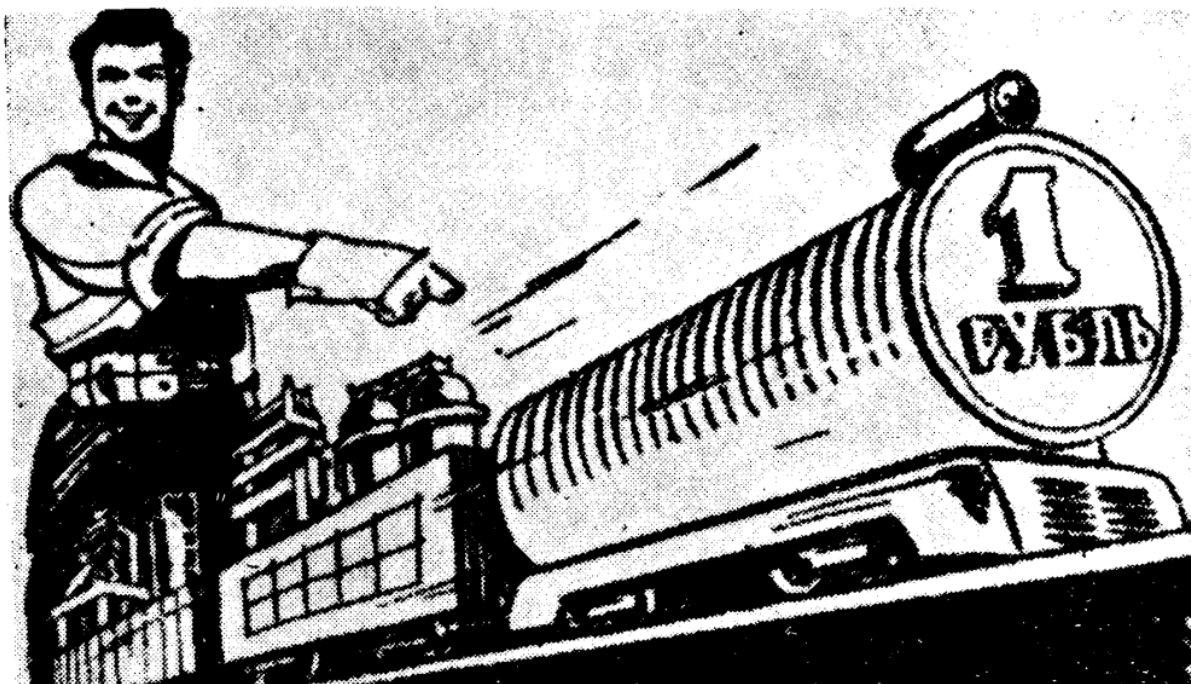
Στη συνέχεια, ο συγγραφέας εξηγεί ότι η *détente* δεν έχει σταματήσει τον εξοπλισμό, αλλά κρύβει νέες τεχνολογίες (π.χ. πυραύλους *cruise*). Με βάση παρατηρήσεις και μελέτη, ισχυρίζεται ότι ο καπιταλισμός έχει αποκατασταθεί στη Σοβιετική Ένωση.

Στη σελίδα 17, διαβάζουμε:

Αν και δεν θέλω να ασχοληθώ εκτενώς με την αποκατάσταση του καπιταλισμού στη Σοβιετική Ένωση, θα ήθελα να αναφέρω μια από τις εμπειρίες μου. Ενώ μιλούσα με έναν από τους Σοβιετικούς επιστήμονες για τη σοβιετική οικονομία, ανέφερε ότι θεσπίζονταν ένα νέο σύστημα ποιοτικού ελέγχου. Τα προϊόντα θα λάμβαναν ένα σήμα αριστείας αφού συγκρίνονταν με τα δυτικά προϊόντα. Οι διευθυντές των εργοστασίων που παρήγαγαν προϊόντα επαρκώς υψηλής ποιότητας θα λάμβαναν τότε ένα χρηματικό μπόνους. Αυτό δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη, δεδομένου του ήδη γνωστού γεγονότος ότι οι διευθυντές λαμβάνουν μπόνους στην ΕΣΣΔ για την αύξηση των κερδών. Αν και άλλες χώρες που οικοδομούν τον σοσιαλισμό έχουν χρησιμοποιήσει υλικά κίνητρα κατά καιρούς, αυτές οι πολιτικές έχουν καταργηθεί όταν συνειδητοποιήθηκαν οι αρνητικές τους επιπτώσεις. Δεν φαίνεται να υπάρχει καμία κριτική για αυτές τις πολιτικές στη Σοβιετική Ένωση, στην πραγματικότητα, η εξουσία των διευθυντών φαίνεται να αυξάνεται σταθερά. Αυτή η αυξανόμενη εξάρτηση από υλικά κίνητρα και η αυξανόμενη εξουσία των διευθυντών είναι μία από τις ενδείξεις ότι ο καπιταλισμός έχει αποκατασταθεί.

Παραθέτουμε εδώ ένα σκίτσο που βρίσκεται στη σελίδα 17 και το οποίο φέρει την εξής λεζάντα:

Παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι σοβιετικοί ρεβιζιονιστές προσπαθούν να προωθήσουν την καπιταλιστική ιδέα ότι τα χρήματα, και όχι οι εργαζόμενοι, είναι αυτά που κινούν τα πράγματα. Η εικόνα προέρχεται από το σοβιετικό περιοδικό με τίτλο «Η ισχυρή ατμομηχανή», με την πρόσοψη της μηχανής να φέρει την επιγραφή «Ένα ρούβλι».

Στις σελίδες 18-19 περιγράφεται η δυναμική του Συνεδρίου και το «Minority Report». Γίνεται αναφορά στην απομόνωση των αντιπροσώπων που αντιτίθενται στη σοβιετική γραμμή, οι οποίοι προσπαθούν να υποβάλουν μια «Εκδοχή Μειοψηφίας» που συνδέει τον αφοπλισμό με την υποστήριξη των απελευθερωτικών αγώνων και την ταξική πάλη.

Στη σελίδα 18, διαβάζουμε:

Ο αγώνας μας για τον αφοπλισμό είναι αναπόσπαστο μέρος του αγώνα μας για έναν κόσμο χωρίς καταπίεση. Πρέπει να εντείνουμε τη δουλειά μας για τον αφοπλισμό εν όψει της απειλής ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος. Ταυτόχρονα, πρέπει να αποκαλύψουμε και να ζητήσουμε την καταστροφή των όπλων αντεπανάστασης που ο ιμπεριαλισμός απελευθερώνει εναντίον των δίκαιων αγώνων για εθνική απελευθέρωση.

Στη σελίδα 37 βρίσκεται το κεντρικό συμπέρασμα: Η διπλή απειλή και ο ρεβιζιονισμός. (Αυτό είναι το πιο σημαντικό μέρος της ανάλυσης, η ουσιαστική απάντηση στο «γιατί αφοπλισμός τώρα;»). Εδώ ο συγγραφέας εξετάζει τρεις φάσεις της εμπειρίας του: πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το συνέδριο. Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι η Σοβιετική Ένωση είναι τώρα μέρος του ιμπεριαλιστικού εχθρού και ότι ο ρεβιζιονισμός (η εγκατάλειψη της ταξικής πάλης υπό σοσιαλιστική ρητορεία) είναι η κυριότερη εσωτερική απειλή για το κίνημα. Παραθέτουμε εδώ, όλη τη σελίδα 37, μιας και είναι πολύ σημαντική για να κατανοήσουμε τη ριζοσπαστική θέση του *SftP* απέναντι στην υποκρισία του Communist Party – U.S.A. η οποία θέση δηλώνει

την πολιτική πλέον ωριμότητα των ριζοσπαστών επιστημόνων που συμμετείχαν στην ομάδα του περιοδικού.

[Το κείμενο ξεκινά στην κορυφή της σελ. 37, συνεχίζοντας από το κάτω μέρος της σελ. 19]

Από την αντιιμπεριαλιστική μας παράδοση, ιδίως από την εμπειρία μας στην αποκάλυψη της παραπλανητικής χρήσης της επιστήμης και των επιστημόνων στην υπηρεσία του ιμπεριαλισμού, μπορέσαμε, σε σύντομο χρονικό διάστημα, να αναγνωρίσουμε τη σημερινή Σοβιετική Ένωση ως μέρος του εχθρού: του ιμπεριαλισμού.

Μια βαθύτερη ανάλυση αυτής της δύναμης αποκαλύπτει και την άλλη πλευρά της: την αδυναμία του να υποτιμούμε τον εχθρό, χωρίς να βλέπουμε ότι από τις δύο υπερδυνάμεις, η Σοβιετική Ένωση είναι η ανερχόμενη. Επίσης, χωρίς να βλέπουμε ότι ο ρεβιζιονισμός στις ΗΠΑ, ο πράκτορας αυτής της ανερχόμενης υπερδύναμης, είναι ο κύριος κίνδυνος για το νέο μας κίνημα γιατί καλύπτεται με συνθήματα σοσιαλισμού και επανάστασης, και διεκδικεί ψευδώς την κληρονομιά της μεγάλης Ρωσικής επανάστασης. Πρέπει να καταλάβουμε ότι αν δεν εκκαθαρίσουμε το κίνημά μας από αυτό το δηλητήριο, θα χάσουμε τη μάχη εναντίον του ιμπεριαλισμού.

Για να εξηγήσω πληρέστερα αυτά τα συμπεράσματα, το βρίσκω χρήσιμο να χωρίσω τη συνολική εμπειρία σε τρεις περιόδους: την περίοδο πριν το συνέδριο, το ίδιο το συνέδριο και την περίοδο αξιολόγησης μετά το συνέδριο.

Στην περίοδο πριν το συνέδριο, κάποιοι πρότειναν λανθασμένες θέσεις. Η γενική αντίδραση στην πρόσκλησή μας ήταν ότι κακό δεν θα προέκυπτε από τη συμμετοχή μας και ότι θα μπορούσαμε να κάνουμε κάποιες καλές επαφές. Μια άλλη θέση ήταν ότι το ταξίδι ήταν απλώς μια «επίσκεψη χάριτος»: «Ουάου, ένα δωρεάν ταξίδι στη Μόσχα». Αλλά όταν κάποιοι έθεσαν το ερώτημα του αν πρέπει να πάμε, τι είναι πραγματικά η détente και τι είναι η W.F.S.W., αρχίσαμε να διαβάζουμε, κάναμε μια ανεπίσημη συζήτηση που κατέληξε στο να συντάξουμε μια θέση και τελικά πήγαμε στην εξαιρετική γενική συνέλευση κατά την οποία η θέση υιοθετήθηκε. Αυτό ήταν εξαιρετικό. Ωστόσο, οι λίγοι που υποστήριζαν ότι δεν πρέπει να πάμε καθόλου, δεν έθεσαν μια σαφή θέση για τον ιδιαίτερο

κίνδυνο που διατρέχουν, όλα όσα το *Science for the People* έχει από πάντα υπερασπιστεί, από τον σοβιετικό κοινωνικο-ιμπεριαλισμό και τον ρεβιζιονισμό. Βασικά συμφωνούσαμε ότι η προώθηση της *détente* από τη Σοβιετική Ένωση ήταν συμπαιγνία με τους Αμερικανούς ιμπεριαλιστές που χρησιμοποιούσαν το ψεύτικο σύνθημα της «ειρήνης», προκειμένου να σταματήσουν επαναστατικούς αγώνες για ανεξαρτησία και εθνική απελευθέρωση. Στην πραγματικότητα, βλέπαμε, ως κίνδυνο, το θηρίο του αμερικανικού ιμπεριαλισμού που πέθαινε! Τώρα είναι πιο ξεκάθαρο ότι το πρόβλημα με αυτή τη θέση είναι ότι και ο ιμπεριαλιστικός Σοβιετικός Σύνδεσμος λέει ότι ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός είναι ο κύριος κίνδυνος και ότι η Σοβιετική Ένωση, προωθώντας τη *détente*, μιλάει για τις επιθυμίες των λαών του κόσμου για ειρήνη και την καταστολή του αμερικανικού ιμπεριαλισμού. Έτσι, καταλάβαμε σωστά τη *détente* ως πολιτική για την καταστολή δίκαιων επαναστάσεων, αλλά δεν την αναγνωρίσαμε ως πολιτική συγκέντρωσης των φιλειρηνικών λαών του κόσμου σε συμμαχία με μια ιμπεριαλιστική δύναμη ενάντια στην άλλη, ενώ υπονόμει την ανεξαρτησία και τις σοσιαλιστικές επιδιώξεις μέσω των ρεβιζιονιστικών Κομμουνιστικών Κομμάτων της και προετοίμαζε έναν παγκόσμιο πόλεμο ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας.

Η δύναμή μας στο συνέδριο βασιζόταν στο κείμενο θέσης μας που ήταν σε θέση να ενώσει κάποιους από τους γνήσιους αντι-ιμπεριαλιστές σε ένα μπλοκ. Αλλά αυτό ήταν μόνο μια ελάχιστη δύναμη μεταξύ των συμμετεχόντων που ενέκριναν την ξεδιάντροπη άρνηση του επαναστατικού δικαιώματος των καταπιεσμένων ανθρώπων, όπως εξέφρασε, για παράδειγμα, ο E. Burthor, Πρόεδρος της W.F.S.W., στο εναρκτήριο λόγο του. Δήλωσε ότι η λύση για τις κοινωνικές αδικίες στον Τρίτο Κόσμο «απαιτεί μια πραγματική κοινωνική επανάσταση αλλά αυτή πρέπει να επιτευχθεί χωρίς πόλεμο». Σε αυτό το βαρύ, από ιμπεριαλιστές κυριαρχούμενο συνέδριο, το μπλοκ ήταν ουσιαστικά ανίσχυρο. Λειτουργούσε απροετοίμαστο, ιδεολογικά αδύναμο και απομονωμένο – όχι ως τρόπος για τους αντιιμπεριαλιστές να αναλάβουν αγώνα. Θα ήταν καλύτερα αν είχαμε οργανώσει μια διεθνή ομάδα αντι-ιμπεριαλιστών επιστημόνων να μποϊκοτάρουν ανοιχτά το συνέδριο και να εκδώσουν μια δυνατή αποκάλυψη του σοβιετικού κοινωνικο-ιμπεριαλισμού και του ρεβιζιονισμού.

Τέλος, υπάρχει η περίοδος από το συνέδριο και μετά. Στην αρχή είχα την τάση να επικεντρώνομαι στο υποκειμενικό μου αίσθημα ανεπάρκειας ως δημόσιος ομιλητής και τακτικός. Αλλά μέσα από συζητήσεις με φίλους, περισσότερη ανάγνωση και πολύ στοχασμό, κατέληξα να συνειδητοποιήσω ότι η έλλειψη εμπειρίας μου δεν ήταν ο καθοριστικός παράγοντας. Μοιραζόμουν με πολλούς μια περιορισμένη κατανόηση του ιμπεριαλισμού και μια ανεπαρκή αξιολόγηση του κινδύνου για όλα όσα παλεύουμε, από ομάδες όπως η W.F.S.W. και το Κομμουνιστικό Κόμμα ΗΠΑ (Communist Party – U.S.A.) Ο Henry Kissinger, ο Rockefeller και ο Jensen είναι ιμπεριαλιστές με ιμπεριαλιστική περιβολή. Αλλά το Κομμουνιστικό Κόμμα ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση είναι απατεώνες, που ντύνονται με τα ιστορικά ενδύματα της πρώτης επιτυχημένης ανάληψης της εξουσίας από την εργατική τάξη. Είναι «Κουισλίνγκ» του κινήματός μας. Αν δεν τους αφανίσουμε πλήρως και δεν διώξουμε αυτούς και τις ιδέες τους από το κίνημά μας, δεν μπορούμε να νικήσουμε.

Chuck Garman

[Ακολουθεί στην ίδια σελίδα η ενότητα "Study Guide on Soviet Social-Imperialism" με βιβλιογραφικές αναφορές, η οποία δεν μετεφράστηκε εδώ.]

Ερχόμαστε στο σημείο αυτό, σε μια ανάλυση για την επιτακτική ανάγκη του αφοπλισμού, το οποίο όμως γράφτηκε πέντε χρόνια αργότερα. Είπαμε εξάλλου πως, μετά το 1975 περίπου, η θεματολογία του *SftP* άγγιξε κατά κύριο λόγο, άλλα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, παρά τον αντιιμπεριαλισμό αυτόν καθ' αυτόν. Κάνουμε λοιπόν εδώ ένα χρονικό άλμα και πάμε στο τεύχος **Vol.12 No.1 Γενάρης/Φλεβάρης 1980** και στις σελίδες 37 – 38, όπου εκτείνεται το άρθρο ***Why Disarmament Now? - Γιατί Αφοπλισμός Τώρα;*** το οποίο και παραθέτουμε αυτούσιο, ως άρθρο – Ιανό της πορείας του *SftP* στη δεκαετία του 1980.

Γιατί Αφοπλισμός Τώρα;

Από τον Mike Teel

Ο αφοπλισμός είναι μια αυξανόμενη και επείγουσα διεθνής απαίτηση. Όμως, η φωνή του κινήματος για τον αφοπλισμό παραμένει ακόμη αδύναμη. Η αυξανόμενη διεθνής ένταση, η συζήτηση για τη ΣΟΕ (Συνθήκη Περιορισμού Στρατηγικών Όπλων) και η εξαπλωμένη αντίληψη κατά των πυρηνικών δίνουν

στο κίνημα πρόσθετη δύναμη και αμεσότητα. Θα πρέπει το *Science for the People* να λάβει μέρος στο κίνημα για τον αφοπλισμό; Είναι ο αφοπλισμός απλώς μια ουτοπική απαίτηση, καταδικασμένη στην ίδια ματαιότητα με τις προηγούμενες προσπάθειες μετά τους δύο παγκόσμιους πολέμους;

Παγκόσμιος Πόλεμος

Το κύριο επιχείρημα για την οργάνωση γύρω από το ζήτημα του αφοπλισμού τώρα εξαρτάται από την αυξανόμενη πιθανότητα ενός παγκοσμίου πολέμου. Ο αφοπλισμός γίνεται θέμα επιβίωσης. Όταν οι ΗΠΑ ήταν σαφώς η κυρίαρχη στρατιωτική δύναμη στον κόσμο, ο πυρηνικός πόλεμος φαινόταν αδιανόητος. Αλλά οι πόλεμοι της Ινδοκίνας εξασθένησαν τις ΗΠΑ και η υπεροχή τους αμφισβητείται από την άλλη υπερδύναμη, τη Σοβιετική Ένωση.

Αντιμετωπίζουμε μια κατάσταση παράλληλη με αυτή που υπήρχε πριν από τους δύο παγκόσμιους πολέμους. Και οι δύο παγκόσμιος πόλεμοι ήταν μέρος μιας αναθεώρησης του κόσμου, δημιουργώντας βίαια νέες σφαίρες επιρροής. Η επικράτεια του κόσμου είχε μονοπωληθεί, οπότε οι νεότερες επεκτεινόμενες δυνάμεις (όπως η Γερμανία) έπρεπε να αρπάξουν από τις παρηκμάζουσες δυνάμεις (όπως η Αγγλία).⁽¹⁾ Η παρακμή του αμερικανικού ιμπεριαλισμού και η επέκταση της Σοβιετικής Ένωσης δημιουργούν την ίδια απειλητική κατάσταση. Οι δυναμικές που οδηγούν σε παγκόσμιο πόλεμο είναι και πάλι σε κίνηση.

Καμιά υπερδύναμη δε θέλει πραγματικά τον πόλεμο, αλλά ο πόλεμος είναι το ιστορικά αναπόφευκτο αποτέλεσμα του ανταγωνισμού τους για σφαίρες επιρροής. Ο πόλεμος θα μπορούσε να ξεσπάσει σε οποιοδήποτε από πολλές περιοχές, αλλά ένας πόλεμος για την Ευρώπη είναι πιο πιθανό να κλιμακωθεί σε Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκεί είναι όπου οι υπερδυνάμεις έχουν συγκεντρώσει τις δυνάμεις τους. Οι αμερικανικές εταιρείες έχουν επενδύσει έντονα στην Ευρώπη και αποκομίζουν μεγάλα κέρδη. Αν η Σοβιετική Ένωση πρόκειται να ξεπεράσει τις ΗΠΑ και να επεκτείνει δραστικά τις σφαίρες επιρροής της, χρειάζεται τις ισχυρές βιομηχανικές οικονομίες της Δυτικής Ευρώπης. Η Μέση Ανατολή και άλλες περιοχές μπορεί να έχουν στρατηγική σημασία, αλλά δεν παράγουν τον πλούτο της εκβιομηχανισμένης Κοινής Αγοράς. (Ωστόσο, με την παρούσα αδιέξοδο στην Ευρώπη, η ΕΣΣΔ αναλαμβάνει επί του παρόντος μια

μεγάλη πλευρική κίνηση στην Αφρική και την Ασία για τον έλεγχο βασικών υλικών και εμπορίου.)

Αυτή η εστίαση στην Ευρώπη είναι σημαντική επειδή οι ΗΠΑ έχουν δεσμευτεί να υπερασπιστούν τη Δυτική Ευρώπη με πυρηνικά όπλα. Στην πραγματικότητα, τα ευρωπαϊκά σενάρια πολέμου και για τις δύο υπερδυνάμεις προβλέπουν τη χρήση πυρηνικών όπλων,⁽²⁾ και καμία από τις υπερδυνάμεις δεν έχει αποκλείσει την πρώτη χρήση πυρηνικών όπλων.⁽³⁾ Στην ευρωπαϊκή στρατηγική της, οι ΗΠΑ βασίζονται σε «τακτικά» πυρηνικά όπλα και σχεδιάζουν «περιορισμένο» πυρηνικό πόλεμο. Ωστόσο, η Σοβιετική Ένωση δηλώνει ότι δεν αναγνωρίζει έννοιες όπως ο «περιορισμένος» πυρηνικός πόλεμος. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να υποθέσει κανείς ότι μόλις διαβούμε το πυρηνικό κατώφλι, η χρήση των ατομικών όπλων θα περιοριστεί στα ευρωπαϊκά πεδία μαχών.

Μπορεί να σταματήσει;

Αυτή είναι μια αρκετά ζοφερή εικόνα, αλλά είναι καλύτερο να κατανοήσουμε την κατεύθυνση της ιστορίας παρά να μας προλάβει. Υπάρχει καμία ελπίδα να επιβραδυνθεί ο εξοπλιστικός ανταγωνισμός; Νομίζω πως ναι.

Η πιο σημαντική διαφορά μεταξύ της σημερινής εποχής και των περιόδων πριν από τους άλλους δύο παγκόσμιους πολέμους είναι η άνοδος του Τρίτου Κόσμου. Αυτές οι πρώην αποικίες επεκτείνουν αργά την ανεξαρτησία και την ενότητα τους. Είναι η κύρια δύναμη στο Κίνημα των Αδεσμεύτων. Έχουν πολεμήσει για τη διατήρηση ζωνών χωρίς πυρηνικά, για παράδειγμα γύρω από τον Ινδικό Ωκεανό. Ενώθηκαν με τις μικρότερες ιμπεριαλιστικές χώρες (όπως η Γαλλία) στην Ειδική Σύνοδο του ΟΗΕ για Αφοπλισμό για να καλέσουν τις δύο υπερδυνάμεις να ξεκινήσουν πραγματικό αφοπλισμό. Αυτή είναι μια δίκαιη απαίτηση γιατί οι υπερδυνάμεις θέτουν τη μεγαλύτερη απειλή στις άλλες χώρες. Προκειμένου να ενισχύσουν τις θέσεις τους, και οι δύο υπερδυνάμεις χρειάζεται να αυξήσουν την εκμετάλλευση και την κυριαρχία τους στον Τρίτο Κόσμο. Αυτό τοποθετεί τον Τρίτο Κόσμο στο κέντρο του κινήματος κατά των πολεμικών προετοιμασιών των δύο υπερδυνάμεων.

Θα πρέπει το SftP να ενταχθεί στο κίνημα για τον αφοπλισμό;

Το SftP αναπτύχθηκε από το αντιπολεμικό κίνημα της δεκαετίας του 1960. Ο αφοπλισμός είναι ένας σημαντικός στόχος του ανερχόμενου διεθνούς

αντιπολεμικού κινήματος της δεκαετίας του 1980. Ως οργανισμός του οποίου τα ενδιαφέροντα διασχίζουν πολλά ζητήματα, το SftP βρίσκεται σε κομβική θέση για να υπογραμμίσει τη σημασία του αφοπλισμού σε πολλές διαφορετικές ομάδες. Μαζί με άλλες ομάδες μπορεί να βοηθήσει να δημιουργηθούν συνδέσεις μεταξύ του αντιπυρηνικού κινήματος και του αφοπλισμού. Οι επιστημονικές πρόοδοι που καθιστούν μια πυρηνική ικανότητα πρώτης επίθεσης πιο πιθανή κάνουν και έναν πυρηνικό πόλεμο πιο πιθανό. Ο εξοπλιστικός ανταγωνισμός είναι ένα φρικιαστικό παράδειγμα της επιστήμης εναντίον του λαού.

Τα τεράστια ποσά που δαπανώνται για άμυνα δεν μας φέρνουν ασφάλεια. Αυξάνουν αντίθετα την ανασφάλειά μας. Επιπλέον, για να προετοιμαστούν να υπερασπιστούν τις κτήσεις τους στο εξωτερικό, η κυβέρνηση και οι μεγάλες εταιρείες πρέπει να μας επιτεθούν εγχώρια. Αυτό σημαίνει υψηλότερους φόρους, ακόμη λιγότερες κοινωνικές υπηρεσίες, στρατολόγηση, μεγαλύτερη διάκριση, πειθαρχία της εργασίας και εκμилитарισμό της κοινωνίας. Το κίνημα για τον αφοπλισμό πρέπει να στηρίξει τους ανθρώπους που αντιστέκονται σε αυτές τις επιθέσεις και να τους εμπλέξει στις προσπάθειές μας.

Ο πλήρης αφοπλισμός δεν είναι δυνατός χωρίς ριζική αλλαγή της υπάρχουσας κοινωνικής δομής. Αλλά ένα αποτελεσματικό κίνημα για τον αφοπλισμό μπορεί να αναβάλει τον πόλεμο, να τον κάνει λιγότερο καταστροφικό και να οργανώσει την αντίσταση σε αυτόν. Ούτε ο αμερικανικός λαός ούτε οι άλλοι λαοί του κόσμου έχουν κάτι να κερδίσουν από τον πόλεμο.

Ζώντας σε μία από τις δύο υπερδυνάμεις, έχουμε έναν ιδιαίτερο ρόλο να παίζουμε στο κίνημα για τον αφοπλισμό. Πρέπει να εστιάσουμε στη συγκέντρωση όπλων και στις άλλες πολεμικές προετοιμασίες της χώρας μας και να αποκαλύψουμε την ιμπεριαλιστική της φύση σε όλους τους Αμερικανούς. Αυτή η εστίαση, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε μονομερείς. Πρέπει επίσης να βλέπουμε τους εαυτούς μας ως μέρος του διεθνούς αντιπολεμικού κινήματος και να ζητάμε και τις δύο υπερδυνάμεις να ξεκινήσουν τον αφοπλισμό. Μόνο αυτή η διεθνής προσπάθεια μπορεί να αναβάλει το ξέσπασμα ενός παγκοσμίου πολέμου.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αυτές οι ιδέες προέρχονται από τη συζήτηση (και τη διάσπαση) στο σοσιαλιστικό κίνημα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αναπτύσσονται πληρέστερα από τον Λένιν στο βιβλίο του «Ο Ιμπεριαλισμός, το ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού».
2. Alva Myrdal, *The Game of Disarmament*. Random House, 1978. Κεφάλαιο II, Ενότητες 4 & 5.
3. Ίδιο. σελ. 323.

Το άρθρο *Γιατί Αφοπλισμός Τώρα;* του 1980, λειτούργησε ως θεωρητικός πυρήνας που εισήγαγε το *SftP* σε μια νέα, αντιπολεμική φάση. Υπήρξε το γενετικό υλικό για μια εμβριθή, ενημερωμένη και πολυεπίπεδη κριτική που προέβλεψε, κατέγραψε και απομυθοποίησε τον αμερικανικό επανεξοπλισμό και τη στρατιωτική επέκταση των ΗΠΑ. Η απόλυτη επικαιρότητά του έγκειται στο ότι αποκαλύπτει όχι μόνο τα όπλα, αλλά τη συστημική λογική της στρατιωτικοποίησης: την οικονομική, την ακαδημαϊκή, την τεχνολογική, την ψυχολογική και την ηθική της διάσταση. Σήμερα, όταν οι εξοπλιστικές δαπάνες και οι πολεμικές προετοιμασίες επανέρχονται στο προσκήνιο παγκοσμίως, λόγω των πολέμων στη Μέση Ανατολή και στην Ουκρανία, το έργο του *SftP* παραμένει ένα απαραίτητο εργαλείο για την κατανόηση των μηχανισμών και των κινδύνων μιας κοινωνίας σε μόνιμη προετοιμασία για πόλεμο. Όπως θα δούμε και πιο κάτω, σ' αυτό το κεφάλαιο, η επικαιρότητα της κληρονομιάς του *SftP*, έγκειται επίσης και στο ότι η αντιπολεμική δράση του *SftP* κατά την εποχή Reagan, που ακολούθησε, δεν αποτελεί μόνο ιστορικό αρχείο, αλλά και ζωντανό εγχειρίδιο. Τα μοτίβα που αποτύπωσε παραμένουν συναρπαστικά επίκαιρα. Παραθέτουμε εδώ, στοιχεία από τα επόμενα γραφόμενά μας στο κεφάλαιο ετούτο, που αφορούν, για παράδειγμα:

- Στρατιωτικοποίηση της Τεχνολογίας και της Έρευνας: Οι προβληματισμοί για Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) και τα αυτόνομα οπλικά συστήματα (*The Strategic Computer Initiative*, 1985 που θα δούμε πιο κάτω) είναι στο επίκεντρο της σημερινής ηθικής συζήτησης.
- Οι τεχνικές που αποκάλυψε το άρθρο *CIA Psychological Warfare Operations – Ψυχολογικές Πολεμικές Επιχειρήσεις από τη CIA* του 1982, που επίσης θα δούμε πιο κάτω, για τις επιχειρήσεις της CIA, είναι ο πρόδρομος της σύγχρονης ψηφιακής προπαγάνδας και των επιθέσεων παραπληροφόρησης.

- Η προειδοποίηση για το σχέδιο CMCHS στο άρθρο *War on the Wards - Πόλεμος στους θαλάμους των Νοσοκομείων* του 1982, αντικατοπτρίζεται άμεσα σε σύγχρονες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για στρατιωτικοποίηση των συστημάτων υγείας (π.χ. Γαλλία 2026, όπως θα αντιπαραβάλουμε στα επόμενα), επιβεβαιώνοντας την προφητική ακρίβεια του *SftP*.

3.2.3 Η αντιπολεμική συνιστώσα 1980 - 1989

Το τεύχος **Vol.13 No.4 Ιούλης/Αύγουστος 1981** φέρει ως κεντρικό τίτλο εξωφύλλου τη φράση **MILITARISM AND SCIENCE – ΜΙΛΙΤΑΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ** και είναι εξ' ολοκλήρου αντιπολεμικό, ενώ αποτελεί την εκδοτικό είσοδο του *SftP* στην εποχή της προεδρίας Reagan (1981 – 1989). Στη σελίδα 2, στο καθιερωμένο εισαγωγικό σημείωμα **About This Issue** που εμφανίζεται σε όλα τα τεύχη, διαβάζουμε:

Με αυτό το Ειδικό Τεύχος ελπίζουμε να επαναπροσανατολίσουμε την προσοχή στο βαθμό στον οποίο η επιστήμη και η τεχνολογία έχουν καταλήξει στην στρατιωτική υπηρεσία του αμερικανικού καπιταλισμού.

Στις σελίδες 5 – 7, συναντούμε το άρθρο **Resurgent Militarism In Academia - Η Αναβίωση του Μιλιταρισμού στον Ακαδημαϊκό Χώρο** που εξετάζει την επανέναρξη της στρατιωτικής επιρροής στα ακαδημαϊκά ιδρύματα, μετά το τέλος του πολέμου στο Βιετνάμ. Είναι μια ιστορική επισκόπηση της στρατιωτικής χρηματοδότησης της επιστήμης στις ΗΠΑ και γίνονται αποκαλύψεις για το Υπουργείο Άμυνας. Στις σελίδες 6 και 7 διαβάζουμε:

Σήμερα, το Υπουργείο Άμυνας ελέγχει άμεσα το 45%, και έμμεσα πάνω από το 50%, όλης της ομοσπονδιακής στήριξης για έρευνα και ανάπτυξη στις ΗΠΑ. Η αναζωογόνηση των δεσμών του Πενταγώνου με τα ακαδημαϊκά ιδρύματα προχωρά σε πολλές κατευθύνσεις: ανανεωμένη άμεση και έμμεση χρηματοδότηση για στρατιωτικά έργα, ενισχυμένες μακροπρόθεσμες σχέσεις και αλληλεξαρτήσεις, και εκπαίδευση μιας ομάδας ακαδημαϊκών συμβούλων και ομάδων ειδικών μελετών.

Το άρθρο **What constitutes "Adequate" Defense? - Τι συνιστά «Επαρκή» Υπεράσπιση;** στις σελίδες 8 – 9, είναι κείμενο του βουλευτή Ronald Dellums που καταδικάζει τον στρατιωτικό προϋπολογισμό της κυβέρνησης Reagan, ο οποίος αποτελεί επίθεση στην τσέπη της εργατικής τάξης και των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων. Αποκαλύπτονται προβλέψεις

για μελλοντικό στρατιωτικό προϋπολογισμό και γίνεται κριτική σε προγράμματα όπως τα MX, Trident, Rapid Deployment Force και παρουσιάζονται προτάσεις για περικοπή 27,4 δις δολαρίων από τον προϋπολογισμό, χάρη «επαρκούς άμυνας». Στη σελίδα 8, διαβάζουμε:

Μέχρι το 1986 προβλέπει έναν ετήσιο στρατιωτικό προϋπολογισμό 367,5 δις δολαρίων. Προσφέρεται να δαπανήσει τουλάχιστον 1,3 τρισεκατομμύρια δολάρια τα επόμενα πέντε χρόνια για τη στρατιωτική λειτουργία. Απίστευτο! Αποκρουστικό.

Στις σελίδες 10 – 15, συναντούμε το άρθρο ***The Basic Economics of “Rearming America” – Τα Βασικά Οικονομικά του «Αμερικάνικου Επανεξοπλισμού»*** που αποτελεί μια ριζοσπαστική κριτική της μαζικής στρατιωτικής αναβάθμισης που ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και εντατικοποιήθηκε από τη νέα κυβέρνηση Reagan. Υποστηρίζεται ότι το επίσημο αφήγημα της «Σοβιετικής Απειλής» χρησιμοποιείται ως πρόφαση για την εξυπηρέτηση οικονομικών συμφερόντων της αμερικανικής εταιρικής ελίτ, προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια εσωτερική οικονομική κρίση και να αποκατασταθούν υψηλά εταιρικά κέρδη. Γίνεται Ιστορικός Παραλληλισμός του 1980 με το 1950 και επισημαίνονται εντυπωσιακές ομοιότητες μεταξύ του περιβάλλοντος που οδήγησε στον Ψυχρό Πόλεμο και της κατάστασης στα τέλη του 1970. Και στις δύο περιπτώσεις, στρώθηκε το έδαφος για μαζικές στρατιωτικές δαπάνες με τελικό στόχο τη στήριξη βιομηχανιών που βρίσκονταν σε ύφεση. Χρησιμοποιείται η Chrysler Corporation ως κλασικό παράδειγμα, η οποία όντας στο χείλος της πτώχευσης, σώθηκε από μια τεράστια συμφωνία (19 δις δολάρια) για την κατασκευή του άρματος μάχης XM-1. Το ποσοστό κέρδους της από αυτή τη στρατιωτική εργασία ήταν 78% το 1979, σε αντίθεση με το αρνητικό κέρδος στις πολιτικές της πωλήσεις. Η τιμή ανά άρμα, εκτινάχθηκε από 560.000 δολάρια σε 2,7 εκατομμύρια δολάρια (κόστος υπέρβασης 380%), ενώ η απόδοση ήταν κατώτερη από τις προδιαγραφές της σύμβασης. Αναλύονται ο μύθος της «Σοβιετικής Απειλής» και η «Επιτροπή για τον Τωρινό Κίνδυνο» (CPD). Η CPD, που επανασυστάθηκε το 1976, είχε ως στόχο να καταπολεμήσει το «Σύνδρομο του Βιετνάμ» και να επαναφέρει το αμερικανικό πολιτικό σκηνικό σε μια στρατιωτικοποιημένη εξωτερική πολιτική. Πολλά μέλη της CPD κατέλαβαν υψηλές θέσεις στην κυβέρνηση Reagan (π.χ. Richard Allen, Richard Pipes, Eugene Rostow), πράγμα που σηματοδοτούσε την πλήρη υιοθέτηση της ατζέντας τους. Επιπλέον, ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η πραγματική οικονομική επίδραση των στρατιωτικών δαπανών αποκρύπτεται συστηματικά από τις επίσημες κυβερνητικές στατιστικές, μιας και ο

προϋπολογισμός «Εθνικής Άμυνας» για το 1980 αναφέρθηκε ως 127 δις δολάρια (5% του ΑΕΠ), ενώ λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές οικονομικές υποχρεώσεις (συμβάσεις μακροπρόθεσμης προμήθειας), τα σχετικά κοινωνικά κόστη (π.χ. επιδόματα βετεράνων, τόκοι από προηγούμενους πολέμους) και τις στρατιωτικές δαπάνες σε άλλους τομείς (π.χ. πυρηνικά όπλα), το πραγματικό ποσό ανερχόταν σε 223 δις δολάρια. Επιπροσθέτως, λιγότερο από 25% των στρατιωτικών δαπανών μπορούν να αποδοθούν σε στρατηγική άμυνα (πυρηνικά όπλα). Η τρέχουσα αναβάθμιση επικεντρώνεται κυρίως σε συμβατικά όπλα (άρματα, πλοία, αεροσκάφη), που είναι πιο ωφέλιμα για την ενίσχυση συγκεκριμένων βιομηχανιών.

Το άρθρο καταλήγει ότι η στρατιωτική αναβάθμιση είναι μια αντιπαραγωγική πολιτική για την οικονομία της δεκαετίας του 1980, αφού ενισχύει τον πληθωρισμό (δημόσια δαπάνη χωρίς παραγωγή καταναλωτικών αγαθών), ενώ απορροφά επιστημονικό και τεχνολογικό κεφάλαιο από τον πολιτικό τομέα, επιδεινώνοντας την παραγωγική κρίση των ΗΠΑ έναντι διεθνών ανταγωνιστών. Επιπλέον, δημιουργεί ανεργία, λόγω μείωσης των θέσεων εργασίας που δε σχετίζονται με το στρατιωτικό – βιομηχανικό συγκρότημα, ενώ παράγονται όλο και πιο ακριβά συστήματα όπλων.

Τελικά, συμπεραίνεται πως, η πολιτική του «Αμερικανικού Επανεξοπλισμού» δεν ανταποκρίνεται σε γνήσια στρατιωτική ανάγκη, αλλά αποτελεί μια συνειδητή στρατηγική της εταιρικής τάξης και των πολιτικών της εκπροσώπων (όπως ο Reagan) για να χρησιμοποιήσουν το κράτος προκειμένου να μεταφέρουν πλούτο και πόρους από τους φτωχούς και τη μεσαία τάξη προς τον στρατιωτικό - βιομηχανικό συγκρότημα, να αντιμετωπίσουν την οικονομική στασιμότητα και να διατηρήσουν την παγκόσμια ηγεμονία. Είναι μια «επαναλαμβανόμενη τραγωδία» που απειλεί να επιδεινώσει την ήδη υπάρχουσα οικονομικοκοινωνική κρίση.

Από τη σελίδα 16 έως τη σελίδα 20, εκτείνεται το άρθρο ***Biological Weapons and Third World Targets – Βιολογικά Όπλα και Στόχοι στον Τρίτο Κόσμο*** το οποίο ασχολείται με τη συνεχιζόμενη έρευνα για βιολογικά όπλα (ΒΟ) από τις ΗΠΑ, με ιδιαίτερη εστίαση στην πιθανή ανάπτυξη εθνο-ειδικών (race-specific) όπλων (ή εθνοτικών) και στον κίνδυνο που αυτά αποτελούν για τους πληθυσμούς του Τρίτου Κόσμου. Το κείμενο καταγγέλλει ότι παρά την επίσημη καταδίκη του 1969, το Υπουργείο Άμυνας συνεχίζει έρευνες υπό το πρόσχημα της «άμυνας».

Οι ΗΠΑ ξεκίνησαν εντατικό πρόγραμμα έρευνας ΒΟ κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στο Fort Detrick, το οποίο επεκτάθηκε σημαντικά μετά τον Πόλεμο της Κορέας και ιδιαίτερα μετά την Κουβανική Επανάσταση (1959). Το 1969, ο Πρόεδρος Νίξον απαγόρευσε επίσημα τη χρήση βιολογικών όπλων και διέταξε την καταστροφή των αποθεμάτων, περιορίζοντας την έρευνα μόνο σε «αμυντικούς» σκοπούς. Ωστόσο, αποκαλύψεις έδειξαν το απίστευτο εύρος προηγούμενων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων δοκιμών σε ανθρώπους και καλλιέργειών για τον πόλεμο του Βιετνάμ.

Το άρθρο υποστηρίζει ότι τα ΒΟ είναι ιδανικά για πολέμους καταστολής (counter-insurgency) και περιορισμένες συρράξεις εναντίον αδύναμων κρατών. Το κεντρικό παράδειγμα του άρθρου, είναι η περίπτωση του *Coccidioides immitis* (Valley Fever), ενός δυνητικού εθνο-ειδικού όπλου. Ο μύκητας *C. immitis* είναι ενδημικός σε ημι-άνυδρες περιοχές των ΗΠΑ, Μεξικού και Κεντρικής Αμερικής. Η νόσος που προκαλείται από το όπλο εμφανίζει έντονη φυλετική προδιάθεση. Ενώ μόνο το 1% των λευκών που μολύνονται αναπτύσσουν τη θανατηφόρα, διάχυτη μορφή της νόσου, το ποσοστό αυτό είναι 20-25% για τους έγχρωμους πληθυσμούς. Οι Μεξικανοί και οι ιθαγενείς Αμερικανοί είναι σε ενδιάμεσο κίνδυνο, ενώ οι Φιλιππινέζοι φαίνεται να είναι ακόμη πιο ευάλωτοι. Ο μύκητας ήταν κατηγοριοποιημένο αποθεματικό ΒΟ των ΗΠΑ και δοκιμάστηκε στο στρατιωτικό πεδίο δοκιμών Dugway τη δεκαετία του 1960. Ένα στρατιωτικό έγγραφο που αναφέρεται σε δοκιμή, σημειώνει: «Δεδομένου ότι οι Νέγροι είναι πιο ευαίσθητοι στον *coccidioides* από τους λευκούς, αυτή η μυκητιακή νόσος προσομοιώθηκε...».

Επιπλέον, το άρθρο αναφέρεται σε δημοσίευμα του 1970 στο στρατιωτικό περιοδικό *Military Review* με τίτλο «Εθνοτικά Όπλα», όπου ο γενετιστής Carl Larson συζητά πώς οι φυλετικές διαφορές σε ενζυμικά συστήματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για χημικούς παράγοντες επιλεκτικής δράσης. Από την άλλη, η γοργά αναπτυσσόμενη τεχνολογία της γενετικής μηχανικής, κάνει όλο και πιο εφικτή την «προσαρμογή» ενός παθογόνου οργανισμού σε συγκεκριμένα εθνοτικά χαρακτηριστικά.

Το άρθρο επισημαίνει ότι η γραμμή μεταξύ αμυντικής και επιθετικής έρευνας είναι συχνά ανύπαρκτη. Η ανάπτυξη εμβολίου, ένα φαινομενικά αμυντικό μέτρο, μπορεί να έχει επιθετικές εφαρμογές, μιας και εάν ένα εμβόλιο παρέχεται μόνο στις δικές σου στρατιωτικές δυνάμεις, καθιστά δυνατή την επίθεση με έναν παθογόνο οργανισμό, χωρίς να πάθουν ζημιά οι δικοί σου στρατιώτες. Επιπλέον, η στρατιωτική έρευνα εμβολίων, επικεντρώνεται σε «εξωτικές» ασθένειες που δεν απειλούν την πολιτική δημόσια υγεία, αλλά μπορούν να

χρησιμοποιηθούν ως όπλα. Αναφέρεται ως παράδειγμα εμβόλιο που αναπτύχθηκε για το Βιετνάμ και χορηγήθηκε μόνο σε αμερικανικά στρατεύματα και «φιλικές δυνάμεις».

Το άρθρο καταλήγει πως σε μια όλο και πιο στρατιωτικοποιημένη κοινωνία, η επιστημονική έρευνα (συμπεριλαμβανομένης της ιατρικής) χρηματοδοτείται από τον στρατό και τα αποτελέσματά της χρησιμοποιούνται όπως ο στρατός κρίνει σκόπιμο, ενώ οι συνέπειες αφορούν αμάχους και εργαζόμενους (όπως ο Elie McGee, ο μαύρος φρουρός που μολύνθηκε και απολύθηκε για την άρνησή του να εισέλθει στο εργαστήριο, και ο Edward Nevins, που πέθανε πιθανώς σε στρατιωτική δοκιμή).

Η διεθνής νομοθεσία (π.χ. το Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1925, που οι ΗΠΑ αρνήθηκαν να υπογράψουν μέχρι το 1975) παραβιάζεται συστηματικά στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας».

Το άρθρο αποκαλύπτει μια συνεχιζόμενη και επικίνδυνη δραστηριότητα στο πεδίο των βιολογικών όπλων, που παραμένει κρυμμένη από το κοινό. Το ζήτημα δεν είναι ιστορικό, αλλά σύγχρονο, και συνδέεται άμεσα με αυταρχικές εξωτερικές πολιτικές, ρατσιστικές προκαταλήψεις και την επιθυμία ελέγχου του Τρίτου Κόσμου. Η «άμυνα» χρησιμοποιείται ως προκάλυμμα για έρευνα που μπορεί να οδηγήσει σε νέα, τρομακτικά επιθετικά όπλα, με τους φτωχούς και τις μειονότητες να είναι οι κύριοι στόχοι.

Το άρθρο ***Challenging the Weapons Labs: An Interview With The University of California Nuclear Weapons Labs Conversion Project*** που βρίσκεται στις σελίδες 21 – 23 είναι μια συνέντευξη με ακτιβιστές που αγωνίζονται από το 1976 εναντίον της σχέσης του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια (UC) με τα εργαστήρια πυρηνικών όπλων στο Los Alamos και το Lawrence Livermore. Περιγράφουν τις στρατηγικές τους: έρευνα και αποκάλυψη πληροφοριών, δημόσιες εκδηλώσεις και ακροάσεις, άσκηση πίεσης στους Διοικητές του UC και πολιτικούς, και νομικές μάχες για πρόσβαση σε εγκαταστάσεις των εργαστηρίων για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Παρά το ότι αναγνωρίζουν ότι δεν έχουν πετύχει τους κύριους στόχους τους, πιστεύουν ότι έχουν φέρει το ζήτημα των πυρηνικών όπλων και της σχέσης του πανεπιστημίου με αυτά, στο προσκήνιο της δημόσιας συζήτησης.

Το άρθρο ***U.S./U.S.S.R. Strategic Policy*** (σ. 24-27) παρέχει μια ιστορική επισκόπηση της στρατηγικής πολιτικής των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ. Υποστηρίζει ότι οι στρατηγικές προτεραιότητες των δύο χωρών διαφέρουν θεμελιωδώς: η Σοβιετική Ένωση εστιάζει στην άμυνα ενάντια σε χερσαία εισβολή, ενώ οι ΗΠΑ αναπτύσσουν δυνάμεις για πιθανή παρέμβαση στον Τρίτο Κόσμο (π.χ. Δύναμη Ταχείας Ανάπτυξης - RDF). Το άρθρο αναλύει την εξέλιξη της

αμερικανικής στρατηγικής από την «απόκρουση» (containment) και την «μαζική αντεκδίκηση» (massive retaliation), στην «αμοιβαία εξασφαλισμένη καταστροφή» (MAD) και τελικά στη στρατηγική counterforce, η οποία χαρακτηρίζεται ως πολύ επικίνδυνη και αποσταθεροποιητική. Τελειώνει με κάλεσμα για ενίσχυση του αντιμιλιταριστικού αγώνα.

Στο τεύχος **Vol.14 No.1 Γενάρης/Φλεβάρης 1982** και στις σελίδες 6 έως 12, εκτείνεται το πρώτο μέρος του άρθρου ***CIA Psychological Warfare Operations – Ψυχολογικές Πολεμικές Επιχειρήσεις από τη CIA*** με το δεύτερο μέρος του, να συνεχίζεται στις σελίδες 29 – 37. Το κείμενο αποκαλύπτει τη μέθοδο που χρησιμοποιούσε η CIA από το 1970 έως το 1980 για να αποσταθεροποιήσει σοσιαλιστικές κυβερνήσεις στη Λατινική Αμερική (Χιλή, Τζαμάικα, Νικαράγουα) μέσω της κατάληψης και χειραγώγησης των κύριων εφημερίδων αυτών των χωρών. Η προπαγανδιστική εκστρατεία ήταν μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής που συνδύαζε οικονομικό, διπλωματικό και παραστρατιωτικό πόλεμο. Στόχος ήταν η κύρια συντηρητική εφημερίδα της χώρας. Η CIA χρησιμοποιούσε την Inter American Press Association (IAPA) ως «μάσκα». Ο ιδιοκτήτης της εφημερίδας προωθούνταν στη διοίκηση της IAPA και ακολουθούσε «εκσυγχρονισμός» που περιλάμβανε απολύσεις αριστερών τυπογράφων και δημοσιογράφων. Η πρώτη σελίδα γέμιζε με τεράστιους, τρομοκρατικούς τίτλους και φωτογραφίες, ενώ τα προπαγανδιστικά θέματα ήταν ποικίλα. Το οικονομικό χάος αποδίδονταν στην κυβέρνηση, ενώ συχνά προκαλούνταν από αμερικανικές οικονομικές κυρώσεις (περικοπή δανείων, εμπάργκο), ενώ η αρθρογραφία αναδείκνυε κοινωνικό χάος, δίνοντας έμφαση σε βίαια, περίεργα ή προφανώς «υπερφυσικά» γεγονότα, για να δημιουργηθεί κλίμα φόβου. Η θεματογραφία στόχευε τη διαίρεση, κάνοντας επίθεση σε θρησκευτικές πεποιθήσεις, εθνικές ή κοινωνικές ομάδες για να αποδοθεί η ευθύνη στην κυβέρνηση.

Χρησιμοποιούνταν ψυχολογικές τεχνικές, Υποσυνείδητη Προπαγάνδα (Subliminal Propaganda), όπως μοντάζ φωτογραφιών ηγετών με εικόνες θανάτου, βίας ή ασθενειών. Επί παραδείγματι, μια φωτογραφία του Allende δίπλα σε έγχρωμη φωτογραφία χειρουργείου καρδιάς ή φωτογραφίες υπουργών της Τζαμάικα πάνω από τίτλο για μαζικό βιασμό.

Ακόμη μία τεχνική ήταν η Σημασιολογική Διαφοροποίηση (Semantic Differential), που αναπτύχθηκε από τον Charles Osgood με χρηματοδότηση της CIA, κατά την οποία γινόταν ανάλυση συναισθηματικής φόρτισης ως αποτέλεσμα χρήσης συγκεκριμένων λέξεων σε διαφορετικές γλώσσες, ώστε να επιλεγούν οι πιο αποδοτικές λέξεις στην προπαγάνδα (π.χ., «σοβιετική διείσδυση», «μαρξιστική πλύση εγκεφάλου»).

Χρησιμοποιούνταν επίσης, συμβολισμοί και μυθοπλασία, όπως χρήση θρησκευτικών συμβόλων (σταυρός, Παναγία) για να πολωθεί ο πληθυσμός, ενώ δημοσιεύονταν η «Φάρμα των Ζώων» του Orwell σε κόμικ, για να μεταφερθεί το μήνυμα της ματαιότητας της επανάστασης. Επιπροσθέτως, γινόταν δημοσιεύσεις «θαυμάτων» (π.χ., εμφάνιση Παναγίας) για να κινητοποιηθούν οι πιστοί.

Η Παραπληροφόρηση (Disinformation) επιτυγχανόταν με ψευδείς ειδήσεις που προέρχονταν από πλαστά έγγραφα ή «πειραγμένες» πηγές.

Τα παραπάνω συντονίζονταν με ευρύτερη επίθεση κι έτσι η προπαγανδιστική εκστρατεία δεν ήταν απομονωμένη, μιας και από οικονομικής πλευράς, εφαρμοζόταν διεθνές εμπάργκο ή περικοπή βοήθειας, ενώ παραστρατιωτικά, γινόταν εκπαίδευση και υποστήριξη αντεπαναστατικών ομάδων (π.χ., Contras στη Νικαράγουα). Επιπροσθέτως, ασκούσαν διπλωματική πίεση από γειτονικές χώρες και διεθνείς οργανισμούς, ενώ προκαλούσαν εσωτερική βία, με δολοφονίες, τρομοκρατικές ενέργειες και πραξικοπηματικές απόπειρες.

Όσον αφορά τα στάδια Ψυχολογικού Πολέμου (σύμφωνα με το άρθρο):

1. Προπαγάνδα: γενική αρνητική εικόνα του αντιπάλου.
2. Ψυχολογικές επιχειρήσεις: στόχευση εκλογών και κυβερνητικών πολιτικών.
3. Πλήρης, ακήρυχτος ψυχολογικός πόλεμος με παραπληροφόρηση, τρομοκρατία, χαρακτηροκτονία.
4. Πολιτικές Υποθέσεις: άμεση στρατιωτική επέμβαση ή πραξικόπημα.
5. Ανοικοδόμηση: εγκαθίδρυση φιλοαμερικανικής κυβέρνησης και οικονομική μεταρρύθμιση (π.χ., «Σχολή του Σικάγο» στη Χιλή).

Συμπερασματικά, το άρθρο υποστηρίζει ότι ο ψυχολογικός πόλεμος είναι μια μορφή μυστικού, αντισυμβατικού πολέμου που μπορεί να είναι εξίσου καταστροφικός με τον παραδοσιακό πόλεμο. Ο μόνος τρόπος άμυνας είναι ενημέρωση για τις τεχνικές της CIA, ώστε να μπορεί να αναγνωριστούν και να αποκρουστούν. Το άρθρο καταλήγει με μια προσδοκία ότι η Νικαράγουα θα μπορέσει να αντισταθεί, όπως κατάφερε η Τζαμάικα στις εκλογές του 1976, εάν ο λαός είναι ενήμερος.

Το κείμενο δεν είναι απλώς μια ιστορική ανάλυση, αλλά ένα εργαλείο πολιτικής εκπαίδευσης, ενώ παραμένει αδιαμφισβήτητο επίκαιρο. Σκοπός του είναι να αποδομήσει την «παντοδυναμία» των μυστικών επιχειρήσεων, να εξοπλίσει προοδευτικούς ακτιβιστές

και πολίτες με γνώσεις, ώστε να αναγνωρίζουν τις τεχνικές της προπαγάνδας και τέλος, να καταδείξει πώς τα «ανεξάρτητα» ΜΜΕ μπορούν να γίνουν όπλα εξωτερικών δυνάμεων.

Στο τεύχος **Vol.14 No.3 Μάης/Ιούνης 1982** εντοπίζουμε το άρθρο ***War on the Words - Πόλεμος στους θαλάμους των Νοσοκομείων*** (σ. 8) στο οποίο εξετάζεται το πρόγραμμα «Πολιτικό-Στρατιωτικό Συμβατικό Σύστημα Νοσοκομείων» (CMCHS) του Πενταγώνου, το οποίο ζητά από πολιτικά νοσοκομεία να δεσμεύσουν κλίνες και προσωπικό για μελλοντικές στρατιωτικές ανάγκες. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι αυτό το σχέδιο δεν είναι απλώς για ιατρική υποστήριξη, αλλά και για την ψυχολογική προετοιμασία του αμερικανικού λαού για πόλεμο, ενώ ταυτόχρονα υποβαθμίζει την ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης για τις φτωχές και μειονοτικές κοινότητες. Στο σημείο αυτό, να παραθέσουμε ένα άρθρο που εκδόθηκε λίγους μήνες πριν την ημέρα που γράφονται ετούτες εδώ οι γραμμές (στις 03/09/25 12:42) και το οποίο εντοπίσαμε στην επίσημη σελίδα ertnews.gr, στο οποίο αναφέρεται το εξής:

Το γαλλικό υπουργείο Υγείας απέστειλε επιστολή στις περιφερειακές υγειονομικές αρχές, καλώντας τα νοσοκομεία της χώρας να είναι έτοιμα μέχρι τον Μάρτιο του 2026 για μια «μεγάλη στρατιωτική επιχείρηση», όπως αποκάλυψε η σατιρική εφημερίδα Le Canard enchaîné. Το υπουργείο ανέφερε ότι τα γαλλικά νοσοκομεία θα πρέπει να γνωρίζουν τις «περιορισμένες δυνατότητες σε καιρό πολέμου» και να είναι έτοιμα να φροντίσουν τόσο Γάλλους όσο και ξένους στρατιώτες σε περίπτωση μεγάλης σύγκρουσης (Τσιριγωτάκη, 2025).

...Εκπρόσωπος της γαλλικής κυβέρνησης δήλωσε στο Euronews ότι το έργο του υπουργείου Υγείας είναι να προετοιμαστεί για ένα «ευρύ φάσμα απειλών που μπορεί να αντιμετωπίσει το σύστημα υγείας», όπως επιδημίες, περιβαλλοντικές κρίσεις και κακόβουλες ενέργειες. Στο πλαίσιο αυτών των προετοιμασιών, ο εκπρόσωπος ανέφερε ότι οι Γάλλοι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να είναι έτοιμοι να περιθάλψουν και στρατιώτες (Τσιριγωτάκη, 2025).

Θεωρούμε πως δε χρειάζονται σχόλια για να τονίσουμε το πόσο επίκαιρο είναι το *SftP* από τη μία και τις αναλογίες της πολιτικής των ΗΠΑ (1982) με την ευρωπαϊκή πολιτική του 2026, από την άλλη. Θεωρήσαμε επίσης κατάλληλο, να παραθέσουμε τώρα, εδώ, χωρίο από το άρθρο του *SftP* που εξετάζουμε, ώστε να τονιστεί ακόμη περισσότερο η ανάδειξη ιστορικών μοτίβων. Στη σελίδα 8 λοιπόν, του τεύχους *SftP* των Μάη/Ιούνη 1982 που αναφέραμε λίγο παραπάνω, στο εισαγωγικό σημείωμα, διαβάζουμε:

Το Υπουργείο Άμυνας ζητά τη βοήθεια της πολιτικής υγειονομικής κοινότητας για να συμπληρώσει προσωρινά τις ιατρικές του δυνατότητες για μελλοντικές ανάγκες σε περίπτωση πολέμου.

και στις δυο πρώτες παραγράφους της ανάλυσης, διαβάζουμε:

Αναπόσπαστο μέρος της προετοιμασίας των ΗΠΑ για πόλεμο είναι το Σύστημα Πολιτικών-Στρατιωτικών Νοσοκομείων Έκτακτης Ανάγκης (CMCHS). Το CMCHS δημιουργήθηκε υπό την κυβέρνηση Κάρτερ στις αρχές του 1980 και ταιριάζει απόλυτα με την αρχή της μετατόπισης των προτεραιοτήτων των δαπανών από τις κοινωνικές υπηρεσίες προς το στρατό. Συγκεκριμένα, πρόκειται για μια πατριωτική έκκληση υποχρέωσης από το Υπουργείο Άμυνας (DoD) προς τα πολιτικά νοσοκομεία σε ολόκληρη τη χώρα (με περισσότερα από 150 κρεβάτια) να διατηρούν τουλάχιστον 50 κρεβάτια με προσωπικό για την παροχή ιατρικής υποστήριξης σε περίπτωση «μελλοντικής μεγάλης σύγκρουσης εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών». Το Υπουργείο Άμυνας ζητά από τους διαχειριστές των νοσοκομείων να υπογράψουν ένα Μνημόνιο Συνεργασίας (M.O.U.), το οποίο είναι μια μη δεσμευτική συμφωνία που αναγνωρίζει τη συμμετοχή.

Ποτέ δεν έχει υπάρξει ένα τέτοιο σχέδιο στην ιστορία αυτής της χώρας. Ποτέ δεν έχει ζητηθεί από τα πολιτικά νοσοκομεία να προετοιμαστούν για πόλεμο πριν από μια δήλωση του Κογκρέσου. Το σχέδιο αυτό είναι βασισμένο σε ένα παρόμοιο Ισραηλινό σχέδιο για τη χρήση πολιτικών νοσοκομείων για την ταχεία επέκταση των στρατιωτικών υπηρεσιών σε περιόδους καταστροφών ή «ξαφνικών... σύντομων και βίαιων πολέμων». Σύμφωνα με τον James Doherty, έναν Αμερικανό νοσοκομειακό υπάλληλο που έχει αποσπαστεί στο Πεντάγωνο, το CMCHS είναι μια προσπάθεια προετοιμασίας για έναν πιθανό συμβατικό πόλεμο μεγάλης κλίμακας ή μια σύγκρουση με τη χρήση τακτικών πυρηνικών όπλων στην Ευρώπη ή στη Μέση Ανατολή ή και στα δύο.

και λίγο πιο κάτω, στη σελίδα 9, διαβάζουμε:

Το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ έχει δύο στόχους με το CMCHS. Ο πρώτος είναι να προβλέψει τις ανάγκες για στρατιωτικές νοσοκομειακές υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στην όλο και πιο επιθετική εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Είναι ήδη κατανοητό ότι τα στρατιωτικά νοσοκομεία δεν μπορούν πλέον να αντιμετωπίσουν τις μαζικές απώλειες που προκύπτουν από τα διάφορα σενάρια

πολέμου που σχεδιάζονται, ιδίως από «περιορισμένους τακτικούς» πυρηνικούς πολέμους. Επιπλέον, επειδή ο Πρόεδρος έχει την εξουσία να κηρύξει κατάσταση έκτακτης ανάγκης ανά πάσα στιγμή και να επιτάξει νοσοκομειακές κλίνες, το CMCHS επιτρέπει γρήγορη αντίδραση χωρίς την ανάγκη κήρυξης πολέμου από το Κογκρέσο.

Ο δεύτερος, πιθανώς πιο σημαντικός, ρόλος του CMCHS είναι η ψυχολογική προετοιμασία του αμερικανικού λαού για πόλεμο. Ο πόλεμος σε αυτό το ψυχολογικό πλαίσιο θεωρείται ως μια ρεαλιστική και αποδεκτή πιθανότητα, οπότε είναι καλύτερο να είμαστε καλά προετοιμασμένοι...

...η προετοιμασία για πόλεμο νομιμοποιεί και ενισχύει την ικανότητα της κυβέρνησης να απειλεί άλλες χώρες με πόλεμο.

Ας ξαναγυρίσουμε τώρα στο 2026 και στο άρθρο της ertnews.gr:

Σε συνέντευξή της στο γαλλικό κανάλι ειδήσεων BFMTV την προηγούμενη εβδομάδα, η υπουργός Υγείας Κατρίν Βοτρέν δήλωσε ότι είναι «απολύτως φυσιολογικό η χώρα να προβλέπει κρίσεις και τις συνέπειές τους». Αναφέρθηκε στην πανδημία COVID-19 για να υπογραμμίσει τις συνέπειες όταν το εθνικό σύστημα υγείας είναι «απροετοίμαστο» να ανταποκριθεί σε μια κρίση (Τσιριγωτάκη, 2025).

Η σύγκριση των άρθρων, δεν είναι απλώς ένα ενδιαφέρον «ιστορικό loop». Αποκαλύπτει ένα συνεπές πρότυπο στην εθνική ασφάλεια: η προετοιμασία για πόλεμο δεν περιορίζεται στα οπλικά συστήματα ή στα στρατόπεδα, αλλά εκτείνεται σκόπιμα στο πολιτικό σώμα και τις κρίσιμες κοινωνικές υποδομές του. Το σύστημα υγείας μετατρέπεται σε έναν ακόμη στρατηγικό πόρο και ταυτόχρονα σε ένα εργαλείο για την ομαλή ψυχολογική και λογιστική προσαρμογή του λαϊκού συλλογικού ασυνείδητου (ή συνειδητού) σε δυνητικό πόλεμο. Το ότι ένα παρόμοιο σχέδιο εμφανίζεται σήμερα στην Ευρώπη, έστω και ως «προετοιμασία για ένα ευρύ φάσμα απειλών», επιβεβαιώνει την αιχμηρή προειδοποίηση του *SftP* πριν από 40+ χρόνια: η στρατιωτικοποίηση της δημόσιας υγείας είναι ένα ελάχιστον δείγμα μιας ευρύτερης στρατηγικής για την κανονικοποίηση της ιδέας του πολέμου ως μόνιμου στοιχείου του πολιτικού μέλλοντος. Η επικαιρότητα του *SftP* έγκειται ακριβώς στην ικανότητά του να αναγνωρίζει αυτά τα βαθιά μοτίβα πριν πάρουν ολοκληρωμένη μορφή.

Στη σελίδα 15 του ίδιου τεύχους, συναντούμε το άρθρο ***The Present War - Ο Τωρινός Πόλεμος***, το οποίο μας βοηθά να διαυγάσουμε πως οι ΗΠΑ βρίσκονται ήδη σε μια μόνιμη

κατάσταση συμβατικού πολέμου από τα τέλη της δεκαετίας του 1950, με στόχο την προστασία των αυτοκρατορικών τους συμφερόντων παγκοσμίως. Τονίζει ότι ο πυρηνικός εξοπλισμός, αν και επικίνδυνος, αποτελεί μόνο ένα μικρό μέρος του στρατιωτικού προϋπολογισμού, και ότι η κύρια προσοχή πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση της συμβατικής στρατιωτικής παρέμβασης των ΗΠΑ στον Τρίτο Κόσμο. Στο τέλος της σελίδας 15 και στην αρχή της σελίδας 16, διαβάζουμε:

Από τη μία πλευρά, προστατεύονται τα στρατηγικά συμφέροντα σε πετρέλαιο και άλλους φυσικούς πόρους και διατηρείται η περιφερειακή σταθερότητα σύμφωνα με τις επιταγές των ΗΠΑ - στη Μέση Ανατολή, την Αφρική, τη Νοτιοανατολική Ασία και τη Λατινική Αμερική. Από την άλλη πλευρά, ορισμένοι τομείς της εγχώριας στρατιωτικής βιομηχανίας λαμβάνουν μια προσωρινή οικονομική ένεση (βλ. 1. Cypher, «The Basic Economics of "Rearming America" », Science for the People, Ιούλιος/Αύγουστος 1981). Φυσικά, τα πυρηνικά όπλα χρησιμοποιούνται επίσης για να εξυπηρετήσουν αυτά τα συμφέροντα. Κάθε πρόεδρος από τον Τρούμαν και μετά έχει απειλήσει μια (συνήθως μη πυρηνική) χώρα με πυρηνική καταστροφή, προκειμένου να αποσπάσει παραχωρήσεις ή να κερδίσει μάχες σε κατά τα άλλα συμβατικές συγκρούσεις (βλ. D. Ellsberg στο Protest and Survive, Monthly Review Press, 1981). Έτσι, η πυρηνική ενίσχυση των ΗΠΑ δεν αποτελεί απάντηση σε μια «σοβιετική απειλή», αλλά μάλλον στοχεύει στην επίτευξη ικανότητας πρώτης επίθεσης για να υποστηρίξει την παρέμβαση των ΗΠΑ στον Τρίτο Κόσμο, κρατώντας παράλληλα τους Σοβιετικούς σε απόσταση.

Στη σελίδα 6 του τεύχους **Vol.15 No.5 Σεπτέμβρης/Οκτώβρης 1983** συναντάμε το άρθρο ***The Military History of the Space Shuttle – Η Στρατιωτική Ιστορία του Διαστημικού Λεωφορείου.*** Το κείμενο αποκαλύπτει την κρυφή στρατιωτική ιστορία του Διαστημικού Λεωφορείου των ΗΠΑ. Ενώ παρουσιαζόταν ως «ουδέτερο» σύστημα μεταφοράς, στην πραγματικότητα ήταν ένα προϊόν πολιτικού συμβιβασμού για να εξυπηρετήσει τη NASA, τη βιομηχανία και κυρίως την Πολεμική Αεροπορία. Η Αεροπορία επέβαλε αλλαγές στο σχεδιασμό για να μεταφέρει μεγάλους στρατιωτικούς δορυφόρους και εξασφάλισε την πρώτη προτεραιότητα για τα φορτία της, καθιστώντας το Λεωφορείο, ζωτικής σημασίας για λόγους «εθνικής ασφάλειας». Η ανάπτυξή του, ενίσχυσε την στρατιωτική εκμετάλλευση του διαστήματος, υποστηρίζοντας τη δημιουργία παγκόσμιων συστημάτων επιτήρησης και τον εντοπισμό στόχων. Οικονομικά,

η επιβίωση του προγράμματος βασιζόταν στην εντατική στρατιωτική χρήση. Το άρθρο καταλήγει ότι, παρά την εμπορική ρητορική, το Λεωφορείο ήταν στην ουσία ένας «Δούρειος Ίππος» για την επέκταση του οπλοστασίου στο διάστημα. Στη σελίδα 8, διαβάζουμε:

Αν και έχει μεταμφιεστεί σε πολλά και διάφορα, συμπεριλαμβανομένης μιας επιχείρησης με άμεσο εμπορικό δυναμικό, στην πραγματικότητα, το διαστημικό λεωφορείο...υπήρξε μία από τις δύο κορυφαίες προτεραιότητες του στρατιωτικού διαστημικού προγράμματος για είκοσι χρόνια.

Στο τεύχος **Vol.16 No.3 Μάης/Ιούνης 1984** (σ. 6-11, 29-30) εντοπίζουμε το άρθρο ***“Strictly Anti-Human” Chemical and Biological Weapons – «Αυστηρά Αντι – Ανθρώπινα» Χημικά και Βιολογικά Όπλα*** το οποίο εξετάζει την ιστορία, την ανάπτυξη και την τρέχουσα κατάσταση των χημικών και βιολογικών όπλων (CBW). Υπογραμμίζει ότι τα CBW είναι μοναδικά στην ικανότητά τους να προκαλούν μαζικό θάνατο χωρίς να καταστρέφουν υποδομές. Ο συγγραφέας εκφράζει ανησυχίες για την αναβίωση των προγραμμάτων CBW από την κυβέρνηση Reagan, συμπεριλαμβανομένων των δυαδικών νευρικών αερίων και της έρευνας σε recombinant (ανασυνδυασμένο) DNA για στρατιωτικούς σκοπούς. Το συμπέρασμα είναι ότι η συνέχιση της ανάπτυξης και της διάθεσης τέτοιων όπλων αποτελεί σοβαρή απειλή για την ανθρωπότητα, συγκρίσιμη με τα πυρηνικά όπλα. Παραθέτουμε στην επόμενη σελίδα, μεταφρασμένο πίνακα με χημικά όπλα που βρίσκεται στη σελίδα 8 του τεύχους:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – ΧΗΜΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Όνομα (Μορφή)	Επίδραση	Ανακάλυψη/ Πρώτη Χρήση	Σχετική Τοξικότητα	Αποθέματα/ Σημειώσεις
Phosgene (COCl ₂) (αέριο)	Θανάσιμη κυάνωση, ασφυξία (καθυστερημένη)	Γερμανία, 1915	1	Κύριος υπεύθυνος για τα θύματα από αέρια στον Α' ΠΠ.
Mustard Gas (HD) (ατμός, υγρό)	Θανάσιμη ή σοβαρή εμφύσηση, φουσκάλες, βλάβη πνεύμονα (καθυστερημένη)	Γερμανία, 1917	5	ΗΠΑ – 30 τόνοι.
Tabun (GA) (υγρό, αεροζόλ)	Πολύ θανάσιμη, ναυτία, εμετός, ακούσια απέκκριση, κώμα, σπασμοί, ασφυξία (ταχεία δράση)	Γερμανία, 1937	300	Πτητικό νευρικό αέριο.
Sarin (GB) (υγρό, αεροζόλ)	Ίδια με Tabun	Γερμανία, 1938	600	Πτητικό νευρικό αέριο.
Soman (GD) (υγρό, αεροζόλ)	Ίδια με Tabun	Γερμανία, 1944	600	Πτητικό νευρικό αέριο.
VX (υγρό, αεροζόλ)	Ίδια με τα παραπάνω, αλλά με παρατεταμένη διάρκεια.	ΗΒ/ΗΠΑ, 1950	3000	Πιο επίμονο νευρικό αέριο.
Adamsite (DM) (αεροζόλ)	Ερεθιστικό, ευαισθητοποιητικό (ταχεία)	ΗΒ/ΗΠΑ, 1918	<1	Χρησιμοποιήθηκε ως ερεθιστικό.
Tear Gas (CH) (αεροζόλ)	Δακρυγόνο (ταχεία)	ΗΠΑ, 1918	<1	Μη θανάσιμο, για έλεγχο πλήθους.
BZ (αεροζόλ)	Ψυχοχημικός παράγοντας αναστολής (ταχεία)	ΗΠΑ, 1950	<1	ΗΠΑ – 10 τόνοι.

Επιπροσθέτως και βάσει του άρθρου, τα κυριότερα βιολογικά όπλα (Biological Warfare – BW) που αναλύονται είναι τα εξής:

Μυκοτοξίνες (Κίτρινη Βροχή)

Αναφέρονται ως το κύριο βιολογικό όπλο που καταγγέλλεται ότι χρησιμοποιήθηκε από την ΕΣΣΔ στον Αφγανιστάν και τη Νοτιοανατολική Ασία τη δεκαετία του 1980. Πρόκειται για τοξίνες που παράγονται από μύκητες, οι οποίες προκαλούν αιμορραγία, ναυτία, εμέτους και πολλαπλές βλάβες σε όργανα. Το άρθρο επισημαίνει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία είναι αμφιλεγόμενα, αλλά η κατηγορία απέναντι στην ΕΣΣΔ παρέμεινε στο επίκεντρο διεθνών ερευνών.

Βιολογικοί πράκτορες που χρησιμοποιήθηκαν από την Ιαπωνία στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Στο Unit 731 και σε άλλα στρατόπεδα, Ιάπωνες επιστήμονες διεξήγαγαν πειράματα σε αιχμαλώτους πολέμου (Κινέζους, Ρώσους, Αμερικανούς) με παθογόνους όπως: Πανώλη (Bubonic plague) – Διασκορπίστηκε και από τον αέρα πάνω σε κινεζικά χωριά, Άνθρακα (Anthrax), Τύφο (Typhus), Τουλαραιμία (Tularemia) και Γάγγραινα (Gangrene), από τους οποίους προσβλήθηκαν χιλιάδες άνθρωποι, με πολλούς να πεθαίνουν κατά τη διάρκεια των πειραμάτων ή να εκτελούνται μετά.

Δενδροπυρετός τύπου II (Dengue Hemorrhagic Fever): Η Κούβα κατηγόρησε τη CIA ότι εισήγαγε σκόπιμα τον ιό του Δενδροπυρετού τύπου II (σπάνιας μορφής με αιμορραγικά συμπτώματα) στο νησί, μέσω μολυσμένων κουνουπιών. Η επιδημία πρόσβαλε πάνω από 300.000 άτομα, με πολλούς θανάτους. Το άρθρο σημειώνει ότι, αν και τα εργαστηριακά δεδομένα της Κούβας θεωρούνται αξιόπιστα, λείπει ανεξάρτητη επιστημονική επιβεβαίωση.

Ρυμούλκιση DNA – Η νέα γενιά βιολογικών όπλων: Από τη δεκαετία του 1980, το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ (DoD), εντάσσει έρευνες στη μοριακή βιολογία και τη γενετική μηχανική για στρατιωτικούς σκοπούς. Ένα πρώιμο παράδειγμα ήταν η έγκριση από τα Εθνικά Ινστιτούτα Υγείας (NIH) για την κλωνοποίηση του γονιδίου της τοξίνης της δυσεντερίας (Shigella) από τον Αμερικανικό Στρατό. Στόχος, η δημιουργία τροποποιημένων παραγόντων (ιών, βακτηρίων, τοξινών) με αυξημένη λοιμογόνο δύναμη, ανθεκτικότητα ή ακόμη και "εξατομικευμένη" δράση εναντίον συγκεκριμένων πληθυσμών.

Βιολογικά όπλα σε μορφή «αποθεραπευτικού» πειραματισμού: Το άρθρο καταγγέλλει ότι, παρά τη Συνθήκη Απαγόρευσης Βιολογικών Όπλων του 1972, οι ΗΠΑ συνέχισαν μυστικά προγράμματα έρευνας. Παραδείγματα περιλαμβάνουν: Εκτεταμένες δοκιμές διάχυσης μη παθογόνων βακτηρίων (π.χ. *Serratia marcescens*, *Bacillus subtilis*) σε αμερικανικές πόλεις (Σαν Φρανσίσκο, Νέα Υόρκη) και στο μετρό, πειράματα με *Bordetella pertussis* (ιός του κοκίτη) που συνδέονται με αυξημένη επίπτωση της ασθένειας και έρευνες σε ιούς υψηλής λοίμωξης (π.χ. πυρετός της Ριφτ Βάλειϊ) κοντά σε πληθυσμιακά κέντρα.

Το άρθρο συμπεραίνει πως τα βιολογικά όπλα θεωρούνται ιδιαίτερα «αντι-ανθρώπινα», καθώς στοχεύουν άμεσα στη ζωή και την υγεία χωρίς να καταστρέφουν υποδομές. Παρά τις διεθνείς συμφωνίες, η έρευνα και η ανάπτυξή τους συνεχίζεται, συχνά υπό το πέπλο της «αμυντικής έρευνας» ή κρυμμένη σε εγχώρια βιομετρικά προγράμματα, με κίνδυνο να οδηγήσουν σε νέα, ανεξέλεγκτη κλιμάκωση του όπλου.

Στο τεύχος **Vol.17 Nos.1&2 Μάρτης/Απρίλης 1985** και στις σελίδες 21 – 25 εκτείνεται το άρθρο ***The Strategic Computer Initiative – Η Στρατηγική Πρωτοβουλία για τους Υπολογιστές.*** Το άρθρο εξετάζει τη βαθιά και κοινωνικά επιβλαβή σχέση μεταξύ των υπολογιστών και του στρατού, ξεκινώντας από τη γέννηση του υπολογιστή ως εργαλείου πολέμου. Αναφέρεται στη χρήση υπολογιστών σε σύγχρονα όπλα της εποχής που γράφτηκε το άρθρο, όπως τα πυραυλικά συστήματα cruise, που θα ήταν μη επιτεύξιμα χωρίς την υπολογιστική δύναμη για χαρτογράφηση και πλοήγηση. Επίσης, τονίζεται ότι η πλειονότητα της έρευνας και ανάπτυξης στην πληροφορική χρηματοδοτείται από το στρατό. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρεται η Τεχνητή Νοημοσύνη (Artificial Intelligence - AI), της οποίας η εξέλιξη έχει διαμορφωθεί από στρατιωτικές ανάγκες και χρηματοδοτήσεις.

Ένα σημαντικό μέρος του άρθρου αφιερώνεται στην Στρατηγική Πρωτοβουλία Υπολογιστών (Strategic Computing Initiative – SCI), ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ για ανάπτυξη ευφύων συστημάτων με Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) για στρατιωτικές εφαρμογές, όπως αυτόνομα οχήματα μάχης, συστήματα διαχείρισης μαχητικών επιχειρήσεων σε αεροπλανοφόρα και βοηθοί πιλότων για μαχητικά αεροσκάφη. Υπογραμμίζεται ο κίνδυνος αποκλεισμού των ανθρώπων από τον βρόχο λήψης αποφάσεων σε κρίσιμες στρατιωτικές καταστάσεις. Το άρθρο προειδοποιεί ότι η αυτοματοποίηση των συστημάτων μάχης μειώνει την ανθρώπινη ευθύνη και μπορεί να αυξήσει την πιθανότητα λάθους ή απρόβλεπτων συνεπειών. Τέλος, καλεί επιστήμονες και κοινωνία να αναλογιστούν τα ηθικά διλήμματα της συνεργασίας των επιστημονικών κοινοτήτων σε στρατιωτικά προγράμματα και να αναγνωρίσουν ότι η τεχνολογία δεν είναι ουδέτερη, αλλά επηρεάζεται και κατευθύνεται από κοινωνικο-πολιτικές δυνάμεις.

Στο τεύχος **Vol.18 No.1 Γενάρης/Φλεβάρης 1986** και στη σελίδα 10, συναντάμε το άρθρο ***Stopping Star Wars – Σταματώντας τον Πόλεμο των Άστρων*** με θέμα το εκτεταμένο και οργανωμένος μποϋκοτάζ του Στρατηγικού Αμυντικού Σχεδίου (SDI) Star Wars του Reagan, από ακαδημαϊκούς επιστήμονες και φοιτητές στις ΗΠΑ. Πάνω από 2.400 καθηγητές και 1.700 μεταπτυχιακοί φοιτητές που είχαν δικαίωμα στη χρηματοδότηση του SDI υπέγραψαν υπόσχεση να μην δεχτούν ή να μην αναζητήσουν τέτοια χρήματα. Η κίνηση έχει εξαπλωθεί σε πάνω από 100 πανεπιστήμια. Αιτίες της αντίθεσης ήταν η τεχνική μη εφικτότητα, καθώς πολλοί επιστήμονες θεωρούσαν ότι το σύστημα είναι τεχνικά ανέφικτο και ασταθές, καθώς και κάποια ηθικά και πολιτικά ζητήματα, καθώς το SDI ενίσχυε τον εξοπλιστικό ανταγωνισμό και υπονόμευε τις διαπραγματεύσεις για τον έλεγχο των πυρηνικών όπλων. Εξάλλου, υπήρξε

σύγκρουση μα ακαδημαϊκές αξίες, καθώς το πρόγραμμα απειλούσε την ακαδημαϊκή ελευθερία, την ανοιχτή ανταλλαγή πληροφοριών και το σύστημα αξιολόγησης.

Στο Πανεπιστήμιο Tufts, η σχολή ψήφισε να απαγορεύσει την έρευνα SDI στην πανεπιστημιούπολη, γεγονός πρωτοφανές. Στα 14 κορυφαία τμήματα Φυσικής των ΗΠΑ, πάνω από το 56% των καθηγητών είχαν υπογράψει υπόσχεση άρνησης.

Πολλοί ερευνητές αντιμετώπισαν δίλημμα, καθώς η άρνηση χρηματοδότησης σημαίνει χαμηλότερα έσοδα και δυσκολότερη πρόσβαση σε εξοπλισμό. Παρόλα αυτά, επέλεξαν να διαμαρτυρηθούν.

Το άρθρο συνδέει το μποϋκοτάζ, με ιστορικές κινητοποιήσεις επιστημόνων, όπως κατά τον πόλεμο του Βιετνάμ και κατά του συστήματος αντιπυραυλικής άμυνας (ABM) τη δεκαετία του 1960. Το μποϋκοτάζ του SDI αντιπροσώπευσε μια σπάνια, οργανωμένη και ηθικά υποστηριζόμενη αντίσταση από την ακαδημαϊκή κοινότητα εναντίον ενός στρατιωτικού προγράμματος. Οι επιστήμονες δεν απέρριψαν μόνο τη χρηματοδότηση, αλλά και την ίδια τη λογική του Star Wars, ως τεχνικά ανέφικτου, πολιτικά επικίνδυνου και ηθικά απαράδεκτου προγράμματος.

Στο τεύχος **Vol.19 No.2 Μάρτης/Απρίλης 1987** (σ. 26/συνεχίζεται στη σ. 32), διαβάζουμε το άρθρο ***GATLING GUNS TO EL SALVADOR Berkeley Students Protest General Electric – ΠΥΡΟΒΟΛΑ ΟΠΛΑ ΣΤΟ ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ Φοιτητές του Μπέρκλεϊ διαδηλώνουν κατά της Τζένεραλ Ελέκτρικ*** που αποτελεί μια αναφορά και ανάλυση της εκστρατείας της φοιτητικής ομάδας SAICA (Students Against Intervention in Central America - Φοιτητές κατά της επέμβασης στην Κεντρική Αμερική) στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Μπέρκλεϊ, εναντίον της πολυεθνικής General Electric (GE). Το άρθρο τοποθετεί τη δράση των φοιτητών στο πλαίσιο του ευρύτερου αντιπολεμικού κινήματος κατά της επέμβασης των ΗΠΑ στην Κεντρική Αμερική (Ελ Σαλβαδόρ, Νικαράγουα). Υποστηρίζεται ότι για να αποτραπεί μια πιθανή μαζική στρατιωτική εισβολή, το κίνημα πρέπει να είναι έτοιμο να δημιουργήσει «ένα άλλο Βιετνάμ» εντός των ΗΠΑ, με ταχύτερη και πιο μαχητική κλιμάκωση των διαμαρτυριών. Η ομάδα εστιάζει στο να σταματήσει η συμβολή του πανεπιστημίου στην πολεμική μηχανή, απαιτώντας να μην επιτρέπεται πλέον σε πολεμικούς ανάδοχους όπως η GE και η General Dynamics (GD) να κάνουν επιλογή προσωπικού στην πανεπιστημιούπολη, μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής αγώνα, να στοχοποιηθούν από το φοιτητικό κίνημα, όλες οι μορφές συμμετοχής του πανεπιστημίου σε ενέργειες που θεωρούνται εγκλήματα πολέμου.

Η SAICA καταγγέλλει τη GE για συμμετοχή στον πόλεμο μέσω προμήθειας με πολυβόλα Gatling που τοποθετούνται σε ελικόπτερα και χρησιμοποιούνται εναντίον αμάχων στο Ελ Σαλβαδόρ. Στη σελίδα 26, διαβάζουμε:

Εκτός από το αίτημα να σταματήσει η GE να στέλνει όπλα στο Ελ Σαλβαδόρ, οι φοιτητές έθεσαν ένα δεύτερο αίτημα: να ξαναρχίσει η GE την αποστολή ανταλλακτικών στα νοσοκομεία και τις ιατρικές σχολές της Νικαράγουα για τον εξοπλισμό που η ίδια η GE πούλησε στη Νικαράγουα πριν από το εμπορικό εμπόργκο των ΗΠΑ κατά της χώρας αυτής. Η SAICA επισημαίνει ότι οι κυρώσεις κατά της Νικαράγουα παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο (απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου του Ιουνίου 1986) και είναι απάνθρωπες.

Η εκστρατεία συνδυάζει δύο επίπεδα δράσης: Άμεση, μαχητική δράση με μπλοκάρισμα των σταθμών της GE στην πανεπιστημιούπολη για ώρες και ενδεδειγμένη ενημέρωση των φοιτητών μηχανικών, με στόχο να μη δελεαστούν από την εργοδοσία της GE. Η SAICA δημιούργησε μια ευρεία συμμαχία με άλλες ομάδες, ακόμη και με φοιτητικές ενώσεις μηχανικών και πρότεινε δημόσια αντιπαράθεση (debate) στην GE, κάτι που η εταιρεία αρνήθηκε. Η SAICA επίσης, προσπάθησε να δείξει ότι δεν είναι «αντι-τεχνολογική», αλλά εναντίον της στρατιωτικοποίησης της τεχνολογίας.

Το άρθρο υπογραμμίζει ότι πέρα από τα μηνύματα που μεταδίδει στο μέλλον η SAICA, το κύριο πλήγμα για την GE είναι η ζημιά στην «εικόνα» της ανάμεσα στους καλύτερους μελλοντικούς μηχανικούς της χώρας. Αυτή η «στρατηγική απομάκρυνσης» (divestment strategy) εμπνέεται από την επιτυχημένη εκστρατεία κατά του απαρχαίντ, η οποία είχε οδηγήσει σε από - επένδυση και αποχώρηση εταιρειών από τη Νότια Αφρική.

Το άρθρο καταλήγει με την ελπίδα ότι εάν παρόμοιες ομάδες δημιουργηθούν και σε άλλες πανεπιστημιούπολεις, το αντιπολεμικό κίνημα θα αποκτήσει την απαραίτητη μαζική μαχητικότητα για να αναχαιτίσει αποτελεσματικά την αμερικανική επιθετικότητα στην Κεντρική Αμερική, ενώ το κείμενο παρουσιάζει τον πανεπιστημιακό χώρο ως πεδίο πολιτικού αγώνα, όπου η πίεση στους στρατιωτικούς ανάδοχους μέσω άμεσης δράσης, ηθικού εκφοβισμού και εκπαίδευσης των μελλοντικών επιστημόνων μπορεί να είναι μια κρίσιμη τακτική για να επηρεαστεί η ευρύτερη εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ.

Το τεύχος **Vol.20 No.1 Γενάρης/Φλεβάρης 1988** με τίτλο εξωφύλλου ***Science and the Military: Who's Pulling the Strings? - Επιστήμη και οι Στρατός: Ποιος κουμαντάρει;*** αποτελεί μια ενδεδειγμένη και πολυσχιδή ανάλυση της στρατιωτικοποίησης της επιστημονικής

έρευνας στις ΗΠΑ κατά τη δεκαετία του 1980, υπό την κυβέρνηση Reagan. Οι συγγραφείς εμβαθύνουν σε θέματα όπως η εξάρτηση των πανεπιστημίων από στρατιωτική χρηματοδότηση, η στρατολόγηση επιστημόνων για στρατιωτικούς σκοπούς, η υποβάθμιση της ακαδημαϊκής ελευθερίας και οι ηθικές επιπτώσεις της εμπλοκής της επιστήμης σε όπλα μαζικής καταστροφής (πυρηνικά, βιολογικά, SDI/Star Wars). Το τεύχος είναι ταυτόχρονα καταγραφικό και κινηματικό, καταγράφοντας δεδομένα και τάσεις, παρουσιάζοντας δράσεις αντίστασης, όπως τον όρκο μη συμμετοχής στο SDI και εναλλακτικές, όπως ο οικονομικός μετασχηματισμός. Αντικατοπτρίζει τη βαθιά ανησυχία της επιστημονικής κοινότητας για την εθνική στράτευση της επιστήμης και την υποταγή της σε στρατιωτικούς σκοπούς.

Σελίδες 2-3: *The Militarization of Research - Η Στρατιωτικοποίηση της Έρευνας*

Το *SftP* παρουσιάζει την ιστορία του ως φορέα αντιπολεμικής ανάλυσης και δράσης από τον πόλεμο του Βιετνάμ και μετά, με προγράμματα όπως τα Science for Vietnam και Science for Nicaragua. Αυτό το ειδικό τεύχος για την επίδραση της στρατιωτικής χρηματοδότησης στην έρευνα και στην εκπαίδευση σηματοδοτεί την έναρξη του 20ού έτους του.

Σελίδες 4-5: *Swords into Sheepskins: The militarization of higher education since World War II - Ξίφη σε Προβιές: Η στρατιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.* Εδώ παρουσιάζονται ιστορικά στοιχεία για την αύξηση της στρατιωτικής χρηματοδότησης στα πανεπιστήμια μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στη σελίδα 4 διαβάζουμε:

Το Πεντάγωνο είχε γρήγορα αντικαταστήσει μια υποδομή έρευνας και ανάπτυξης αφιερωμένη αποκλειστικά σε στρατιωτικές επιδιώξεις.

Σελίδες 8-12: *Publish & Perish: The integration of university science with the Pentagon - Δημοσίευσε και Χάσου: Η ενσωμάτωση της πανεπιστημιακής επιστήμης στο Πεντάγωνο.*

Το άρθρο εστιάζει στο πώς το Υπουργείο Άμυνας (DoD) «επιστημονικοποιεί» τον στρατό και στρατιωτικοποιεί την επιστήμη μέσω της χρηματοδότησης και της εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι συχνά βρίσκουν δρόμους που οδηγούν στο Πεντάγωνο. Επιπροσθέτως, οι συγγραφείς αναλύουν τον διπλό στόχο του DoD στην βασική έρευνα. Στις σελίδες 10-11 διαβάζουμε:

Το ενδιαφέρον του Πενταγώνου για τη βασική έρευνα είναι διπλό: επιδιώκουν νέα επιστημονική γνώση και τεχνολογικά παράγωγα.

Σελίδες 13-18: *WAR U: High-tech battlegrounds on campus - Πόλεμος U: Υψηλής τεχνολογίας πεδία μάχης στην πανεπιστημιούπολη.* Το άρθρο καταγράφει την ανάπτυξη

νέων ερευνητικών κέντρων (consortiums) στην εποχή Reagan, όπου πανεπιστήμια, βιομηχανία, στρατός και υπηρεσίες πληροφοριών συνεργάζονται για έρευνα σε «έξυπνα όπλα» (Stealth, SDI, υπερυπολογιστές). Αυτά τα κέντρα, όπως το MCC και το SEI, χρησιμεύουν συχνά για να παρακάμπτουν τις πολιτικές πανεπιστημίων κατά της ταξινόμησης - ιεράρχησης της έρευνας. Στη σελίδα 13 διαβάζουμε:

Τα τελευταία έξι χρόνια, το Πεντάγωνο έχει σπρώξει δισεκατομμύρια δολάρια σε στρατιωτικές συμβάσεις κατευθείαν στα εργαστήρια σχεδόν κάθε μεγάλου πανεπιστημίου...

κι έπειτα, στη σελίδα 15:

Αυτά τα νέα ερευνητικά κέντρα παράγουν στρατιωτική Έρευνα & Ανάπτυξη σε συνεργασία με πανεπιστήμια που έχουν γραπτές διατάξεις που απαγορεύουν τη στρατιωτική εργασία στην πανεπιστημιούπολη...

Σελίδες 19-22: *Biology goes to War: Marching toward a biological arms race - Η Βιολογία πάει στον Πόλεμο: Προελαύνοντας προς έναν βιολογικό ανταγωνισμό όπλων*

Το άρθρο περιγράφει την πίεση που δέχτηκε το Τμήμα Βιολογίας του MIT να δεχτεί χρηματοδότηση από το Γραφείο Ναυτικών Ερευνών (ONR) για ένα πρόγραμμα βιοτεχνολογίας. Το άρθρο συνδέει αυτή την οικονομική εξάρτηση με την αναζωπύρωση του αμερικανικού προγράμματος βιολογικών όπλων, παραβιάζοντας τη Σύμβαση του 1972. Στη σελίδα 19 διαβάζουμε:

Η επίλυση αυτού του ζητήματος τονίζει τη σημερινή σχέση και την αυξανόμενη εξάρτηση της βιολογικής έρευνας από στρατιωτική χρηματοδότηση και τις συνδέσεις της με την έρευνα βιολογικού πολέμου.

Σελίδες 29-35: *Political Constraints: Military funding and academic freedom - Πολιτικοί Περιορισμοί: Στρατιωτική χρηματοδότηση και ακαδημαϊκή ελευθερία.* Το άρθρο τεκμηριώνει πώς η στρατιωτική χρηματοδότηση περιορίζει την πολιτική ελευθερία των επιστημόνων. Παρουσιάζει περιπτώσεις εκφοβισμού, λογοκρισίας και αυτολογοκρισίας.

Στη σελίδα 29, διαβάζουμε:

Υπάρχουν όλο και περισσότερες αποδείξεις που υποστηρίζουν την κοινή λογική υπόθεση ότι η αποδοχή στρατιωτικής χρηματοδότησης υποβαθμίζει σοβαρά την ελευθερία ή την προθυμία των επιστημόνων να μιλήσουν πολιτικά για αμφιλεγόμενα ζητήματα όπως ο έλεγχος των όπλων και το Star Wars.

Σελίδες 36-39: *Buyer Beware Science - Αγοραστή Πρόσεχε την Επιστήμη*. Εδώ περιγράφεται η ηθική της «προστασίας του αγοραστή» στον στρατιωτικό-βιομηχανικό τομέα, όπου αρνητικά αποτελέσματα ή κριτικές για όπλα συχνά καταστέλλονται για να προστατευθούν συμβόλαια, θέσεις εργασίας και φήμες. Στη σελίδα 36, διαβάζουμε:

Για το συμφέρον της διατήρησης θέσεων εργασίας, κερδών, ακόμα και της διάσωσης φημών, αρνητικά αποτελέσματα που προέρχονται από στρατιωτική έρευνα συχνά συγκαλύπτονται...

Σελίδες 39-42: *Military Funding of Public Research - Στρατιωτική Χρηματοδότηση Δημόσιας Έρευνας*. Εδώ εξετάζονται τα ηθικά διλήμματα των ερευνητών που εργάζονται σε έργα με στρατιωτική χρηματοδότηση, αλλά φαινομενικά χωρίς άμεση στρατιωτική εφαρμογή. Δεν υπάρχουν εύκολες απαντήσεις, αλλά η συμμετοχή απαιτεί κριτική ανάλυση. Στη σελίδα 39, διαβάζουμε:

Για πολιτικά προοδευτικούς εργαζόμενους στην επιστήμη που επιθυμούν να αποφύγουν ή να αντιταχθούν σε έρευνα που στοχεύει κατά της ανθρωπότητας, δεν μπορούμε να προσφέρουμε σαφείς οδηγίες.

Σελίδες 41-43: *Scapegoating the Scientist - Ο Επιστήμονας ως Αποδιοπομπαίος Τράγος*, όπου ο φυσικός Hugh DeWitt του Εθνικού Εργαστηρίου Lawrence Livermore (όπου σχεδιάζονται πυρηνικά όπλα) περιγράφει τις προσπάθειες του εργαστηρίου να τον απομακρύνει, επικαλούμενο «μη προγραμματική» έρευνα, λόγω της δημόσιας κριτικής του για τον ανταγωνισμό όπλων και το SDI. Στη σελίδα 41 διαβάζουμε:

Τώρα, αφού εργάζεται για τριάντα ένα χρόνια... η δουλειά του Hugh DeWitt κινδυνεύει. Το εργαστήριο προσπαθεί να αναγκάσει τον κύριο εσωτερικό του διαφωνούντα να φύγει.

Σελίδες 43-44: *Committing Science to Peace - Αφοσίωση της Επιστήμης στην Ειρήνη* - Vera Kistiakowsky (συνέντευξη στον Gary Marchant), όπου η φυσικός του MIT, Vera Kistiakowsky, μιλάει για την απόφασή της να μη δεχτεί ποτέ στρατιωτική χρηματοδότηση, για τον κίνδυνο υποβάθμισης της επιστήμης, και για την εργασία της ως ακτιβίστριας για την ειρήνη. Στη σελίδα 43 διαβάζουμε:

Δεν θα το έκανα, απλώς γιατί πιστεύω ότι η μετατόπιση της υποστήριξης της έρευνας από τον πολιτικό στον στρατιωτικό τομέα είναι πολύ κακή για την υγεία της επιστήμης σε αυτή τη χώρα...

Σελίδες 45, 47: *Economic Conversion: An alternative to academic dependency on the military* - Οικονομικός Μετασχηματισμός: Μια εναλλακτική στην ακαδημαϊκή εξάρτηση από τον στρατό, όπου προτείνεται ο οικονομικός μετασχηματισμός ως δομημένη διέξοδος από την εξάρτηση των πανεπιστημίων από την στρατιωτική χρηματοδότηση. Απαιτεί σχεδιασμό για τη μεταφορά πόρων και δεξιοτήτων από στρατιωτικές σε πολιτικές εφαρμογές. Στη σελίδα 45, διαβάζουμε:

Ο οικονομικός μετασχηματισμός είναι μια διαδικασία σχεδιασμού για την οργανωτική μεταφορά κεφαλαίου, εργασίας και άλλων πόρων από στρατιωτικές σε πολιτικές χρήσεις.

Το τεύχος αποτελεί σημαντικό ιστορικό έγγραφο που καταγράφει τη σύνθετη και ανησυχητική συμβίωση μεταξύ στρατού, βιομηχανίας και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων στις ΗΠΑ κατά τον Ψυχρό Πόλεμο. Είναι αξιοσημείωτο για τον συνδυασμό εμπειρικού υλικού (στατιστικά, γραφήματα, καταγραφή συμβάντων), προσωπικών μαρτυριών επιστημόνων από το εσωτερικό του συστήματος, κριτικής ανάλυσης (πολιτικές, ηθικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις και προτάσεων δράσης (μποϊκοτάζ, οργάνωση, οικονομικός μετασχηματισμός). Η κεντρική του θέση παραμένει επίκαιρη: η επιστήμη, όταν δεσμεύεται άρρηκτα με στρατιωτικούς σκοπούς και χρηματοδότηση, κινδυνεύει να χάσει την ανεξαρτησία της, την κοινωνική της αποστολή και την ηθική της αξιοπιστία.

Ας έρθουμε τώρα στο τεύχος **Vol.20 No.2 Μάρτης/Απρίλης 1988** και στις σελίδες 15,17 και 27, στο άρθρο ***Fuel – Air Explosives: Εκρηκτικά Καυσίμου – Αέρα*** που εστιάζει στην έρευνα για Εκρηκτικά Καυσίμου-Αέρα (FAE) τα οποία είναι αντικείμενο έρευνας και σχεδιασμού στο Πανεπιστήμιο McGill του Καναδά, με χρηματοδότηση του καναδικού Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Αυτά τα όπλα, που δημιουργούν εκρήξεις παρόμοιες με πυρηνικές, αναπτύσσονται ως μέρος της νέας γενιάς «εξελισσόμενων τεχνολογιών» (emerging technologies) του NATO. Φοιτητικές ομάδες και ακαδημαϊκοί αντιτάχθηκαν σε αυτή τη στρατιωτική έρευνα, οργανώνοντας εκστρατείες, δημοσιεύοντας στοιχεία και καταγγέλλοντας την ηθική της. Παρά την αντίθεση, το πανεπιστήμιο και οι αρχές ενέκριναν την ανανέωση και επέκταση των συμβολαίων, δημιουργώντας ερωτήματα για τον ρόλο του Καναδά στην ανάπτυξη «σχεδόν-πυρηνικών» όπλων και τη συνεργασία του με το Πεντάγωνο.

Στο τεύχος **Vol.20 No.5 Νοέμβρης/Δεκέμβρης 1988** και στη σελίδα 10, συναντάμε το άρθρο ***Navy Alters Course at Berkeley* - Το Ναυτικό Αλλάζει Πορεία στο Μπέρκλεϊ** στο οποίο αποκαλύπτεται η σχέση του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια στο Μπέρκλεϊ με το Ναυτικό

Εργαστήριο Βιοεπιστημών (Naval Biosciences Laboratory - NBL), το οποίο διαχειριζόταν για 38 χρόνια το εν' λόγω πανεπιστήμιο. Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι η αποστολή του NBL στις πρώτες δεκαετίες του, αν και καμουφλαρισμένη, ήταν η έρευνα για βιολογικό πόλεμο. Επικεντρώνεται σε ένα επεισόδιο του 1950, όπου το NBL βοήθησε τον στρατό να ψεκάσει πειραματικά, με βακτήρια *Serratia marcescens sopra*, την περιοχή του κόλπου του Σαν Φρανσίσκο, γεγονός που πιστεύεται ότι προκάλεσε μολύνσεις και τον θάνατο ενός ατόμου. Το άρθρο ασκεί κριτική ηθικής φύσης και τονίζει τη βαθιά επιρροή του στρατού στην ακαδημαϊκή έρευνα.

Στο τεύχος **Vol.21 No.2 Μάης/Ιούνης 1989** συναντάμε το άρθρο ***Theater of War – Theater of Displacement: Θέατρο πολέμου – Θέατρο Εκτοπισμού*** που βρίσκεται στη σελίδα 22 και περιγράφει την αντίσταση των κατοίκων στις περιοχές Baliapal και Bhograī της Ινδίας, ενάντια στην εξαναγκαστική εκτόπισή τους για να χτιστεί ένα πολυτελές Κρατικό Πεδίο Δοκιμών (National Testing Range) για πυραυλικά συστήματα. Οι κάτοικοι, κυρίως αγρότες και ψαράδες, έχουν δημιουργήσει ένα κίνημα αντίστασης με μπλοκάρισμα δρόμων, άρνηση πληρωμής φόρων και δημιουργία «λαϊκών δικαστηρίων» ενάντια στην κυβερνητική καταπίεση και στον οικονομικό αποκλεισμό.

Συμπερασματικά τώρα, η δουλειά του *SftP* τη δεκαετία του 1980 ήταν πρωτοπόρα και απαραίτητη. Παρείχε μια ριζοσπαστική, ενωτική ανάλυση που συνέδεε την οικονομική εκμετάλλευση (Chrysler), την ακαδημαϊκή διείσδυση (MIT, McGill, Berkeley), την πολεμική τεχνολογία (SDI, FAE, βιολογικά όπλα), τις μυστικές επιχειρήσεις (CIA) και την στρατιωτικοποίηση της καθημερινής ζωής (νοσοκομεία).

Η επικαιρότητα του έργου του είναι πλέον προφανής. Η ανάλυσή του για τη «μόνιμη κατάσταση πολέμου» (*The Present War*, 1982), τον ψυχολογικό πόλεμο και την κανονικοποίηση της πολεμικής προετοιμασίας φαίνεται να περιγράφει τον 21ο αιώνα, καθώς και την εξέλιξη του έτους που γράφονται ετούτες οι αράδες (2026), δίνοντας στο περιοδικό έναν χαρακτήρα διείσδυσης στα ιστορικά μοτίβα, έναν χαρακτήρα προφητικό.

Το *SftP* κατάφερε να δείξει ότι η «Επιστήμη για τον Λαό» δεν μπορεί να είναι ουδέτερη, αφού σε μια εποχή συστημικής στρατιωτικοποίησης, η κοινωνική και ηθική ευθύνη του επιστήμονα έπρεπε να εκφραστεί μέσω της συνειδητοποίησης, της αποκάλυψης και της οργανωμένης αντίστασης. Η προειδοποίησή του παραμένει ζωντανή: όταν η επιστήμη γίνεται αυστηρά αντι-ανθρώπινη, η στάση του επιστήμονα πρέπει να είναι αυστηρά υπέρ του ανθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – Η Ριζοσπαστική Οικολογική γραφή στο *SftP*

4.1 Λίγες σημειώσεις Πολιτικής Οικολογίας

Σε μια διάλεξη περί Πολιτικής Οικολογίας του 2013, ο Κ. Σκορδούλης, κλείνοντας, αναφέρει πως, κατά την άποψή του, πριν αρχίσουν οι δύσκολες θεωρητικές προσπάθειες σύμφυσης του Μαρξισμού με την Οικολογία, με στόχο τη θεωρητική θεμελίωση του Οικοσοσιαλισμού, υπήρξαν κινήματα της Αριστεράς ή και άλλα, αυθόρμητα, ανεξάρτητα κινήματα, τα οποία πρόταξαν ζητήματα οικολογικού τύπου, όπως για παράδειγμα τα ζητήματα που πρόταξε το μεγάλο αντιπυρηνικό κίνημα (Οικολόγοι Εναλλακτικοί, 2024). Συνεπώς, κατά την άποψη του Κ. Σκορδούλη, προϋπάρχει μία κινηματική λογική, εντός της οποίας αγωνιστές της Αριστεράς των δεκαετιών '60, '70 και '80, προτάσσουν ζητήματα οικολογικού τύπου για τα οποία η Αριστερά πρώτη, έδωσε οικολογικές μάχες, άνευ συνειδητού σχηματισμού κάποιου συγκεκριμένου οικολογικού κινήματος. Οπότε, ο Κ. Σκορδούλης, θεωρεί ότι η Αριστερά σε κινηματικό επίπεδο, είχε οικολογικοποιηθεί πολύ περισσότερο πριν αρχίσει η θεωρητική συζήτηση για τη σύμφυση της Οικολογίας με τον Μαρξισμό και συνεπώς, σύμφωνα με την άποψή του, η συζήτηση περί Οικοσοσιαλισμού, δεν ξεκινά από το μηδέν, αλλά υπάρχει μια παράδοση κινηματική, την οποία πρέπει να λάβουμε υπόψη (Οικολόγοι Εναλλακτικοί, 2024). Όπως θα δούμε στο κεφάλαιο αυτό, το *SftP* διέσωσε στις σελίδες του, αυτή την οικολογική κινηματική παράμετρο.

Επιπροσθέτως, στο συλλογικό έργο, *Πολιτική οικολογία – Οκτώ συμβολές στην ελληνική συζήτηση*, ο Κ. Σκορδούλης, αναφέρεται στη λεγόμενη «δεύτερη αντίφαση του καπιταλισμού» κατά James O' Connor (1992), ο οποίος βασιζόμενος στο έργο του Κ. Polanyi (1944) εξετάζει τη σχέση μεταξύ της οικονομίας της φύσης και της κοινωνίας και θεωρεί πως εκτός από την κυρίαρχη αντίφαση μεταξύ παραγωγικών δυνάμεων και σχέσεων παραγωγής που εξέτασε ο Μαρξ, στην καπιταλισμό λειτουργεί και μια δεύτερη αντίφαση μεταξύ των παραγωγικών σχέσεων και των συνθηκών παραγωγής, οι οποίες συνθήκες, αφορούν την ανθρώπινη δραστηριότητα και συμβίωση, τον αστικό χώρο και την φύση (Συλλογικό, 2017). Σημειωτέο πως όταν λέμε «φύση» εννοούμε το διευρυμένο σώμα του ανθρώπου (Marx, 1959). Στα παρακάτω υποκεφάλαια, θα γίνει φανερό η (αυτο)καταστροφή του οικοσυστήματος, άρα και του ανθρώπου, από τον καπιταλισμό, καθώς και η βαρβαρότητα που υφίστανται οι λαοί, λόγω ηγεμόνευσης των ελίτ, σε επίπεδο αυτοδιάθεσης, φύλου,

φυλής, υγείας και ελέγχου – κατάταξης του πληθυσμού με βάση το γονιδίωμα και το IQ. Ξεκινάμε με τις πολιτικές που οδηγούν στον αργό πυρηνικό θάνατο της ανθρωπότητας, καθώς και με προτάσεις αναστροφής της πορείας που επιβάλλει η «πυρηνική μοιρολατρία», δηλαδή η εμφάνιση της πυρηνικής τεχνολογίας από το «Ατομικο-Βιομηχανικό Σύμπλεγμα» σύμπλεγμα, ως αναγκαίο ενεργειακό δρόμο.

4.2 Πυρηνική Ενέργεια και *SftP*

Στη σελίδα 4 του τεύχους **Vol.VIII No.3 Μάης 1976**, εντοπίζεται το άρθρο ***Nuclear Power: Who Needs It? – Πυρηνική Ενέργεια: Ποιος τη χρειάζεται;*** Το κείμενο αυτό, αποτελεί μια κριτική της κοινωνίας μέσω της κριτικής της τεχνολογίας της. Αποκαλύπτει τις κρυμμένες σχέσεις εξουσίας, αμφισβητεί τον ισχυρισμό της τεχνολογικής μοίρας και προτείνει μια εναλλακτική, όπου η τεχνολογική ανάπτυξη οδηγείται από τη δημοκρατική βούληση και την ανθρώπινη ανάγκη και όχι από το κέρδος και τον έλεγχο. Αμφισβητούνται οι προβλέψεις για την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας, υποστηρίζοντας ότι οι προβλέψεις για τη μελλοντική ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας ποικίλουν δραστικά, ανάλογα με τις υποκείμενες πολιτικές παραδοχές. Στη σελίδα 4, διαβάζουμε:

Το κύριο μάθημα που πρέπει να πάρουμε [...] είναι ότι δεν υπάρχει τίποτα αναπόφευκτο στις μελλοντικές ενεργειακές ανάγκες. Η ενεργειακή ανάπτυξη είναι ζήτημα δημόσιας πολιτικής, όχι νόμος της επιστήμης.

Στις σελίδες 5 έως 6, εντοπίζουμε το πραγματικό κόστος της πυρηνικής ενέργειας, μιας και υποστηρίζεται ότι η φαινομενικά χαμηλή τιμή της πυρηνικής ενέργειας βασίζεται σε μαζικές κρατικές επιδοτήσεις για εμπλουτισμό ουρανίου, έρευνα και διαχείριση αποβλήτων.

Αυτό που η τυπική λογιστική δεν λαμβάνει υπόψη είναι ότι το προηγούμενο και τρέχον οικονομικό πλεονέκτημα της πυρηνικής ενέργειας βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε ένα μαζικό πρόγραμμα κρατικών επιδοτήσεων.

Στις σελίδες 6 έως 7, αναφέρονται τρεις κύριοι κίνδυνοι της πυρηνικής ενέργειας:

α) ατυχήματα που οδηγούν σε ραδιενέργεια, β) αδυναμία ασφαλούς διάθεσης των ραδιενεργών αποβλήτων για χιλιάδες χρόνια και γ) κλοπή πλουτωνίου ή εμπλουτισμένου ουρανίου για την κατασκευή βόμβας.

Κριτές του πυρηνικού καθεστώτος, μεταξύ των οποίων πολλοί ευυπόληπτοι ανεξάρτητοι επιστήμονες, επισημαίνουν ότι ένας αριθμός σχεδίων ασφαλείας

δεν έχει ακόμη δοκιμαστεί και ότι ένας αριθμός ατυχημάτων "ημικαταστροφής" έχει ήδη συμβεί...

Στις σελίδες 7 έως 9 αναφέρονται οι δυνάμεις που προωθούν την πυρηνική ενέργεια. Το άρθρο καταγγέλλει το «Ατομικο-Βιομηχανικό Σύμπλεγμα» (Atomic-Industrial Complex), μια ισχυρή συμμαχία μεταξύ κυβερνητικών φορέων (π.χ. AEC), τραπεζών, βιομηχανιών πυρηνικής ενέργειας (π.χ. General Electric, Westinghouse) και πετρελαϊκών εταιρειών (π.χ. Exxon, Gulf).

Το AIF (Atomic Industrial Forum) είναι ένα προπαγανδιστικό όργανο ενός τεράστιου ενεργειακού μονοπωλίου... Είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους με πολλούς τρόπους για να ελέγχουν όχι μόνο την πυρηνική ενέργεια, αλλά όλες τις μορφές ενέργειας...

Στις σελίδες 9 έως 11, αμφισβητείται ο ισχυρισμός ότι η πυρηνική ενέργεια δημιουργεί θέσεις εργασίας. Το άρθρο υποστηρίζει ότι η ενεργειακή βιομηχανία εστιάζει στο κεφάλαιο και όχι στην εργασία, τη στιγμή που εναλλακτικές όπως η εξοικονόμηση ενέργειας και οι ανανεώσιμες πηγές, δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας.

Έτσι, η επέκταση στους τομείς παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας παρέχει πολύ λιγότερες θέσεις εργασίας απ' ό,τι η επέκταση στις περισσότερες από τις υπόλοιπες περιοχές της οικονομίας.

Στις σελίδες 11 έως 12 γίνεται σύνοψη και δηλώνονται προοπτικές. Το άρθρο υποστηρίζει τη Nuclear Safeguards Initiative στην Καλιφόρνια, ως ένα πρώτο βήμα για τον λαϊκό έλεγχο της ενέργειας. Προτείνει τη «δημοκρατική εθνικοποίηση» της ενεργειακής βιομηχανίας ως μακροπρόθεσμη λύση.

Υποστηρίζουμε ότι μια τέτοια αλλαγή πρέπει επίσης να είναι πλήρως δημοκρατική στη δομή της για να διασφαλιστεί ότι θα ωφεληθεί πραγματικά η πλειοψηφία του λαού.

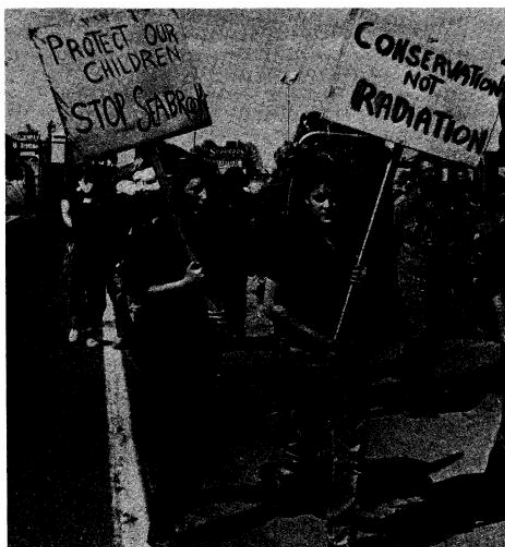
Συμπερασματικά, το άρθρο απομυθοποιεί την τεχνολογική ορθολογικότητα (Marcuse, 1971), αφού αποδομεί τον ισχυρισμό ότι η πυρηνική ενέργεια είναι μια «λογική» και «αναγκαία» τεχνική εξέλιξη. Δείχνει ότι αυτή η ορθολογικότητα είναι στην πραγματικότητα εμπορευματοποιημένη και ιεραρχική εντός της κατεστημένης κοινωνίας (Marcuse, 1971). Η επιλογή της πυρηνικής τεχνολογίας δεν οφείλεται σε ανώτερη τεχνική αξία, αλλά στην ικανότητά της να συγκεντρώνει κεφάλαιο, να ενισχύει την εταιρική ισχύ και να απαιτεί ένα κεντροποιημένο, ελεγχόμενο μοντέλο παραγωγής, που ευθυγραμμίζεται με

τις δομές της καπιταλιστικής οικονομίας. Εκθέτει, συνεπώς, τη λογική της προώθησης της πυρηνικής ενέργειας, ως μια λογική της κυριαρχίας πάνω στη φύση και στον κοινωνικό χώρο.

Έμφαση δίνεται στη λαϊκή κυριαρχία. Σε αντίθεση με ένα απλό «υπέρ» ή «κατά» της τεχνολογίας, το άρθρο προωθεί μια δημοκρατική επιθεώρηση και έλεγχο της τεχνολογικής κατεύθυνσης. Η πρόταση για «δημοκρατική εθνικοποίηση» και η υποστήριξη της Nuclear Safeguards Initiative, αποσκοπεί στην επιστροφή της λήψης αποφάσεων στο δημόσιο πεδίο. Αυτό αντανakλά την κριτική στην τεχνοκρατία, όπου οι σημαντικές κοινωνικές αποφάσεις παραχαράσσονται ως απλά τεχνικά ζητήματα, αποκλείοντας το ευρύ κοινό.

Τέλος, η ανάλυσή του άρθρου για το ενεργειακό μονοπώλιο και την επιρροή των εταιρειών στα πολιτικά συστήματα, καθώς και η επιμονή του ότι η ενεργειακή κρίση είναι στην πραγματικότητα κρίση κοινωνικών και πολιτικών προτεραιοτήτων, αποτελεί βασικό πλαίσιο για την κατανόηση των σύγχρονων προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή και η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η συντακτική ομάδα του *SftP* δεν είναι όμως μόνο της θεωρίας, μα και της πράξης, την οποία πράξη, στηρίζει και προωθεί. Στο κείμενο ***Seabrook, Nuclear Power, and the Clamshell Alliance (Vol.VIII No.6 Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1976)*** περιγράφει τις διαμαρτυρίες ενάντια στην πυρηνική ενέργεια και την κατασκευή ενός εργοστασίου στο Seabrook, New Hampshire. Το κίνημα Clamshell Alliance χρησιμοποιεί άμεσες, μη βίαιες δράσεις, για να αντισταθεί.

Στο δε τεύχος **Vol.9 No.2 Μάρτης – Απρίλης 1977** εντοπίζεται το κείμενο με τίτλο ***A Declaration of Nuclear Resistance***, στο οποίο αναφέρεται η έκδοση μιας διακήρυξης του κινήματος Clamshell Alliance που ζητά την άμεση διακοπή της κατασκευής πυρηνικών εργοστασίων. Το κείμενο καταγγέλλει τους κινδύνους της πυρηνικής ενέργειας για την υγεία και το περιβάλλον, καθώς και τις οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις της. Η οργάνωση προγραμματίζει μια κατάληψη της τοποθεσίας “Seabrook” στις 30 Απριλίου 1977, ως μέρος της εκστρατείας της.

Στο τεύχος **Vol.9 No.5 Σεπτέμβρης – Οκτώβρης 1977** και στο άρθρο ***Carter's Energy Plan: Our Cloudy Future***, αποδομείται το Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας του προέδρου Carter. Παρά τις διεκδικήσεις του για εξοικονόμηση ενέργειας και προστασία του περιβάλλοντος, το σχέδιο στην πραγματικότητα προωθεί την πυρηνική ενέργεια και τον άνθρακα, ενώ ταυτόχρονα εμποδίζει την ηλιακή ενέργεια, ενώ μετατοπίζει την ενέργεια από τους καταναλωτές στη βιομηχανία και κρυφά «κλειδώνει» τη χώρα σε ένα πυρηνικό μέλλον, γεγονός που θα οδηγήσει σε περαιτέρω συγκέντρωση ελέγχου από τις μεγάλες εταιρείες και θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για πολιτική καταπίεση. Αντιπαραθέτει αυτό το κεντρικοποιημένο μοντέλο με το αποκεντρωμένο και δημοκρατικότερο δυναμικό της ηλιακής ενέργειας.

Στο ίδιο τεύχος και στη **στήλη News Notes**, στη σελίδα 7, συναντούμε το κείμενο ***Anti – Nuke Struggle Escalates – Ο αντιπυρηνικός αγώνας εντείνεται***, το οποίο παραθέτουμε εδώ, μεταφρασμένο:

Ξεκινώντας την πρώτη μαζική κατάληψη ενός εν' λειτουργία πυρηνικού αντιδραστήρα στις ΗΠΑ, μέλη της Συμμαχίας για τον Παροπλισμό του Trojan (Trojan Decommissioning Alliance) στο Όρεγκον, κλιμάκωσαν τον αντιπυρηνικό αγώνα, αμφισβητώντας τη συνεχή λειτουργία των πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.

Όλα ξεκίνησαν το Σάββατο, 6 Αυγούστου - την επέτειο του βομβαρδισμού της Χιροσίμα - με μια συγκέντρωση στο Πόρτλαντ. Στη συνέχεια, η δράση μεταφέρθηκε στον πυρηνικό σταθμό Trojan, 40 μίλια βορειοδυτικά της πόλης. 600 άτομα συγκεντρώθηκαν το απόγευμα μπροστά από τον χώρο και στη συνέχεια σχεδόν εκατό καταληψίες έφτασαν από μια προκαθορισμένη περιοχή δύο μίλια μακριά και πήραν θέσεις ακριβώς μπροστά από τις πύλες εισόδου του Trojan.

Οι καταληψίες, ακολουθώντας το παράδειγμα της Συμμαχίας Clamshell (Clamshell Alliance) της Νέας Αγγλίας, οργανώθηκαν σε μικρές ομάδες συνοχής (affinity groups). Οι ομάδες αυτές είχαν υποβληθεί εκ των προτέρων σε εκπαίδευση μη βίαιης δράσης, απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή στην πολιτική ανυπακοή. Η πολιτειακή αστυνομία ανέβαλε τις συλλήψεις των καταληψιών, οι οποίοι είχαν στήσει σκηνές, μέχρι τα ξημερώματα της Δευτέρας. Οι 34 γυναίκες και 48 άνδρες που συνελήφθησαν εμφανίστηκαν ως ενιαίο

μέτωπο, επιμένοντας ότι κανένας δεν θα αποχωρούσε από την κράτηση μέχρι να απελευθερωθούν όλοι μαζί. Δικηγόροι από το Εθνικό Δικηγορικό Σωματείο (*National Lawyers Guild*) βοήθησαν τους καταληψίες να πετύχουν τον στόχο τους. Οι διαδηλωτές ελπίζουν να χρησιμοποιήσουν τις επικείμενες δίκες για να θέσουν το ζήτημα της πυρηνικής ενέργειας στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Για βοήθεια, επικοινωνήστε με: *Trojan Decommissioning Alliance*, 215 SE 9th Ave., Portland, OR 97210.

Το Σαββατοκύριακο της επετείου του βομβαρδισμού της Χιροσίμα τιμήθηκε, φυσικά, παγκοσμίως. Δράσεις, διαδηλώσεις και συλλήψεις στις ΗΠΑ περιλάμβαναν μια κατάληψη από τη Συμμαχία *Abalone* (*Abalone Alliance*) σε έναν σχεδόν ολοκληρωμένο αντιδραστήρα κοντά στο Σαν Λουίς Ομπίσπο της Καλιφόρνια, διαδηλώσεις από το *Clamshell* στο *Seabrook*, και άλλες στο ναυπηγείο κατασκευής πυρηνικών υποβρυχίων της *General Dynamics* στο Γκρότον του Κονέκτικατ και στον πυρηνικό σταθμό *Millstone* στο Γουότερφορντ του Κονέκτικατ.

Πηγή: *In These Times*, 17 Αυγούστου 1977

Στο τεύχος **Vol.10 No.3 Μάης/Ιούνης 1978** εντοπίζουμε το άρθρο ***Summer at Seabrook — Clamshell Will Return*** που αναφέρεται στα σχέδια της ομοσπονδίας ακτιβιστών *Clamshell Alliance* να οργανώσει μια νέα, μαζική, μη βίαιη πολιτική ανυπακοή και «κατάληψη/αποκατάσταση» της πυρηνικής εγκατάστασης *Seabrook* στο *New Hampshire*, στις 24 Ιουνίου 1978. Οι ακτιβιστές, θα συμμετέχουν σε ομάδες (*affinity groups*), ενώ θα έχουν εκπαιδευτεί στη μη βία. Σε αντίθεση με προηγούμενες δράσεις, αυτή τη φορά θα εγκαταστήσουν και έργα ανανεώσιμης ενέργειας (ηλιακή, αιολική) στην περιοχή. Το άρθρο αναφέρει την αναμενόμενη μαζική αστυνομική παρουσία και αυτή της εθνοφυλακής, καθώς επίσης γίνεται αναφορά και στις οδηγίες μη βίας της *Clamshell*. Επιπλέον, επισημαίνεται η αυξανόμενη αντίθεση στο πυρηνικό εργοστάσιο από τοπικές κοινότητες και τα οικονομικά και ασφαλιστικά προβλήματα του εργοστασίου.

Στο τεύχος **Vol.10 No.5 Σεπτέμβρης/Οκτώβρης 1978** και στη σελίδα 19, βρίσκεται το κείμενο ***Twilight of Nukes in the Land of the Rising Sun - Το Λυκόφως των Πυρηνικών στη Χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου***, το οποίο παραθέτουμε εδώ πλήρες, λόγω του περιεκτικού και κινηματικού του χαρακτήρα.

Ο αριθμός των συμβατικών πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην Ιαπωνία έφτασε τους 14 το 1977. Ένας πειραματικός ταχύς αντιδραστήρας αναπαραγωγής ξεκίνησε επίσης δοκιμαστική λειτουργία και μια μονάδα επανεπεξεργασίας πυρηνικών καυσίμων τέθηκε σε λειτουργία την ίδια χρονιά. Την ίδια στιγμή, σχεδόν οι μισοί από τους συμβατικούς αντιδραστήρες ελαφρού ύδατος ήταν εκτός λειτουργίας λόγω ατυχημάτων και μηχανικών βλαβών, με αποτέλεσμα μόνο το 30-40% της συνολικής πυρηνικής παραγωγικής ικανότητας να χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια του έτους.

Ο στόχος για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας στην Ιαπωνία έχει μειωθεί αρκετές φορές. Ο τριπλασιασμός της πυρηνικής παραγωγικής ικανότητας έως το 1985 θεωρείται ρεαλιστικός σήμερα, αλλά δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί. Όταν σχηματίστηκε το υπουργικό συμβούλιο Fukuda το 1976, τόνισε ως κύρια σημεία της πολιτικής του το άνοιγμα του αεροδρομίου Narita (βλέπε άλλη ιστορία σε αυτό το τεύχος), την κατασκευή της μονάδας επανεπεξεργασίας καυσίμων και την ανάπτυξη άλλων σημαντικών ενεργειακών πόρων.

Οι Ιάπωνες υπήρξαν θύματα της ατομικής βόμβας και έχουν υποφέρει από σοβαρή ατμοσφαιρική ρύπανση και ρύπανση των υδάτων λόγω της ταχείας οικονομικής ανάπτυξης της χώρας τους μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτά τα γεγονότα έχουν προσθέσει πειστική δύναμη στις δηλώσεις του ιαπωνικού αντιπυρηνικού κινήματος. Η Ιαπωνία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε ξένο πετρέλαιο και άνθρακα, ωστόσο, και αντιμετωπίζει ισχυρές πιέσεις για την ανάπτυξη μιας πυρηνικής οικονομίας. Το ιαπωνικό αντιπυρηνικό κίνημα δείχνει μια ευρέως διαδεδομένη επιθυμία «να επανεξεταστεί η δομή του ενεργοβόρου πολιτισμού και να αναζητηθεί ένας τρόπος ζωής άξιος των ανθρώπων, ένας τρόπος ζωής που δεν εξαρτάται από την ατομική ενέργεια» (από την έκκληση της Εργατικής Επιτροπής για την «Αντιπυρηνική Εβδομάδα 77»).

Υπήρξαν πολλές διαμαρτυρίες. Το πρώτο πυρηνικό πλοίο της Ιαπωνίας, το Mutsu, παρουσίασε διαρροή ραδιενέργειας το 1974, και η προσφορά ενός λιμανιού για να πραγματοποιηθούν επισκευές έχει προκαλέσει συνεχείς και ευρέως δημοσιοποιημένες διαμαρτυρίες από εργάτες ναυπηγείων και αλιευτικές ομάδες.

Η νέα μονάδα επανεπεξεργασίας πυρηνικών καυσίμων αποτελεί αντικείμενο αγωγής που ισχυρίζεται ότι οι ντόπιοι κάτοικοι εκτίθενται σε ραδιενεργές εκπομπές από τη μονάδα σε μία ημέρα ίσες με εκείνες που απελευθερώνονται από έναν συμβατικό πυρηνικό σταθμό σε ένα έτος. Το αποτέλεσμα της αγωγής κατά της μονάδας, που κατασκευάστηκε με τεχνολογία των Ηνωμένων Πολιτειών, δεν έχει αποφασιστεί.

Στην κοινότητα του Tanashio, όπου σχεδιάζεται ένας πυρηνικός σταθμός, τα μέλη μιας ένωσης που σχηματίστηκε για να τον αντιταχθεί, δεσμεύονται να μην πουλήσουν γη στην εταιρεία ή σε οποιονδήποτε εργολάβο, ούτε να συμμετάσχουν σε συνομιλίες με οποιαδήποτε κυβερνητική ομάδα. Η κατασκευή έχει καθυστερήσει για σχεδόν δέκα χρόνια. Ισχυρή αντίσταση από μέρους των ντόπιων ψαράδων και κατοίκων του Onagawa έχει μπλοκάρει την κατασκευή ενός πυρηνικού σταθμού, παρόλο που εγκρίθηκε το 1970 από την κυβέρνηση. Οι ψαράδες φοβούνται ότι τα προς το ζην θα τους αφαιρεθούν από την κατασκευή του σταθμού και έχουν αντισταθεί στην προσφορά μεγάλων χρηματικών ποσών από την ενεργειακή εταιρεία για να αγοράσει τα αλιευτικά τους δικαιώματα.

Κινήσεις μεταμφιεσμένες ως αμερόληπτες «ακαδημαϊκές μελέτες», που προωθούν την κατασκευή πυρηνικών σταθμών, έχουν επίσης αντιμετωπιστεί δυναμικά. Ένα τέτοιο συνέδριο μεταφέρθηκε από το Kashiwazaki στο Τόκιο, και τελικά ακυρώθηκε, λόγω δημόσιας πίεσης. Η κυβέρνηση κατηγορείται ότι αποκρύπτει την αλήθεια σχετικά με την έκθεση των εργαζομένων σε ραδιενέργεια, και το θέμα έχει συζητηθεί από νομοθέτες στο Ιαπωνικό Κοινοβούλιο. Υπάρχουν συχνές αναφορές στον τύπο για έκθεση εργαζομένων σε μη ασφαλή επίπεδα ραδιενέργειας σε πυρηνικούς σταθμούς. Αυτός ο αγώνας για ασφάλεια συνεχίζεται παρά την ευνοϊκή στάση του Σωματείου Εργαζομένων στη Βιομηχανία Ηλεκτρικής Ενέργειας απέναντι στην ατομική ενέργεια. Ο στόχος μιας μη πυρηνικής Ιαπωνίας απέχει πολύ από το να επιτευχθεί.

- Η Συντακτική Επιτροπή

Πηγές: Μια αναφορά του Nobuo Matsuoka, από την Jishu Koza, μια ιαπωνική αντιπυρηνική ομάδα· επίσης Nuclear Power: The Fifth Horseman, του Denis Hayes, Worldwatch Institute.

Στο τεύχος **Vol.12 No.4 Ιούλης/Αύγουστος 1980** και από τη σελίδα 16 έως τη σελίδα 21, εκτείνεται το άρθρο ***The Anti – Nuclear Movement – Το Αντι – Πυρηνικό Κίνημα***, γραμμένο από τον Joe Shapiro.

Αυτό το άρθρο θα επιχειρήσει μια ανάλυση του αντιπυρηνικού κινήματος, τονίζοντας πώς αυτό το κίνημα σχετίζεται με τον μακροπρόθεσμο στόχο της οικοδόμησης ενός επαναστατικού κινήματος στις Ηνωμένες Πολιτείες. (σ. 16)

Ο Shapiro περιγράφει την οικονομική και πολιτική κρίση στις ΗΠΑ (ύφεση, πληθωρισμός, ανεργία) και τη στροφή προς τα δεξιά. Αυτοί οι παράγοντες αποδυναμώσαν το αντιπυρηνικό κίνημα, καθώς η προσοχή στράφηκε σε ζητήματα επιβίωσης, πολέμου και ειρήνης.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες τείνουν να αποδυναμώσουν το αντιπυρηνικό κίνημα.

Τα ζητήματα πολέμου και ειρήνης έχουν γίνει πιο σημαντικά... Οι άνθρωποι ανησυχούν για την οικονομική επιβίωση. Μας λένε ότι χρειαζόμαστε την πυρηνική ενέργεια για να μείνουμε μπροστά από την ΕΣΣΔ. (σ. 17)

Το άρθρο υποστηρίζει ότι η πυρηνική ενέργεια δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε ομόφωνα αποδεκτή από το μεγάλο κεφάλαιο. Η αύξηση του κόστους, οι ακυρώσεις έργων και η μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας δείχνουν ότι η μάχη κατά της πυρηνικής ενέργειας μπορεί να κερδηθεί εν μέρει εντός των ορίων του καπιταλισμού. Πρόκειται για έναν μεταρρυθμιστικό αγώνα.

Η πυρηνική ενέργεια φαίνεται να μην είναι ούτε απαραίτητη ως πηγή ενέργειας στις ΗΠΑ (τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα) ούτε να υποστηρίζεται ομόφωνα από το μεγάλο κεφάλαιο. Αυτό σημαίνει ότι ο αγώνας ενάντια στην εμπορική πυρηνική ενέργεια μπορεί να κερδηθεί εξ ολοκλήρου ή σε μεγάλο βαθμό, εντός της δομής του αμερικανικού καπιταλισμού. Είναι ένας μεταρρυθμιστικός αγώνας... (σ. 18)

Το κύριο όφελος του αντιπυρηνικού αγώνα δεν είναι η ίδια η κατάργηση της πυρηνικής ενέργειας, αλλά η δυνατότητά του να ανυψώσει την πολιτική συνείδηση των συμμετεχόντων. Το κίνημα βοηθά τους ανθρώπους να κατανοήσουν πώς λειτουργεί ο καπιταλισμός και να εκθέσουν τον ρόλο του κράτους, το οποίο εξυπηρετεί τα συμφέροντα της καπιταλιστικής τάξης.

Το βασικό ερώτημα τίθεται πλέον ως εξής: Πώς αυτός ο συγκεκριμένος μεταρρυθμιστικός αγώνας παρακινεί τους συμμετέχοντες να εργαστούν για την ενδεχόμενη αντικατάσταση του καπιταλισμού ως κοινωνικού και οικονομικού συστήματος;... [Η κατανόηση] προέρχεται από τις ίδιες τις εμπειρίες των

ανθρώπων... είναι ζωτικής σημασίας να εκτεθεί ο ρόλος του κράτους. Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι το κράτος τους εκπροσωπεί... Στην πραγματικότητα, το κράτος εκπροσωπεί τους καπιταλιστές ως τάξη. (σελ. 18)

Οι ενέργειες πολιτικής ανυπακοής (civil disobedience) και η στόχευση του κράτους (π.χ. διαδήλωση στο Πεντάγωνο) συμβάλλουν σε αυτήν την πολιτικοποίηση.

Παρά τη δυναμική του, το κίνημα αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα:

- Χαμηλό πολιτικό επίπεδο και απροθυμία διεύρυνσης θεμάτων: Υπάρχει αντίσταση στη σύνδεση του πυρηνικού ζητήματος με άλλα, όπως η καταπίεση των Ιθαγενών Αμερικανών.
- Κοινωνική σύνθεση: Είναι σχεδόν αποκλειστικά λευκό και μικροαστικό.
- Ουτοπικός τεχνολογικός ντετερμινισμός: Η αντίληψη ότι η ανάπτυξη αποκεντρωμένων τεχνολογιών (ηλιακή, αιολική) από μόνη της θα αλλάξει τις κοινωνικές σχέσεις και θα «αναδομήσει την κοινωνία». Ο Shapiro αντικρούει αυτήν την άποψη, εξηγώντας ότι το μονοπωλιακό κεφάλαιο θα κυριαρχήσει τελικά και σε αυτούς τους τομείς, κάτι που προβλέπει και σημερινή κατάσταση που έχει διαμορφωθεί με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ελλάδα.
- Αναρχικές τάσεις και έμφαση στη συναίνεση: Η συζήτηση για τη λήψη αποφάσεων συχνά αποπροσανατολίζει από τα ουσιαστικά πολιτικά ζητήματα.
- Πασιφιστική παράδοση και εμμονή στην πολιτική ανυπακοή: Η έμφαση στη μη-βία ως αρχή (όχι ως τακτική) και η λειτουργία των affinity groups μπορεί να οδηγήσει σε απομόνωση και παραμέληση της οργάνωσης στη βάση.
- Αδυναμία προσέλκυσης μειονοτήτων: Οι τακτικές και η έλλειψη αντιρατσιστικής δράσης αποκλείουν μαύρους και ισπανόφωνους.

Η έμφαση στην εναλλακτική τεχνολογία αντανακλά εν μέρει αναρχικές τάσεις εντός του κινήματος... Αυτή η έμφαση στην ΠΑ [πολιτική ανυπακοή], αν και σημαντική για την οικοδόμηση του κινήματος, είχε πρόσφατα κάποιες αρνητικές επιπτώσεις. Οι άνθρωποι που συμμετέχουν στην ΠΑ λειτουργούν σε ομάδες συγγένειας (affinity groups)... οι περισσότερες τοπικές οργανώσεις έχουν καταρρεύσει... και μαζί τους μεγάλο μέρος της οργάνωσης και της προσέγγισης. (σ. 20)

Ο Shapiro εντοπίζει δύο εξελίξεις που θα μπορούσαν να αλλάξουν δραματικά τον χαρακτήρα του κινήματος:

1. Το Κόμμα των Πολιτών (Citizens Party): Ένα προοδευτικό, αντιπυρηνικό κόμμα, που φέρνει στο προσκήνιο το ζήτημα της εκλογικής δράσης. Παρά τον αντι-εκλογικό χαρακτήρα του κινήματος, η επιτυχία του κόμματος θα μπορούσε να το ενισχύσει.
2. Η Αυξανόμενη Συμμετοχή των Συνδικάτων: Η συμμετοχή εργατικών συνδικάτων (όπως των ανθρακωρύχων και χαλυβουργών) φέρνει νέα δυναμική, αλλά και διαφορετικές θέσεις και τακτικές.

Η δεύτερη και δυνητικά πιο σημαντική εξέλιξη (επειδή συνεπάγεται αλλαγή στην ταξική σύνθεση) είναι η αυξανόμενη συμμετοχή συνδικαλιστικών ομάδων... Ωστόσο, το σύνθημά τους, «Όχι στα Πυρηνικά, Χρησιμοποιήστε Άνθρακα», δεν αρέσει στους υποστηρικτές των εναλλακτικών τεχνολογιών. Αυτό επισημαίνει ένα από τα διλήμματα που αντιμετωπίζει το κίνημα. (σ. 21)

Συμπερασματικά, το άρθρο προβλέπει ότι το αντιπυρηνικό κίνημα θα επιβιώσει, αλλά η δυναμική του και η πολιτική του εξέλιξη θα εξαρτηθούν από το πώς θα διαχειριστεί αυτές τις νέες προκλήσεις και αν θα καταφέρει να συνδέσει το ζήτημα της ενέργειας με ευρύτερους κοινωνικούς αγώνες.

4.3 Έλεγχος πληθυσμού, Ευγονική και Κοινωνιοβιολογία

Το άρθρο *Genocide of the Mind – Γενοκτονία του Μυαλού (Vol.VI No.3 Μάης 1974)*, που βρίσκεται στη σελίδα 8, αποτελεί κριτική της ψυχοτεχνολογίας (psychotechnology), όπως η ψυχική χειρουργική (psychosurgery), η τροποποίηση συμπεριφοράς (behavior modification) και η θεραπεία aversion, που εφαρμόζονται σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (φυλακισμένους, παιδιά, γυναίκες, μειονοτικές ομάδες) ως εργαλεία κοινωνικού ελέγχου και καταστολής. Το κείμενο υποστηρίζει ότι αυτές οι πρακτικές, που παρουσιάζονται ως «θεραπείες» ή «επιστημονικές», στην πραγματικότητα αποσκοπούν στην εξάλειψη συμπτωμάτων κοινωνικής δυσaréσκειας και αντιφατικών συμπεριφορών, παρά στην αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών αιτίων που τις προκαλούν. Παρουσιάζει πολλά παραδείγματα βάνανυσων πρακτικών και τονίζει τον ρατσιστικό και σεξιστικό χαρακτήρα

τους, καθώς οι «ασθενείς» προέρχονται στην πλειονότητά τους από μειονότητες και γυναίκες. Στη σελίδα 10, διαβάζουμε:

Δεν είναι επίσης τυχαίο ότι τα άτομα που υποβάλλονται σε ψυχοχειρουργική και τεχνικές τροποποίησης συμπεριφοράς είναι συχνά αιχμάλωτοι πληθυσμοί. Η χρήση αυτών των μεθόδων δεν καθοδηγείται από ορθολογικές επιστημονικές αρχές αλλά από κοινωνικές και πολιτικές σκέψεις.

Στόχοι της ψυχοχειρουργικής υποτίθεται ότι είναι καταθλιπτικές γυναίκες, υπερκινητικά παιδιά, ναρκομανείς, αλκοολικοί, επιληπτικοί, νευρωτικοί, ψυχωτικοί και κατάδικοι. Στόχοι είναι συχνά μαύροι...Τυπικοί ασθενείς είναι εκείνοι που εμφανίζουν αυτό που οι ψυχοχειρουργοί αναφέρουν ως «συμπτώματα μη φυσιολογικής συμπεριφοράς», όπως συναισθηματική ένταση, άγχος, επιθετικότητα, καταστροφικότητα, διέγερση, απόσπαση προσοχής, αυτοκτονικές τάσεις, νευρικότητα, αλλαγές διάθεσης, οργή, κλοπή και εκρηκτικά συναισθήματα... Και επειδή κάθε άνθρωπος εμφανίζει τουλάχιστον ένα από αυτά τα χαρακτηριστικά, πιθανώς το μόνο που πρέπει να κάνει κάποιος για να πληροί τις προϋποθέσεις για μια τέτοια επέμβαση είναι να αντισταθεί στην κατεστημένη κοινωνία.

Ο Walter Freeman, ο οποίος έχει κάνει 4000 λοβοτομές, στο κλασικό του εγχειρίδιο, Psychosurgery, περιγράφει τους ανθρώπους που θεωρούσε ότι ήταν οι καλύτεροι υποψήφιοι. Ήταν ηλικιωμένοι, φτωχοί άνθρωποι, άτομα με χαμηλές δεξιότητες και χαμηλή εκπαίδευση, γυναίκες ειδικότερα. Οι καλύτεροι πελάτες του, αυτοί με τους οποίους είχε την μεγαλύτερη «επιτυχία», ήταν μαύρες γυναίκες.

Η τροποποίηση συμπεριφοράς μπορεί να ακούγεται πιο ελκυστική από τη χειρουργική επέμβαση και τις συστηματικές διακρίσεις, αλλά είναι απλώς πιο λεπτή. Φοράει μια τεχνικο-ιατρική δικαιολογία και κρύβει τα στοιχεία κοινωνικού ελέγχου και καταναγκασμού πίσω από τη ρητορική της θεραπείας για την «ευημερία» του «πελάτη».

Οι προειδοποιήσεις είναι σαφείς: εφαρμογή ιατρικής, κοινωνικής θεραπείας, πρώτα σε κοινωνικά αποκλίνοντες και αιχμάλωτους πληθυσμούς: τους κρατούμενους, τα παιδιά, τους ηλικιωμένους, τους χρήστες ναρκωτικών, τους ομοφυλόφιλους και τις γυναίκες και τελικά σε όλες τις κατηγορίες κοινωνικής

διαφωνίας...Προφανώς, βρισκόμαστε στο κατώφλι της χρήσης μιας μαζικής ψυχοτεχνολογίας για τους σκοπούς του κοινωνικού ελέγχου της συμπεριφοράς. Τα επιχειρήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα ή τη σκοπιμότητα είναι αυτή τη στιγμή άσχετα. Αυτό που δεν μπορεί να επιτευχθεί αυτή τη στιγμή με παρακολούθηση, σοκ, ανεκτίμη, απομορφίνη, ξυλοδαρμούς και τροποποίηση συμπεριφοράς θα είναι δυνατό του χρόνου ή σε πέντε χρόνια. Το αγαπημένο πρόβλημα της τεχνολογίας είναι το ανυπέρβλητο.

Το άρθρο καταλήγει ότι πρόκειται για μια μορφή «γεννοκτονίας του νου», που στοχεύει στην καταστολή της ανθρώπινης δημιουργικότητας και της αντίστασης στην καταπίεση.

Το *SftP*, εκτός των άλλων, άσκησε έντονη κριτική στην επιστήμη που χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει κοινωνικές ανισότητες (φυλετικές, ταξικές, έμφυλες) ως «φυσικές».

Το τεύχος **Vol.VI No.2 Μάρτης 1974** αφιερώνεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αποδόμηση των IQ Tests και στην κριτική της ευγονικής. Στις σελίδες 5–7 συναντάμε το άρθρο ***A New Battle in an Old War – Μια Νέα Μάχη σε έναν Παλιό Πόλεμο***, όπου εξετάζεται η αναβίωση των ιδεών για τη βιολογική κατωτερότητα των καταπιεσμένων ομάδων, όπως οι μαύροι και η εργατική τάξη. Αναφέρεται στον ρόλο των πανεπιστημιακών και των κυβερνήσεων στη διάδοση αυτών των ιδεών, που χρησιμοποιούνται ως όπλα στον ταξικό πόλεμο.

Στη σελίδα 5, διαβάζουμε:

Τα τελευταία πέντε χρόνια, έχει εμφανιστεί ένα κύμα ιδεολογικών επιθέσεων από διανοούμενους εναντίον όσων δεν έχουν εξουσία και πλούτο — συγκεκριμένα εναντίον των μαύρων, των ανέργων, της εργατικής τάξης γενικότερα. Αυτό το νέο κύμα προήλθε από τις ελίτ πανεπιστημιακές κοινότητες και σχεδιάστηκε για να αποδείξει ότι οι «κατώτερες» τάξεις είναι βιολογικά και γενετικά λιγότερο έξυπνες από τους καταπιεστές τους.

Στη σελίδα 9 εντοπίζεται το άρθρο ***Unmasking the IQ Lie – Αποκαλύπτοντας το ψέμα του IQ***, όπου αποδομούνται οι ισχυρισμοί των Jensen, Herrnstein και άλλων, ότι το IQ είναι κληρονομικό και καθορίζει την κοινωνικο-οικονομική επιτυχία. Το άρθρο υπογραμμίζει ότι τα IQ Tests μετρούν κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά και όχι εγγενή νοημοσύνη.

Από τη σελίδα 10 έως τη σελίδα 16, εκτείνεται το κείμενο ***IQ and Class Structure – Το IQ και η Ταξική Δομή***, όπου δείχνεται ότι το IQ δεν είναι ο κύριος παράγοντας της οικονομικής επιτυχίας, αλλά χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει τις ταξικές ανισότητες. Οι πίνακες δεδομένων που χρησιμοποιούνται στο άρθρο, αποκαλύπτουν ότι η εκπαίδευση και η

κοινωνική τάξη έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην κοινωνικοοικονομική εξέλιξη των ατόμων, από αυτό που ορίζεται ως “IQ”.

Στις σελίδες 17-20 εντοπίζεται το άρθρο ***What Is the IQ Test? – Τι είναι η Δοκιμασία IQ***; Εδώ έχουμε κριτική στις δοκιμασίες IQ, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως πολιτικά προκατειλημμένες και σχεδιασμένες να ευνοούν τα λευκά και τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Το άρθρο αναφέρεται στην ιστορία των δοκιμασιών και τους ρατσιστές επιστήμονες που τις δημιούργησαν.

Στις σελίδες 21-22 διαβάζουμε το κείμενο ***Heritability: A Scientific Snow Job – Κληρονομικότητα: Μια Επιστημονική Κατασκευή***, όπου αμφισβητείται η έννοια της κληρονομικότητας του IQ, υποστηρίζοντας ότι οι ισχυρισμοί των Jensen και άλλων, βασίζονται σε παραπλανητικές ερμηνείες γενετικών δεδομένων. Στη σελίδα 21, διαβάζουμε:

Το επιστημονικό σημείο αναφοράς της συμμορίας Jensen είναι μια έννοια που ονομάζεται κληρονομικότητα (ο Jensen λέει ότι η κληρονομικότητα του δείκτη νοημοσύνης είναι 80%). Όπως θα δούμε, η κληρονομικότητα είναι μια μάλλον καλά ορισμένη και περιορισμένη έννοια στη γενετική, αλλά το πλεονέκτημά της για τον Jensen είναι ότι μπορεί εύκολα να συγχέεται με αυτό που πιο συχνά θεωρείται κληρονομία.

Δε χρειάζονται σχόλια εδώ, αρκεί να προσέξουμε τη χρήση της φράσης «συμμορία Jensen»... Αμέσως μετά, και στις σελίδες 23-25, εντοπίζεται το άρθρο ***The Case for Zero Heritability – Η Περίπτωση της Μηδενικής Κληρονομικότητας***, το οποίο αναδεικνύει ότι οι διαφορές στις επιδόσεις στις δοκιμασίες IQ, οφείλονται αποκλειστικά σε περιβαλλοντικούς παράγοντες και όχι σε γενετικές διαφορές. Το άρθρο αναλύει μελέτες με δίδυμα για να υποστηρίξει αυτό το συμπέρασμα.

Στις σελίδες 26-31, διαβάζουμε το άρθρο ***Look What They’ve Done to My Score – Δες Τι Έκαναν στην Επίδοσή Μου***, μια προσωπική αφήγηση που δείχνει πώς οι δοκιμασίες IQ, χρησιμοποιούνται για να περιορίσουν τις ευκαιρίες των μαύρων μαθητών, με αφηγήσεις από τη ζωή μιας οικογένειας και την εμπειρία τους εντός του σχολικού κατεστημένου.

Στις σελίδες 32-37 εκτείνεται το πολύ χαρακτηριστικό κείμενο ***A History of Eugenics in the Class Struggle - Μια Ιστορία της Ευγονικής στους Ταξικούς Αγώνες***. Το άρθρο αυτό, παρουσιάζει μια μαρξιστική ιστορική ανάλυση του ευγονικού κινήματος στις αρχές του 20ού αιώνα, δείχνοντας πώς η «επιστημονική» θεωρία χρησιμοποιήθηκε ως ιδεολογικό όπλο από την κυρίαρχη τάξη για να διαιρέσει την εργατική τάξη και να δικαιολογήσει την ταξική και

φυλετική καταπίεση. Αποτελεί προειδοποίηση για την τότε επικαιρότητα (1974) των θεωριών για το IQ (Jensen, Herrnstein, Shockley). Αξίζει να παρουσιάσουμε αυτό το άρθρο:

Η Ευγονική ως Ιδεολογικό Όπλο για Διαίρει και Βασίλευε

Στην υποενότητα αυτή του άρθρου, υποστηρίζεται ότι η ευγονική δεν αποτελεί απλά «κακή επιστήμη», αλλά συνειδητή πολιτική στρατηγική. Στη σελίδα 36, διαβάζουμε:

Τίποτα δεν λειτουργεί πιο αποτελεσματικά για να κρατήσει τους ανθρώπους χωριστά από το να πείσει μια ομάδα ότι οι άλλες είναι βιολογικά κατώτερες και επομένως «όχι τόσο καλές». Αυτό κάνει ο ρατσισμός και το ευγονικό κίνημα ήταν μια μορφή ρατσισμού με «επιστημονική» υποστήριξη.

Η Οικονομική & Ταξική Βάση του Κινήματος

Στις σελίδα 35 και 36, διαβάζουμε:

Αυτοί οι μη επιστήμονες που ίδρυσαν, χρηματοδότησαν ή υποστήριξαν με άλλους τρόπους το ευγονικό κίνημα από τις αρχές του 1900 και μετά, ήταν σχεδόν όλοι, πλούσιοι επιχειρηματίες, επενδυτές και άλλοι εκπρόσωποι της οικονομικής και κυβερνώσας ελίτ της Αμερικής εκείνης της εποχής.

Η κυρίαρχη ελίτ η οποία στις πρώτες δεκαετίες αυτού του αιώνα ξεκίνησε και παρείχε χρηματοδότηση για το ευγονικό κίνημα περιλάμβανε: τον David Fairchild, Πρόεδρο της American Genetic Association (AGA) — εκδότη του Journal of Heredity, που έγινε για ένα διάστημα το κύριο μέσο για «επιστημονικές» μελέτες ευγονικής — και πλούσιο κουνιάδο του ιδρυτή του National Geographic, τον Corcoran Tom, Ταμία της AGA και αντιπρόεδρο της American Security and Trust Co. της Ουάσινγκτον, την κυρία E.H. Harriman (η οποία υποστήριξε προσωπικά το Eugenics Record Office στο Cold Spring Harbor), της οποίας ο σύζυγος, E.H. Harriman, ήταν μαγνητοφόρος των σιδηροδρόμων και τηλεγράφων στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, τον J.H. Kellogg, ιδρυτή των Kellogg foods, ο οποίος ήταν η οικονομική και ιδεολογική δύναμη πίσω από το Race Betterment Foundation που ιδρύθηκε το 1913 στο Battle Creek του Μίσιγκαν, τον Robert D.C. Ward, ο οποίος ίδρυσε την Immigration Restriction League το 1894, και ήταν μέλος της οικογένειας Saltonstall της Βοστώνης, απόφοιτος του Χάρβαρντ της

τάξης του 1894 (μαζί με τον φίλο του *Charles B. Davenport*), και αργότερα καθηγητής στο Χάρβαρντ και τον *Madison Grant*, ο οποίος ήταν συντηρητικός δικηγόρος της Νέας Υόρκης, εκ' γενετής πλούσιος, προερχόμενος από παλιά αριστοκρατική οικογένεια.

... Ένα σημαντικό μέρος της στήριξης για πολλά φιλανθρωπικά ή κοινωνικά κινήματα προέρχεται από συμφέροντα των πλουσίων, καθώς οι οικονομικές ελίτ είναι συνήθως οι μόνες που έχουν αρκετό χρόνο και χρήμα για να υποστηρίξουν τις «ανθρωπιστικές» υποθέσεις. Αυτό ισχύει σε κάποιο βαθμό και για το ευγονικό κίνημα των αρχών του 20ού αιώνα. Το ερώτημα είναι αν το προσωπικό τους συμφέρον τους ώθησε να δώσουν επιπλέον βοήθεια στις ευγονικές ομάδες. Στην πραγματικότητα, αυτό φαίνεται να ισχύει. Για παράδειγμα, ο *Franz Boas*, ένας διακεκριμένος ανθρωπολόγος και αντι-ευγονιστής στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα, προσπάθησε να συγκεντρώσει χρήματα για ένα μουσείο με αφρικανικά εκθέματα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο *Boas* απευθύνθηκε στην ίδια οικονομική ελίτ, όπως τα *Rockefeller* ή *Carnegie Foundations*, που υποστήριζαν την ευγονική, μόνο για να τον απορρίψουν κατηγορηματικά. Είναι προφανές ότι τα μέλη της κυρίαρχης τάξης υποστήριξαν πρώτα και κύρια εκείνα τα κινήματα που συμφωνούσαν με την ιδεολογία τους και συνεπώς εξυπηρετούσαν τα δικά τους οφέλη. Έκαναν λογικές (για αυτούς) επιλογές για το πώς να ξοδέψουν τα φιλανθρωπικά τους δολάρια.

Αξίζει να αναφέρουμε στο σημείο ετούτο πως, ο *Boas* ήταν μέλος μιας διεθνούς ομάδας επιστημόνων, συγγραφέων, καλλιτεχνών και πολιτικών ακτιβιστών (όπως οι *Albert Einstein*, *Robert Oppenheimer*, *Gene Kelly*, *Hellen Keller*, *Ernest Hemingway* κ.α.) που υποστήριξαν την πρώτη φυλετικά ενοποιημένη στρατιωτική μονάδα στην ιστορία των ΗΠΑ, την Ταξιαρχία *Abraham Lincoln*, η οποία ενώθηκε με ένα στρατό 3.500 εθελοντών από 50 χώρες, εναντίον της δικτατορίας του *Franco* στην Ισπανία, με το κοινό σύνθημα «Κάνε τη Μαδρίτη τάφο του φασισμού», στρατολογώντας υποστηρικτές ευρέως πολιτικού φάσματος (Κατσιαμπούρα, 2020).

Η Παραποίηση της Επιστήμης

Εξετάζεται πώς η νέα επιστήμη της γενετικής (Μεντελική Κληρονομικότητα) παραποιήθηκε για να εξυπηρετήσει πολιτικούς σκοπούς. Στη σελίδα 33, διαβάζουμε:

Οι γενετιστές με ευγονικό προσανατολισμό, όπως οι Davenport και Castle, από την άλλη, προσπάθησαν να δείξουν την κληρονομικότητα πιο πολύπλοκων χαρακτηριστικών σε απλούς Μεντελικούς όρους. Για παράδειγμα, ο Davenport προσπάθησε να δείξει ότι ο αλκοολισμός, η κλίση στη θαλασσοπλοΐα, η εκφυλισμένη συμπεριφορά και η νοητική στέρηση οφείλονταν το καθένα σε μεμονωμένα Μεντελικά γονίδια, που κληρονομούνται με κυρίαρχο ή υπολειπόμενο τρόπο. Παρομοίως, ο Castle προσπάθησε να υποστηρίξει κατ' αναλογία ότι ο γάμος μεταξύ ανθρώπινων φυλών θα μπορούσε να παράγει τον ίδιο τύπο αταίριαστου υβριδίου όπως μια διασταύρωση μεταξύ καθαρόαιμου αλόγου και αλόγου εργασίας. [1] Η νοημοσύνη ήταν εξέχον χαρακτηριστικό μεταξύ εκείνων που οι ευγονιστές προσπάθησαν να αποδείξουν ως κληρονομικά χαρακτηριστικά. Με το νεοσχεδιασμένο τεστ νοημοσύνης Binet ως πρότυπο μέτρησης (δείτε «Τι είναι το τεστ IQ;», σελ. 17), γινόντουσαν μελέτες που έδειχναν συνδέσεις μεταξύ χαμηλών σκορ («νοητικής υστέρησης») και παραβατικότητας, εγκληματικότητας, σεξουαλικής απληστίας και εκφυλισμού. Περιττό να πούμε ότι τα «στοιχεία» για τέτοιους ισχυρισμούς ήταν λιγοστά, βασισμένα σε μεγάλο βαθμό σε υποθέσεις, προκαταλήψεις, αναλογίες και μια ποικιλία μη αυστηρών μεθόδων «απόδειξης». Ωστόσο, πριν από το 1915 πολλοί βιολόγοι ακόμη έλπιζαν ότι η μελέτη της ανθρώπινης κληρονομικότητας θα επέτρεπε την εξάλειψη μερικών από τις χειρότερες ανθρώπινες ασθένειες και τη βελτίωση του γενετικού δυναμικού της ανθρωπότητας.*

**Υποσημείωση [1] από την αρχική σελίδα 33: Castle, W.E. 1916 Genetics & Eugenics (Cambridge, Harvard University Press)*

Και για να δούμε ποιος ήταν ο Davenport, αρκεί να πάμε στη σελίδα 32:

Το Αμερικανικό ευγονικό κίνημα ξεκίνησε το 1904, όταν ο Charles B. Davenport έπεισε το Carnegie Foundation να ιδρύσει ένα εργαστήριο πειραματικής εξέλιξης στο Cold Spring Harbor, του οποίου έγινε διευθυντής, και ταυτόχρονα ηγέτης του αμερικανικού ευγονικού κινήματος.

Η Διαδικασία Νομοθετικής Νομιμοποίησης

Η νομοθετική νίκη του ευγονικού κινήματος ήταν η ψήφιση το 1924 του Johnson Act από το Κογκρέσο. Αυτός ο νόμος περί μετανάστευσης σταμάτησε σχεδόν ολοκληρωτικά τη μετανάστευση στις ΗΠΑ από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Αυτή η πράξη έφερε επίσης τα ευγονικά δόγματα στην ευρύτερη δημόσια προβολή... (σ.34)

Η Αντιφατική Στάση των Εργατικών

Στην υποενότητα αυτή, αναλύονται οι μηχανισμοί που οδήγησαν τμήματα των Εργατικών να υποστηρίξουν την ευγονική νομοθεσία. Στη σελίδα 37, διαβάζουμε:

Το Εργατικό Κόμμα υποστήριξε το νομοσχέδιο επειδή η αγορά εργασίας το 1920 χαρακτηριζόταν από υπερπροσφορά εργατικού δυναμικού. Στο βορρά ιδιαίτερα, αυτό οφειλόταν τόσο στη μετανάστευση όσο και στη μείωση των θέσεων εργασίας λόγω του επεκτατισμού κατά τη διάρκεια του πολέμου, καθώς και στη μετανάστευση εργαζομένων (κυρίως μαύρων) από το νότο. Εν μέρει λόγω της προπαγάνδας των ευγονιστών και εν μέρει επειδή το πρόβλημα της ανεργίας ήταν πραγματικότητα, το εργατικό κόμμα έτεινε να επικεντρώνεται ιδιαίτερα στον μετανάστη ως την άμεση απειλή.

Το άρθρο σκισάρει παράλληλες γραμμές μεταξύ του ευγονικού κινήματος και της τότε «διαμάχης για το IQ». Και οι δύο χρησιμοποιούν «επιστημονική» γλώσσα για να δικαιολογήσουν κοινωνικές ανισότητες, ενώ βασίζονται σε επιλεκτική και προκατειλημμένη χρήση δεδομένων. Και οι δύο υιοθετούνται από την πολιτική εξουσία (π.χ. αναφορά στον Daniel Moynihan που παρουσίαζε τις θεωρίες του Jensen στο υπουργικό συμβούλιο του Nixon) και αναδύονται σε περίοδο κοινωνικών αναταραχών και απειλών για την κυρίαρχη τάξη (εργατικά κινήματα στις αρχές του αιώνα, κινήματα πολιτικών δικαιωμάτων και αντιπολεμικά κινήματα στις αρχές της δεκαετίας του '70). Παρέχονται συγκεκριμένα ονόματα, ιδρύματα και νομοθετικά έργα, άρα έχει μεγάλη ιστορική σημασία, ως κείμενο - πηγή. Χρησιμοποιεί ταξική ανάλυση και δεν περιορίζεται σε ηθική καταδίκη, αλλά αποκαλύπτει υλικά συμφέροντα. Είναι εγγενώς προφητικό, αφού οι προκλήσεις που τίθενται για την κοινότητα των επιστημόνων και κυρίως η ανάγκη να αντιταχθούν δημόσια στην παραποίηση της επιστήμης αποτελούν διαχρονικό αγώνα. Επιπροσθέτως, το άρθρο καλεί

τους επιστήμονες να αναλάβουν κοινωνική και πολιτική ευθύνη κι ενώ παραδέχεται ότι από μόνοι τους δεν μπορούσαν να σταματήσουν το ευγονικό κίνημα, επισημαίνει ότι η σιωπή τους και η αργή αντίδρασή τους συμβάλανε στην επιτυχία του. Συνεπώς, το άρθρο *A History of Eugenics in the Class Struggle* είναι βασικό κείμενο για την κριτική των επιστημών. Δείχνει πως η επιστήμη δεν αναπτύσσεται σε πολιτικό κενό, αλλά μπορεί να γίνει πεδίο ιδεολογικού αγώνα. Χρησιμεύει τόσο ως ιστορικό έγγραφο της Αριστεράς της δεκαετίας του '70, όσο και ως προειδοποιητική αφήγηση για τους κινδύνους της ενασχόλησης της επιστήμης με φυσικαλιστικές θεωρίες για την ανθρώπινη ανισότητα.

Συνεχίζοντας την ανάγνωση του τεύχους, και στη σελίδα 38, συναντάμε το άρθρο ***The Inherited Ideology of Science***, που επιλέξαμε να αναλύσουμε στην αρχή του κεφαλαίου κι εν' συνεχεία, συναντάμε το άρθρο ***One Battlefront*** που περιγράφει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση των ρατσιστικών θεωριών του IQ, συμπεριλαμβανομένων δράσεων σε πανεπιστήμια και κοινότητες κι έπειτα το άρθρο ***News Notes***, το οποίο ενημερώνει για διάφορα γεγονότα, όπως η κατάργηση της οργάνωσης Computer People for Peace, η διεθνής αναγνώριση του Πουέρτο Ρίκο ως αποικίας των ΗΠΑ και η χρήση τεχνικών τροποποίησης συμπεριφοράς σε φυλακές. Τέλος, το άρθρο ***Science Teachers Report*** αναφέρεται σε συνέδρια και πρωτοβουλίες για την εισαγωγή κοινωνικών θεμάτων στη διδασκαλία των επιστημών, με έμφαση στην κριτική σκέψη και τη δράση.

4.4 Εταιρική Επιστήμη, Ιατρική

Με το άρθρο ***The US Ethical Drug Industry (Vol.IV No.4 Ιούλης 1972)*** γίνεται κριτική της φαρμακευτικής βιομηχανίας ως ολιγοπωλίου που προωθεί ακριβά και αναποτελεσματικά φάρμακα με σκοπό το κέρδος. Το άρθρο καταγγέλλει την υπερβολική διαφήμιση, τις αδύναμες ρυθμίσεις του FDA και τη συνενοχή των γιατρών. Προτείνει ότι η κοινωνικοποίηση του τομέα (όπως στη Σοβιετική Ένωση) θα βελτίωνε την πρόσβαση σε φάρμακα.

Στο τεύχος ***Vol.VII No.6 Νοέμβρης 1975*** βρίσκεται το άρθρο ***Milking Profits Out of Cows***, που εστιάζει στη βιομηχανία γαλακτοκομικών προϊόντων. Εξετάζει πώς οι τεχνολογική πρόοδος και η εταιρική εστίαση έχουν μεταμορφώσει την παραγωγή γάλακτος. Η μεγάλης κλίμακας μονοκαλλιέργεια, οι αγελάδες που τρέφονται με σιτηρά και η εκτροφή για υψηλές αποδόσεις έχουν οδηγήσει σε λιγότερο θρεπτικό γάλα, σε περιβαλλοντική ρύπανση και στην παρακμή των μικρών αγροκτημάτων. Οι συγγραφείς προτείνουν βιώσιμες πρακτικές,

περιφερειακά προγράμματα εκτροφής και μια μετατόπιση από τα κερδοσκοπικά μοντέλα προς την προτεραιότητα της θεραπευτικής ποιότητας και των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Στο τεύχος **Vol.VIII No.1 Γενάρης 1976** εντοπίζεται το άρθρο ***Scholars for Dollars***, όπου εξετάζεται το δίκτυο συμβουλευτικών σχέσεων μεταξύ πανεπιστημίων, κυβερνήσεων και επιχειρήσεων. Επισημαίνεται το ότι οι ακαδημαϊκοί εργάζονται ως σύμβουλοι για μεγάλες εταιρείες και κυβερνητικές υπηρεσίες, γεγονός που δημιουργεί διλήμματα συμφερόντων και επηρεάζει την ακαδημαϊκή ακεραιότητα.

Στο τεύχος **Vol.VIII No.6 Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1976** διαβάζουμε το άρθρο ***Why Do Drug Companies Spend \$5000 a Year Per Doctor?*** στο οποίο εξετάζεται πώς οι φαρμακευτικές εταιρείες επηρεάζουν τους γιατρούς μέσα από δώρα, διαφημίσεις και πληροφορίες, με σκοπό να αυξήσουν τις πωλήσεις τους. Οι εταιρείες ξοδεύουν περί τα 5.000 δολάρια ετησίως ανά γιατρό, προωθώντας συχνά ακριβά εμπορικά σκευάσματα αντί για φθηνότερα γενόσημα.

Στο τεύχος **Vol.IX No.1 Γενάρης - Φλεβάρης 1977** εντοπίζουμε το άρθρο ***Turning Prescriptions into Profits***, το οποίο εξετάζει την φαρμακευτική βιομηχανία των ΗΠΑ, τη δεύτερη πιο κερδοφόρα βιομηχανία της χώρας. Κριτική ασκείται στον τρόπο με τον οποίο οι φαρμακευτικές εταιρείες επικεντρώνονται στα κέρδη παρά στην υγεία, με υψηλές τιμές, ανεπαρκή έρευνα για απαραίτητα φάρμακα και εκμετάλλευση των καταναλωτών. Επιπλέον, υπογραμμίζεται η διεύρυνση της αγοράς σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, όπου οι κανονισμοί είναι πιο χαλαροί και οι πρακτικές συχνά επικίνδυνες.

Στο ίδιο τεύχος και στο άρθρο ***U.S. Medical Research Abroad: For the Power Not the People***, η Κριστίν Ρακ αναλύει την ιατρική έρευνα των ΗΠΑ στην Κολομβία, υποστηρίζοντας ότι τα προγράμματα, εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ΗΠΑ παρά τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού. Η έρευνα συχνά συλλέγει δεδομένα για κοινωνικό έλεγχο και ενισχύει μια κολομβιανή ιατρική ελίτ που συνεργάζεται με τις αμερικανικές αρχές. Το άρθρο καταγγέλλει την πολιτική και στρατιωτική χρήση αυτών των προγραμμάτων.

Στο τεύχος **Vol.9 No.2 Μάρτης – Απρίλης 1977** διαβάζουμε το άρθρο ***The Chemical Industry's Travelling Circus*** μέσα από το οποίο επικρίνεται η έκθεση της American Chemical Society (ACS), η οποία παρουσιάζει μονόπλευρα τα οφέλη της χημικής βιομηχανίας, αγνοώντας τους κινδύνους και τις κοινωνικές επιπτώσεις. Η έκθεση, που περιλαμβάνει διαδραστικές εγκαταστάσεις, προωθεί εμπορικά συμφέροντα και παραπλανά το κοινό σχετικά με θέματα όπως τα τρόφιμα, τα φάρμακα και η ενέργεια.

4.5 Αποικιοκρατία, Αυτοδιάθεση, Φεμινισμός

Η πραγματική επιστήμη για τον λαό πρέπει να ενδυναμώνει την αυτοδιάθεση, όχι να την περιορίζει. Αντί να επιβάλλει λύσεις (π.χ., κοινωνιοβιολογικές θεωρίες, εταιρικά μοντέλα υγείας, αποικιακές αναπτυξιακές πολιτικές), πρέπει να δίνει τα εργαλεία στους ανθρώπους να αποφασίζουν και να αυτό-οργανώνονται. Συνοπτικά, η αυτοδιάθεση στο *Science for the People* είναι το δικαίωμα των ανθρώπων, τόσο συλλογικά όσο και ατομικά, να ελέγχουν τις συνθήκες της ύπαρξής τους, από την πολιτική οργάνωση της κοινωνίας τους, μέχρι το σώμα και τον τρόπο εργασίας τους, χωρίς καταπίεση, εκμετάλλευση ή διακρίσεις.

Στο τεύχος **Vol.10 No.2 Μάρτης - Απρίλης 1978** διαβάζουμε το άρθρο ***Health Care in Zimbabwe - Φροντίδα Υγείας στη Ζιμπάμπουε*** (Συντάκτης: *Zimbabwe Medical Drive Coalition - Συνασπισμός Ιατρικής Οδήγησης Ζιμπάμπουε*) που εντοπίζεται στις σελίδες 40 και 41 του τεύχους και αποτελεί καταγγελία του ρατσιστικού αποικιακού συστήματος υγείας της Ροδεσίας και έκκληση για υλική στήριξη του απελευθερωτικού αγώνα της ZANU (Zimbabwe African National Union). Με βάση αποκλειστικά το άρθρο, το καθεστώς της Ροδεσίας ήταν ένα ρατσιστικό αποικιακό καθεστώς λευκής μειονοτικής κυβέρνησης (1/4 του εκατομμυρίου λευκοί έναντι 6 εκατομμυρίων Αφρικανών) και είχε στενές οικονομικές συνδέσεις με ΗΠΑ, Βρετανία και Νότια Αφρική, ενώ στήριζε ένα σύστημα απαρτχάιντ στην υγεία. Συνολικά, το άρθρο απεικονίζει το καθεστώς ως εγκληματικό σύστημα που συνδύαζε συστηματική παραμέληση, ρατσιστική διάκριση και ενεργή βιολογική επίθεση για να διατηρήσει την εξουσία του και να καταστείλει τον απελευθερωτικό αγώνα της ZANU.

Στη σελίδα 40, διαβάζουμε:

Υπό το αποικιακό καθεστώς, οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας ήταν εντελώς ανεπαρκείς ή ανύπαρκτες για τον αφρικανικό πληθυσμό. Ο λευκός πληθυσμός έχει αναλογία ενός γιατρού ανά 1.800 άτομα, ενώ ο αγροτικός αφρικανικός πληθυσμός εξυπηρετείται από έναν γιατρό ανά 100.000 άτομα...

...Μεταξύ των Αφρικανών, οι κύριες αιτίες θανάτου ήταν πνευμονίες (από υπερβολική έκθεση), διάφορες βρεφικές διαταραχές και ελονοσία, έλλειψη βιταμίνης D και άλλες διατροφικές ελλείψεις, γαστρεντερίτιδα και φυματίωση... Ο ρυθμός βρεφικής θνησιμότητας για μαύρους είναι πάνω από 300/1.000, δεκαπέντε φορές υψηλότερος από αυτόν των λευκών.

Η λίστα των ασθενειών (πνευμονίες από έκθεση, διατροφικές ελλείψεις) δεν είναι μια τυχαία επιδημιολογική λίστα. Είναι μια κατηγοριοποίηση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που επιβάλλει το καθεστώς: φτώχεια, κακές συνθήκες διαβίωσης, έλλειψη τροφής. Ο αριθμός 300/1000 είναι τόσο σοκαριστικός που λειτουργεί ως απόλυτη απόδειξη μιας πολιτικής που ισοδυναμεί με βραδυφθόρα γενοκτονία. Στη συνέχεια, το άρθρο καταγγέλλει εσκεμμένη βιολογική επίθεση. Αυτό μετατρέπει το καθεστώς από ανεπαρκές σε εγκληματικό. Στη σελίδα 40, διαβάζουμε:

Το καθεστώς του Σμιθ είχε σκόπιμα μολύνει τις πηγές νερού με οργανισμούς χολέρας όταν λευκοί αιχμάλωτοι στρατιώτες, που υπέφεραν από δίψα, αρνήθηκαν να πιούν το νερό... Το καθεστώς είχε εμβολιάσει τους λίγους λευκούς αποίκους πριν η ασθένεια ξεσπάσει.

Το γεγονός ότι οι λευκοί αιχμάλωτοι αρνήθηκαν το νερό, παρέχει μια δραματική, εμπειρική απόδειξη της εγκληματικής πρόθεσης. Στη συνέχεια, και στη σελίδα 41, διαβάζουμε:

Στις απελευθερωμένες ζώνες, μια περιοχή που περιλαμβάνει 2 εκατομμύρια ανθρώπους, το ZANU/Πατριωτικό Μέτωπο έχει καθοδηγήσει τον λαό στη δημιουργία ενός συστήματος φροντίδας υγείας που πραγματικά εξυπηρετεί τις ανάγκες του.

Ενώ δηλαδή, το αποικιακό μοντέλο είναι σαφώς ρατσιστικό και καταστρεπτικό, το απελευθερωτικό μοντέλο είναι συμμετοχικό, δημιουργικό, εξυπηρετικό. Η φράση *έχει καθοδηγήσει τον λαό στη δημιουργία* είναι κομβικής σημασίας, μιας και δεν υπονοεί επιβολή ιδεολογίας, όπως συμβαίνει με την αποικιακή πατριαρχία, μα εντελώς αντίθετα από αυτή, υπονοεί ενδυνάμωση και ενθάρρυνση του λαού να χτίσει μόνος του, για το δικό του συμφέρον.

Τέλος, στο άρθρο γίνεται έκκληση όχι μόνο για οικονομική στήριξη, αλλά και για πολιτικοποίηση και διάδοση του μηνύματος, το οποίο σχετίζεται με την ενθάρρυνση του αναγνώστη ώστε να γίνει ακτιβιστής-μεσολαβητής στον δικό του κοινωνικό κύκλο.

Στη σελίδα 41, διαβάζουμε:

Δωρεές χρημάτων, σχολικών βιβλίων, προμηθειών και πόρων είναι το είδος της υλικής βοήθειας που μπορούμε να παρέχουμε. Οποιοδήποτε ποσό θα είναι χρήσιμο: 30 σεντς θα αγοράσουν μια φιάλη πενικιλίνης, 15 δολάρια μισή λίβρα κινίνης για τη θεραπεία της ελονοσίας, 100 δολάρια, σωληνάκι ορού για ολόκληρη πτέρυγα, 3.000 δολάρια, ένα κινητό ιατρικό θάβ.

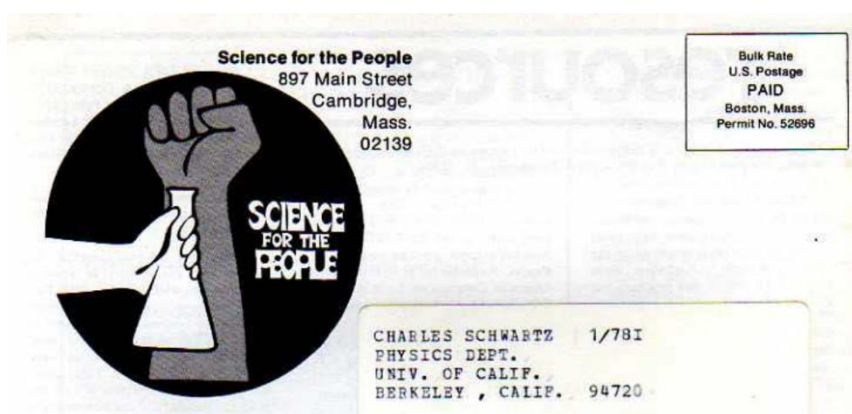
Μπορούμε επίσης να ενημερώσουμε τους συναδέλφους και τους φίλους μας για τους απελευθερωτικούς αγώνες στη Ζιμπάμπουε και στο υπόλοιπο νότιο τμήμα της Αφρικής και να τους παροτρύνουμε να υποστηρίξουν την ιατρική προσπάθεια.

Παρακαλούμε απευθύνετε την αλληλογραφία σας στον

Ralph Beitel, Ιατρική Συμβουλευτική Επιτροπή, Συνασπισμός Ιατρικής Οδήγησης
Ζιμπάμπουε, 133 Cortland Ave.,

Σαν Φρανσίσκο, Καλιφόρνια 94110, Η.Π.Α.

Τηλέφωνο: (415) 648-2251

Συνεπώς, το κείμενο ενστερνίζεται πλήρως το πρόταγμα του *Science for the People*, ότι η επιστήμη και η τεχνολογία είναι πεδία πολιτικής πάλης. Ο ρόλος του ριζοσπαστικού επιστήμονα ή του ενημερωμένου πολίτη δεν είναι η ουδετερότητα, αλλά η ενεργή στάση στο πλευρό των καταπιεζόμενων σε έναν αγώνα που δίνεται ταυτόχρονα για ανεξαρτησία, κοινωνική δικαιοσύνη, καθώς και για τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα της υγείας και της αυτοδιάθεσης.

Δεν είναι τυχαίο ότι μετά από τεύχος που μιλάει για την αυτοδιάθεση του λαού της Ζιμπάμπουε (Vol.10 No.2), ακολουθεί τεύχος που μιλάει για την αυτοδιάθεση των λεσβιών στον τομέα της υγείας (Vol.10 No.3). Κοινό νήμα αποτελεί η αντίσταση στην εξουσία, είτε πρόκειται για αποικιακό κράτος, είτε για πατριαρχικό ιατρικό σύστημα, είτε για την εταιρική διοίκηση ενός νοσοκομείου.

Έτσι, στο τεύχος **Vol.10 No.3 Μάης - Ιούνιος 1978** διαβάζουμε το άρθρο ***Lesbian Health Care: Issues and Literature - Λεσβιακή Φροντίδα Υγείας: Θέματα και Βιβλιογραφία*** το οποίο εκτείνεται στις σελίδες 8 έως 19, με συντάκτη τη Mary O'Donnell. Στη σελίδα 9, σε ένθετο χωρίο, διαβάζουμε:

Η Mary O'Donnell, μέλος εδώ και τρία χρόνια της Συλλογικότητας Υγείας Γυναικών της Santa Cruz (Καλιφόρνια), ερευνά θέματα υγείας των λεσβιών τον τελευταίο χρόνο. Η Συλλογικότητα Υγείας Γυναικών είναι μια σοσιαλιστική φεμινιστική οργάνωση τριάντα γυναικών που διατηρούν το Κέντρο Υγείας Γυναικών (WHC). Το έργο της O'Donnell στο WHC περιλαμβάνει εκπαίδευση για την υγεία και την προσέγγιση της κοινότητας, διανομή φυλλαδίων και εργαστηριακή εργασία για γυναικολογικές ιατρικές υπηρεσίες. Είναι ενεργή σε ομάδες για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων και είναι επίσης μέλος μιας γυναικείας ομάδας σόφτμπολ και μιας λέσχης τζούντο.

Στη σελίδα 8, διαβάζουμε:

Οι λεσβίες αντιμετωπίζουν μεγάλες διακρίσεις όταν αναζητούν υγειονομική περίθαλψη. Αν και αυτή η διάκριση μπορεί να εντοπιστεί σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με την υγεία, είναι πιθανώς πιο κυρίαρχη στους τομείς της γυναικολογίας, της αναπαραγωγής και της ψυχικής υγείας. Οι περισσότεροι γιατροί βλέπουν τις γυναίκες με όρους αναπαραγωγής και υποθέτουν ότι όλες μας είτε χρησιμοποιούμε είτε χρειαζόμαστε αντισυλληπτικά. Στα περισσότερα μέρη της χώρας, το μόνο μέρος όπου μια γυναίκα μπορεί να λάβει δωρεάν γυναικολογική περίθαλψη είναι σε μια κλινική αντισύλληψης. Ταυτόχρονα, οι επαγγελματίες υγείας δεν αναγνωρίζουν ότι οι λεσβίες μπορούν, και πράγματι, επιλέγουν να κάνουν παιδιά. Κατά συνέπεια, η τεχνητή γονιμοποίηση απευθύνεται σε ετεροφυλόφιλες γυναίκες. Για να έχει πρόσβαση σε τράπεζες σπέρματος, μια λεσβία θα πρέπει συχνά να πει ψέματα για τη σεξουαλικότητά της.

Αυτά τα παραδείγματα απεικονίζουν την ετεροφυλική προκατάληψη και τον πυρηνικο-οικογενειακό προσανατολισμό του παρόντος συστήματος υγείας στις ΗΠΑ. Λόγω του ετεροσεξισμού των επαγγελματιών υγείας, και επειδή σχεδόν όλα τα ιατρικά και ψυχικής υγείας επαγγέλματα έχουν διαποτισθεί με τον ανδρικό σεξισμό και τα στερεότυπα, η φροντίδα υγείας των λεσβιών έχει αγνοηθεί σε μεγάλο βαθμό. Το ιατρικό επάγγελμα στερείται σε μεγάλο βαθμό γνώσης για ζητήματα υγείας που επηρεάζουν τις λεσβίες και που δεν επηρεάζουν τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες και αντίστροφα. Αυτή η άγνοια προωθεί και διαιωνίζει μύθους για τις λεσβίες. Ο ετεροσεξισμός είναι η υπόθεση της «ανωτερότητας και

της αποκλειστικότητας των ετεροφυλοφιλικών σχέσεων» και αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της ανδρικής υπεροχής και του σεξισμού. Οι ετεροφυλοφιλικές σχέσεις θεωρούνται «ο κανόνας» και η ομοφυλοφιλία είτε αγνοείται είτε θεωρείται «αποκλίνουσα». Ο ετεροσεξισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ομοφοβία, η οποία ορίζεται ως ο φόβος της οικειότητας μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Η ομοφοβία περιλαμβάνει επίσης την ακραία οργή, καθώς και τον φόβο, που νιώθουν πολλοί άνθρωποι απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Στη σελίδα 9, διαβάζουμε:

Αν μια λεσβία επιλέξει να επισκεφθεί έναν γιατρό, συχνά εκτίθεται σε προσπάθειες να ταπεινωθεί, σε κατηγορίες για διαστροφή ή σε υποδείξεις ότι πρέπει να δει ψυχίατρο. Γιατροί και θεραπευτές συχνά επιδίδονται στην τέλεση περίεργων ερωτήσεων σχετικά με τη φύση των σεξουαλικών δραστηριοτήτων μιας λεσβίας.

Έπειτα, στις σελίδες 10 – 13, η ιατρική γνώση που αναφέρεται είναι καθαρά βιβλιογραφική και τα κείμενα προέρχονται από λεσβίες του γυναικείου κινήματος. Ετσι, πληροφορούμαστε πως στις λεσβίες μεταδίδονται λοιμώξεις όπως η τριχομονάδα, οι βακτηριακές λοιμώξεις και οι μυκητιάσεις μέσω δακτύλων. Η έλλειψη ανοιχτής επικοινωνίας με τους γιατρούς, λόγω φόβου εμποδίζει τη συλλογή πληροφοριών. Όσον αφορά τον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας, υπάρχουν ενδείξεις για χαμηλότερο κίνδυνο σε λεσβίες. Ετσι, απαιτούνται άμεσες μελέτες στον τομέα αυτό. Όσον αφορά τον καρκίνο του μαστού, είναι υψηλότερος σε γυναίκες που δεν έχουν κάνει παιδιά ή που η πρώτη τους γέννα ήταν μετά τα 30. Όμως, τα παραδοσιακά εγχειρίδια είναι ετεροφυλοκανονικά και μερικές φορές, εχθρικά. Η δυτική ιατρική έρευνα για λεσβίες είναι λιγοστή και επικεντρώνεται σε «αιτίες» και «θεραπείες» της ομοφυλοφιλίας.

Στις σελίδες 14 – 16 συζητείται η ψυχική υγεία, η οποία συνδέεται στενά με τη σωματική. Οι θεραπευτές εκδηλώνουν ομοφοβία σε τρία επίπεδα: στο επίπεδο του *Διωγμού (Persecution)*, στο οποίο γίνεται θεώρηση ως ασθένεια που χρειάζεται «θεραπεία» (ηλεκτροσόκ, aversion therapy κλπ.), στο επίπεδο της *Ανοχής (Tolerance)*, όπου γίνεται θεώρηση ως βρεφική φάση που θα ξεπεραστεί και στο επίπεδο της *Αποδοχής (Acceptance)* όπου αποπολιτικοποιείται η σεξουαλικότητα και θεωρείται πλέον ιδιωτικό, ατομικό ζήτημα, αντί για μια πολιτική και

κοινωνική ταυτότητα που συγκροτείται μέσα από συλλογικό αγώνα και αντιμετώπιση κοινωνικών προκαταλήψεων.

Συζητιούνται επίσης οι πηγές άγχους των ομοφυλόφιλων γυναικών, όπως η εσωτερίκευση της ομοφοβίας, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η παρενόχληση, η οικογένεια (ο πόνος της αποκάλυψης ή της απόκρυψης), η διαδικασία επαναπροσδιορισμού των ρόλων στις σχέσεις, η διάκριση στην εργασία (νόμιμες απολύσεις σε πολιτείες) και τα ζητήματα μητρότητας (αφαίρεση επιμέλειας παιδιών). Στη σελίδα 15, διαβάζουμε:

Μπορείτε να καταλάβετε ότι ο πόνος που βιώνει μια γυναίκα δεν είναι εγγενής στη λεσβιακή της σχέση. Η ίδια η σχέση θεωρείται όμορφη και υποστηρικτική. Η προσποίηση, το να πρέπει να λες ψέματα, ο συνεχής φόβος της αποκάλυψης που ακολουθείται από απόρριψη, η αλλοτρίωση και η αίσθηση ότι κανείς δεν καταλαβαίνει αποτελούν την πηγή του πόνου.

Στις σελίδες 16 – 19, προτείνονται λύσεις για το μέλλον και εκτενής βιβλιογραφία. Οι λύσεις περιλαμβάνουν πίεση στο ιατρικό σύστημα για εκπαίδευση και περισσότερη έρευνα από λεσβίες, ανάπτυξη εναλλακτικών κέντρων υγείας/ψυχοθεραπείας που διευθύνονται από λεσβίες/φεμινίστριες, ενώ τονίζεται πως απαιτείται ριζικός κοινωνικός μετασχηματισμός.

Η συμπερασματική παράγραφος τονίζει πως η εκπαίδευση αποτελεί εργαλείο κατά των μύθων και προτείνει επανεξέταση της διδασκαλίας της επιστήμης. Επίσης, τονίζεται η ανάγκη για περηφάνια (pride) και πολιτική ταυτότητα, ενώ τέλος, το άρθρο συνοδεύεται από σχολιασμένη βιβλιογραφία (σελ. 17-18) για την ψυχοθεραπεία, καθώς και για την ψυχολογία της ομοφυλοφιλίας των εφήβων και της μητέρας. Υπάρχει λίστα αναφορών (σελ. 19) με 42 πηγές και σειρά καρτούν (*Sharing More Than Love*) της καλλιτέχνιδας Roberta Gregory, που απεικονίζει με χιούμορ τις κακές εμπειρίες των ομοφυλόφιλων γυναικών (διάσπαρτες μικρές σειρές σκίτσων, στις σελ. 11-17).

Σε ένα προηγούμενο τεύχος, στο **Vol.9 No.5 Σεπτέμβρης – Οκτώβρης 1977** και στη σελίδα 19, βρίσκεται το κείμενο με τίτλο ***Current Opinion: Abortion Legislation – Τρέχουσα Άποψη:***

Νομοθεσία για τις Αμβλώσεις, της Rita Arditti. Ακολουθεί η μετάφραση στα ελληνικά:

Στις 20 Ιουνίου 1977, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ανακοίνωσε την απόφασή του (με 6 ψήφους υπέρ και 3 κατά) ότι εμπίπτει στην εξουσία των πολιτειών να αρνούνται κονδύλια πρόνοιας για μη θεραπευτικές αμβλώσεις. Αμέσως, στο Κονέκτικατ, η Κυβερνήτης Έλα Γκράσο δήλωσε ότι εκτός εάν μια αμβλωση είναι ιατρικά απαραίτητη, η πολιτεία δεν θα την πληρώσει. Στο Μίσιγκαν, τη

Νεμπράσκα και τη Μινεσότα, οι δυνάμεις υπέρ της ζωής άρχισαν να πιέζουν για νόμους που θα εξαλείψουν τη δημόσια χρηματοδότηση για μη θεραπευτικές αμβλώσεις και στη Μασαχουσέτη εκκρεμούν δύο νομοσχέδια στο νομοθετικό σώμα για να απαγορεύσουν στο Τμήμα Δημόσιας Πρόνοιας να πληρώνει για αμβλώσεις.

Μόνο τρεις δικαστές διαφώνησαν με την απόφαση: ο Χάρι Μπλάκμουντ, συντάκτης των αποφάσεων του 1973 για τις αμβλώσεις, ο Γουίλιαμ Τζ. Μπρέναν Τζ., γνωστός για τις απόψεις του περί ισότητας, και ο Θέργκουντ Μάρσαλ, το μοναδικό μαύρο μέλος στην ιστορία του δικαστηρίου. Ο Μάρσαλ υποστήριξε ότι: «... οι πολέμιοι των αμβλώσεων έχουν δοκιμάσει κάθε φανταστικό μέσο για να παρακάμψουν τις επιταγές του συντάγματος και να επιβάλουν τις ηθικές τους επιλογές στο υπόλοιπο της κοινωνίας. Οι παρούσες υποθέσεις περιλαμβάνουν την πιο μοχθηρή επίθεση που έχει επινοηθεί μέχρι σήμερα. Ο αντίκτυπος αυτών των κανονισμών πέφτει τραγικά πάνω σε εκείνους από εμάς που είναι λιγότερο ικανοί να βοηθήσουν ή να υπερασπιστούν τον εαυτό τους — όπως το δικαστήριο γνωρίζει καλά, αυτοί οι κανονισμοί αναπόφευκτα θα έχουν το πρακτικό αποτέλεσμα να εμποδίσουν σχεδόν όλες τις φτωχές γυναίκες από το να αποκτήσουν ασφαλείς και νόμιμες αμβλώσεις...»

Η αντισύλληψη, σε συνδυασμό με την άμβλωση, υπήρξε το μέσο με το οποίο οι περισσότερες γυναίκες ρύθμιζαν τη γονιμότητά τους. Από τη νομιμοποίηση της άμβλωσης το 1973, οι εισαγωγές σε νοσοκομεία για επιπλοκές που σχετίζονται με αμβλώσεις μειώθηκαν μεταξύ 50% και 80% σε όλη τη χώρα. Το 1973, την πρώτη χρονιά που οι αμβλώσεις έγιναν νόμιμες, σημειώθηκε μείωση 40% στη μητρική θνησιμότητα από αμβλώσεις. Επίσης, στη Νέα Υόρκη, όπου πολλές φτωχές γυναίκες είχαν πρόσβαση σε νόμιμη άμβλωση, σημειώθηκε μείωση της βρεφικής θνησιμότητας, λόγω του ότι οι γυναίκες μπόρεσαν να αναβάλουν τις εγκυμοσύνες τους μέχρι να είναι ευκολότερη γι' αυτές η απόκτηση παιδιών.

Η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχει τρομακτικές προεκτάσεις. Σύμφωνα με τη γνώμη της πλειοψηφίας, είναι αποδεκτό για τις πολιτείες «να κάνουν αξιολογικές κρίσεις υπέρ του τοκετού έναντι της άμβλωσης και να εφαρμόζουν αυτό το εύρημα μέσω της κατανομής δημόσιων πόρων». Επίσης, ότι «οι θεμιτές δημογραφικές ανησυχίες μιας πολιτείας θα μπορούσαν να αποτελέσουν

ουσιαστικό λόγο για απόκλιση από μια θέση ουδετερότητας μεταξύ άμβλωσης και τοκετού». Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των πολιτειών, θα είναι αποδεκτό να χρησιμοποιούνται δημόσια κονδύλια για τη χειραγωγή του πληθυσμού μέσω του ελέγχου του σώματος των γυναικών.

Οι φτωχές γυναίκες, μαύρες και λευκές, θα πρέπει τώρα να πληρώνουν για τις αμβλώσεις τους. Αυτό θα σημαίνει στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων το τέλος των ασφαλών και νόμιμων αμβλώσεων. Αυτή η απόφαση θα έχει ως αποτέλεσμα τον εξαναγκασμό των φτωχών γυναικών να γεννήσουν παιδιά ή να καταφύγουν σε αμβλώσεις με την «κρεμάστρα». Θα αναγκάσει επίσης πολλές γυναίκες να εγκαταλείψουν ασφαλέστερες μεθόδους αντισύλληψης, όπως τα διαφράγματα ή τα προφυλακτικά, και να επιστρέψουν στα αντισυλληπτικά χάπια, τα οποία έχουν αποδειχθεί πιο επικίνδυνα αλλά και πιο αποτελεσματικά. Αυτό αποτελεί πραγματική απειλή για την υγεία των γόνιμων γυναικών.

Ο δικαστής Πάουελ Τζ., γράφοντας για την πλειοψηφία, υποστήριξε ότι το μέτρο δεν «προσβάλλει τα θεμελιώδη δικαιώματα» σε μια άμβλωση. Αλλά η συνταγματική εγγύηση της ίσης προστασίας υπό τον νόμο γίνεται παρωδία εάν σε μια γυναίκα που χρησιμοποιεί το Medicaid για τις υγειονομικές της ανάγκες της αποκλείεται η άμβλωση από τις διαθέσιμες σε αυτήν υπηρεσίες. Εάν οι πολιτείες μπορούν να πληρώνουν για την εγκυμοσύνη και τον τοκετό, αλλά όχι για τις αμβλώσεις, ποιος ορίζει τι είναι «ιατρικά απαραίτητο»; Προφανώς, το ανδρικό δικαστήριο έχει τώρα στοχοποιήσει τις φτωχές γυναίκες, αλλά το δικαίωμα όλων των γυναικών να ελέγχουμε τη μήτρα μας δέχεται επίθεση. Αυτό που λέει το Δικαστήριο είναι ότι εμείς οι γυναίκες πρέπει να πληρώσουμε για τα δικαιώματά μας, δεν μπορούμε να τα έχουμε «δωρεάν».

Σε εθνικό επίπεδο, εννέα από τις απαραίτητες 34 πολιτείες έχουν εγκρίνει ψηφίσματα που ζητούν από το Κογκρέσο να συγκαλέσει συνταγματική συνέλευση προκειμένου να τροποποιήσει το σύνταγμα για να απαγορεύσει την άμβλωση. Οι πολιτείες είναι: Ρόουντ Άιλαντ, Αρκάνσας, Ιντιάνα, Λουιζιάνα, Μιζούρι, Νιου Τζέρσεϊ, Νότια Ντακότα, Γιούτα και Μασαχουσέτη. Για να αποτραπεί αυτό, το Κογκρέσο μπορεί να ενεργήσει γρήγορα σε μία από τις 40

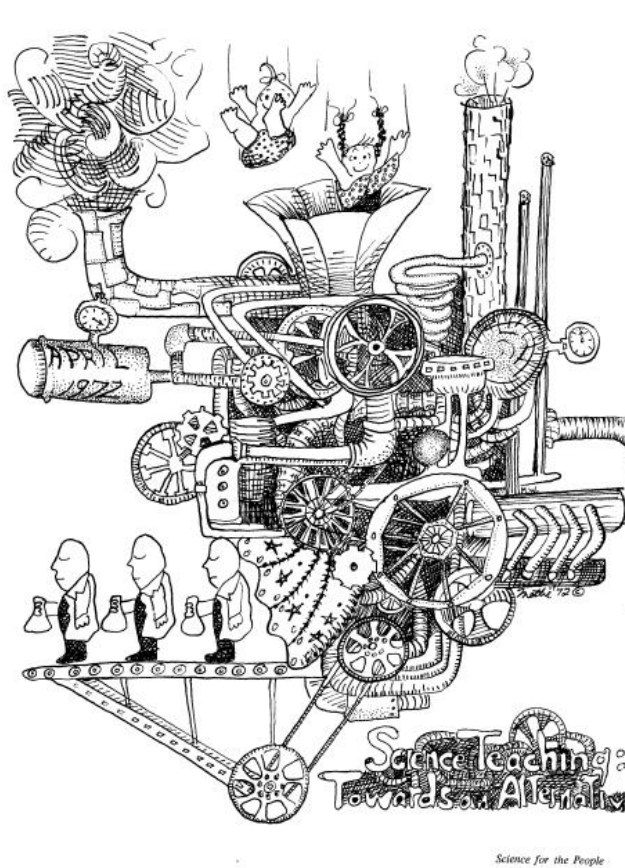
εκδοχές μιας τροπολογίας που έχουν ήδη κατατεθεί για να ανατρέψουν την αρχική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου του 1973.

Υπάρχει μια λογική σε όλο αυτό. Το Δικαστήριο δεν έχει αναγνωρίσει την άμβλωση ως θεμελιώδες δικαίωμα για τις γυναίκες. Οδεύουμε κατευθείαν πίσω εκεί που ήμασταν πριν από 4 χρόνια. Η απλή αλήθεια είναι ότι αυτό που θα έπρεπε να μας ανήκει ως δικαίωμα μας πωλείται.

Η επικαιρότητα που χαρακτηρίζει τα παραπάνω άρθρα είναι τόσο εμφανής, τόσο που, αν αλλάξουμε την ημερομηνία και βάλουμε τη σημερινή, ο/η αναγνώστης/τρια θα νομίσουν πως έχουν γραφτεί στις μέρες που διανύουμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – Science Teaching

Επιστρέφοντας στο 1^ο Κεφάλαιο, στο οποίο αναδεικνύεται η μη ουδετερότητα της αστικής επιστήμης μέσα από κείμενα του *SftP*, δε γίνεται να μη σκεφτούμε πως, κυρίαρχος μηχανισμός διάδοσης της αστικής ιδεολογίας, εντός της κοινωνίας, είναι η Εκπαίδευση, οι μηχανισμοί της οποίας, φέρνουν το άτομο σε επαφή με την αστική επιστήμη, είτε σε επίπεδο σχολικό, είτε αργότερα, και σε επίπεδο ακαδημαϊκό. Από τη μεγάλη, εξελισσόμενη δεξαμενή της επιστημονικής γνώσης, προκύπτει η σχολική επιστήμη, έναν όρο που

εισήγαγαν οι Κουλαϊδής και Κουζέλης το 1990 (Σκορδούλης & Στεφανίδου, 2021). Οι δομές εκπαίδευσης ζωντανεύουν μέσα από τη δουλειά των εκπαιδευτικών, που διδάσκουν στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, η οποία έχει σαφή πολιτικό και ιδεολογικό χαρακτήρα και γίνεται υπό την ψευδή επιτήδευση της «αντικειμενικότητας» και της «ουδετερότητας» της έρευνας (όπως είδαμε στο 1^ο κεφάλαιο), κάτι που δίνει τη δικαιολογία σε πολλούς από αυτούς να μη θέλουν να πάρουν θέση και να συσπειρωθούν ενάντια σε titάνια σύγχρονα ζητήματα, όπως είναι ο ιμπεριαλισμός των ΗΠΑ και κατ' επέκταση οι αιματηρές φιλοδοξίες της Αμερικανικής αυτοκρατορίας στη Μέση Ανατολή (McLaren & Farahmandpur, 2013). Έτσι, παρατηρείται μια ασυγχώρητη, αλλά κατανοητή απροθυμία αυτών των παιδαγωγών και πολλών σχολών και προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, να μετάσχουν σε πολιτικές και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις πάνω στα τρέχοντα ζητήματα διαρκούς πολέμου και τρομοκρατίας, αντιπαραθέσεις όμως, που θα τους έφερναν πιο κοντά στις εσωτερικές αντιθέσεις του καπιταλισμού (McLaren & Farahmandpur, 2013). Έτσι, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, γενικά συντηρείται, ακόμη και τώρα που γράφονται ετούτες εδώ οι αράδες (Άνοιξη 2026 – Πόλεμος ΗΠΑ & Ισραήλ με Ιράν, επίθεση του Ισραήλ στο Λίβανο), η αστική ιδεολογία

περί «ουδετερότητας» της επιστήμης. Από την άλλη όμως, ακόμη και όταν γίνεται κριτική στις διάφορες μορφές ιμπεριαλισμού, στο πλαίσιο της παιδαγωγικής, γίνεται κατακερματισμένα και μεμονωμένα, χωρίς τη διάθεση για πλήρη ρήξη με τις κοινωνικές δομές στήριξης του καπιταλιστικού, ιμπεριαλιστικού επιστητού. Είναι τώρα η κατάλληλη στιγμή, να γράψουμε εδώ πως, ο Κώστας Σκορδούλης στο blog του, και στο κείμενο *Τι είναι και τη ζητάει η Κριτική Εκπαίδευση*, ως εισαγωγικό σημείωμα στην αλλαγή Παραδείγματος (κατά Kuhn), που συντελείται στην εκπαίδευση με το Παράδειγμα της Επαναστατικής Κριτικής Παιδαγωγικής του Peter McLaren, γράφει:

Η Κριτική Εκπαίδευση είναι ένας χώρος που φιλοδοξεί να ενσωματώσει την παράδοση της Κριτικής Παιδαγωγικής του Πάουλο Φρέϊρε με την μαρξιστική παράδοση των θεωρητικών προσεγγίσεων στην εκπαίδευση και την διαρκώς ανανεούμενη εμπειρία των κοινωνικών κινημάτων αντίστασης. Η πρώτη προσπάθεια εμπλουτισμού και ανανέωσης της Κριτικής Παιδαγωγικής έγινε από τον Peter McLaren όταν διαπιστώθηκε ότι οι κριτικοί παιδαγωγοί της παράδοσης του Paulo Freire στις ΗΠΑ, έδειχναν τάσεις ενσωμάτωσης και συμβιβασμού με τις κυρίαρχες παιδαγωγικές απόψεις, αγνοώντας ότι η ριζική αλλαγή στην εκπαίδευση απαιτεί και μια ριζική αλλαγή των κοινωνικών δομών που τη στηρίζουν. Ο Peter McLaren εισήγαγε την «Επαναστατική Κριτική Παιδαγωγική» σε μια προσπάθεια διαφοροποίησής του από αυτό το κυρίαρχο κλίμα, ερχόμενος ταυτόχρονα σε ρήξη με τον μεταμοντερνισμό, καλώντας επί της ουσίας, για επιστροφή στον Μαρξ και στην «κοινωνική τάξη» ως εννοιολογικό εργαλείο ανάλυσης (‘Kostas Skordoulis’, 2014).

Στο σημείο αυτό, να επισημάνουμε πως, Οι McLaren και Farahmandpur, στο βιβλίο *Για μια Παιδαγωγική της Αντίστασης*, σε επιστημονική επιμέλεια Κώστα Σκορδούλη και μετάφραση Κώστα Θεριανού, στη σελίδα 85, αναφέρουν:

Η κριτική του καπιταλισμού από τον Πάουλο Φρέϊρε, ιδιαίτερα η κριτική της ταξικής εκμετάλλευσης, έχει αγνοηθεί από τους κριτικούς παιδαγωγούς που λειτουργούν στο πεδίο της μεταμοντέρνας θεωρίας και των πολιτισμικών σπουδών. Ιδιαίτερα στα πρώτα έργα του, ο Φρέϊρε (1978) όρισε την εκπαίδευση ως ιδεολογική και πολιτική δραστηριότητα, στενά δεμένη με την κοινωνική παραγωγή. Υποστήριξε ότι η κριτική παιδαγωγική ενδυναμώνει τους μαθητές και τους εργαζόμενους, προκειμένου και να ταξινομήσουν τη γνώση,

διαφοροποιώντας την αστική ιδεολογία από την ιδεολογία της εργατικής τάξης, την αστική κουλτούρα από την κουλτούρα της εργατικής τάξης και τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης από τα συμφέροντα της εργατικής τάξης (McLaren & Farahmandpur, 2013, σ. 85).

Στα πλαίσια λοιπόν του μεταμοντέρνου, η Κριτική Παιδαγωγική δείχνει να έχει ενσωματωθεί στο σύστημα με την έννοια της χειραγώγησης από αυτό (McLaren & Farahmandpur, 2013). Στο σημείο ετούτο, θέτουμε το ερώτημα: Μπορούν σχετικά κείμενα από το αρχειακό υλικό του *SftP*, να βοηθήσουν στη διάλυση του «μεταμοντέρνου νέφους» και να μας υπενθυμίσουν πως επιβάλλεται ριζοσπαστική στροφή προς μια Επαναστατική Κριτική Παιδαγωγική, εκεί που ο Peter McLaren, συναντά τον αναλλοίωτο Paulo Freire για μια ριζική κοινωνική μεταβολή, μέσα από τον κλασικό Μαρξισμό; Θεωρούμε πως η απάντηση είναι «ναι» και αυτό θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε αμέσως παρακάτω, μέσα από την ανάλυση επιλεγμένων κειμένων του *SftP* που σχετίζονται με την Εκπαίδευση.

Έτσι, στο τεύχος **Vol.IV No. 6 Νοέμβρης 1972** και στις σελίδες 22 έως 24, συναντάμε το άρθρο ***Pedagogy of the Oppressed by Paulo Freire – A Review – Η Αγωγή του Καταπιεζόμενου του Πάουλο Φρέιρε – Μια Κριτική:***

Το βιβλίο του Πάουλο Φρέιρε «*Η Αγωγή του Καταπιεζόμενου*» (Νέα Υόρκη, Herder and Herder, 1970) είναι ένα κρίσιμο βιβλίο για όλους όσους αναζητούν εναλλακτικούς τρόπους στη διδασκαλία της επιστήμης – τρόπους που βασίζονται και επηρεάζουν την κοινωνική, πολιτική και οικονομική πραγματικότητα του σύγχρονου κόσμου. Είναι ένα βιβλίο για όσους θέλουν να κάνουν την επιστήμη πραγματικά πολύτιμη για τον λαό. Ωστόσο, δεν είναι βιβλίο για τη διδασκαλία της επιστήμης αυστηρά, αλλά εκεί ακριβώς έγκειται η αληθινή του αξία. Ασχολείται με μια μέθοδο αντίληψης της πραγματικότητας που τονίζει την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων ως μέσο ανάπτυξης των αντιληπτικών και αναλυτικών τους δυνατοτήτων. Η αληθινή εκπαίδευση, σύμφωνα με τον Φρέιρε, οδηγεί στην απελευθέρωση και κατά συνέπεια, στο βαθμό που καταπνίγει ή ενθαρρύνει την ελευθερία, η διαδικασία της εκπαίδευσης είναι ένα ισχυρό πολιτικό εργαλείο. Αυτό το βιβλίο δημιουργεί έναν ζωτικό δεσμό μεταξύ εκπαίδευσης και πολιτικής που όλοι μας, που ισχυριζόμαστε ότι έχουμε ριζοσπαστικές απόψεις και θέλουμε να βοηθήσουμε με οποιαδήποτε μορφή ριζοσπαστικής πολιτικής οργάνωσης, θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη.

Είναι φανερό ότι το περιοδικό αντιμετωπίζει την εκπαίδευση ως εργαλείο χειραφέτησης από τον καπιταλισμό και δεν περιορίζεται σε μεθόδους διδασκαλίας τη επιστήμης αποσυνδεδεμένες από την κοινωνικοοικονομική δομή, όπως συμβαίνει με τις φιλελεύθερες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση και την αυτοανάπτυξη, που προσπαθούν να απελευθερώσουν τα άτομα από το κοινωνικό στοιχείο (McLaren & Farahmandpur, 2013). Το άρθρο καταλήγει στο εξής:

Το βιβλίο του Φρέιρε προσπαθεί να τονίσει πώς η εκπαίδευση για την ελευθερία πρέπει να ξεκινήσει εσωτερικά, με τη συνείδηση εκείνων που θα ήθελαν να λειτουργήσουν ως δάσκαλοι. Αν είμαστε σοβαροί στους δηλωμένους στόχους μας να οργανωθούμε μέσα στις επιστημονικές, τεχνικές και πανεπιστημιακές κοινότητες, να συνεργαστούμε με τους ανθρώπους σε αυτές τις κοινότητες σε ένα κοινό έργο για την κατάργηση της καταπίεσης (και αυτό σημαίνει πρώτα να καταργήσουμε τον καπιταλισμό), τότε πρέπει να ωριμάσουμε ώστε να αναγνωρίσουμε τους καταπιεστές μέσα μας. Το βιβλίο του Freire είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα προς αυτόν τον στόχο.

Στις σελίδες 9 – 10 του τεύχους **Vol.III No.3 Ιούλης 1971** εκτείνεται το άρθρο **Actions at NSTA - Δράσεις στην NSTA** (*National Science Teachers Association – Εθνικός Σύλλογος Εκπαιδευτικών Φυσικών Επιστημών*) το οποίο περιγράφει την προετοιμασία, τη δράση και τον απολογισμό μιας ομάδας επιστημόνων/νισσών και εκπαιδευτικών από την περιοχή της Βοστώνης (*Boston Science Teaching Collective - Συλλογικότητα Διδασκαλίας Επιστημών της Βοστώνης*), οι οποίοι/ες συμμετείχαν στο ετήσιο συνέδριο του NSTA στην Ουάσιγκτον, στα τέλη Μαρτίου του 1971. Στη σελίδα 9, διαβάζουμε:

*Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένα από τα σημαντικότερα μέσα με τα οποία διατηρείται η εξουσία της άρχουσας τάξης σε αυτή τη χώρα. Αυτή η διαδικασία μπορεί να παρατηρηθεί πολύ καθαρά στην εκπαίδευση των φυσικών επιστημών. (Για μια πιο λεπτομερή δήλωση αυτής της θέσης και μερικά από τα επιχειρήματα που τη στηρίζουν, δείτε τα αποσπάσματα του φυλλαδίου μας που δημοσιεύονται σε αυτό το τεύχος***) Πιστεύουμε ότι ένα από τα καθήκοντά μας είναι να αναπτύξουμε μια ριζοσπαστική ανάλυση της εκπαίδευσης στις φυσικές επιστήμες και να προτείνουμε τρόπους με τους οποίους μαθητές και εκπαιδευτικοί μπορούν να συνειδητοποιήσουν το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της επιστήμης. Επιπλέον, πρέπει να αγωνιστούμε ενάντια στη χρήση του*

προγράμματος σπουδών των φυσικών επιστημών στο γυμνάσιο ως μέσο διαιώνισης της ταξικής δομής της κοινωνίας. Ταυτόχρονα, είναι επίσης ζωτικής σημασίας να παρέχουμε στους ανθρώπους τη γνώση που θα τους επιτρέψει να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της τεχνολογίας. Για να επιτύχουμε τους στόχους μας, θα είναι απαραίτητο να γκρεμίσουμε τα εμπόδια μεταξύ των εκπαιδευτικών φυσικών επιστημών, των επιστημόνων και των μαθητών, έτσι ώστε όλοι να μπορούν να αγωνιστούν μαζί για την αλλαγή.

Στο τεύχος του Δεκεμβρίου του Science for the People, δύο καθηγητές εκπαίδευσης φυσικών επιστημών από το Πανεπιστήμιο της Βοστώνης έβγαλαν μια ανακοίνωση ζητώντας βοήθεια για την οργάνωση στο ετήσιο συνέδριο του Εθνικού Συλλόγου Εκπαιδευτικών Φυσικών Επιστημών (NSTA). Στις αρχές Φεβρουαρίου, μια ομάδα 12 έως 15 ατόμων συναντιόταν εβδομαδιαία στη Βοστώνη για να προετοιμαστεί για το συνέδριο, το οποίο επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στα τέλη Μαρτίου, και για να συζητήσει τον ρόλο της εκπαίδευσης των φυσικών επιστημών σε αυτή τη χώρα. Η ομάδα περιλάμβανε 6 καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 7 ερευνητές και τους δύο πανεπιστημιακούς που είχαν την αρχική ιδέα από το Πανεπιστήμιο της Βοστώνης.

Στη σελίδα 10, διαβάζουμε:

Την επόμενη μέρα, φορτώσαμε τη βιβλιογραφία μας και τον κόσμο σε μερικά αυτοκίνητα (και αεροπλάνα) και κατευθυνθήκαμε προς την Ουάσινγκτον.

Στη σελίδα 10, περιγράφεται η δράση στο συνέδριο. Η ομάδα έφτασε στην Ουάσινγκτον και στήθηκε άμεσα σε ένα κεντρικό σημείο του ξενοδοχείου. Η δράση της ομάδας συνοψίζεται, σύμφωνα με το άρθρο, στα εξής βασικά σημεία:

- Πουλούσαν την αριστερή βιβλιογραφία τους και το φυλλάδιό τους.
- Διοργάνωσαν προβολές ταινιών και βραδινά εργαστήρια, τα οποία παρακολούθησαν περίπου 500 άτομα.
- Χρησιμοποίησαν ακόμα και το επίσημο φωτοτυπικό μηχάνημα του συνεδρίου για να τυπώσουν μια αφίσα.
- Σε ένα βραδινό εργαστήριο, η ομάδα και περίπου 40 σύνεδροι, ψήφισαν δύο ψηφίσματα, ένα κατά του πολέμου στο Βιετνάμ και ένα για την πολιτική καταστολή στις ΗΠΑ.

Όταν η ομάδα προσπάθησε να παρουσιάσει τα ψηφίσματα στην επίσημη επιτροπή, η ηγεσία του NSTA αντέδρασε με αντιδημοκρατικό τρόπο.

Συζητώντας τα ψηφίσματα, ο πρόεδρος της Επιτροπής Θεμάτων επεσήμανε ότι καμία ψηφοφορία πάνω στα ψηφίσματα δεν ήταν δεσμευτική για την Επιτροπή... και ότι, ως εκ τούτου, συνιστούσε την ανεπιφύλακτη αποδοχή των ψηφισμάτων της Επιτροπής.

Τελικά, η πλειοψηφία των συνέδρων αποφάσισε να μην ψηφίσει κανένα ψήφισμα, με το αιτιολογικό ότι τα θέματα ήταν πολύ περίπλοκα. Στη σελίδα 10, διαβάζουμε:

Η αντίθεση ανάμεσα στην ανοιχτή, ελεύθερη συζήτηση που είχαμε το προηγούμενο βράδυ και στις ξεκάθαρα αντιδημοκρατικές τακτικές που χρησιμοποίησε η ηγεσία, απεικόνισε άμεσα ορισμένες πτυχές της πολιτικής μας ανάλυσης. Η τρομακτική πτυχή ήταν η απόφαση της πλειοψηφίας να μην εμπλακεί στη λήψη αποφάσεων. Αυτή η στάση είναι αποτέλεσμα μιας μακράς διαδικασίας εκπαίδευσης, μέρος της οποίας είναι αναμφίβολα το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα ενάντια στο οποίο αγωνιζόμαστε.

Παρά την αποτυχία στα ψηφίσματα, η ομάδα ήρθε σε επαφή με περίπου 80 εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρθηκαν για τη δράση και τη φιλοσοφία της. Επίσης στη σελίδα 10, διαβάζουμε:

Μια σειρά από σχόλια εκπαιδευτικών στο συνέδριο έδειξαν ότι τα εργαστήρια, οι συζητήσεις, οι ταινίες μας κ.λπ. τους είχαν κάνει να αποφασίσουν, για πρώτη φορά, πού βρίσκονταν σε ορισμένα ζητήματα. Πολλοί ήταν ενθουσιασμένοι με το φυλλάδιό μας. Φτάσαμε σε πολλούς εκπαιδευτικούς και, τις τελευταίες δύο ημέρες, παρατηρήσαμε μεγάλο ενδιαφέρον για τη διατήρηση επαφής μαζί μας και για την οργάνωση για τα περιφερειακά και τα επόμενα συνέδρια NSTA.

Το πιο σημαντικό ήταν ότι οι εκπαιδευτικοί ήθελαν να μάθουν πώς δημιουργήσαμε την ομάδα μας, ώστε να μπορέσουν να κάνουν το ίδιο στις περιοχές τους.

Μετά το συνέδριο, η ομάδα της Βοστώνης συνέχισε τις συναντήσεις της, εστιάζοντας στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. διδασκαλία της οικολογίας) και στη δικτύωση με άλλους εκπαιδευτικούς σε εθνικό επίπεδο, καλώντας τους να σχηματίσουν ανάλογες ομάδες. Σελίδα 10:

Ως αποτέλεσμα των εμπειριών μας, πιστεύουμε ότι η συνεργασία επιστημόνων και καθηγητών φυσικών επιστημών έχει τεράστιες δυνατότητες. Συνιστούμε

ανεπιφύλακτα να δημιουργηθούν ομάδες σαν τη δική μας σε ολόκληρη τη χώρα. Έχουμε μια λίστα με καθηγητές φυσικών επιστημών από πολλές πολιτείες που θα ήθελαν να κάνουν τέτοιες επαφές. Όσοι από εσάς ενδιαφέρεστε, παρακαλούμε γράψτε μας (στη διεύθυνση: c/o George Hein, 19 Fairmont Ave., Newton, Mass., 02158) και θα σας στείλουμε τα ονόματα των καθηγητών φυσικών επιστημών στην περιοχή σας και αντίγραφα του φυλλαδίου μας που μπορούν να παρέχουν αρχικά θέματα συζήτησης. Ακόμα και χωρίς ονόματα, υπάρχουν πολλοί τρόποι επικοινωνίας με άτομα που θα σας επιτρέψουν να σχηματίσετε μια ομάδα επιστημονικής εκπαίδευσης στην περιοχή σας. Δείτε αν υπάρχουν ριζοσπαστικές ομάδες εκπαιδευτικών στην περιοχή σας. (Η Boston Red Pencil Collective μόλις άνοιξε ένα Κέντρο Εκπαιδευτικών στη Βοστώνη.) Εάν υπάρχει σχολή εκπαίδευσης ή κολλέγιο εκπαιδευτικών, δείτε αν είναι δυνατόν να κάνετε επαφές μέσω του ίδιου του κολεγίου ή μέσω μεμονωμένων εκπαιδευτικών επιστημονικής εκπαίδευσης. Ή, καλέστε μια συνάντηση και αναρτήστε φυλλάδια που το διαφημίζουν στα τμήματα επιστημών των σχολείων. Κάντε το!

Boston Science Teaching Collective

***Τα «αποσπάσματα του φυλλαδίου μας που δημοσιεύονται σε αυτό το τεύχος» (το φυλλάδιο που ετοίμασε η ομάδα για το συνέδριο του NSTA) βρίσκονται στο ίδιο τεύχος, αμέσως μετά το άρθρο *Actions at NSTA*. Πρόκειται για το άρθρο με τίτλο **Science Teaching – A Critique - Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Μια Κριτική**, το οποίο εκτείνεται από τη σελίδα 11 έως τη σελίδα 13. Ακολουθεί η πλήρης μετάφραση αυτού του άρθρου – μπροσούρας και το παραθέτουμε ολόκληρο, διότι το θεωρούμε πολύ σημαντικό για την Κριτική Εκπαίδευση.

Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Μια Κριτική

[Σελίδα 11]

Το ακόλουθο είναι ένα απόσπασμα από ένα φυλλάδιο που ετοιμάστηκε από την ομάδα διδασκαλίας φυσικών επιστημών του SESPA της περιοχής της Βοστώνης για το συνέδριο του Εθνικού Συλλόγου Εκπαιδευτικών Φυσικών Επιστημών (NSTA) στην Ουάσινγκτον. Διανεμήθηκε σε αρκετές χιλιάδες εκπαιδευτικούς

φυσικών επιστημών στο συνέδριο. Αυτή η έκδοση περιλαμβάνει κάποιες μικρές τροποποιήσεις του αρχικού κειμένου. Ελπίζουμε ότι το άρθρο θα προκαλέσει συζήτηση για αυτό το σημαντικό θέμα στο *Science for the People*.

Το φυλλάδιο ξεκινούσε με μια εισαγωγή της ομάδας και μια ανάλυση του SESPA για τον ρόλο της επιστήμης σε αυτή τη χώρα. Αφού περιέγραψε τη δύσκολη θέση των επιστημόνων που αναγνωρίζουν τη δική τους εκμετάλλευση, το φυλλάδιο προχώρησε στη συζήτηση του ρόλου της εκπαίδευσης των φυσικών επιστημών. Για αντίγραφα ολόκληρου του φυλλαδίου γράψτε: SESPA, Science Teaching Group, 9 Walden Street, Jamaica Plain, Mass. 02130.

Ένα εκπαιδευτικό σύστημα αντανακλά τους σκοπούς της κοινωνίας την οποία υπηρετεί. Αν ο σκοπός της κοινωνίας μας είναι να προάγει την εταιρική ανάπτυξη, μπορούμε να περιμένουμε ότι το εκπαιδευτικό μας σύστημα θα το αντικατοπτρίζει αυτό. Πιστεύουμε ότι πολλά από τα υλικά, τις μεθόδους και τα προγράμματα σπουδών που χρησιμοποιούνται σήμερα στη διδασκαλία των φυσικών επιστημών κάνουν ακριβώς αυτό.

Στην τάξη, επικρατεί ο μύθος μιας απολιτικής, καλοπροαίρετης επιστήμης. Η εκπαίδευση ενός επιστήμονα περιλαμβάνει μια ολική βύθιση σε τεχνικό υλικό με ελάχιστη, αν όχι καθόλου, ιστορική ή φιλοσοφική προοπτική. Η ερευνητική παραγωγικότητα είναι το μέτρο της αξίας, καθώς ο φοιτητής αποκτά δεξιότητα σε ένα εξειδικευμένο πεδίο. Τα τεχνικά ζητήματα απομονώνονται από κάθε κοινωνική και οικονομική θεώρηση, πέρα από το κύρος και την οικονομική ανταμοιβή.

Τα μαθήματα σχεδιάζονται για να επιλέγουν και να διαχωρίζουν τους υποψήφιους επιστήμονες από τους συμφοιτητές τους. Η έμφαση δίνεται στον ανταγωνισμό και την ατομική αριστεία αντί για τη συνεργασία και την κοινή εμπειρία. Ο επιτυχημένος φοιτητής οδηγείται στο να βλέπει τον εαυτό του ως μέλος μιας ελίτ διανοητικής τάξης με δέσμευση στις αυταρχικές δομές του παρόντος συστήματος. Το τελικό προϊόν αυτής της εκπαίδευσης είναι ένας στενόμυαλος ειδικός, κατηχημένος να εκτελεί επιστημονικά θαύματα σε ένα πολιτικό κενό, ένα αξιόπιστο όργανο της δομής εξουσίας.

Για τους φοιτητές που δεν ακολουθούν επιστημονικές σπουδές, το πρόγραμμα σπουδών είναι δομημένο με τέτοιο τρόπο ώστε να τους αφήνει να αισθάνονται

σαστισμένοι, απογοητευμένοι και ανήμποροι απέναντι στην τεράστια δύναμη της τεχνολογίας και εκείνων που την ελέγχουν.

Σε πολλά από τα διαθέσιμα υλικά υπάρχει ένα «κρυφό πρόγραμμα σπουδών» που μεταφέρει τους κοινωνικούς μύθους οι οποίοι διαιωνίζουν τον έλεγχο των ανθρώπων μέσω της τεχνολογίας. Για παράδειγμα, σε «εκπαιδευτικές» ταινίες που παρέχονται από πετρελαϊκές εταιρείες, την τηλεφωνική εταιρεία ή τη NASA, οι επιστήμονες παρουσιάζονται ως αλάνθαστοι ειδήμονες. Το μήνυμα, αν και ποτέ δεν διατυπώνεται ανοιχτά, είναι σαφές: Οι εταιρείες και ο στρατός, μέσω της τεράστιας δύναμης της τεχνολογίας, είναι παντοδύναμοι. Είστε απόλυτα εξαρτημένοι από την καλοσύνη τους.

Το πλαίσιο για τον ακραίο καταμερισμό εργασίας και τη διαιώνιση της δομής των κοινωνικών τάξεων είναι ενσωματωμένο στα σχολεία. Για να κατανοήσουμε αυτό το σημείο πιο καθαρά, σκεφτείτε για παράδειγμα το πρόγραμμα σπουδών φυσικής PSSC. Προφανώς, το PSSC προσέφερε πολλές βελτιώσεις σε σχέση με τα προηγούμενα προγράμματα σπουδών φυσικής, πράγμα που μαρτυρά το ταλέντο των σχεδιαστών του. Φανταζόμαστε ότι πολλοί εκπαιδευτικοί και μαθητές θα εκτιμούσαν ορισμένα από τα οικονομικά πειράματα και τις ταινίες του PSSC. Αλλά το μάθημα PSSC γράφτηκε από ερευνητές φυσικούς για υποψήφιους ερευνητές φυσικούς. Μεταφέρει το μάθημα

[Σελίδα 12]

ότι ο λόγος για να ασχοληθεί κανείς με την επιστήμη είναι να αναπτύξει ερευνητικές δεξιότητες. Οι κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές της επιστήμης θεωρούνται εκτός ορίων.

Τα νέα προγράμματα σπουδών φυσικών επιστημών συχνά έρχονται με τη μορφή ενός ολοκληρωμένου πακέτου. Το προ-συσχευασμένο πρόγραμμα σπουδών παρέχει ένα πλαίσιο για άκαμπτη παρακολούθηση και κατηγοριοποίηση (*tracking*). Αυτό είναι εμφανές, για παράδειγμα, στο τριπλό πρόγραμμα σπουδών βιολογίας BSCS. Αλλά μια ακόμη πιο άκαμπτη παρακολούθηση προκύπτει έμμεσα από την έμφαση των προγραμμάτων σπουδών φυσικών επιστημών στην «καθαρή επιστήμη» (απομακρυσμένη από την καθημερινή εμπειρία) σε αντίθεση με την πρακτική επιστήμη. Ο διαχωρισμός μεταξύ «ακαδημαϊκών» μαθητών που παρακολουθούν χημεία και εκείνων που παρακολουθούν

εργαστήρια αντί αυτής, είναι σαφές. Ο μαθητής της χημείας δεν μαθαίνει πώς να σκληραίνει ένα ατσάλινο εργαλείο και ο μαθητής του εργαστηρίου δεν μαθαίνει για την κρυσταλλική δομή. Ο μελλοντικός επιστήμονας στερείται επίσης την ελευθερία, όπως και ο μηχανικός. Εξαρτάται από την ύπαρξη μιας τάξης εργατών για να εκτελούν τέτοιες εργασίες για εκείνον, και μαθαίνει από πολύ νωρίς στο σχολείο ότι έτσι πρέπει να είναι τα πράγματα.

Οι μαθητές και οι δάσκαλοί τους μπορούν να αντιληφθούν αυτές τις ανάγκες καλύτερα από τις εταιρείες εκπαιδευτικού εξοπλισμού (οι οποίες λειτουργούν, άλλωστε, με γνώμονα την ανάγκη τους για κέρδος). Τα κονδύλια θα πρέπει να δίνονται απευθείας σε εκπαιδευτικούς και μαθητές για να τα χρησιμοποιούν σύμφωνα με τις αμοιβαία συμφωνημένες εκπαιδευτικές τους ανάγκες· σίγουρα μέρος της εκμάθησης της χρήσης του τεχνολογικού κόσμου πρέπει να είναι η διαδικασία αναζήτησης και επιλογής των εργαλείων που χρειάζονται για να μάθουν.

Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού Φυσικών Επιστημών

Ο εκπαιδευτικός σε αυτή την κοινωνία καταπιέζεται από δυσμενείς συνθήκες εργασίας, χαμηλή αμοιβή και, το πιο σημαντικό, έλλειψη εξουσίας λήψης αποφάσεων. Δεν έχει κονδύλια για να αγοράσει εξοπλισμό με τον οποίο θα μπορούσαν να δουλέψουν εκείνος και οι μαθητές. Οι κρίσιμες αποφάσεις - τι να μάθουν, τι εργαλεία να χρησιμοποιήσουν - αφαιρούνται από τον μαθητή και τον δάσκαλο και μεταφέρονται σε κάποιον ειδικό προγραμμάτων σπουδών που έχει την αγοραστική δύναμη ή σε κάποιον ακαδημαϊκό σχεδιαστή προγραμμάτων σπουδών που έχει μια προκατειλημμένη και στενόμυαλη αντίληψη για το τι χρειάζονται οι μαθητές.

Η επιστήμη είναι ένα πολιτικά φορτισμένο μάθημα που οι εκπαιδευτικοί καλούνται να το διαχειριστούν με «ουδέτερο» τρόπο. Δεν είναι περίεργο που οι μαθητές απογοητεύονται όταν, για παράδειγμα, ένας δάσκαλος προσπαθεί να συζητήσει τα προβλήματα της οικολογίας χωρίς να συζητά την πολιτική και τα οικονομικά της κατανάλωσης και των αποβλήτων. Ένα άλλο πολύ σοβαρό πρόβλημα είναι ότι ο εκπαιδευτικός φυσικών επιστημών δεν έχει πρόσβαση στην επιστημονική έρευνα καθώς αυτή εξελίσσεται. Οι μαθητές το αντιλαμβάνονται αυτό και η σχέση μεταξύ δασκάλου και μαθητή διακυβεύεται περαιτέρω.

Τι Θέλουμε

Δεν προσποιούμαστε ότι έχουμε όλες τις απαντήσεις στα προβλήματα της εκπαίδευσης των φυσικών επιστημών στην Αμερική, αλλά έχουμε κάποιες ιδέες.

[Σελίδα 13]

Θέλουμε ένα τέλος σε κάθε είδους παρακολούθηση και κατηγοριοποίηση (tracking) - οικονομική (επαγγελματικά εργαστήρια έναντι ακαδημαϊκών προγραμμάτων) και βασισμένη στο φύλο («οικιακή οικονομία» έναντι «εργαστηρίου»). Θέλουμε η έμφαση να μετατοπιστεί από την εκπαίδευση υποψήφιων τεχνικών στην παροχή πρόσβασης σε πραγματικά εργαλεία.

Θέλουμε οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί να έχουν την ευκαιρία και τη δύναμη να αναπτύξουν τα δικά τους προγράμματα σπουδών. Αυτό σημαίνει ότι κάθε τάξη θα πρέπει να έχει τον δικό της προϋπολογισμό για βιβλία και εξοπλισμό. Θέλουμε οι εκπαιδευτικοί να έχουν επαρκή χρηματοδότηση και ελεύθερο χρόνο για να αναπτύσσουν τα δικά τους υλικά, όπως ταινίες, αντί να βασίζονται στην προπαγάνδα της βιομηχανίας και του στρατού. Θα θέλαμε να δούμε μουσεία, συνδεδεμένα με αστικά σχολικά συστήματα, σχεδιασμένα και υλοποιήσιμα από εκπαιδευτικούς, όπου οι μαθητές θα μπορούσαν πραγματικά να εργάζονται με ειδικό εξοπλισμό.

Είναι προφανές ότι αυτά τα αιτήματα δεν είναι συμβατά με το σύστημα αξιών του καπιταλισμού που θέτει την επιδίωξη του κέρδους πάνω από την ανθρώπινη ευημερία. Όπως λέει ο Τζόνναθαν Κόζολ: «Το σχολείο δεν μπορεί ταυτόχρονα να κοινωνικοποιεί σύμφωνα με τις αξίες ενός καταπιεστή και να μοχθεί για την απελευθέρωση και τη δύναμη των καταπιεσμένων. Αν η καινοτομία είναι βαθιά, είναι ανατρεπτική. Αν είναι ανατρεπτική, είναι ασύμβατη με την πρωταρχική ευθύνη του δημόσιου σχολείου. Τα δημόσια σχολεία μπορεί να είναι ανεπαρκή, αρχαϊκά, παλιά και μη ελκυστικά, αλλά δεν είναι αυτοκαταστροφικά.» (Πρόσφατο άρθρο στους New York Times). Οι αλλαγές δεν θα συμβούν χωρίς αγώνα. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει, για παράδειγμα, να είναι προετοιμασμένοι να απεργήσουν (ίσως μαζί με τους μαθητές) για να απαιτήσουν αξιοπρεπείς αποδοχές, αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και μια ευκαιρία να δημιουργήσουν για τους μαθητές τους ένα ουσιαστικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Τον περασμένο

χρόνο, χιλιάδες εκπαιδευτικοί και μαθητές σε όλη τη χώρα απεργούσαν για τέτοια αιτήματα. Υποστηρίζουμε αυτές τις απεργίες.

Υπάρχουν πολλά άλλα πράγματα που μπορούμε να κάνουμε τώρα για να αρχίσουμε να επιφέρουμε τις αλλαγές που θέλουμε. Υπάρχει τώρα μια σημαντική εναλλακτική συλλογή έντυπου υλικού και ταινιών που ασχολούνται με την εκπαίδευση και τα προβλήματα της τεχνολογίας, η οποία μπορεί να είναι χρήσιμη στους εκπαιδευτικούς. Φέραμε ένα μικρό δείγμα μαζί μας.* Υπάρχουν ομάδες ανθρώπων διάσπαρτες σε όλη τη χώρα με κοινωνικά οράματα παρόμοια με τα δικά μας που εργάζονται πάνω σε αυτά τα προβλήματα. Θα πρέπει να οικοδομήσουμε τοπικές οργανώσεις επιστημόνων και εκπαιδευτικών ως μέρος ενός εθνικού δικτύου πρόσβασης για να συναντιούνται οι άνθρωποι, να μοιράζονται υλικά και να συνεργάζονται για να αρχίσουμε να κάνουμε την επιστήμη να υπηρετεί τον λαό.

* Η βιβλιογραφία που φέραμε μαζί μας περιλάμβανε: *The Destruction of Indochina* (Stanford Biology Group); *The Earth Belongs to the People* και *Ξασ- A Thousand Years of Struggle* (People's Press, 968 Valencia, San Francisco, 94110); *This Magazine is About Schools* (56 Esplanade St. E., Suite 401, Toronto 215, Ontario); *The Red Pencil* (c/o Phyllis Ewen, 131 Magazine St., Cambridge, Mass. 02139); *Education - An American Problem*; *Jumping the Track*; *The Making of a Pollution-Industrial Complex*; *The Politics of Ecology* (New England Free Press, 791 Tremont St., Boston, Mass. 02118); και, φυσικά, το περιοδικό *Science for the People*.

Οι ταινίες που προβάλλαμε περιλάμβαναν: *The Earth Belongs to the People*; *People's Park and High School Rising* (Boston Newsreel, 595 Mass. Ave., Cambridge, Mass. 02139); *Choosing to Learn* και *What They Want to Produce not What We Want to Become* (Educational Development Corporation, Newton, Mass.).

Science Teaching Group

(Ομάδα Διδασκαλίας Φυσικών Επιστημών)

Στο τεύχος **Vol.IV No.5 Σεπτέμβρης 1972**, όπως δηλώνεται στο **About This Issue - Σχετικά με αυτό το τεύχος**, στη σελίδα 3 του περιοδικού, όπου συνηθίζεται να γίνεται μια παρουσίαση της θεματογραφίας του κάθε τεύχους:

Το τεύχος του «Science for the People» του Γενάρη 1972 ανέφερε ότι υπήρχε ενδιαφέρον για ένα τεύχος με θέμα «Η διδασκαλία των φυσικών επιστημών από μια ριζοσπαστική προοπτική», και με τον κατάλληλο μήνα της επιστροφής στο σχολείο να πλησιάζει, κοιταχτήκαμε μεταξύ μας και είπαμε: «Ελάτε, ας εκδώσουμε ένα τεύχος για τη διδασκαλία των φυσικών επιστημών από μια ριζοσπαστική προοπτική!»

Εδώ δηλώνεται ξεκάθαρα ο ριζοσπαστισμός με τον οποίο το *SftP* αντιμετωπίζει την εκπαίδευση, μέσα από το αντικείμενο των φυσικών επιστημών. Η εισαγωγή, συνεχίζει ως εξής:

Αφού απορρίψαμε τη στεγνή, άσχετη, «αντικειμενική» διδασκαλία των φυσικών επιστημών που επικρατεί στα σχολεία σήμερα, πού στρεφόμαστε; Πολλές εναλλακτικές λύσεις «ελεύθερων σχολείων» θα αρκούνταν στο να κάνουν τις φυσικές επιστήμες «διασκεδαστικές»...

Αυτή η προσέγγιση βοηθά να χαλαρώσει η στεριότητα της επιστήμης, αλλά δεν εξηγεί καθόλου τις κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις της. Η συνάφεια της διδασκαλίας των επιστημών βρίσκεται στον κόσμο έξω από την τάξη.

Τα άρθρα που περιλαμβάνονται δεν είναι μόνο περιγραφές των μαθημάτων που δίνονται, αλλά περιλαμβάνουν επίσης τη δυναμική της σχέσης μαθητή-δασκάλου, καθώς τόσο η μέθοδος όσο και το περιεχόμενο χρειάζονται αναθεώρηση.

Και συνεχίζει με μια παρουσίαση της φιλοσοφίας της συντακτικής ομάδας του τεύχους, ενώ παραθέτει και τα ονόματα των συνεργατών της.

Λίγα λόγια για την ομάδα: Οι δύο επιζώντες από τα αρχικά επτά μέλη της ομάδας δεν είναι καθηγητές φυσικών επιστημών σε καμία περίπτωση. Ο ένας από εμάς είναι γραμματέας σε ένα πανεπιστημιακό τμήμα φυσικών επιστημών και ο άλλος είναι προγραμματιστής υπολογιστών. Αλλά προχωρήσαμε απτόητοι στη δημοσίευση αυτού του τεύχους, με έναν συνδυασμό άγνοιας και αφοσίωσης. Η άγνοιά μας έχει έκτοτε μειωθεί.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ: Rita Arditti, Dan Connell, H.N. Dobbs, David Jhirad, Περιφερειακή Αντιπολεμική Ομάδα Διδακτικού Προσωπικού και Φοιτητών της Νέας Υόρκης, Ομάδα Διδασκαλίας Φυσικών Επιστημών, Επιστήμη για το Βιετνάμ, Elliott Schiffman, Tom Strunk, Al Weinrub, Bill Zimmerman.

Το τεύχος έχει και αφιέρωση:

εις μνήμην

ΚΟΛΙΝ ΜΑΪΕΡ

3 Αυγούστου σε ηλικία 26 ετών

Ιδρύτρια του *Science for the People*, μέλος του *Helen Keller Collective*, βετεράνος πολλών δράσεων για την ειρήνη και ενάντια στην κακή χρήση της επιστήμης, βιοχημικός και μεταπτυχιακή φοιτήτρια, μια γυναίκα με γενναιόδωρο πνεύμα, θύμα ενός ανταγωνιστικού και αναίσθητου συστήματος. Σου υποσχόμαστε, Κολίν, όχι μόνο να συνεχίσουμε τον αγώνα ενάντια σε αυτό το σύστημα υποβάθμισης, αλλά και να μάθουμε από τη συλλογική μας αποτυχία πώς να είμαστε καλύτεροι άνθρωποι ο ένας για τον άλλον.

Στο τεύχος **Vol.VI No.4 Ιούλης 1974** εντοπίζουμε το άρθρο ***Science Teaching – Διδακτική των Φυσικών Επιστημών*** (σ. 35). Έχει ενδιαφέρον να παραθέσουμε αυτούσιο το εισαγωγικό σημείωμα που εμφανίζεται στην αρχή του άρθρου και δηλώνει την ίδρυση της μόνιμης στήλης *Science Teaching Column* (Στήλη για την Διδακτική των Φυσικών Επιστημών) στο περιοδικό:

Ξεκινάμε μια ειδική σελίδα για τη διδακτική των φυσικών επιστημών ως τακτική στήλη. Το πρώτο αυτό άρθρο βασίζεται σε μια επιστολή που περιγράφει μια πολιτική προσέγγιση στη διδακτική των φυσικών επιστημών και των μαθηματικών (σε ένα πανεπιστήμιο της πολιτείας της Νέας Υόρκης) και τον αγώνα για την υπεράσπισή της. Το πρόγραμμα στο *Old Westbury* έχει σχεδιαστεί με την αναγνώριση ότι οι μελλοντικοί «επιστήμονες πρέπει να έχουν πλήρη συνείδηση των κοινωνικών ευθυνών που φέρουν» και «πρέπει να γνωρίζουν τις πολιτικές και κοινωνικές επιπτώσεις των αποφάσεών τους». Θεωρούμε ότι αυτό το πρόγραμμα είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο λόγω όλων των τομέων που

ενσωματώνει: επιστήμη και πολιτική, μαθητές και καθηγητές, βασικές και προχωρημένες σπουδές, πράξη και θεωρία.

S.T.G (Science Teaching Group – Ομάδα Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών)

Το άρθρο παρουσιάζει το πρωτοποριακό, πολιτικά ενταγμένο πρόγραμμα διδασκαλίας επιστημών και μαθηματικών στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (SUNY) στο Old Westbury. Συγγραφέας είναι ο Sam Anderson (S.A.), μέλος της σχολής στο SUNY Old Westbury. Το κείμενο έχει τη μορφή επιστολής προς την Ομάδα Διδασκαλίας Φυσικών Επιστημών (Science Teaching Group - STG) της Βοστώνης. Περιγράφει την παιδαγωγική φιλοσοφία, τη δομή των μαθημάτων και τον αγώνα της σχολής να υπερασπιστεί αυτό το ριζοσπαστικό εκπαιδευτικό μοντέλο απέναντι σε μια εχθρική διοίκηση. Παραθέτουμε το άρθρο, εδώ:

Ρωτήσατε πώς παλεύουμε με τη διδασκαλία της επιστήμης της φύσης και των μαθηματικών στο Old Westbury. Πρώτα απ' όλα, το Old Westbury απαρτίζεται από 75% μαύρους, Πορτορικανούς και Ασιάτες φοιτητές και από 20% λευκούς φοιτητές που ανήκουν εργατική τάξη. Ο μέσος όρος ηλικίας τους είναι 27. Είμαστε μια νεανική σχολή, επίσης σε μεγάλο βαθμό έχουμε δυναμικό από τον Τρίτο Κόσμο. Δεν έχουμε τμήματα, μα θεματικές περιοχές προγραμμάτων (Επιστήμη και Τεχνολογία, Πολιτική, Οικονομία και Κοινωνία, Επιστήμες Υγείας και Αμερικανικές Σπουδές, Συγκριτική Ιστορία, Ιδέες και Πολιτισμοί· Επικοινωνιακές και Δημιουργικές Τέχνες και Εκπαίδευση). Τα μέλη της σχολής προσλαμβάνονται για μία από αυτές τις περιοχές, αλλά δεν περιορίζονται να διδάσκουν αποκλειστικά σε αυτό το πρόγραμμα. Έτσι, τόσο ο δάσκαλος όσο και ο φοιτητής, αποκτούν μια ολοκληρωμένη άποψη της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Είναι σαφές ότι έχουμε να κάνουμε με ανθρώπους που έχει καταπνιγεί κάθε τους περιέργεια, πόσο μάλλον η αντίληψη της αναγκαιότητας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας. Σε όλους τους έχει ειπωθεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ότι δεν μπορούν να κατανοήσουν τα μαθηματικά και τις επιστήμες επειδή τους λείπει η ευφυΐα. Πρέπει, αρχικά, να τους απο-εκπαιδεύσουμε. Είμαστε πολύ τυχεροί που έχουμε έναν μαύρο μαθηματικό ο οποίος — κατά τη διάρκεια των 12 ετών διδασκαλίας του σε μαύρα παιδιά και παιδιά από το Πόρτο Ρίκο — ανέπτυξε μια παιδαγωγική που κάνει μαθητές της τρίτης δημοτικού να περνούν τις κρατικές εξετάσεις μαθηματικών της ένατης τάξης. Αυτή η επιτυχία δεν ήταν η εξαίρεση,

αλλά ο κανόνας! Έτσι, αποφάσισε να προσπαθήσει να διδάξει ενήλικες με παρόμοιο τρόπο και να αρχίσει να εξαλείφει από το μυαλό τους, την ιδέα του αγχωτικού δασκάλου των μαθηματικών.

Δεν διαχωρίζουμε την αριθμητική από την άλγεβρα στο πιο στοιχειώδες μάθημά μας. Από εκεί, ο φοιτητής εισάγεται σε μια ανάπτυξη του Λογισμού, της Άλγεβρας και της Τριγωνομετρίας σε τρία εξάμηνα. Αυτή τη στιγμή εργαζόμαστε πάνω σε τρόπους χρήσης του υπολογιστή ως βοηθού του δασκάλου από σάρκα και οστά. Πιστεύουμε ότι είναι ζωτικής σημασίας να υπάρχει προσωπική επαφή με φοιτητές που είναι εξαιρετικά αποξενωμένοι από την επιστήμη και τους ανθρώπους της επιστήμης.

Στη Στοιχειώδη Μαθηματική Ανάλυση (Προ-λογισμός/Λογισμός), οι φοιτητές εργάζονται πάνω σε εφαρμογές των μαθηματικών σε όλες τις επιστήμες ή πάνω σε ένα ιστορικό, βιογραφικό ή καθαρά μαθηματικό θέμα (τι είναι η άλγεβρα πινάκων και πώς χρησιμοποιείται, αρχαιολογία, χρόνοι ημιζωής, λογάριθμοι και εκθετικά). Η κύρια έμφαση είναι να κάνουμε τον φοιτητή να διαβάσει και να αναλύει διαφορετικά κείμενα, περιοδικά και δοκίμια, έτσι ώστε μέχρι να φτάσουν στο τρίτο εξάμηνο, μεγάλο μέρος της δουλειάς να γίνεται μόνο από αυτούς και ο δάσκαλος να είναι ένας φιλικός σύμβουλος και καθοδηγητής.

Τα πιο προχωρημένα μαθήματα μαθηματικών σχετίζονται κατά το 85% με ανεξάρτητη μελέτη, με τις εργασίες να αποτελούν την κύρια μορφή αξιολόγησης. Οι φοιτητές θα σχηματίσουν, για παράδειγμα, μια συλλογικότητα Μιγαδικής Ανάλυσης και θα αποφασίσουν πόσα θα καλύψουν πέρα από το ελάχιστο που προτείνει ο δάσκαλος και αν θα υπάρχουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Ο δάσκαλος θα παρέχει στην ομάδα ένα εγχειρίδιο, μια λίστα περιοδικών και δοκιμίων, καθοδήγηση και βοήθεια στα δύσκολα σημεία, με μία ή δύο ώρες διάλεξης την εβδομάδα ή περισσότερες, ανάλογα με την πρόταση των φοιτητών. Αυτό που έχουμε στα σκαριά, αλλά όχι ακόμη σε λειτουργία, είναι ότι ένας φοιτητής που εισέρχεται στην Επιστήμη και Τεχνολογία περνάει από μια (πολιτική) διαδικασία απόκτησης μιας γενικής εικόνας της Επιστήμης και Τεχνολογίας και του πώς τα διαφορετικά μέρη αλληλεπικαλύπτονται και πώς λειτουργούν για μια ρατσιστική-καπιταλιστική κοινωνία, καθώς και πώς λειτουργούν για την ανάπτυξη σοσιαλιστικών κοινωνιών. Στη συνέχεια, ο

φοιτητής θα περνά δύο με τέσσερα χρόνια εστιάζοντας σε κάποιο συγκεκριμένο ή γενικό πεδίο εντός της Επιστήμης και Τεχνολογίας. Στο τελευταίο έτος, οι φοιτητές παρουσιάζουν την εργασία του πρότζεκτ τους στους νεότερους, τους τελειόφοιτους και τη σχολή. Η εργασία του πρότζεκτ πρέπει να έχει νόημα. Δεν μας απασχολεί (όπως τους αστούς επιστήμονες) το πόσο καλά μπορεί κάποιος να μυήσει τους άλλους με εσωτερικές γνώσεις και επιστήμη για την επιστήμη.

Αλλά έχω ζωγραφίσει μια ιδανική εικόνα, μακριά από την πραγματικότητα. Παλεύουμε για την επιβίωση ενάντια σε μια φαινομενικά φιλελεύθερη, ανίκανη, αντιδραστική, ρατσιστική διοίκηση που αισθάνεται υποχρεωμένη να καταστρέψει ό,τι λίγο έχουμε χτίσει τα τελευταία τρία χρόνια. Σε αυτό το σημείο, χάνουμε. Χάνουμε επειδή, φυσικά, το κράτος υποστηρίζει την αναθεώρηση και οι φοιτητές δεν είναι πολιτικά εκπαιδευμένοι στη σοβαρότητα της κατάστασης. Η σχολή στελεχώνεται κατά 55% από τον Τρίτο Κόσμο, αλλά είναι ομόφωνα ενωμένη στον αγώνα ενάντια στο κράτος και τη διοίκηση. Δεν έχω ξαναδουλέψει ποτέ ούτε έχω ακούσει για τόσο ενωμένη σχολή. Πίστεψέ με, δεν ήταν έτσι αρχικά, αλλά στην πορεία της ανάπτυξης του COW, ο ρατσισμός και ο ατομικισμός έχουν κάπως ελαχιστοποιηθεί...

Συμπερασματικά, το άρθρο τεκμηριώνει μια συλλογική, ριζοσπαστική προσπάθεια να οικοδομηθεί μια αντι-ελιτίστικη, πολιτικοποιημένη και κοινωνικά χρήσιμη επιστημονική εκπαίδευση για φοιτητές από καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες. Υπογραμμίζει τη σημασία της παιδαγωγικής που σέβεται τον φοιτητή, της συλλογικής οργάνωσης της μάθησης και της άρρηκτης σύνδεσης της επιστημονικής γνώσης με την κοινωνική πραγματικότητα και τον πολιτικό αγώνα. Τέλος, αναδεικνύει τη συνεχή πάλη ενάντια στο κατεστημένο για τη διατήρηση τέτοιων προοδευτικών θεσμών.

Στο τεύχος **Vol.VII No.3 Μάης 1975** στη σελίδα 33 και στη στήλη *Science Teaching* βρίσκεται το άρθρο **A Science and Society Course – Ένα Μάθημα για τη σχέση Επιστήμης και Κοινωνίας** στο οποίο η Fran Conrad, καθηγήτρια σε λύκειο της εργατικής τάξης κοντά στη Βοστώνη, περιγράφει την εμπειρία της από τη διδασκαλία ενός μαθήματος με τίτλο «Επιστήμη και Κοινωνία». Το μάθημα εξετάζει τρεις κατηγορίες κακής χρήσης της επιστήμης: 1) την επιστήμη στην υπηρεσία του κέρδους, 2) τη χρήση της επιστήμης για την ενίσχυση αντι-εργατικών ιδεολογιών και 3) την τεχνολογία ως μέσο κοινωνικού ελέγχου.

Η Conrad τονίζει ότι η σειρά παρουσίασης των θεμάτων είναι κρίσιμη. Αν ξεκινήσει με σύνθετες έννοιες, όπως ο κοινωνικός έλεγχος, πριν οι μαθητές κατανοήσουν την ταξική φύση της κοινωνίας, οδηγείται σε διδακτική αποτυχία. Για να την αντιμετωπίσει, προτείνει μια προοδευτική προσέγγιση, ξεκινώντας από απλά, καθημερινά παραδείγματα και χρησιμοποιώντας βιωματικές μεθόδους, όπως παιχνίδια ρόλων, για να οικοδομηθεί σταδιακά η κατανόηση σύνθετων κοινωνικών και πολιτικών δομών.

Τέλος, επισημαίνει τη σημασία του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και τη δυσκολία εύρεσης κειμένων που να ανταποκρίνονται στις αναγνωστικές δεξιότητες των μαθητών της, προτείνοντας τη συνεργασία εκπαιδευτικών για την παραγωγή του. Η επιτυχία του μαθήματος κρίνεται από τη σύνδεση της σχολικής γνώσης με την πραγματική ζωή και τους κοινωνικούς αγώνες.

Στο τεύχος **Vol.9 No.4 Ιούλης - Αύγουστος 1977** και στις σελίδες 38 και 39, εκτείνεται το άρθρο ***Inequality and Schools: A Conference - Ανισότητα και Σχολεία: Ένα Συνέδριο*** το οποίο φέρει τον υπότιτλο *19 Μαρτίου 1977 – Συντονισμός από την Ομάδα Διδασκαλίας Επιστημών (STG) SftP της Βοστώνης*, η οποία, από το 1971, εργάζεται για να αναδείξει το κοινωνικό και πολιτικό περιεχόμενο της επιστήμης στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι δράσεις της, περιλάμβαναν κριτική εκπαιδευτικού υλικού, ανάπτυξη δικού της υλικού, παρεμβάσεις σε συνέδρια εκπαιδευτικών και διοργάνωση ημερίδων.

Στη σελίδα 38, διαβάζουμε:

Κατά τα τελευταία χρόνια, καθώς η κρίση γύρω από τη μεταφορά μαθητών με λεωφορεία (busing) για την κατάργηση του φυλετικού διαχωρισμού και την ενσωμάτωση στα σχολεία της Βοστώνης εντάθηκε, αναζητήσαμε περιστασιακά τρόπους να ανταποκριθούμε ως μια ομάδα ριζοσπαστών εκπαιδευτικών φυσικών επιστημών.

Αρχικά, η ομάδα σχεδίαζε ένα συνέδριο με θέμα «Busing and Racism» (Μεταφορά Μαθητών και Ρατσισμός). Μετά από μελέτη, επικοινωνήσαν με άλλες ριζοσπαστικές ομάδες (π.χ. Ένωση Ριζοσπαστών Πολιτικών Οικονομολόγων) και εκπαιδευτικά σωματεία. Παρότι υπήρχε ενδιαφέρον, οι άλλες ομάδες δεν μπόρεσαν να δεσμευτούν οργανωτικά. Παράλληλα, η ομάδα αποφάσισε να διευρύνει το πεδίο του συνεδρίου ώστε να συμπεριλάβει ζητήματα τάξης και φύλου. Στη σελίδα 38, διαβάζουμε:

Θεωρήσαμε σημαντικό να περιγράψουμε τις συνδέσεις, τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων μορφών καταπίεσης.

Για αρκετούς μήνες, η ομάδα προβληματιζόταν σχετικά με το εύρος, τη φύση και το κοινό του συνεδρίου. Δίσταζαν μεταξύ της οργάνωσης για αλλαγή στα σχολεία της Βοστώνης και της απλής ευαισθητοποίησης. Στην ίδια σελίδα:

Τελικά περιορίσαμε τον στόχο μας κυρίως στην ευαισθητοποίηση, θεωρώντας ότι η οργάνωση δεν ήταν ρεαλιστική, δεδομένου ότι είχαμε μόνο ένα μέλος στα σχολεία της Βοστώνης και μας έλειπε η ενέργεια ή ο χρόνος για μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις.

Το φθινόπωρο του 1976, η ομάδα έστειλε ένα ερωτηματολόγιο σε εκπαιδευτικούς, ομάδες της κοινότητας και άλλες επαφές, διαφημίζοντας το συνέδριο και προτείνοντας πιθανά θέματα εργαστηρίων. Με βάση τις προτιμήσεις που συγκεντρώθηκαν, οργανώθηκαν τα εργαστήρια.

Το συνέδριο, με τίτλο πλέον "Inequality and Schools" (Ανισότητα και Σχολεία), πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 19 Μαρτίου 1977, σε κτίριο του Πανεπιστημίου της Μασαχουσέτης στο κέντρο της Βοστώνης. Περιλάμβανε μια εναρκτήρια συνεδρία με ομιλητές και ακολούθησαν εργαστήρια.

Ομιλίες:

1. "Sexism in Schools and Texts" (Σεξισμός στα Σχολεία και Κείμενα)
2. "An Historical Perspective on Schools and Social Inequality" (Μια Ιστορική Προοπτική για τα Σχολεία και την Κοινωνική Ανισότητα)
3. "Ethnicity, Race and Religion in Boston" (Εθνότητα, Φυλή και Θρησκεία στη Βοστώνη)

Εργαστήρια:

1. "Sexism in Schools and Texts" (Σεξισμός στα Σχολεία και τα Κείμενα)
2. "Teaching Towards Change in the Workplace" (Διδάσκοντας για την Αλλαγή στον Χώρο Εργασίας)
3. "The History of Ethnic Groups in Boston and the United States" (Η Ιστορία των Εθνοτικών Ομάδων στη Βοστώνη και τις ΗΠΑ)
4. "Bilingual-Bicultural Education: Is it Really Happening?" (Διαγλωσσική-Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Συμβαίνει Στ' Αλήθεια;)
5. "Biology and our Ideas about Inequality" (Η Βιολογία και οι Ιδέες μας για την Ανισότητα)
6. "Questions of Culture and Inequality" (Ζητήματα Πολιτισμού και Ανισότητας)

Οι περισσότεροι υπεύθυνοι των εργαστηρίων δεν ήταν μέλη του *Science for the People*, αλλά βρέθηκαν μέσω διαφόρων επαφών και προσωπικών γνωριμιών.

Παρά την κακοκαιρία και ένα ανταγωνιστικό συνέδριο, προσήλθαν περίπου 100 άτομα, κυρίως εκπαιδευτικοί. Στη σελίδα 39, διαβάζουμε:

Προς έκπληξή μας, συγκεντρώσαμε περίπου 100 άτομα... που τόλμησαν να αγνοήσουν το χιόνι και το κρύο για να παρακολουθήσουν το συνέδριο.

Παρά τα κάποια μικροπροβλήματα, το συνέδριο κύλησε ομαλά και θεωρήθηκε μεγάλη επιτυχία από τους συμμετέχοντες και τους διοργανωτές. Η ομάδα έμεινε έκπληκτη από τον αριθμό των συμμετεχόντων και το επίπεδο ενδιαφέροντος. Στη σελίδα 39, διαβάζουμε:

Όλοι μας εκπλαγήκαμε από τον αριθμό των συμμετεχόντων και από το έντονο ενδιαφέρον που έδειξαν. Δεν ήμασταν σίγουροι για την ικανότητά μας να συντονίσουμε ένα συνέδριο που ξεπερνούσε κατά πολύ τα όρια της ριζοσπαστικής διδασκαλίας των φυσικών επιστημών. Επιπλέον, ο αριθμός των εκπαιδευτικών που είχαν ήδη αναπτύξει μια ριζοσπαστική ή ταξική ανάλυση ήταν μεγαλύτερος από ό,τι περιμέναμε. Είναι σαφές πως, παρά τους πολλούς μήνες αβεβαιότητας, είχαμε αγγίξει μια ανάγκη που ένιωθαν οι εκπαιδευτικοί της περιοχής. Μερικοί εκπαιδευτικοί είπαν ότι ήταν το καλύτερο συνέδριο στο οποίο είχαν παρευρεθεί ποτέ.

Στα φύλλα αξιολόγησης, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν ενδιαφέρον για κάποια μορφή συνέχειας. Η ομάδα εξετάζει πιθανές δραστηριότητες, όπως επανάληψη εργαστηρίων, ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού, δημιουργία λιστών πόρων και έναρξη ομάδων μελέτης, με στόχο αυτές να είναι αυτοδύναμες. Στην ίδια σελίδα, διαβάζουμε:

Το συνέδριο έθεσε πολλά ερωτήματα σχετικά με τη σχέση μεταξύ της δουλειάς μας ως εκπαιδευτικών φυσικών επιστημών και της δράσης μας ως ριζοσπαστών που δεσμεύονται για την κοινωνική αλλαγή με την ευρύτερη έννοια.

Τα ερωτήματα που προέκυψαν αφορούσαν το αν πρέπει να επικεντρωθούν σε οικεία ζητήματα ή να ενισχύσουν δεσμούς με ανθρώπους που αγωνίζονται για αλλαγή σε πιο παραδοσιακά «οικονομικά» και «πολιτικά» ζητήματα.

Ό,τι κι αν αποφασίσουμε, αυτό το συνέδριο ήταν μια πολύτιμη εκπαίδευση, τόσο για τα ζητήματα της ανισότητας και της εκπαίδευσης, όσο και για την οργάνωση για την αλλαγή.

Ο/Η αναγνώστης/τρια του Κεφαλαίου 5, διαυγάζει πως η κινηματική φιλοσοφία του *SftP* και η κλασική μαρξιστική του προσέγγιση, θέτει στο κέντρο την ταξική δομή της κοινωνίας, σε αντίθεση με τις μεταμοντέρνες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που επικεντρώνονται σε ζητήματα φύλου, φυλής, ταυτότητας, παραμερίζοντας τον κλασικό Μαρξισμό, ως θεωρία ξεπερασμένη και γραφική, με αποτέλεσμα την πλήρη κινηματική αυτοκαταστροφή, άρα και την υπονόμηση των μεγάλων οραμάτων που σχετίζονται με την ανατροπή της κοινωνικής δομής που χρησιμοποιεί την Εκπαίδευση για να διαιώνίζει τα συμφέροντα των κυρίαρχων τάξεων σε βάρος των λαών. Το *SftP* δεν παρατά τον αγώνα, μα δείχνει πως ακόμη και όταν το σύστημα πολεμά τους Κριτικούς Εκπαιδευτικούς, η συνεχής τους επιμονή, υπομονή και δράση, μπορούν να οδηγήσουν με τα τέρμινα, με τους καιρούς, στον πλήρη μετασχηματισμό της παγκόσμιας κοινωνίας σε μια ουμανιστική, μαρξιστική κοινωνική δομή. Το *SftP* δεν αρκείται στα μικρά αφηγήματα, μα επαναφέρει την ουτοπία, ως τον μοναδικό μεγάλο ελκυστή προς μια μελλοντική παγκόσμια κοινωνία των λαών.

Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα ανέδειξε το περιοδικό *Science for the People* ως ένα ζωντανό και κρίσιμο ιστορικό τεκμήριο, το οποίο δεν καταγράφει απλώς τις αγωνίες μιας εποχής, αλλά προσφέρει ένα ισχυρό αναλυτικό πλαίσιο για την κατανόηση της σύγχρονης πραγματικότητας. Η μελέτη της αρθρογραφίας του *SftP*, κατέδειξε με σαφήνεια πως ο μύθος της ουδέτερης, αντικειμενικής και κοινωνικά αποκομμένης επιστήμης δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα ιδεολογικό κατασκεύασμα που εξυπηρετεί τη διατήρηση της εξουσίας των κυρίαρχων τάξεων. Όπως αποδεικνύεται μέσα από τα κείμενα, η επιστήμη, η έρευνα και η τεχνολογία δεν είναι πολιτικά ουδέτερα εργαλεία, αλλά αναπτύσσονται εντός ενός συγκεκριμένου κοινωνικο-οικονομικού συστήματος, αντανakλώντας τις ανάγκες, τις προτεραιότητες και τις ιδεολογίες του, με το στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα να αποτελεί την πιο χαρακτηριστική έκφραση αυτής της σχέσης.

Η αντιπολεμική καρδιά του περιοδικού, που χτύπησε δυνατά κατά τη διάρκεια της εικοσαετίας 1970-1989, δεν ήταν μια παροδική αντίδραση, αλλά μια συνεπής και βαθιά ανάλυση του ιμπεριαλιστικού χαρακτήρα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Από την καταδίκη του πολέμου του Βιετνάμ μέχρι την κριτική στον Πόλεμο των Άστρων (Star Wars) του Ρήγκαν, το *SftP* αποκάλυψε τις πραγματικές δυνάμεις που ωθούν τον εξοπλιστικό ανταγωνισμό: όχι η απειλή μιας «σοβιετικής εισβολής», αλλά η ανάγκη για διατήρηση υψηλών εταιρικών κερδών, η διαχείριση οικονομικών κρίσεων και η διασφάλιση της παγκόσμιας ηγεμονίας των ΗΠΑ. Η προφητική ματιά του περιοδικού αποδεικνύεται σήμερα πιο επίκαιρη από ποτέ, καθώς τα μοτίβα που κατήγγειλε—από την τεχνολογία του «απομακρυσμένου πολέμου» (Drones) μέχρι τη στρατιωτικοποίηση των συστημάτων υγείας και την ψυχολογική προπαγάνδα—αναπαράγονται με σύγχρονη μορφή, επιβεβαιώνοντας τη διαχρονική λογική του ιμπεριαλισμού.

Παράλληλα, η ριζοσπαστική οικολογική συνιστώσα του *SftP* αναδεικνύεται ως ένας πρώιμος και ζωντανός προάγγελος του οικοσοσιαλιστικού κινήματος. Η κριτική του στην πυρηνική ενέργεια, η έκθεση των συμφερόντων του «πυρηνικο-βιομηχανικού συμπλέγματος» και η σύνδεση του ζητήματος της ενέργειας με τα ζητήματα της λαϊκής κυριαρχίας και του ελέγχου, αποτελούν ένα πολύτιμο θεωρητικό και πρακτικό εργαλείο για τα σύγχρονα οικοσοσιαλιστικά κινήματα και την Κριτική Εκπαίδευση, στην οποία το περιοδικό *SftP*, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο, που μέσα από τη φιλοσοφία της πράξης μπορεί να

διεγείρει τα εγγενή εκείνα στοιχεία που συνδέουν τους μαθητές και τις μαθήτριες με το διευρυμένο σώμα του ανθρώπου, δηλαδή με τη φύση (Marx, 1959). Το περιοδικό, ωστόσο, δεν περιορίστηκε σε μια μονοδιάστατη οικολογική κριτική. Η αποδόμηση της ευγονικής, των ρατσιστικών θεωριών περί IQ και της κοινωνιοβιολογίας φανερώνει την άρρηκτη σύνδεση της επιστήμης με τους μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου και την αναπαραγωγή των ταξικών και φυλετικών ανισοτήτων. Μέσα από την ιστορική αναδρομή, η εργασία αναδεικνύει πως η «επιστημονική» δικαιολόγηση της ανισότητας αποτελεί ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο των κυρίαρχων τάξεων σε περιόδους κρίσης, προκειμένου να νομιμοποιηθεί η καταστολή και να διαιρεθούν οι καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες.

Συνεπώς, η πιο ανθεκτική και προφητική κληρονομιά του *SftP*, βρίσκεται στην παιδαγωγική του πρόταση. Η στροφή προς μια Επαναστατική Κριτική Παιδαγωγική, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τον Paulo Freire, τον Peter McLaren και τις κινηματικές πρακτικές της ομάδας διδασκαλίας του *SftP* που περιεγράφηκαν στα προηγούμενα, συνιστά μια ρηξικέλευθη αντίληψη για την Εκπαίδευση. Η Εκπαίδευση δεν νοείται ως ουδέτερη μεταβίβαση γνώσης, ωσάν ο/η δάσκαλος/α να είναι τραπεζίτης γνώσεων (Φρέιρε, 1977) αλλά ως ένα πεδίο πολιτικού αγώνα, όπου η γνώση γίνεται εργαλείο χειραφέτησης, κριτικής συνείδησης και οικοδόμησης μιας νέας κοινωνικής τάξης πραγμάτων.

Το *SftP*, σε πλήρη αντίθεση με τις μεταμοντέρνες – μετακονστρουκτιβιστικές προσεγγίσεις που από-ταξικοποιούν την εκπαίδευση (McLaren & Farahmandpur, 2013, Εισαγωγή του Κ. Σκορδούλη), επαναφέρει την ταξική πάλη και την ουτοπία στο επίκεντρο, θέτοντας ως στόχο τη ριζική κοινωνική μεταβολή.

Εν κατακλείδι, η παρούσα εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η μελέτη του *Science for the People*, δεν είναι μια απλή ιστορική άσκηση, αλλά μια πράξη πολιτικής και επιστημολογικής αντίστασης στη λήθη, ειδικά όταν η μελέτη ετούτη εμπνέει μαθητές και μαθήτριες ή φοιτητές και φοιτήτριες. Η αναβίωση του ριζοσπαστικού λόγου του *SftP* στην εποχή της επίθεσης στην ανθρωπότητα από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, του νεοφιλελευθερισμού και της αναβίωσης του ιμπεριαλισμού γενικότερα, αποτελεί μια επιτακτική αναγκαιότητα. Το περιοδικό μας υπενθυμίζει ότι η επιστήμη μπορεί και πρέπει να είναι ένα όπλο στα χέρια του λαού, ένα εργαλείο για την αποδόμηση των μύθων της εξουσίας και την οικοδόμηση ενός κόσμου όπου η γνώση θα υπηρετεί τις ανάγκες της ανθρωπότητας και όχι τα κέρδη των ελίτ. Η κληρονομιά του *SftP* είναι μια διαρκής πρόσκληση για δράση, μια υπενθύμιση ότι η ουτοπία δεν είναι επιστημονική φαντασία, αλλά ο μοναδικός δρόμος προς ένα δίκαιο και

βιώσιμο μέλλον και ότι αυτός ο δρόμος χτίζεται μέσα από τον συλλογικό αγώνα, την κριτική σκέψη και μια αταλάντευτη πολιτική δέσμευση για την ανατροπή και την απελευθέρωση.

Βιβλιογραφία

Πρωτογενείς Πηγές – Τεύχη του περιοδικού *Science for the People (SftP)*

(Τα τεύχη παρατίθενται με χρονολογική σειρά)

SESPA. (1970, August). *Science for the People*, Vol. 2(No. 2). [Newsletter].

SESPA. (1970, October). *Science for the People*, Vol. 2(No. 3). [Newsletter].

Science for the People. (1970, December). *Science for the People*, Vol. 2(No. 4).

Science for the People. (1971, February). *Science for the People*, Vol. 3(No. 1).

Science for the People. (1971, May). *Science for the People*, Vol. 3(No. 2).

Science for the People. (1971, July). *Science for the People*, Vol. 3(No. 3).

Science for the People. (1971, November). *Science for the People*, Vol. 3(No. 5).

Science for the People. (1972, January). *Science for the People*, Vol. 4(No. 1).

Science for the People. (1972, May). *Science for the People*, Vol. 4(No. 3).

Science for the People. (1972, July). *Science for the People*, Vol. 4(No. 4).

Science for the People. (1972, September). *Science for the People*, Vol. 4(No. 5).

Science for the People. (1972, November). *Science for the People*, Vol. 4(No. 6).

Science for the People. (1973, January). *Science for the People*, Vol. 5(No. 1).

Science for the People. (1973, November). *Science for the People*, Vol. 5(No. 6).

Science for the People. (1974, March). *Science for the People*, Vol. 6(No. 2).

Science for the People. (1974, May). *Science for the People*, Vol. 6(No. 3).

- Science for the People. (1974, July). *Science for the People*, Vol. 6(No. 4).
- Science for the People. (1975, May). *Science for the People*, Vol. 7(No. 3).
- Science for the People. (1975, November). *Science for the People*, Vol. 7(No. 6).
- Science for the People. (1976, January). *Science for the People*, Vol. 8(No. 1).
- Science for the People. (1976, May). *Science for the People*, Vol. 8(No. 3).
- Science for the People. (1976, November-December). *Science for the People*, Vol. 8(No. 6).
- Science for the People. (1977, January-February). *Science for the People*, Vol. 9(No. 1).
- Science for the People. (1977, March-April). *Science for the People*, Vol. 9(No. 2).
- Science for the People. (1977, July-August). *Science for the People*, Vol. 9(No. 4).
- Science for the People. (1977, September-October). *Science for the People*, Vol. 9(No. 5).
- Science for the People. (1978, March-April). *Science for the People*, Vol. 10(No. 2).
- Science for the People. (1978, May-June). *Science for the People*, Vol. 10(No. 3).
- Science for the People. (1978, September-October). *Science for the People*, Vol. 10(No. 5).
- Science for the People. (1980, January-February). *Science for the People* (Vol. 12, No. 1).
- Science for the People. (1980, July-August). *Science for the People*, Vol. 12(No. 4).
- Science for the People. (1981, July-August). *Science for the People*, Vol. 13(No. 4).
- Science for the People. (1982, January-February). *Science for the People*, Vol. 14(No. 1).
- Science for the People. (1982, May-June). *Science for the People*, Vol. 14(No. 3).
- Science for the People. (1983, September-October). *Science for the People*, Vol. 15(No. 5).

Science for the People. (1984, May-June). *Science for the People*, Vol. 16(No. 3).

Science for the People. (1985, March-April). *Science for the People*, Vol. 17(Nos. 1&2).

Science for the People. (1986, January-February). *Science for the People*, Vol. 18(No. 1).

Science for the People. (1987, March-April). *Science for the People*, Vol. 19(No. 2).

Science for the People. (1988, January-February). *Science for the People*, Vol. 20(No. 1).

Science for the People. (1988, March-April). *Science for the People*, Vol. 20(No. 2).

Science for the People. (1988, November-December). *Science for the People*, Vol. 20(No. 5).

Science for the People. (1989, May-June). *Science for the People*, Vol. 21(No. 2).

Πρωτογενείς Πηγές – Φυλλάδια, Μπροσούρες και Ιδρυτικά Έγγραφα

Science for the People. (1970). *SESPA Founding Document*.

Science for the People. (1970). *Brochure* (Boston).

SESPA Berkeley. (1972). *Science against the People: The Story of Jason*.

Science for the People. (1976). *Nuclear Power Pamphlet*.

Δευτερογενείς Πηγές

Celikates, R., & Flynn, J. (2023). Critical Theory (Frankfurt School). Στο E. N. Zalta & U.

Nodelman (Επιμ.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2023).

Metaphysics Research Lab, Stanford University.

<https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/critical-theory/>

Henig, R. M. (1979). Radical Group 10 Years Later... Science for the People: Revolution's Evolution. *BioScience*, 29(6), 341–344. <https://doi.org/10.2307/1307688>

- Hessen, B. (2009). The Social and Economic Roots of Newton's Principia. Στο G. Freudenthal & P. McLaughlin (Επιμ.), *The Social and Economic Roots of the Scientific Revolution: Texts by Boris Hessen and Henryk Grossmann* (σελ. 41–101). Springer Netherlands.
https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9604-4_2
- Lewontin, R. C. (1979). Science for the People. *BioScience*, 29(9), 509–509.
<https://doi.org/10.2307/1307714>
- Lewontin, R. C. (2000). *Η Βιολογία ως Ιδεολογία: Το Δόγμα του DNA*. (Σ. Σφενδουράκης, Trans.) Αθήνα: Σύναλμα.
- Marcuse, H. (1971). *Ο μονοδιάστατος άνθρωπος*. (Μ. Λυκούδης, Trans.) Αθήνα: Παπαζήση.
- Marx, K. (1959). *Economic and Philosophic Manuscripts of 1844*. (M. Milligan, Trans.) Moscow: Progress Publishers. Retrieved from marxists.org
- McLaren, P., & Farahmandpur, R. (2013). *Για μία Παιδαγωγική της Αντίστασης - Διδάσκοντας ενάντια στον παγκόσμιο καπιταλισμό και τον νέο ιμπεριαλισμό*. (Κ. Σκορδούλης, Ed., & Κ. Θεριανός, Trans.) Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ.
- Publishing, S. (2022, Μάιος 16). Marxism, Science, and Science Studies • SftP Magazine. *Science for the People Magazine*.
<https://magazine.scienceforthepeople.org/online/marxism-science-and-science-studies/>
- Traverso, E. (2017). Αριστερη μελαγχολία - Η δύναμη μιας κρυφής παράδοσης. (Ν. Κούρκουλος, Trans.) Αθήνα: 21ος παράλληλος.
- ΑΝΤΕΡΣΟΝ, Π. (1981). *Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ*. (Γ. Κρητικός, Επιμ., & Α. Π. Ζάννας, Μεταφρ.) Αθήνα: Κέδρος.
- Ζωμπέρ, Λεβί - Λεμπλόν, Α.-Μ. (1973). *(αυτο)κριτική της επιστήμης*. (Η. Νικολακόπουλος, & Χ. Ντάλη, Μεταφρ.) Αθήνα: Βέργος.
- Κατσιαμπούρα, Γ. (2020). *Επιστήμες και πολιτική δέσμευση*. Αθήνα: Προπομπός.
- Σκορδούλης, Κ., & Κατσιαμπούρα, Γ. (2019). Πολιτισμικές και κριτικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις των φυσικών επιστημών. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 68, 178–193.
<https://doi.org/10.26266/jpevol68pp178-193>

Σκορδούλης, Κ., & Στεφανίδου, Κ. (2021). *Διδακτική Μεθοδολογία των Φυσικών Επιστημών - Θεωρία και Πρακτική*. Αθήνα: Προπομπός.

Συλλογικό. (2017). *ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ - Οκτώ συμβολές στην ελληνική συζήτηση*. (Βελεγράκης, Κωνσταντάτος, & Χατζημιχάλης, Επιμ.) ΑΘΗΝΑ: νήσος/Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Φρέιρε, Π. (1977). *Η αγωγή του καταπιεζόμενου*. (Α. Σταύρου, Επιμ., & Γ. Κρητικός, Μεταφρ.) Αθήνα: Ράππας.

Ηλεκτρονικές Πηγές

About Science for the People – Science for the People. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 15 Αύγουστος 2026, από <https://scienceforthepeople.org/about-sftp/>

More SftP Writings—Science for the People. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 20 Νοέμβριος 2025, από <https://science-for-the-people.org/history/more-writings/>

Neil Young—Ohio Lyrics | AZLyrics.com. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 26 Αύγουστος 2026, από <https://www.azlyrics.com/lyrics/neilyoung/ohio.html>

Newsroom. (2026, Ιανουάριος 4). *Βενεζουέλα: Το χρονικό της σύλληψης του Μαδούρο και η επόμενη μέρα*. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. <https://www.kathimerini.gr/world/564005950/venezoyela-to-chroniko-tis-syllipsis-toy-madoyro-kai-i-epomeni-mera/>

Newsroom. (2026, Ιανουάριος 8). *Ντόναλντ Τραμπ: Δεν χρειάζομαι το Διεθνές Δίκαιο, έχω την ηθική μου*. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. <https://www.kathimerini.gr/world/564011677/ntonalnt-tramp-den-chreiazomai-to-diethnes-dikaio-echo-tin-ithiki-moy/>

Κολώνα, Μ. (2026, Ιανουάριος 12). *Η στρατιωτική κατάληψη της Γροιλανδίας από τις ΗΠΑ θα σημάνει το τέλος του ΝΑΤΟ λένε οι Βρυξέλλες*. CNN.gr. <https://www.cnn.gr/kosmos/story/514137/i-stratitiki-katalipsi-tis-groilandias-apo-tis-ipa-tha-simanei-to-telos-tou-nato-lene-oi-vrykselles>

Οικολόγοι Εναλλακτικοί. (2024). *Σεμινάριο Πολιτικής Οικολογίας 2013 Κώστας Σκορδούλης*
καθηγητής ΕΚΠΑ [Video recording].

<https://www.youtube.com/watch?v=o9ObvbLxatM>

Παρουσίαση του Σ/Ν με τίτλο «Χάρτης μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή»
από τον ΥΕΘΑ Ν. Δένδια—Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. (χ.χ.).

Ανακτήθηκε 25 Ιανουάριος 2026, από <https://www.mod.mil.gr/paroysiasi-s-n-titlo-chartis-metavasis-ton-enoplou-dynameon-sti/>

Τσιριγωτάκη, Ε. (2025, Σεπτέμβριος 3). Γαλλία: Το υπουργείο Υγείας ζητά από τα νοσοκομεία της χώρας να προετοιμαστούν για την περίθαλψη στρατιωτών σε περίπτωση πολέμου. *ertnews.gr*. <https://www.ertnews.gr/eidiseis/gallia-to-ypourgeio-ygeias-zita-apo-ta-nosokomeia-tis-xoras-na-proetoimastoun-gia-tin-perithalpsi-stratioton-se-periptosi-polemou/>

Φωτογραφικό Υλικό – Σκίτσα

Boston Travellers. (1971). [Ποίημα και σκίτσο]. *Science for the People*, Vol. III, No. 1 (February 1971), p. 11.

Science for the People. (1972). [Σκίτσο]. *Science for the People*, Vol. IV, No. 6 (November 1972), p. 43.

Science for the People. (1975). [Σκίτσο]. *Science for the People*, Vol. VII, No. 6 (November 1975), p. 17.

Science for the People. (1973). [Σκίτσο]. *Science for the People*, Vol. V, No. 2, p. 15.

Science for the People. (1977). [Σκίτσο]. *Science for the People*, Vol. 10, No. 3 (May-June 1978).

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.